Elisabeth Kuylenstierna-Wenster

Drottning Moi-même. Historisk silhuett. Belönad med hedersomnämnande vid Iduns romanpristäfling 1908

Stockholm. Iduns redaktion 1909. Serie: Iduns romanbibliotek XLVIII.

– Läs mer om verket här

Det avbildade exemplaret tillhör Uppsala universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga begränsningar. Vid användning ber vi att du hänvisar till Uppsala universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:
https://lb.se/författare/KuylenstiernaE/titlar/DrottningMoiMême/faksimil?om-boken

Permanent länk (URN):
https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1901092-faksimil

IDUNS ROMANBIBLIOTEK XLVIII

DROTTNING MOI-MÊME

HISTORISK SILHUETT

AF

ELISABETH KUYLENSTIERNA-WENSTER

BELÖNAD MED HEDERSOMNÄMNANDE VID
IDUNS ROMANPRISTÄFLING 1908

STOCKHOLM
IDUNS REDAKTION 1909

STOCKHOLM 1909
WILHELMSSONS BOKTRYCKERI A.-B.

I.

Barnet med segerhufvan.

OLOF DRÄNGS röda hår fladdrade i den snåla decemberblåsten, och snögloppet hotade idligen att släcka den fladdrande beckfacklan, som han höll i vänstra handen, medan han hade den högra parat att genast gripa om låsvredet på karossdörren, när de höga fruarna kommo ut ur porten.

Sin lufva hade han lämnat kvar uppe på kuskbocken, ty Gud nåde honom, om han behållit den på, när den stränga fru Ebba närmade sig, och en sådan omänniska, att han hade tre händer, var han icke.

Länge behöfde emellertid icke Olof vänta, innan trinde Jerker upplät den tunga, låga ekdörren i porten för de båda förnäma damerna.

Grefvinnan Ebbas storväxta, kraftiga gestalt skymde nästan bort den lilla blyga och tafatta fru Anna Bååt, hvilken sistnämnda, så rikskanslerns hustru hon än var, beskedligt makade åt sig och lämnade Ebba Leijonhufvud till Hörningsholm företrädet.

Sist kom den lugna, blida Kerstin Horn, insvept i en vid, mörk kappa, så att endast den

tunna, smala nässpetsen syntes. Hon bar sin härskarinnas, fru Ebbas, fotpåse, och stod denna ut under kappan på ett sätt, hvilket så när lockat Olof dräng till vanvördigt grin.

Skyndsamt stego damerna in i karossen, häftande samman sina veckrika kjolar så godt det lät sig göra, och kusken, som visste, att det skulle bära af till »Fyrkanten», manade strax på hästarna.

För fru Ebba var det något nytt och rätt agreabelt att befinna sig i Stockholm, hvarifrån hon för sex år sedan förvisat både sig själf och sin andre man, den snälle, medgörlige Klas Karlsson Horn. Han måste något hufvudstupa lämna den silfverglänsande hofmarskalksstafven, då fru Ebba icke ville finna sig i att gå efter de högfärdiga grefvinnorna Brahe och det nymodens De la Gardieska packet. Medan hon varit Sturens hustru, hade hon ansetts som Sveriges första grefvinna, och hon tänkte så förblifva till sin död.

Med Axel Oxenstierna och hans hus hade hon emellertid alltid stått på vänskaplig fot, och när nu fru Anna skrifvit henne till och bedt henne vara henne ett kraftigt stöd under hennes käre herres frånvaro, kunde hon detta intet neka utan hade till och med lämnat sina gårdar och flyttat till Stockholm öfver vintern, där Sturarne hade hus vid Kinstugatan.

Dessutom förestod en viktig tilldragelse uppe i »Fyrkanten». Drottningen skulle få en tronarfvinge, och denna gång hade alla tecken tydt på, att det skulle bli en son, och vid slik märklig händelse måste högadelns fruar samlas omkring

drottningen och hålla allt ondt och farligt borta med sina böner.

Nu — klockan var väl sex om kvällen — hade ett ilbud kommit från slottet befallande fruarna dit upp, ty hennes majestäts stund var för visso inne. Fru Ebba hade tillbragt dagen hos fru Anna, medan pigor och drängar eldade upp hennes egna gemak.

Medan karossen skakade fram på de mörka, gropiga gatorna, samspråkade de båda damerna med höjda röster, ty trots snön bullrade de tunga hjulen erbarmligt mot kullerstenarna. En tämligen lång och oangenäm omväg måste ock tagas då nybyggnaden i Sankt Niklas' brink hindrade all körsel.

Det var anno 1626, och naturligtvis talade man därför om eröfringen af Liffland, hvilken gifvit de svenska herrarne så många gods, gårdar och dyrbarheter i handom.

Fru Ebba hade denna samma dag anländt från Tullgarn, och liflig som hon var, ville hon strax ha reda på händelsernas gång.

»Hans majestät kungen har varit min käre herre mycket nådig,» berättade fru Anna blygsamt, liksom rädd att på något sätt förhäfva sig eller fara med uppblåst skryt. »Han har skänkt honom både Volmars och Vendens gods i Liffland.»

»Ja, fuller torde herr Axel vara förtjänt af slika vedermälen,» inföll fru Ebba rappt, »han är kungahuset en tro man.»

»Det är han för visso,» medgaf fru Anna lyckligt, »men,» tillade hon suckande, »hårdt är

det, att han så tidt skall vara ur landet för de många krigens skull. Nu är han i Preussen, och Gud den högste vet, när jag ser honom igen.»

»Tocket får man vänja sig vid,» genmälde fru Ebba. »I har ju edra barn att fröjdas åt. Jungfru Kristina är allaredan giftasvuxen. Hade jag min Annika-lill så långt! Men Herren vete, om jag någonsin får se henne växa upp till jungfru, och hon är min enda.»

»Är hon immer lika svag till hälsan?» sporde fru Anna deltagande.

»Ja, intet hjälper. Jag har låtit henne dricka mjöd med rå saffran och bomolja. Kryddadt vin och bärnstensolja har jag ock pröfvat, och dagligen har jag gifvit henne att tugga på tormentillarot.»

I sin moderliga ängslan glömde fru Ebba för en stund alla andra angelägenheter. Lilla Anna var värmen i hennes sinne, blomman från ungdomsdrömmarnas Eden.

»Ja, här är fast bedröflig ynkedom, hvart man sig vänder,» inföll fru Anna, som alltid hade lätt för det gråtmilda. »Vår nådige konung har ju skälfvosot, och hennes majestät lärer det vara så illa med, att hon icke annat beställer än gråter och jämrar sig.»

»Hon baxnar törhända för att också detta barnet skall dö; hennes lifsfrukt tyckes icke ärft Vasakraft,» sade fru Ebba, och som hon i detsamma vid en krängning af karossen stötte hufvudet emot väggen, tillade hon retad: »Tag mig fanen, har I icke lika förbåldt eländiga vägar här som ute i bygden.»

Jungfru Kerstin var genast tillreds att sticka en liten kudde bakom den myndiga grefvinnans hufvud. Denna nickade blidkad och återtog: »Nå, hur löper nu Vasaelden och det Brandenburgska tåreslasket samman? Hans majestät får väl hålla sin husfru med det syndiga spektakel, som är hennes lust, dvärgar och hofnarrar. Tvi för tockna barnsligheter, men det tyska sinnelaget trifves bäst med läppri och joller.»

Fru Anna såg så förskräckt upp, som hade hon väntat, att vagnen skulle remna vid detta gudlösa tal, men när intet trolltyg förspordes och hennes gäst satt där lika säker och karsk som nyss, vågade hon bidraga till krönikan och hviskande erkänna, att hon en gång hört Gustaf Adolf säga till hennes käre herre: »Jag har visserligen mitt huskors, som trycker, men det förhindrar mig från att blifva öfvermodig.»

De hade nu hunnit till sitt mål, och sedan de lämnat karossen bland de andra adliga ekipagen på yttre borggården, hvilken vimlade af stallare och knektar, gingo de uppför fritrappan och genom trumpetaregången, där lifgardet paraderade, stannade en stund och skakade ut klänningarna, innan de fortsatte uppför nya trappor, där drabanter stodo högresta och stela i alla vinklar, och där pager, pigor och drängar så snabbt lupo fram och åter, att ljusen i plåtarna fläktade för luftdraget.

I maket med de planeter utanför drottningens kamrar var hoffruntimret samladt. Pfalzgrefvinnan och fru Elisabeth Ribbing voro inne hos drottningen, men här funnos förnämliga fruar

nog ändå och blomstrande unga jungfrur af landets ädlaste släkter.

Jungfru Karin Stenbock, Kajsa-lill, som hon kallades, hade sedan hennes farsyster, gamla drottning Karin ändat sina dagar, kommit till det unga hofvet, där hon trifdes i allo mått, änskönt hon sedigt höll sig på stort afstånd från drottningens tyska konstmakarefölje. Nu gjorde hon all sin flit för att hindra en dvärg, klädd i grön taft och karmosinsammet samt med gyllene bjällerringar kring midja och ben, att reta Pfalzgrefvinnans lilla Murre att skälla och nafsa.

Jungfru Abrahamsdotter Brahe, som stått fördjupad i allvarligt samtal med Margareta Klingspor om huruvida det kunde vara gagneligt att bestryka sitt ansikte med mjölk, tagen från en kvinna, hvilken födt piltebarn, vände sig dock nu mot Kajsa-lill och half henne att bli dvärgen kvitt med ett myndigt: »Gack eder väg, I spratteldocka!»

Men dvärgen hade icke väl kilat undan, förrän ett par narrar med fasliga skråpukar stego in och skrämde hoffruntimret. Fru Anna Bååt skrek högt och skylde sin lilla person i en fönstersmyg bakom de guldfransade gardinerna, men fru Ebba visste bättre råd. Med sin stora, kraftiga hand makade hon först den ene, sedan den andre mot dörren och sade kärft:

»Här är intet gyckel före i denna stund, och eder tyska rotvälska förlustar oss platt intet. Vi bida en son till huset Vasa, en Sveriges blifvande kung.»

I ett hörn af gemaket sutto vid ett bord, på

hvilket en stjärnkarta var utbredd, den lärde magister Forsius, Tycho Brahes lärjunge Schomerus och den berömde unge arkiatern, professorn i Uppsala Johan Franck.

Alla tre betraktade ifrigt ett stort pendelur och mumlade halfhögt sina iakttagelser. Efter allt hvad de sett i stjärnorna syntes det dem omöjligt, att icke konungen, drottningen eller barnet snarliga skulle dö.

Forsius strök öfver sitt släta, tunna hår och jämkade den oglättade kragen bättre tillrätta, innan han med siareton yttrade:

»Men får detta barnet lefva i fyra och tjugu timmar, varder däraf något stort.»

Franck såg ned på papperet, där han antecknat sig till minnes stjärnornas ställning. Ganska riktigt: planeterna Venus, Merkurius och Mars voro samlade i närheten af Regulus i Lejonets hjärta. Detta tydde på stordåd, på ära och upphöjelse.

I detsamma hördes genom den lyckta dörren till drottningens kammare ett starkt skrik. Det blef andlöst tyst i salen. Man väntade i största spänning att få höra den grofva barnrösten än en gång, och den enda, som brast i undersåtlig andakt, var Murre, hvilken gläfste till, då den sett en skymt af sin trätobroder, dvärgen, och greps af lust att pröfva sina hvassa tänder.

Barnet — kungabarnet — skrek ånyo, och nu brast jublet ut. Man ropade högt om hvarandra: »Lefve Gustaf Adolfs och Maria Eleonoras son!»

Jungfru Margareta Bielke rodnade af glädje och blygsel, när den liflige gref' Nils störtade fram och famnade henne i allas åsyn, innan han begaf sig vidare med sitt fröjdefulla budskap om den lille Vasaprinsen. Men jungfru Margareta hade icke behöft hysa några bekymmer för att hofvet i detta ögonblick skulle fästa uppmärksamhet vid henne. Från drottningens kammare kommo nya tidender och till dem allenast lyssnade alla, intet annat såg man än budbärarna, som öppnade den snidade ekedörren, innanför hvilken den nyfödde furstesonen fanns.

»Han är luden och svart, som hade han ramlat ned genom ugnspipan,» skrek en hofnarr, hvilken trängt sig in till sin älskade härskarinna, trots barnamoderskornas kväfda hotelser om ryggbast på det spräckliga sätet.

Men honom ville ingen tro. Fager och fin måste den lille vara med guldgult hår och blå ögon. Annorlunda ville man inte tänka sig honom, Gustaf Adolfs son, den store kung Göstas sonsonson.

Nu kom fru Elisabeth Ribbing, Karl Filips änka, ännu klädd i svart dok och hvit snibbkrage efter sin make, som dött för fyra år sedan en vinter i Riga.

»Barnet har segerhufva ända från halsen ned till knäna,» sade hon upprörd, »det är något förunderligt med det. Aldrig har jag skådat en slik liten person förr. Månne vaggan rymmer hans nåde.»

Alltjämt steg glädjen som skummande mjöd. Man grät och skrattade, och midt i salen stod

konungen, som nyss kommit in med sina herrar, bland dem grefve Per till Visingsborg, med hvilken han nu i tre dagar fäktat för att bli fri från skälfvan.

Kajsa-lill glömde en sekund hela den stora tilldragelsen för att förstulet betrakta sin syssling Per Brahe. Han var en ädling efter hennes sinne, tänkte hon, och hennes lilla hvita hand frestades svårliga att stryka öfver de ljusa lockarna, hvilka föllo ned från hans breda, redbara panna. Men hon visste väl, att detta var lättfärdighet. Menade Gud så nådeligt med henne, att han skänkte henne honom till make, var det en annan sak. Då finge hon ock flyga honom om halsen med alla de kärliga ord, hon nu gömde i sitt varma hjärta. Som pärlor i den slutna musslan bevarades de där.

Med ens tystnade jublet; det tassade förskrämdt i rädda hviskningar bort till gemakets mörkaste vrår, efter det ett nytt bud ländt från kammaren. Till och med på den stolta fru Ebbas ansikte kunde man afläsa bestörtning och häpnad, och på sitt kärnspråk sade hon halfhögt till Anna Bååt:

»Fanens koner, dessa barnmoderskor, som löpa stad i ogjordt väder med falsk snack. De gifva sig ut för att mycket kunna, och när de så pröfvas, taga de en piga för att vara en pilt.»

Fru Anna hade icke riktigt förstått allt tisslet och tasslet, som följt på fröjdelåten. Nu sjönk hon ihop med händerna knäppta mellan brokadkjolens styfva veck.

»O, är det nådiga barnet en — en flicka,» flämtade hon.

»Ja, det ser inte bättre ut. Jag undrar storligen, hvem som skall mäla det för kungen. Månne en af hennes majestäts tyska pyske skall göra det. Nej, men — sir man på! Där kommer pfalzgrefvinnan med barnet.»

Prinsessan Katarina hade lugnt och saktmodigt tagit den lilla nyfödda på sina armar och gått ut ur drottningens yttre kammare, där alla beskärmat sig — in till drottningen vågade hon sig ej — Maria Eleonora var mycket svag och finge ännu intet annat veta, än att hon gifvit lifvet åt en son — utan direkt till sin högt älskade broder, som också genast såg upp mot sin kära Kätchen.

Icke ett ord sade hon, visade endast barnet, och hennes milda, blå ögon fylldes plötsligt af tårar, ty hon tänkte, att den lilla kanske ej skulle bli älskad af sin höge fader, och för allt som kärlekslöst stöttes bort ömmade Katarina.

Gustaf Adolf böjde sig öfver det lilla ludna, bruna kräket; det blixtrade till i hans lifliga ögon, och törhända töfvade han en sekund, innan han tog dottern i sin famn, men eljes förmärktes ingen förundran, ingen missräkning hos honom. Han sade genast, och hans röst klang öfver salen:

»Tackom Gud, min syster. Jag hoppas, att denna dotter skall vara så god som en son, och jag beder Gud, att han bevarar henne, efter han gifvit mig henne». Leende tillade han: »Hon blir slug med tiden, ty hon har bedragit oss alla.»

Katarina svepte in sin lilla brorsdotter i det lena silkestäcket och tog henne ånyo till sig med all den moderliga värme, som låg i hennes karaktär. Hon hade dessutom själf fem små där hemma på Stegeborg i den goda fru Heldins vårdnad, och för deras skull blefvo alla andra barn också i hennes ögon dyrbara klenoder. Hon tänkte på sin lille hurtige junker Karl och utbrast plötsligt vid minnet af den lycka hon känt, när sonen föddes:

»Min nådige herr broder är ung och äfven dess kärälskliga maka. I fån säkerligen glädjen att också hålla en son i edra armar.»

Öfver konungens ansikte flög ett drag af trötthet och otålighet. De år han varit gift med Maria Eleonora hade lärt honom, att ingen fred är svårare att få till stånd, än den med ett nyckfullt kvinnfolk. Och han förmenade, att ingen bäck kunde löpa stridare än kvinnotårar. Han svarade hastigt:

»Min syster, jag är nöjd. Gud bevare barnet.»

Katarina hade intet att tillägga. Hon hade så långt hon kunde minnas tillbaka haft sin tio år yngre broders förtroende, och hon såg klart in i det hjärta, som kunde slå så lidelsefullt under vapenrocken. Hon förstod, att vunne han än så många land och riken, sin egen lycka skulle han aldrig nå. Som ett irrsken hade den ända från de tidigaste barndomsåren lyst och bedragit.

Hon återvände till kammaren med sin börda, men genom den stängda dörren hörde hon, hur de sjöngo »O Gud, vi lofva dig» därute i gemaket.

Då föll hon på knä bredvid den förgyllda vaggan och instämde i bönen, säker att allt var styrdt till det bästa.

Drottningen fann sig dock icke lika lätt som konungen i den stora missräkningen. Hon ansåg, att ingen moder vore så olycklig som hon, och icke ens den kloka, lugna svägerskan kunde denna gång ställa henne till freds.

När Katarina lade den lilla dottern intill henne och med öfvertygelse sade: »Se, ett så präktigt barn!» vände Maria Eleonora sig bort och skylde sig med silkeslakanen för att slippa skåda denna alltför besynnerliga varelse, som hon födt. Hon strök förstulet öfver sina egna lena kinder och det glänsande mörka håret. Vacker hade hon varit, vacker var hon än. Ingen af de hofvet närstående damerna kunde täfla med henne. Hvarför skulle just hon få en så anskrämlig lifsfrukt?

Men faster Kätchen gaf sig ej så brådt.

»Hon har sin fars ögon: de stråla redan af skämtan och allvar,» sade hon och kysste brordotterns kind.

»Hvems skinn har hon då, och hvems näsa? — ett kruthorn är den,» ljöd det förbittradt ur himmelssängen: »Jag vånne, hon aldrig blifvit till lifvet bevarad.»

»Tvi för så hädiska ord,» sade Katarina strängt och blickade ängsligt mot den lyckta dörren, bakom hvilken hon anade lyssnare, »fägring är en gåfva af Gudi, och han tör icke förmena

Vasaättlingen den, men bättre är ett ädelt och stort sinne, och det förkväfves i sin linda, om icke kärlek stödjer det. Förgät icke, eders nåde, att I är moder. Slik förglömmelse kunde vålla eder den sorgen, att edert barn en dag ej längre hugsar sig vara dotter.»

Nu frasade det så häftigt mellan dunbolstrarna och de guldbroderade täckena, att Katarina fann rådligast sluta. Hon gick ur kammaren med den lilla prinsessan, icke aktande på svägerskans vredesutbrott. Hon visste fuller, att denna nu bet sina hvita tänder in i kudden och snyftade himmelshögt som ett agadt barn, men hon visste ock, att sanningen är som flygsanden, den tränger sig fram och fyller de gensträfviga tankarna med samvetsömmande oro.

Till sin hofjungfru Margareta Klingspor sade hon:

»Se till, att I finner mäster Zynthius. Drottningen tarfvar hans närvaro.»

Aron Zynthius var hofpredikant, en god och upplyst man, som med sin fromhet mer än en gång stillat drottningens häftiga lynne. Den Brandenburgska prinsessan med de hohenzollerska anorna hade hatt mycket att kämpa emot i sitt nya fädernesland, och religionen var hennes enda tröst. Hur gladeligt hade hon icke för sex år sedan seglat från Braunschweig till Kalmar redd, där de förnämsta svenska herrarna och kungen, hennes allra käraste hjärta, togo emot henne. Men knappt hade hon hunnit känna värmen i hans famn, förrän han ånyo lämnade henne, allt för förmälningshögtidligheternas skull. Ack, hon

sporde föga efter pomp och lustbarheter, allenast hon hade sin allra käraste herre vid sin sida. Som ett blad i stormen hade hennes hjärta skälft af längtan efter honom, och när han nu ånyo drog sina färde, tycktes det henne, att han slet detta lilla ömkliga blad ur hennes bröst.

Väl visste hon, att hennes höge make älskat andra kvinnor före henne men han hade huldrikt fägnat henne med ömma försäkringar om att dessa svärmerier hört ungdomen till, och hon räddes hvarken fru Ebba Brahes ännu bestående fägring — änskönt hon var glad, att den blåögda grefvinnan var med sin herre, grefve Jakob De la Gardie i Reval — eller den ljufveliga Margareta Cabeliau, hvilkens fader tillåtit sig just detta nådens år att köpa hus vid Stortorget, som för att tränga sig upp till slottet. Men nu var drottningen härskarinna där, och hon tillstadde ingen att närma sig hennes gemål med kärliga tankar.

Hennes hvita armar sträcktes uppåt med en famnande rörelse, och hon log varmt på ett sätt, som gjorde hennes fina ansikte obeskrifligt intagande.

I detta ögonblick klappade det sakta på dörren. Maria Eleonoras röda läppar skötos harmset ut, och trotsigt borrade hon ned det brunlockiga hufvudet i dundynorna utan att vilja gifva sig till känna.

Dörren sköts då varligt upp. Hennes majestät hade väntat att få se mäster Zynthii kalott och släta ansikte, och hon hade föresatt sig att låtsas sofva, men när hon nu hörde klirrandet

af sporrar, reste hon sig till hälften och blef klart röd på de smala kinderna vid den förnöjliga åsynen af kungen själf.

Fast det var skum vinterdager i kammaren, uppfattade hon genast hans lysande blick, och blodet sjöng i jublande rytm inom henne. Det var dem icke tidt förunnadt att råkas allena, men nu skulle hon få hälsa honom med sin ömhets lönligaste namn, ohörd af lyssnande öron.

Han kom raskt fram till sängen och tog hennes båda små utsträckta händer i sina som för att värma dem, ty de voro kalla, trots att stockelden starkt flammade i den öppna spisen.

Hans tunga, hvita ögonlock sänktes inför drottningens trånande, heta blick, och han kysste ceremoniöst hennes höga panna.

»Jag aktade att finna både moder och barn här inne,» sade han med en röst, hvilken tycktes värja sig för smekningar.

Maria Eleonora skiftade färg, och hon svarade misslynt:

»Jag har lämnat barnet i Katarinas vårdnad. Jag är trött på den skrikande ungen med skråpuksansiktet.» Häftigt tillade hon: »Skall hon nu äfven skilja mig ett fjät från eder ynnest, vånnar jag — — —»

Gustaf Adolfs hand lades som ett sigill öfver hennes läppar, och hans ögon blefvo stränga.

Hon vek skamsen undan och mumlade med ett skälfvande, tåradt tonfall:

»Il re d'oro kalla italienarna eder. Jag skulle vilja nämna eder stenkonung och pliktkonung, ty om hjärtats hetta har I föga vetskap; skulle

jag ock förbrännas af min sinneslåga, I sporde ej därefter. I har barnet, I har Axel Oxenstierna, pfalzgrefvinnan och många andra. Mig förgäter I utan misskund.»

Den röda spetsiga tungan lopp som en flitig skyttel under hennes snabba tal, och bröstet häfdes oroligt på ett sätt, som lät konungen förnimma, att en känslornas stormgång nalkades. Han hade medel att stilla den, men stod dock stel med vänstra handen hvilande mot svärdsfästet, den högra instucken i bältet. Emot sin drottning hade han än aldrig brusat ut i hetsiga ord och åthäfvor. Ådrorna svällde blåa i den starkt bakåtlutade pannan, som blef mörk af inneboende vrede, men intet genmäle kom öfver hans slutna läppar.

Allt vildare flammade Maria Eleonoras svartsjuka, och hon kastade sig med en desperat rörelse tillbaka mot kuddarna, fäktande i luften med händerna, hvilka liknade två liljor i blåst.

»I spörjer hvarken efter min harm eller min sorg,» kved hon, »där står I som ett af lejonen på slottsbron. Är jag då alls intet för eder?»

Kungen höjde hufvudet, och hans stämma klang fast och djup:

»I är mitt barns moder! I är drottning för mitt folk. Gud gifve I ock hade v i l j a att vara detta! — Och, Maria Eleonora, I är den kvinna, jag fäst att i tro och huldhet akta och ära till min död. Låt grillerna fara! De anstå eder föga Jag har kommit för att tala med eder om vårt barns namn. Eder medikus har mält, att I nu åter, Herren vare tackad, befinner eder vid sunda

vätskor och kan på sängen mottaga faddrarnas lyckönskningar och gåfvor, som I vet är landets sed. Det är därför vår önskan, att den lilla dottern måtte snarliga undfå dopet. Vi vilja kalla henne Kristina till åminnelse af min moder.»

»Kalla henne, hvad eder täckes. Hon är en bom emellan edert hjärta och mitt. Jag kan icke älska henne.»

»Tig med slikt fåvitskt tal,» dundrade konungen med en röst, som kom Maria Eleonoras ansikte att hvitna i skräck. Hon låg orörlig med slutna ögon en lång stund. Hätskheten blef till bitter smak i hennes mun, och läpparna torkade, förmenade de kyssar, hvilka skulle läskat dem som ädlaste vin.

Gustaf Adolf hade gått mot dörren. Där stannade han dock tvekande. Han ångrade sin öfverilning och vände åter. Mildt som en kvinna strök han sin gemål öfver kinden och lutade sig ned till henne.

»I skall icke vara mig gramse,» bad han, »jag vill eder allt väl, och I är min hjärtans allra käraste nu som tillförene, det ber jag, att I förliter eder uppå.»

Drottningen satte sig ånyo upp. Hennes fingrar begynte en lockande lek med konungens spetskrage, och leendet gled fram på hennes ansikte i små darrande solglimtar.

I detsamma törnams ett häftigt buller i kammaren bredvid. Man kunde tro, att någon med vapenmakt slog in dörren. Gälla rop hveno skrämda om hvarandra, och Gustaf Adolf skyn-

dade till, fruktande att någon ond ande dref sitt spel i den lilla nyborna prinsessans kammare.

Maria Eleonora lyssnade i andlös spänning, och blicken lämnade ej den dörr, genom hvilken hennes afgudade herre försvunnit. Sekunden därpå kommo hennes hofjungfrur och fru Elisabeth Ribbing in. Bakom dem ställde sig den sträfva, skarpa fru Beata Oxenstierna. Hennes tunna läppar trycktes samman till en blodlös strimma.

»Hvad är det, som står på?» sporde drottningen genast.

Fru Elisabeth Ribbings sammetsgrå, sorgsna ögon svarade före hennes stillsamma röst. De lugnade och tröstade, dessa varmt blickande ögon, och hennes stämma lydde dem.

»Eders majestät må vara storligen tillfreds. Den allra nådigaste lilla furstinnan har på ett sällsamt sätt undsluppit ett ondt olyckstillbud. En stor bjälke föll nyligen ned tätt invid vaggan och hotade att krossa det ädla konungabarnet, men himmelen bevarade henne för slik ofärd. Hon är fullkommens oskadd, lofvad vare Gud.»

En rysning genomilade drottningen, men någon strålande glädje förmärktes ej i hennes anletsdrag vid detta meddelande om att hennes barn blifvit frälsadt. Hon drog en djup suck och stirrade rakt framför sig.

»Har icke detta järtecken på något sätt märkt henne?» sporde hon skyggt.

»Nej, eders nåde.»

Maria Eleonora vinkade åt hoffruntimret, att hon ville ha fred, och jungfru Karin Sten-

bock skyndade till för att draga samman de tjocka, guldsydda sparlakanen.

Sedan gingo de alla utom drottningens tyska hofmästarinna och förtrogna. Hon hade varit i den brandenburgska prinsessans tjänst under hennes durchlauchts hela uppväxttid och visste när det var klokast att tiga eller tala.

En sekund lyddes hon inåt himmelssängen, och när hon förnam ljudet af en knuten hand, som i blind vrede slog mot de pösande bolstrarna, mumlade hon halfhögt som för sig själf: »Det var näppeligen annat än trolltyg, som fällde den bjälken öfver vaggan. Och trollen ha immerfort sin hand med i spelet, när det gäller detta barnet. Varulfven tog hennes hjärta före födseln. Så aldrig vinner hon någons kärlek, liksom hon inte heller mäktar gifva slik gåfva.»

Det rasslade mellan brokadhängena och drottningen stack fram hufvudet. Till amsagor lyssnade hon villigt; de hade fyllt hennes barndom med syner och drömmar, och när jungfrusinnet knoppades, blefvo sägnerna och legenderna framtidens vise spåmän.

»Varulfven! Har I sett varulfven här på slottet?» sporde hon med ett halft lystet, halft ångestfullt tonfall.

Den gamla hofmästarinnan nickade. Hon stod vid spisen och lät läderpusten blåsa upp de döende flammorna till skenlif.

»Hvar såg I honom?»

»I kungens kammare. Jag kände honom icke strax, ty hans ögonbryn voro ej så tätt samväxta som de pläga, och hårtotten mellan skul-

drorna kunde jag icke skönja, då den doldes af silkesskjortan och adelsrockens broderier, men så sent en kväll vid Mickelstid såg jag honom krupen ur sin människohamn, luden, med den ena armen omskapt till svans, hoppa på tre ben genom Gröna gången öfver slottskyrkan och tillbaka igen. När han vände åter, hade han förbytt djurskinnet mot människohud.»

»Är detta sant?»

Drottningen spärrade upp ögonen i skrämsel och fråssande ifver att få höra mera. Hon kände en plötslig tillfredsställelse öfver att ej behöfva älska denna dotter, som i intet motsvarade hennes förväntningar, och hon förstod, hvem hofmästarinnan åsyftade med varulfven; detta gjorde sagan så mycket intressantare. Hon ville gärna tro, att denne man, denne Oxenstierna, som stod konungen så nära, var ett troll med ledt sinne, änskönt han dolde både klor och svans. Och det fanns stunder, då hon hatade rikskansleren, därför njöt hon nu som ett oreflekterande barn af den klumpiga fabeln.

»Dagsens sanning, eders nåde,» försäkrade tyskan och vände sitt skrumpna ansikte emot sin härskarinna, »och därför skall I trösta eder öfver eder hjärtas kallsinnighet och ej taga illa vid eder, om sköterskorna fubbla och släppa barnet. Hon är ej lätt att hålla, den alltför besynnerliga lilla människofågeln.»

»Kungen har henne redan mycket kär, och detta tåler jag minst af allt,» brast drottningen ut.

»I skall icke taga detta så hårdt. Snarliga kan I åter följa honom som tillförene, och prinsessan stannar i fru Katarinas vårdnad. Eder käre herre ser huldt till eder fägring som till edert röda hjärta, och den son I åstundar, skall födas eder. Jag såg en stjärna falla Sankta Lucie natt; den föll, just som jag stod och önskade för eders nåde, och tocken spådom sviker icke.»

»Kom hit!»

Hofmästarinnan lydde och kände två mjuka, varma unga armar med doft af rosenvatten och krusmynta lidelsefullt slås om sin hals, medan en mun, röd som blodfärgad vallmo, brände hennes kinder och panna med kyssar.

»I är mig huld,» hviskade Maria Eleonora, »aldrig skall jag förgäta eder. Låt nu föra in mina dvärgar till spel och dans. Jag trängtar till någon förströelse. Här är dödt och tyst som i grafven, när min hjärtans allra käraste herre icke förnöjer mig med sin åsyn. Jag vill höra muntra pipor och se färger skifta för mina ögon, som blommor prunka i solskenet och fjärilar fladdra i vinden. Kalla hit mitt hof!»

II.

Guldkonungens dotter.

»TYST, SOLDATER, drottningen skrifver,» ljöd en klar och liflig gossröst befallande till sin tropp, bestående af två små flickor och en jämnårig kamrat, fältherren Jakob De la Gardies tioårige son.

En munter fnissning besvarade junker Karl Gustafs order, och den lille pfalzgrefven tog sin syster Marie Euphrosyne eller Marigen, som hon mest kallades, upptuktande i den höga hofkragen, hvilken den lilla sjuåriga fröken måste bära här på slottet. Jungfru Ebba Sparre, den späda drottningens käraste vän, gled vigt undan förföljaren och smög sig ur ledet fram till ekbordet, där Kristina satt, lutad öfver ett gulgrått stort pappersark. Hon doppade alltför flitigt den sprättande gåsfjädern och stänkte bläck högt upp på fingrarna.

Då och då gled ena handen förstulet och lönligt ned i kjortelsäcken för att upptaga ett stycke vax, hvaraf hon bet en försvarlig munsbit, innan hon gömde det igen. De strålande mörkblå ögonen förskönade på ett underbart sätt det bleka, kantiga lilla ansiktet med den alltför stora näsan och den hårda munnen. Det ljusa håret skakade hon med en tvär rörelse gång på gång ur pannan, så att lockarna dansade på ryggen.

»Jag formerar ett bref till min höge fader, så I skall icke störa mig, Ebba,» uppmanade Kristina förnumstigt den lilla leksystern och tuggade energiskt på vaxet.

»Jag vill endast se till, hur fjädern löper,» sade Ebba bedjande, och hennes vackra ansikte blef rödt af ifver. »Det tycks mig så förnöjeligt. I skrifver ju lika vackert som de unga junkrarna, och det fast I är allenast sex år.»

»En drottning skall kunna och veta mera än alla sina undersåtar,» svarade Kristina med

eftertryck. »När jag blir stor, vill jag bli riksråd som din herr fader och fältherre som Magnus Gabriels, och jag vill rida framför hären som kungen, min fader. Jag hugsar granneligen den dag, då han förde mig fram för trupperna, som svuro mig huldhetsed. Och det dånade från läderbössorna, så att jag hoppade högt af glädje.»

Pfalzgrefvinnan kom in i kammaren till barnen. Hon befriade strax den gråtande Marigen från hennes båda angripare, hvilka just skulle kasta henne i »slottstornet», sedan gick hon fram till bordet, där Kristina ånyo börjat skrifva, under det lilla Ebba höfviskt vek undan i ett hörn.

»I sitter så rum, Kristina,» bannades farsystern vänligt. »Låt icke den ena axeln skjuta till väders som en tinne.» Katarina hoppades, att brorsdotterns snedhet, hvilken hon fann missprydande, skulle kunna bortarbetas genom ständiga påminnelser. Amman hade en gång tappat det kungliga barnet i golfvet, och därvid torde olyckan uppstått. Den lilla Vasaprinsessan hade under sin korta lefnad varit utsatt för allehanda ondt. Hennes lif hade vid upprepade tillfällen sväfvat i fara, och sällsamt nog föreföll hennes höga moder taga dessa tillbud som ett verk af en ond ande, hvilken förr eller senare helt skulle få makt med sitt offer.

»Hvad är det I nu förtär igen,» sporde faster Karin vidare. »Fuller tarfvade I ordentlig spis. I har intet förtärt denna dag, endast hängt öfver edra böcker. Låt mig se, hvad I smusslar med.»

»Det är min födelsedag i dag, och den må

jag väl få fira på mitt sätt,» svarade Kristina trotsigt.

»Icke med olydnad, mitt barn,» sade Katarina mildt. »Vet, att den, som öfver många skall befalla, måste ha lärt självtuktan. Är det vax igen, som lyster eder gom?»

»Ja,» medgaf Kristina kort.

»Gif mig det och far fort med edert bref, så att regeringen, hvilken denna dag låter afse post, må få eder lilla skrifvelse i tid.»

Hon vände sig nu till de båda gossarna och befallde dem att gå ut ur kammaren, till dess drottningen afslutat sitt värf. Marigen drog Ebba med sig till lek med Kristinas dockor, hvilka allesammans voro klädda till bålda krigare. De skyndade att förvandla dem till ädla fruar och väna jungfrur och hade sin hjärtans lust af att spela hof med de stela träfigurerna.

Prinsessan Katarina satt tankfull kvar i kammaren hos brorsdottern. Hon och hela den pfalzgrefliga familjen hade, när Gustaf Adolf reste till Tyskland, kallats till vistelse i Stockholm. Johan Kasimir skulle sköta räknekammaren, och sin syster ville kungen ha på slottet hos den enda lilla dottern. Hon tilläts att taga barnen med, och isynnerhet sedan Maria Eleonora på våren anno 1631 rest ut till Tyskland, hade dagarna förflutit lugnt och stilla. Men sedan någon tid tillbaka kände Katarina en dof oro. Hon fruktade, att svenska härens vapenlycka svikit eller att något ondt vederfarits konungen, ty hon hade icke haft några tidender från hans kärlighet på ett par månader. Också i regeringen

rådde stor oro för timad olycka. Ingen kurir hade afhörts på länge, och icke ens den knappaste underrättelse från kriget hade man fått efter det lysande intåget i Naumburg.

Om sitt sammanträffande med Maria Eleonora i Erfurt hade Gustaf Adolf själf tillskrifvit henne, och hon hade med glädje förnummit, att hennes herr broders ömhet för sin kära gemål då blossat upp i klar låga. Han fann sin drottning öfvermåttan dejlig i den ametistfärgade flöjelsroben, men de mörka aningar, hvilka följt honom alltsedan hans afresa från Sverige, ville icke vika. Han befarade, att han såg henne för sista gången. Måtte Gud förbjuda, att slikt varsel blefve sanning!

Katarina var ej obekant med hans stora hemliga, politiska plan. Han hade yppat den i förtroligt samspråk med systern, när de sutto på Stegeborg, dit han oförhappandes anländt. Det var ett par år efter hans lilla dotters födelse, och han kom från en resa i Preussen. Hur väl hon mindes denna dag, som skänkt henne hennes hjärtans allra käraste broder. Det var vid Larsmässotid och alla apelgårdens träd bågnade under tyngden af rodnande äpplen och citrongula päron. Från blomstersängarna doftade löfkojor och gyllenlack, och solen hade lyst in i kammaren rakt på träsnittet af drottning Margareta Valdemarsdotter, hvilket hängde öfver löjbänken från salig kung Göstas dagar.

Konungens blick hade länge hvilat på bilden, där Margareta stod med en krona på hufvudet och två på ett hyende framför sig, och han

hade lett sitt segerfriska leende, när han sagt: »Blå kunde framtrolla en konung under sin kappa, törhända skall det, om försynen står mig bi, varda mig förunnadt att skänka mitt och allt nordens folk en ny unionsdrottning.»

Katarina hade lyssnat med klappande hjärta. Själf trådde hon ingalunda till att få bära krona, men hon var dock en princeps Sueciæ, och den stolta tanken, att en dag se norden förenadt till ett rike i en kvinnas hand, fyllde henne med ljusa drömmar om ett ädelt välde.

Hans majestät hade förmärkt hennes djupa rörelse och farit fort:

»Hjärtans syster. I eder fostran och åt eder vårdnad vill jag anförtro min lilla dotter! Jag är villig att allt edert påtagna omak med broderlig kärlek och trohet förskylla. Lär henne främst att i riksvapnets tre kronor se symbolen af den största gärning historien har att mäla. Glad skulle jag gå hädan, om jag lämnade i en v u x e n kvinnas händer icke allenast Sverige» — han hade sänkt rösten och tillagt: — »utan k e j s a r d ö m e t Skandinavien, behärskande östersjölandskapen och hägnande den del af tyska riket, som ger lutherdomens Gud äran.»

Katarina såg upp på broderdottern, hvilkens orediga locksvall föll fram öfver kinderna och dolde det magra ansiktet. Stora ting kräfdes af detta barn. När hennes fader, innan han lämnade landet, lyft henne högt upp på sin arm för att visa henne för ständer och folk, hade han måhända hugsat sin storhetstanke och känt en minuts öfversvinnlig sällhet, sådan blott en

härskarnatur erfar. Och för visso hade lilla Kristina kungliga egenskaper, om de blott fingo den rätta daningen. Som andra små flickor tedde hon sig aldrig. Både hennes skämtan och allvar härrörde från andra källor än deras barnsliga lust.

»Nu är brefvet ändadt,» sade Kristina. »Jag åstundade att få det riktigt godt och har måst skrifva det om flera gånger.»

»Allenast dess lydelse är sådan, att den förmår fägna hans majestät, är allt väl beställdt,» sade faster Karin med sin blida, mjuka stämma. »I må läsa det.»

Kristinas rörelse var snarare en härskarinnas än ett litet barns, när hon räckte pfalzgrefvinnan papperet. Denna tog det med ett sällsamt leende och läste:

»Nådigste hjärtans käre Herr Fader.

Eders Kongl. Majest. är min hörsamma barnsliga tjänst, med önskan till Gud den allsmäktige om mycken hälsa, mig som dess kära dotter till tröst. Beder, att Eders Majest. ville snart komma tillbaka, också skicka mig något vackert. Jag är Gudi lof frisk och beder flitigt. Vill alltid lära vackert och förblifver

Eders Kongl. Majestäts
lydiga dotter
Christina P. S.»

Sedan brefvet skyndsamlingen aflämnats till den utanför dörren bidande småsvennen, sporde farsystern: »Och hvad skulle I då åstunda för

vackert?» Medan hon snabbt vek ihop brefvet, hade hon tänkt, att hennes sextonåriga Stinicke Madlen, som fått åtfölja drottningen till Tyskland, ingalunda förstod att så artigt föra fjädern, när hon skref hem.

Kristina hade lämnat den höga stolen och stod nu på golfvet. Som en docka såg hon ut, liten och späd i den långa, styfva brokadklänningen. Ögonens spelande lif förrådde tankarnas gnistregn innanför den höga pannan, och hon svarade raskt:

»En häst från Andalusien och en egen räffelbössa.»

Katarina kunde ej afhålla sig från ett hjärtligt skratt. Hon var till ytterlighet svag för den lilla broderdottern och fann hennes infall så lustiga och sällsamma, att hon understundom antecknade dem.

Barnen kommo i detta ögonblick instormande. Karl Gustaf i spetsen, klädd i en pappershatt med brokiga fjädrar och sirad med band i lysande färger. I skospännena hade han stuckit in små glimmande minnespengar. Vid den lilla daggerten af trä hade han bundit ett slags lansduk af en bit blodrödt silkestyg.

Magnus, Ebba och den lilla bleka Marigen, som icke kunnat återhämta sig efter de svåra smittkoppor hon som treårig haft, blickade beundrande på den framklifvande lille junkern, men Kristina sprang emot honom och kastade strax hatten af hans hufvud.

»Tvi,» ropade hon, röd i kinderna af förtret, »du borde blygas för slik utklutning. Om

du droge till kriget med den rustningen, skulle man taga dig för en ömklig narr.»

Karl Gustaf stirrade förbluffad på den lilla fränkan, sedan plockade han beskedligt af sig sina grannlåter och räckte henne dem.

»Magnus och jag ha fäktat, och jag segrade. Vi slogos väldeliga, må I veta, därför att han påstod, det I lofvat honom att få sitta eder närmst i dag vid bordet. Detta är eljes min rätt, och vill jag ej bli den förmenad. Det här är mina segertecken, tag dem.»

Den lilla drottningen såg på riksmarskens son, en behaglig, ljuslockig gosse, smärt och spenslig med en känslig mun och sjukligt blek panna. Han stod där smått förlägen och aktade icke på att Marigen sökte smyga sin hand mellan hans fingrar som för att komma honom till hjälp, om så skulle tarfvas.

Kristina slängde fjädrar och band ifrån sig och sade, i det hon kastade hufvudet tillbaka: »Jag likar icke att ha någon af eder närmst mig i dag. I veten ju, att det är min födelsedag, och då komma säkerligen rådsherrarna för att äta middag med mig. Det har fru Beata sagt.»

Hennes tonfall var så högmodigt och självbelåtet, att Katarina missnöjd for ut:

»Fru Beata och hela eder omgifning besinna sig icke på, att I allenast är ett barn, som har godt af att hållas i kammaren bland sina jämnåriga. Finn nu på dans och lekar, och förgäten alldeles hvad som till äfventyrs skiljer eder åt. I ären alla små arma barn inför Gud. I, Kri-

stina, varder törhända en dag den armaste,» tillade hon tungt, ty ångesten ville icke släppa henne. »Jag skall sända in ett par af de unga hofjungfrurna att förnöja eder.»

Kristina klappade strax i händerna, och hon ropade öfverljudt:

»Ja, jag vill dansa — dansa...»

Ett slag på dörren afbröt henne. Johan Kasimir inträdde. Hans ansikte var hvitt som lärft mot det gråsprängda pipskägget, och den yfviga hårkransen under sammetskalotten. Hans stämma pep och flämtade, som hade han helt hastigt mistat talförmågan, och det töfvade, innan han kunde få ett ord öfver de skälfvande läpparna.

»Kungen...»

Katarina skyndade fram. Hon förstod genast, hvad som händt, och brast i våldsam gråt, lutad mot mannens skuldra. »Han är död,» snyftade hon.

»Ja, han har fallit på slagfältet.»

»Som en hjälte!»

Pfalzgrefven drog sin kära gemål med sig ut ur kammaren. Hans lugn återkom vid åsynen af hennes hejdlösa sorg, och han ville vara henne det kärliga och fasta stöd han sig städse bevist.

Han satte henne på sitt knä och strök mildt öfver hennes kind, medan han talade, nu med återvunnen fattning, om också rösten skalf, tyngd af ängslande tankars börda.

»Ja, han dog som en hjälte,» upprepade han Katarinas ord. »Adler Salvius har själf därom tillskrifvit mig, att Casparus Apotekare, som har balsamerat kungens saliga lekamen, funnit,

att hans majestät bekommit nio sår, fem skott, tre hugg och ett sting.»

»Hvad skall det varda af oss,» hviskade Katarina skyggt. »Vårt öde ligger i ett omyndigt barns händer och hvem vet icke det, att ett barnahjärta är ett sål, genom hvilket känslorna rinna aldrig stannandes för lång tid. Och de höga adelsfruarna, törhända främst Ebba Brahe, drottningens besynnerligen goda vän, skola nu äflas om att komma till styret. Man står oss emot här i landet, min käre herre, och likväl hafva de oss behof i svåra stunder.»

Johan Kasimir nickade stillsamt. Väl var han en myndig och fast envis herre på sina gods och gårdar, men i statens tjänst blef han förunderligen foglig.

»Hur tog rådsförsamlingen det sorgeliga dödsbudet?» sporde Katarina, medan hon oafbrutet torkade bort tårarna.

»Där blef strax gråt och mycken veklagan,» svarade pfalzgrefven. »Unge gref Per till Visingsborg var hart när den ende, som höll modet uppe. Han står ju ock Oxenstiernorna emot och är väl nu snar att samla ett parti om sig. Därom blef dock i dag intet taladt, utan togo alla de närvarande rådsherrarna ett fullhugsadt beslut att främja rikets bästa och framhärda i högtsalig kungens uppsåt.»

De hörde barnens röster där inifrån ropa om hvarandra i jubel och lek, och pfalzgrefvinnan förstod, att Kristina intet uppfattat af den öfvermåttan stora förlust, som drabbat henne. Hon mindes, hur det lilla barnet gråtit sina ögon för-

därfvade, när hennes fader rest ut till det krig, hvarifrån han aldrig skulle komma åter. I tre dagar hade hennes tårar strömmat oafbrutet. Hur skulle det varda nu?

Hon ville just skynda in till sin broderdotter, men hejdades af snabba steg, som ljödo i det yttre gemaket. Det vänliga, gladlynta riksdrotset Gabriel Oxenstierna stod strax därpå inför dem. Hans ögonlock voro röda af mödosamt hämmade tårar, och det eljes så fridsamt nöjda anletet var nu genomplöjdt af smärtans fåror. Han sade genast:

»Jag kommer här för att hämta en drottning åt Sveriges folk. Dannemännen vilja se fröken Kristina, förrän de hylla henne. Och ge vi dem tid att axla sina kappor, rida de törhända öfver gränsen att kalla en af de polska Vasaättlingarna.»

»Men Kristina är ett barn och intet beredd på denna stund,» inföll Katarina töfvande.

»Så bered henne I. Väl är hon ett barn, men det är starka viljor, som lyfta Gustaf Adolfs dotter upp på tronen, och medan hennes händer äro späda, finnas kraftiga fingrar, som villigt låta bruka sig som hyende för hennes äpple och spira.»

»I gifver mig ett tungt uppdrag, herr Gabriel, men jag skall fullgöra det.» Katarina suckade djupt och begaf sig in i kammaren. Hunnen öfver tröskeln stannade hon dock obeslutsam, ty det skar henne i hjärtat att rycka den lilla drottningen bort från lekens drömlycka till verklighetens hårda ansvar och svarta sorg.

Högst af alla de muntra barnen jublade Kristina. Hon hade lyft upp sin långa klädning, hvilkens guldbroderier dock släpade lösrifna efter henne och hindrade hennes snabba, lätta steg i figuréen. Håret slängde omkring henne i vild oreda, ögonen sköto tindrande blåa glädjeblixtar, och den intelligent rörliga munnen skiftade leenden omkring till de fyra kamraterna.

»Folket begär att få se sin drottning,» sade Katarina helt sakta. Hon visste ej själf, hvarför hon framförde detta budskap först. Långsamt tillade hon: »Nu måste dansen upphöra för långliga tider, Kristina.»

Redan när hon sagt de första orden, hade fröken Kerstin, som Kristina alltid kallades, lysstrat, och hennes lifliga ansikte fick ett drag af klokhet vida öfver hennes år. Hon gick bort ur barnflocken och närmade sig med små hastiga, fasta steg pfalzgrefvinnan.

»Jag är redo,» sade hon, uteslutande besvarande appellen till hennes drottningvärdighet.

Faster Karin tog henne ömt i sina armar och tryckte henne till sitt oroligt klappande hjärta, medan hennes brutna stämma sökte finna skonsamma, tröstande ordalag, när hon mälde om hennes och hela landets i detta ögonblick oersättliga förlust.

Men Kristina tog det ej så öfvergifvet som pfalzgrefvinnan väntat. Flickan hade hunnit förgäta det lefvande intrycket af sin höge fader, och änskönt hennes lilla anlete blef gråhvitt och allvarligt, fällde hon inga tårar. Hon lät farsystern föra sig ut till herr Gabriel, som ödmjukt

böjde sig ned och kysste den lilla kalla barnhanden.

Lika underdånigt betedde sig pfalzgrefven, och han sade därtill några ord om sina förhoppningar, att Sveriges drottning gunstligen ville mottaga hans tjänster.

Drottningen betänkte sig litet på svaret. Hågkomster af de historiska anekdoter riksrådet Skytte förtalt henne kommo så för henne, och hon sade nådigt:

»Jag skall taga eder till min tro man, om I lofvar mig undersåtlig vördnad.»

Herr Gabriel kunde ej undertrycka ett bredt leende, hvilket tycktes skära af hans korta ansikte i två hälfter, men Katarinas blick skymdes af tårar, som hade hon helt plötsligt sett broderdottern iklädd en narrkåpa.

»Vågar I följa mig ut till bönderna, fröken Kerstin,» sporde herr Gabriel. »Jag har lofvat att bringa eder med, förlitande mig på att I ville hälsa edert folk.»

»Det vill jag. Sätt mig på tronen och låt mig få alla tre kronorna på, Sveriges först.»

Katarina studsade och blef röd upp mot hårfästet, ty hon visste med sig, att hon nyligen förtalt Kristina, att norden i själfva verket vore ett rike, att kronorna i riksvapnet voro som blommor på samma stängel, och att de en gång samlats som äretecken i en enda kvinnas starka hand.

Herr Gabriel såg på den lilla kungadottern med ett för honom främmande allvar.

»På en tron vill jag och med mig alla högtsalig kungens vänner sätta eder, men fuller mågen I vara tillfreds med en krona, den, som salig kung Gösta lämnat i arf. Föga likar den sig som diadem för kvinnolockar, men nu kan det ej vara annorlunda, om vi ej skola få in utländska ogräsfrön i svensk säd. Kom, eders nåde! Folket har bidat länge och är otåligt.»

Han tog hennes hand mellan sina grofva fingrar och lämnade gemaket. Pfalzgrefven följde dem, och hans gång påminde om en stor pudels stillsamma lufsande till köttfatet, hvilket ingalunda är utsatt för honom ensam, och som därför tilläfventyrs kan hinna bli tömdt af närmare kamrater, innan han når fram.

III.

Ett land i sorg.

TRE ÅR hade förflutit sedan kungens saliga död, och man skref nu Sankt Laurentii dag anno 1635. Någon glädje hade icke blommat i riket på långliga tider och stundade törhända ej heller snart. Herrarna voro alltfort ute i kriget, och hemkallades de, var det för att bispringa i rådsförsamlingen. På sina gods och gårdar hunno de näppeligen tänka. För dem fingo fruarna råda, och många gjorde det öfvermåttan gärna, andra togo det som ett tungt ok. Rikskanslerens husfru plågades svårliga att platt intet bli hulpen af sin käre herres klokhet.

Nu hade hon dock lämnat Tidö åt fogdens hägn och mottagit en inbjudning till Visingsborg för att fira gref Pers hemkomst från Polen.

Hon stod utom den osämja, som eljes tidt brusade upp mellan ätterna Brahe och Oxenstierna. Hennes milda, fogliga sinnelag hade efter dottern Kristinas giftermål och bråda död blifvit än mer kufvadt och saktmodigt. Den största fröjd hon förunnades under mannens bortovaro bestod i omhuldandet af den lilla dotterdottern Agneta Horn, det enda barn den unga fru Kristina lämnade efter sig. Men som hon ej vågade stöta sig med sin stränga väninna Ebba Leijonhufvud, den lillas faster, sändes Agneta tidtals till Hörningsholm för att få allsköns tukt. Fru Ebba, nu vorden änka, hade många järn i elden, men hon brände intet. För nyligen hade hon trolofvat sin Annika, den lilla bleka blomman på Sturarnas vårdträd, med rikskanslerens son Johan. Denne hade strax därpå dragit ut till Tyskland och väntades ej hem förrän till nästa års Sankt Johannis, då bröllopet skulle stå. Fru Ebba hade hemgiften att bestyra med, och därtill hade hon låtit förmå sig att bli hofmästarinna. Sin Annika hade hon lämnat på Visingsborg, där fröken Kristina Brahe, gref Pers dugliga och i allt skickliga syster skulle vara henne det bästa sällskap. Fröken Kristina hade dessutom en tid hört till hoffruntimret, så hon torde ha fast agreabla ämnen att snacka om.

Egentligen var det för en maktfrågas skull som grefvinnan Leijonhufvud lämnat sina gods och dragit upp till slottet. Hon ville ej att fält-

herrens maka, salig kungens ungdomskäresta, skulle komma alltför högt till väders.

Ebba Brahe hade fattat en så blind tillgifvenhet för hennes majestät änkedrottningen, att man fuller förstod hennes åstundan att med hela sitt hus stå tronen närmast, och detta kunde den myndiga frun, som kallade sig Sveriges första grefvinna, icke tåla.

Denna solblanka stilla augustidag tycktes emellertid splitet vara bilagdt, ty de båda grefvinnorna och fru Anna Bååt sutto fredligt tillsammans med gref Pers husfru, den forna hofjungfrun Karin Stenbock, jämte jungfrurna Kristina Brahe och Anna Sture på altanen utanför det stora gemaket i Vätterntornet på Visingsborg.

Gref Pers slup hade just lagt ut från hamnen för att af åtta roddare föras midt öfver till Brahe-Grenna, där grefven skulle stiga ombord. Han hade ridit från Stockholm, och hästar och folk skulle fraktas öfver till ön senare. Grefvinnan Karin hade länge sett efter slupen och med ängslan iakttagit att en flik af det blåa, vapenprydda klädet, som täckte tofterna, släpade i vattnet. Hon kunde ej ropa drängarna an, och detta vållade henne oro, ty kunde hennes käre make väl tänka, att hon förfor vårdslöst med hans gods och goda.

Också hon hade nyss återvändt till fädernesland; hela vintern och våren hade hon varit borta från de små barnen, af hvilka två voro döda och lagda i graf, när hon kom igen, men trots sin djupa sorg kunde hon ingen ruelse känna öfver att hon följt sin hjärtans käre herre.

Han var henne så mäkta dyrbar en skatt, att hon dagligen tackade Gud för lyckan att äga honom.

Upp och ned för den branta backen, som från sjön ledde till slottet, sprungo två små flickor, grefherrskapets enda barn den sexåriga Elsa och den jämngamla Agneta Horn. De förlustade sig med att leka sig vara instängda af röfvare. Dessa utgjordes i själfva verket af mycket fredliga män. Det grefliga gardet stod nämligen uppställdt på ömse sidor om den med stor möda anlagda vägen. Deras blå och hvita uniform tog sig så vänlig ut mot den omgifvande grönskan, och deras skäggiga, väderbitna ansikten logo blidt mot de små jungfrurna, hvilka med låtsad skrämsel rusade förbi dem.

Längre ned åt stranden bidade öns båda kaplaner, fogdarna, slottsskrifvarna och skolmästaren med sina scolares. En myckenhet af öns andra bebyggare hade också samlats för att hälsa gref Per välkommen, och ett mera lysande ädlingshof fick man leta efter.

Fru Karin såg nöjd dit ned, och äfven Ebba Brahe, som i sin barndom varit med sin fader på ön, tänkte, att allt var synnerligen påbättradt och förkofradt. Slottet var en af de präktigaste byggningar hon skådat, och det gladde henne storligen att se sin egen herr faders bild inmålad i en af riddarsalens fönsternischer.

Både hon och fröken Kristina Brahe buro den af Maria Eleonora instiftade orden till minne af salig kungen. För någon orsaks skull hade Ebba Leijonhufvud ej fått den, och hon stirrade afvogt på det lysande smycket med dess koketta

pärlbågar, guldslingor och diamantblommor omkring ett guldhjärta med inskriften »Wie länger wie lieber».

Hela förloppet vid anskaffandet af detta »krims-krams» retade fru Ebbas nyktra sinne. Prål och prakt låg icke för henne, och henne syntes, att i sorgens tid vore slikt gehäng ohöfviskt mot den salige döde. Änkedrottningen hade i alla stycken burit sig fåvitskt åt. Hon uttalade sin tanke högt till jungfru Brahe.

»Att I gitter bära den klenodien, det turberar mig för sann. Jag trodde er vara klokare än att sätta pris på sådant.»

Det blef en kort paus i det samtal, som nyss lifligt nog fladdrat kring bordet, där en kanna med mungodt och ett silfverfat med klenäter var framsatt, och man undrade, hvad Kristina skulle genmäla, men denna hann ej komma till orda, förrän Ebba Brahe häftigt inföll:

»Jag tror, att de flesta fruar i riket med mycket contentement skulle mottagit slik gåfva till erinring om Sveriges ädlaste kung. Men hvem minner sig ej på fabeln om räfven och rönnbären.»

Husets fru inföll medlande, ryckt ur sina egna tankar:

»Hennes majestät måtte ha älskat den store Gustaf bra högt.» Medan hon talade, blickade hon ut öfver Vätterns blåa yta, och hon skälfde af förväntansfull längtan att snarligen få ila ned till stranden och sträcka armarna vidt ut som en famn full af goda önskningar för den hemvändande.

»För visso,» svarade Kristina varmt. »Hon lärer väl aldrig trösta sig öfver hans dödliga bortgång.»

»Hå!» Ebba Leijonhufvud ryckte på de starka skuldrorna. »Den kruka, som bäres flitigast till brunnen, går först i stycken. Efter hvad det förspörjes segla hennes majestäts tankar fridsälla nog till Polen och Wladislav, men ryktet har långa öron och föga vett. Ett är dock visst. Den kvinna, som vill taga hjärtat ur bröstet på sin aflidne make, har större begärelse till köttets lustar än till själens. Och godt var, att rikets herrar visste bättre än att låta henne behålla salig kungens stoft, som hon var begärandes.»

»I hafver fuller icke älskat,» utbrast Ebba Brahe harmset, »då dömden I icke hennes höga nåde så slemt. Hon är af ett högst sensibelt sinnelag; det förmärkes ju ock på hennes stora ömhet för lilla drottningen. Det ville aldrig taga någon ända på tårar och kyssar, när hon återsåg flickan.»

»Men att stänga ett lifligt barn inne i en svart kammare och fördystra hennes dagar med klagolåt och jämmer är väl ingen rätt moderskärlek,» sade fru Anna Bååt blidt och undfallande. Hennes lilla tunna och liksom ofullbordade ansikte stack skrämdt upp ur den yfviga, pipade och hårdt stärkta halskragen. Törhända hade hon nu yppat tankar, som hon helst borde tegat med.

»Nej, däri sägen I sant,» medgaf fältherrens maka. »Fröken Kerstin har lika mycket men af hennes majestäts kärlek som hon tidigare hade

af hennes köld. Och rådet pönsar väl ock på att låta någon annan taga hand om kungabarnets uppfostran.»

»Godt, om det skedde i tid,» mumlade fru Ebba till Hörningsholm. »Det barnet har en vilja, som tänder både henne själf och andra i brand, men lösgifven vilja är som herrelös hund; den biter ifrån sig och tror alla illa, därför att den icke vet sin egen väg. Måtte eder make snarliga komma åter, kära Anna,» vände hon sig till Anna Bååt. »Han är rikets och allas vårt stöd, och ju längre han töfvar, desto sämre blir det beställdt här hemma.»

»Ack ja,» suckade fru Anna, »jag hoppas dagligen, att han skall skrifva mig den hugnande underrättelsen till, att jag kan vara honom förväntandes, men ännu spörjes intet. Han för drottningens och rikets sak där ute i Tyskland och säger sig veta, att det vid statsrodret här hemma sitter de ädlaste män. Han nämnde först eder käre herre, fru Ebba.»

Ebba Brahe jämkade pärlhufvan till rätta och log belåtet och tänkte, att riksmarsken väl vore värd, att goda och stora ord slösades på honom. Men länge kunde han dock ej blifva vid ämbetet, ty efter den slemma fängelsetiden hade hans syn så försvagats, att både hans medicus och de kloka käringar, man rådsport, förespådde blindhet. Ebba hade äfven pröfvat allehanda läkemedel, men då intet halp, förstod hon, att Gud ville låta detta onda komma öfver dem.

»Det gör mig så ondt om den stackars lilla drottningen,» sade gref Pers hustru. »Man har

förtalt mig allt hon måste utstå under dessa år. Ej nog med att hon förmenats ljus och luft och hållits inne i sorgegemaket, där tårarna immerfort flödat. Hon har ju aldrig heller fått leka och förlusta sig med jämnårigas sällskap, sedan pfalzgrefvinnan drog dädan med sina barn.»

»Ja, det täckes icke längre de höga herrskapen ro i samma båt,» inföll fru Ebba till Hörningsholm. »Det var ett svårt slag på den nådiga pfalziska baken, när rådet spelade herr grefven det putset att strax efter salig kungens död lycka räknekammarens dörr. Nu sitta de på Stegeborg som vinterflugor, bidandes den tid, då ock småfän få slicka solgodt, men det töfvar kanske.»

Jungfru Annika dristade sig till att sakta rycka sin fru moder i kjorteln, hvarefter hon hastade att inflika ett par ord, ehuru hon nogsamt visste, att de ej voro breda nog att öfverskyla den barska grefvinnans storvulna tal.

»Jungfru Kristina har förtalt mig,» sade hon med sin sjukligt späda och tunna röst, »att fröken Kerstin plågas erbarmligen af törst, då hon ej fördrager vin och hennes höga moder förmenar henne vatten, sägandes, att slik dryck icke anstår en drottning.»

»Ja, det är sant,» medgaf fältherrinnan, »och I anar ej, hur envist det kungliga barnet är. Den gode mäster Matthiæ gör all sin flit med henne, men änskönt hon visar all expectans om sig, hvad lärdom beträffar, blir hennes lynne hårdare för hvar stund, och jag fruktar, hon aldrig tillgifver sin höga fru moder den örfil,

som denna lät flickan bekomma för att hon druckit ur allt rosenvattnet i änkedrottningens tvättkanna. Hon blef krithvit i det lilla sparfveanletet och mäktade näppeligen styra sin barnsliga vrede. Utkommen i yttre maket sade hon till jungfru Malin: 'Jag är i alla fall drottningen'.»

»Nu syns slupen,» utropade i detta ögonblick fru Karin, glömsk af allt annat, och hon sprang upp från bänken, röd i kinderna af glädje. De blågrå ögonen med den kärleksvarma blicken tändes upp som fönsterrutor i sol och de kvinnligt skurna läpparna darrade af ifver. Måtte blott allt vara redo! Hon skulle helst velat flyga genom sträckan af höga gemak för att se till att hyenden, drättar och himlar af flamskt och turkiskt, af taft och gyllentyg voro dammfria, och att hennes herre kunde spegla sig i riddarsalens vapen, men slik husgång tillstadde icke tiden. Kanonerna dånade redan från de små tornen vid hamnen och hon hann allenast i förbigående kasta en blick upp på slottets rika flaggskrud, när hon kommit ned för den breda stentrappan, ty nu mullrade också läderbössorna uppifrån vallen, och gardets blåsare läto trumpeterna smattra fram en skrällande glädjefanfar, medan pukorna följde med värdigt allvar och liksom eftersinnande.

I spetsen för fruar, jungfrur och småtärnor ilade grefvinnan Karin ned till hamnen. Längst ute på en af de stora, gråhvita stenarna stod hon, och det ljusa håret fladdrade fram under sammetshufvan.

Gref Per hade lämnat sin plats under himlen i blått och gult, som var spänd öfver slupens akter, och stigit fram i fören för att fritt få blicka emot sin härliga ö.

Ingen af hans många förläningar var honom så kär som denna plats, märkt af historiens häfder så långt tillbaka, som dessa gingo, och aldrig var han så väl tillfreds, som när honom förunnades att lefva här i lugn och ro med sina bönder och tjänare, med hela det hof han älskade att se omkring sig.

Liksom sin danske frände, den store astronomen, ville också han adla sin ö med bildningens sköldemärke, och när kriget väl vore ändadt, skulle han ingen möda spara för att af Visingsö skapa ett paradis både för människor och fänad.

Slupen stötte mot land. Minuten därpå hade gref Per i allas åsyn lyft sin kärälskliga gemål högt upp på sina starka armar. Sedan vederfors lilla Elsa, hans kära »docka», samma gunstiga hälsning, och med barnet kvar på armen besvarade han vänligt de underdåniga bugningar och nigningar, som mötte honom hvart han såg.

Han måste åhöra en oration på latin, som skolmästaren pluggat i djäknarna, innan han kunde få lämna hamnen, och väl hunnen till slottsporten, hejdades han också där af herr hofpredikanten, hvilken i sirliga latinska verser så att säga nedlade hela ön för den nådige herr grefvens nådiga fötter, mälande, att den nya kyrkan snarliga skulle vara redo utan och innan, härligt besmyckad i loftet med sköna tänkespråk. Sedan han ödmjukligen designerat sig själf och

alla sina trogna tjänster till sin höge herres ynnest, steg han vördsamt åt sidan för den bukige, rödmosige fogden, som med krumbuktande ord öfverantvardade slottsnycklarna i sin herres hand.

Alla dessa gamla skick och bruk, vedertagna sedan förfädrens tid, behagade grefve Per, och hans öppna, manligt vackra ansikte strålade af välvilja och belåtenhet. Under sin vistelse i hufvudstaden hade han sannerligen icke haft den minen på. Det degouterade honom på det högsta, att Oxenstiernorna fått så fast fot i rådet under hans frånvaro. De hade ock makat sig upp på hans stol, som han väntat finna tom.

Äfven uppe på slottet hade han funnit allt vändt med den galna ändan uppåt. Den unga drottningen var vorden en liten näsvis och högfärdig person, som icke aktade på råd, och som var ovetandes om skickliga åthäfvor.

Men Gud visste, att han lika fullt älskade detta barn som vore hon hans allerbästa väns dotter, och han ville med gladt mod offra lif och lem för henne.

Fåordigt besvarade han fruarnas begäran att få veta hofnyheter. Han hade föga att mäla, sade han, utom det att hennes majestät änkedrottningen och hennes furstliga nåde Gudi lofvadt befunno sig vid god hälsa.

Vid måltiden, som genast anrättades med många kräsliga rätter och mycket vin, berättade grefve Per om kriget. Han lofprisade storligen svenskarnas tapperhet, men kunde icke fördölja, att hären gjort svåra förluster. Han sade, att änkors och faderlösas tårar nog i dessa tider

runne landet öfver, ända från kungaborgen till lägsta koja, och det skulle väl töfva, innan tåreflödet stillades, ty äran är blodtörstig och vapenlyckan är ett hvasst svärd, begifvet på nya hugg.

Han nämnde bland de stupade tappra krigare, som de alla kände, och ännu flera af deras fränder och närskylda fingo de veta försmäktade i fängelsehålor. Gustaf Horn, rikskanslerens svärson och den lilla Agneta Horns fader, hade efter det olyckliga slaget vid Nördlingen kastats i fängelse, och gref Per hade inga hugnesamma meddelanden om hans befriande.

Den glada stämning, som kastat glans öfver mottagandet, vek så småningom, ty väl kunde grefve Per ock förtälja om sina lyckligt afslutade förhandlingar med Polen, men han kunde ej säga, att riket vann något därpå. Och när han begärde vetskap om Sveriges öden, voro svaren dystra.

Fattigdom, missväxt och dyr tid rådde öfverallt. Allmogen förmådde ej utgöra utskylderna, och så svultna voro de, att de föllo vid plog och harf.

Tystnaden lade sig som ett fröjdens bårtäcke öfver den väldiga salen, hvarifrån den tidiga höstskymningen jagades på flykten af små stillsamma vaxljuslågor i höga silfverkandelabrar. Ingen dryckesvisa bullrade fram med sin oförvägna rytm; orden droppade bort som timglasets sand, och fru Karins blonda hufvud sjönk mot hennes hjärtans allerkäraste herres skuldra.

Då sporde han med ömt tonfall:

»Trår I till hvila, min käraste?»

Hon svarade helt sakta, men orden föllo som ett doftande blomsterregn öfver hans kärfva sinne:

»Ja, i min älskades famn!»

Han ledde henne vid handen upp till sofgemaket, där himmelssängens pösande silkesvar glänste emot honom vid skenet af den förgyllda armstakens ljus, och han höll henne plötsligt ut ifrån sig som för att riktigt få beskåda sitt hjärtas vif.

Men sekunden därpå höll han henne hårdt tryckt i sin famn, och hans manliga stämma återfick de veka tonfall, som smekte sig in i hennes öra med kärlekens locktoner.

Tyst och släckt och mörkt var allt på Visingsborg, och som lydiga vasaller hade också de många små gårdarna och husen, hvilka från öns norra och södra uddar tycktes vandra upp till adelsborgen, somnat under takmössan af halm eller torf. Men på vallen gick väktaren och tutade ut tidens flykt med luren riktad upp mot månens blanka stålskifva.

Slottsuret slog tio. Slagen buros ut i den doftande, ljumma kvällen och gungade i stilla tonböljor hän mellan örtagårdens sällsynta träd. I parkens fiskedammar speglade stjärnhimlen sin lysande karta, och en smärt poppel sträckte sin skugga som en väldig pekpinne snedt öfver vattnet.

De många lustiga djuren, som gref Per plan-

terat ut i sin djurgård, hade dragit sig undan till sina hålor och reden, endast ett par tornugglor, som till äfventyrs flugit ända från den gamla folkungaborgens ruiner på öns södra strand, stirrade från en gulnad lind med runda vidöppna ögon ut i stillheten, då och då svagt klagande med förunderligt mänskliga läten.

Slottet badade i månljusets svala flöde, och nere vid stranden glittrade de färgrika vätterstenarna, öfverspunna af ett silfvernät, hvilket tycktes ha dragit upp dem ur vågorna i ett enda väldigt notvarp.

De små rutorna i Visingsborgs tornfönster glimrade som hundratals längtande ögon ut mot nattens skönhet och stumma frid. Allenast ett stod öppet. Det hörde till jungfru Kristina Brahes lilla sofkammare, hvilken hon delade med de små flickorna, men dessa sofvo redan sött i den breda, snidade sängen. Kerstin däremot förnam en sällsam oro tära sitt sinne, och hon, den eljes så kloka och pliktfyllda jungfrun, hade gripit lutan för att kväda den visa hennes kære broder Per lärt henne sådan salig kungen i ungdomsdagar diktat den. Hennes stämma fick klang af den trånad, som bräddade hennes håg och rann öfver i veka, mörka toner. Så plägade hon understundom i ensligheten purgera sitt hjärta, för att när dagens ljus föll öfver hennes tillvaro åter bli hela släktens trofast hjälpande Stina.

Orden gledo öfver hennes läppar som bönerna vid ett radband, och lutans strängar blefvo till rosenskransens pärlor, när hon sjöng:

»Hoppet hafver jag stadigt haft
din hårdhet till att öfvervinna
med trofasthet, som Gud har skapt
uti mitt hjärta och mitt sinne.
Hvi vill du då
min trogna tjänst således försmå
och mig sluta utur ditt minne» — —

Dörren uppläts sakta; det var jungfru Kristinas fränka, fru Ebba Brahe, som inträdde. Hennes vackra ansikte syntes blekt, och det lätta löje, hvilket vanligen trådde fjärilsdans kring hennes mun, hade domnat bort. Den praktfulla dräkten var ock utbytt mot en simpel grön sidenrock utan broderier eller annat prål. Det sades eljes om fältherrens grefvinna, att hon brukade ett af mannens gods till kläder, ett annat till smycken, och ingen var flitigare i sina besök hos den aktade köpmannen Erik Larsson än hon.

Nu skred hon så tyst in i kammaren som hade hon gått i sömnen, men hennes röst ljöd fullt vaken, när hon bad:

»Far fort med sången, Kerstin. I må veta, att jag hört den en sommarafton för längesedan. Det var den tiden, då sinnet var böjligt och fylldt af vårens saf.»

Kristina villfor hennes önskan, ty den var ock hennes egen. Hon tyckte plötsligt, att den gamla evigt unga sagan stigit in i kammaren och räckt hennes fränka och henne hvar sin hand, dock höljande anletet, medan den stämde in i sången:

«Fågelen uppe på grönan kviste.
djuren uti marken villa,

skulle, hvar de min sorg visste,
mig hjälpa tårar att förpsilla.
Eko mitt rop
formerar med sitt ljud en stor hop
emellan dessa berg och dalar.»

Ebba Brahe hade sänkt hufvudet och lagt händerna till hvila i knät. Under det hon lyssnade till de ord, som hennes kunglige älskare tillskrifvit henne och lockat toner till från lutan, tänkte hon på sitt lif och hans. Lycklig hade hon blifvit. Hennes make var god och ädel, och af barnen hade hon all sin glädje. Ungdomskärlekens röda ros hade mist sina blad för år tillbaka, men från roten af rosenträdet hade en liten telning skjutit upp: ömheten för Gustaf Adolfs maka och barn.

I begynnelsen hade den unga grefvinnan svärmiskt älskat Maria Eleonora allenast därför att hennes ungdomsväns blick lyst emot prinsessan. Ebba Brahes lätta, öppna sinne räckte villigt famnen åt allt, som med sympati omgaf kungen. Hon gjorde hvarje tillgifvenhet, som ägnades honom, till en fager minnesblomma i sina egna känslors örtagård, men lifvets fröjder glömde hon därför ingalunda.

Nu var det henne dock, som om ett litet blomster hotat att snärjas af styggt ogräs, och detta vållade henne stort ve. Kärlekskvädet till ungmön, till den stränga drottning Kristinas väna hofjungfru hade mistat sin trolska lockelse, men ordens tungsinne minde henne likväl starkt om kungen och hans hjärtelag. Dagens tankar mängde sig med de förslitna hågkomsterna och

samlades omkring den späda människoblomman däruppe på slottet. Hon hade under hans majestäts sista år stått hans hjärta närmst, och väl månde man ömka sig öfver den vårdnad barnet fick.

Jungfru Kristina vände sig mot sin kusin, icke för att säga något, därtill var denna stunden i den skumma lavendel- och salviadoftande kammarn henne för mycket värd, men för att få veta, om drömmens spröda såpbubbla brustit för fränkan.

Långsamt höjde Ebba hufvudet, och hon sade sorgset:

»Jag tänker på den lilla drottningen, kungens lefvande minnesvård. Det synes mig, att svenskarna vansköta den. I första utbrottet af sin sorg täckte de den med hyllningens och tacksamhetens blomster, men allaredan nu, tre år efter den store Gustafs död, förgäta de hans dotter. Det vore herrarnes plikt att tillstädja en svensk fru att taga henne i sin tuktan, såsom det tillförene brukats med furstedöttrar. För visso är det godt, att hon kan läsa latin och allehanda annat, men en kvinnas fostran undfår hon icke, och detta blir henne en dag till evärdelig skada.»

»Hennes höga fru moder bekymrar sig visst föga om dotterns fostran,» inföll Kristina. Motvilligt tog hon fatt på ämnet, och hon tänkte, att detta samma samtalsfrö grodde i hvar vrå, ty öfverallt snackades det om fröken Kerstin och hennes besynnerligheter. Men det märkligaste var, att de flesta fruarna af adelns prima classis

täflade om äran att få kungabarnet i sin vårdnad. Som om hon kunnat se in i sin fränkas lifliga sinne och afläsa dess själsrörelser, tillade hon:

»Att icke rådet hugsar edert ömma modershjärta och klara förstånd och vänder sig till eder för att lämna den lilla fursteplantan i eder värjo.»

Skymningen dolde fru Ebbas starka rodnad, men den flämtande andedräkten svepte som hämmad vingflykt öfver kammaren. Hon töfvade med svaret. Slutligen genmälde hon:

»Törhända vore min famn för mjuk och mitt ris icke nog kraftigt. Slikt förspörjes ju ock från pfalzgrefvinnans handtering, och fuller har hennes kel varit fröken Kerstin till förfång, men ville herrarne förlita sig uppå mig, så skulle för visso på min sida ingen flit sparas, och onda tungors klaffande skulle jag stadigt förakta. Eder käre broder lärer väl ha sport, hvilken väg skall tagas, ty på denna, där furstinnan nu färdas, bär det hin i våld, och det snarliga.»

Jungfru Kristina drog med en suck lutans blåa band öfver hufvudet och hängde upp instrumentet på väggen.

»Jag skall spörja min broder Per åt,» lofvade hon saktmodigt. »Men själf hinner han väl näppeligen styra för något, innan han ånyo kallas bort.»

Ebba Brahe gladdes åt sin fränkas snabba förstående och kysste hjärtligt båda hennes kinder. Men hon yppade intet mera från sina känslors vallfart. Hon sade intet om den stolthet,

hvilken likt en frisk bris blåste upp inom henne vid föreställningen om att få dana en drottning åt sin ungdomsälskades folk.

Still som hon kommit, smög hon ur kammaren, sedan hon önskat jungfru Kristina tusende goda nätter, och den unga adelstärnan blef allena med sina små skyddslingar. Men nu hade hon intet drömlin att spinna mera, verkligheten hade slitit af garnet, och föga anstod det grefve Pers syster att ens i fantasien bereda en väfnad med knutig tråd.

IV.

Älskog.

DEN GODA pfalzgrefvinnan Katarina hade sedan länge hvilat i sin graf, och hennes många välmenta råd och förmaningar hade flugit för vinden. Den unga drottningen tycktes icke alls ha något djupare minne af sin uppfostrarinna. Hon röjde helst egna vägar och tog språng öfver hvarje hinder. Hoffruntimret befann sig i ständig ängslan för hvarje ny nyck. Och under kavaljerernas honungssöta smicker låg den manliga ringaktningen på lur. Och i gången utanför drottningens gemak upplöstes den inkapslade misstron mot en adertonårig flicka som regent för rike och land. Annat hade det varit, om hon brukat silkestömmar att tygla sina gunstlingar med.

Men ännu kunde ingen glädja sig åt särskild furstegunst, och man lofordade vidt och

bredt i rådet den höga myndlingens rättvisa. De eljes så stolta rådsherrarnes hufvuden böjdes i underdånighet inför drottningen, och deras lifligt beundrande blickar tyckte sig skönja sitt eget verk framburet till segertemplet af en ny Nike. Hon hade alltid synts dem så klok och vuxen, och den gamle Johan Skytte yttrade beundrande om henne:

»Hon hafver ett extra-ordinarie ståtligt ingenium, och så vidt sexus femineus det tillåter lärer hon komma att likna sin fader.»

Kristina själf, som under de närmast föregående åren nästan uteslutande ägnat sig åt forskning och vetenskaper, och som från sitt femtonde år med aldrig svikande intresse följt alla förhandlingar i rådskammaren, alla regeringens åtgärder, satt ej längre så stilla och villigt lyssnande i den förgyllda karmstolen. Hennes unga, heta röst ljöd kraftig och befallande, men tonfallet kunde ofta vara otåligt, som om hon längtade bort från politikens labyrint.

Rikskansleren, som med outtröttligt nit ägnat många timmar af dagen åt henne och njutit af hennes utomordentliga fattningsgåfvor, fann henne nu efter myndighetsförklaringen plötsligt vorden håglös och slapp. Hon kunde långa stunder stirra ut genom fönstret, föga aktande på, om han talade eller teg.

Det var längesedan Axel Oxenstierna varit ung, åtminstone föreföll det honom så. Hans lif hade mer än de flestas varit fylldt af allvar och ansvar, och han hade nästan förglömt ung-

domens ifver att ila ut i världen och tumla om bland ondt och godt.

Med sin långsamma röst förmanade och lärde han. Och hans hvita, något giktbrutna händer samlade prydligt beskrifna ark, viktiga akter, som drottningen borde taga del af och sätta sitt namn under.

Så skedde äfvenväl i dag, men hennes nåde sköt med en tvär handrörelse hela den digra luntan åt sidan, kastade sig med korslagda ben baklänges i stolen och skrattade högt:

»I faren alltid så varliga fram, käre herr Axel, att papperen törhända ännu ett solhvarf böra bida sin tid. Så förbåldt angeläget är det väl icke att i dag granska dem. Det lyster mig mera att rida ut till De la Gardies Jakobsdal. Unge gref Magnus lär vara återkommen från sin långfärd, och jag vill se på denne min undersåte, sedan han fått utländsk fernissa, ty vi tro icke, att det lilla kriget i Skåne, i hvilket han hux flux skulle pröfva sin värja, skrapat af honom den franska glansen.»

Rikskansleren betraktade henne förundrad, och hans forskande djupa blick lodade oroligt de eldiga blå Vasaögonen, hvilka med ens syntes honom flamma som mareldar. Hon hade blifvit fast dejlig den lilla drottningen, allenast hon velat vårda sitt yttre. Den grå kjorteln och den lösa, vida koftan var ingen anständig dräkt för en så ung person; men hvem skulle gifva henne en vink därom? Alla krusade och bugade för henne. Till ingen såg hon upp med vördnad och kärlek. Hennes majestäts enda kvinnliga vän

var den blyga, sedesamma lilla Ebba Sparre, och om henne hade Kristina själf sagt: »Hon är det dejligaste man kan ha för sin åsyn, därför tillstädjer jag henne att närmre än andra lyss till mina ord; själf gitter jag sällan höra hennes.»

Kristina hade rest sig upp och fattat ett ridspö, som låg slängdt öfver en stol.

»Så bjuder jag eder lef väl,» sade hon hurtigt.

»Eders majestät täcktes besinna sig på, att plikten städse går före nöjet. Detta har jag aldrig tillförene behöft hålla fram för eders nåde, och jag förhoppas, att I icke heller nu gifver mig en så bedröflig occasion.»

»Jag regerar och jag präntar mitt namn när jag för godt finner», afbröt Kristina skarpt, och ridspöet hven plötsligt med ett mejande slag genom luften. Men likväl satte hon sig ånyo ned i en oskön och vårdslös ställning. Den vänstra handen gräfde hon in i de ljusa lockarna, som hängde oredigt kring hennes hufvud. Snabbt gledo hennes blickar öfver de tätskrifna sidorna, men hon meddelade icke sina tankar och begärde intet råd af rikskansleren.

Hennes penna raspade flitigt signerande det ena aktstycket efter det andra. Ögonbrynen voro buttert rynkade, och solen, som glittrade på hennes panna, etsade in sig i ett helt snideri af fåror.

Kristinas tankar gingo rastlöst under arbetet. Hon kände sig djupt sårad öfver, att hon blifvit behandlad som ett barn, hvilket försökt skolka ur skolan. Slikt ville hon icke veta af hädan-

efter. Vore rikskansleren än så perfekt i sina stycken, måste han dock nu lämna makten och väldet i hennes händer. Hon delade icke med någon. Sedan sin tidigaste barndom hade hon rustat sig för sitt kall, lärt mycket, lyssnat flitigt, icke ens unnat sig sömn och hvila, ty dagen räckte understundom icke till för fullgörandet af alla plikter. Sorglös och munter hade hon sällan känt sig. Man hade ända från det hon låg i vaggan behandlat henne som ett litet lejon, hvilket man väl visste ej kunde bitas, men som man fruktade skulle rifvas. Hon ville dock ingen illa, allenast man lydde och rättade sig efter henne. Hastigt såg hon upp på sin fars trogne rådgifvare.

»Har I läst dessa papper?»

»Ja, ers majestät.»

»Har I granskat dem, menar jag?»

»Ja, ers majestät, och jag har funnit allt i sin ordning.»

Kristina blef röd ända upp mot hårfästet, och pennan skälfde plötsligt i hennes hand.

»Hädanefter skall I icke vålla eder slikt omak,» sade hon, och hennes eljes ljusa och varma röst blef sträf och hård. »Jag vill själf handlägga alla ärenden, och skall jag, när det så ackomoderar mig, tacksamt erkänna eder klokhet och förfarenhet.»

Hon lade bort det sista arket och torkade pennan mot klädningen. Med det största lugn hade Axel Oxenstierna åhört hennes ord, och hans svar förrådde hvarken bitterhet eller vrede.

»Och jag skall alltid stå vid eder sida kallad eller okallad,» sade han och gjorde en djup bugning.

Kristina tycktes ej märka hans reverens. Hon drog upp skuldrorna, som skuddade hon af sig ett ok, men icke ett ord kom öfver hennes läppar. Slutligen frågade hon, ledd af framstormande tankar:

»Hvarför håller I och hela rådet mina fränder pfalzgrefvens så långt ifrån mig?»

»Eders majestät har ju båda de unga pfalzgrefvinnorna vid sitt hof.»

»Visserligen, men jag ville också främja min farbroder furstens sak; det gör mig bitterligt ondt, att han beständigt trakteras med tomma löften, som ingen ärlig följd ha.»

»De, som lofva, göra förvisso mycket ohägn, ty Johan Casimir är till platt ingen nytta för Sverige.»

Rikskanslerens rättframma, stillsamt afgifna svar behagade ingalunda drottningen. Hon inföll tvärt:

»Tänker I detsamma om hans son, efter I sändt honom så ung ut i kriget?»

»Om den unge fursten är ännu intet att säga. I Torstensons skola lär fuller pröfvas, om han tåler en dust. I slaget vid Leipzig fick han sin första lärospån. Törhända varder han en tapper krigare.»

Kristina nickade och log gladt.

»Han är eders majestät mycket kär,» sporde rikskansleren, som var angelägen att den unga

regentinnan snarligen skulle förmäla sig. Det gällde att få arffölden betryggad i tide.

»Ja, han är mig mycket kär,» upprepade hon eftersinnande. »Förnöjliga barndomsminnen föra oss samman, och ingen står mig närmare. Men ännu länge vill jag äga min frihet. Dock är jag beständigt redobogen att försäkra honom om min ynnest.»

Hon hade sprungit upp och begynt gå fram och åter med händerna på ryggen. Nere vid dörren stannade hon, och rikskansleren skyndade sig fram att öppna för henne. Nådigt böjde fröken Kerstin på hufvudet och ilade uppför den smala trappan, genom sin studerkammare och in i gamla matsalen, där Ebba Sparre, pfalzgrefvinnan Marie Euphrosyne och den lilla tolfåriga Kerstin De la Gardie stodo påpälsade, färdiga för den beramade utflykten.

Lilla Kerstin höll troget drottningens mjuka filthatt med den stora, vajande plymen, och en kammarpiga bredde ut hennes nådes ryttarkappa.

Kristina spillde icke många ord, medan hon klädde sig. Det solskenslynne, hvari hon på morgonen vaknat, hade redan försvunnit, tycktes det, och de unga tärnorna följde helt missmodigt sin härskarinna, när hon rusade framåt trumpetaregången.

»Vi vilja icke ha mer än en dräng med,» ropade hon utåt borggården, där en flock knektar, beridare och svenner samlat sig om drottningens häst. En rad med slädar stod redo att mottaga hoffruntimret och några kavaljerer kommo ut på trappan för att hjälpa till med in-

packningen af la belle comtesse Ebba Sparre, den bleka, smäktande Euphrosyne och den lilla muntra jungfru De la Gardie.

Drottningen gaf sin häst sporrarna och satte genast af i traf, obekymrad om, huruvida det var möjligt för de andra att följa henne. Slädkuskarna, som fingo stå på ena meden, kunde ej jaga framåt med alltför svindlande fart. Nattens starka yrväder hade drifvat ihop snön på gatorna och torgen, hvarhelst en kraftig vindil förmått tränga sig fram. Detta försvårade passagen, isynnerhet sedan man lämnat Slottsholmen och kommit ut på Norrmalm, där det ännu var oplogadt. Januarisolen glittrade öfver de snöhöljda taken och frammanade med tillhjälp af den rakt uppstigande röken ur skorstenarna de sällsammaste ljuseffekter. Invid husväggarna åt norr sträckte sig likblåa, kalla skuggor varslande om ny frost.

De tvenne småsvenner, som med mössorna i hand flåsande sprungo efter hoffruntimrets slädar, längtade storliga att få komma utom stadens hank och stör, ty då skulle de tillåtas klifva upp på den andra slädmeden. Detta lopp i snön var föga behagligt, änskönt det värmde. I drabantkammarn på slottet, »stengolfvet» så kallad, hade rådt en bister kyla under natten, och deras lemmar voro ännu stela.

När släden svängde om vid Norreport, kastade Ebba Sparre en blick på det nya De la Gardieska palatset Makalös. Hon erinrade sig det lysande bröllop, hon där i fjol bivånat, då Maria Sofia gifte sig med Gösta Oxenstierna.

Då hade det gått mäkta muntert och storståtligt till, och den sextonåriga bruden var fager att åse. Nu till julen hade fältherrens dragit åstad till Jakobsdal för att stanna där i all enslighet. Gamle gref Jakob var svårt angripen af ögonsjukan, och fru Ebba ville fast intet annat beställa än vårda honom. Förunderliga hade de ödets vägar varit, på hvilka hon färdats fram den stolta Ebba Brahe, tänkte den unga hofjungfrun. Mycket hade hon fått erfara i lifvet, och sällan hade glädjen bjudit sig som hennes gäst. Hon kände en sekunds ängslan öfver att vara namne till den pröfvade grefvinnan. Men allvaret fläktade endast helt lätt öfver hennes tinningar. Hon hade intet att frukta. Framför henne på den hvita hästen red som ett lyckans förebud hennes höga beskyddarinna drottningen, och hon skulle aldrig öfvergifva henne.

Just nu vände Kristina sig om och nickade åt la belle comtesse med leende ögon och mun.

Hon hade saktat ridten och var nu så nära, att hon kunde ropa åt sitt sällskap:

»Så här skulle jag vilja rida landet rundt och stanna, hvar mig lyste.» De blå ögonen strålade, och Marie Euphrosyne såg plötsligt, att hennes kusin var vacker, när hennes ansikte som nu fått färg och värme. Uttrycket skiftade så snabbt som tankarna föddes, men det trumpna allvar, som kunde förfula Kristinas drag, syntes dock i denna stund ej skymten af. Hon såg så lycklig och tillfreds ut, som om en extra förnöjelig dag väntade henne.

Själf satt Marie Euphrosyne med den smala, af kölden rödblå nästippen tryckt mot den ofantliga muffens kant, och gång efter annan sökte hon gnida kinderna röda, då hon väl visste, att den grålilakulör de antagit var föga klädsam.

Hennes hjärta bultade hårdt under korsetten, och hon plågades af ett slags dvalfrusen längtan, som endast en förmådde töa upp. Så långt hon kunde minnas tillbaka, hade gref Magnus, hennes käre broder Karl Gustafs studerkamrat, varit henne öfvermåttan kär, och hela den tid han nu vistats i främmande länder, hade hon genom hans goda syster Maria Sofia förskaffat sig tidender och vetskap om barndomsvännen. Fru Ebba hade städse visat henne stor huldhet och gärna sett, att hon så flitigt plägade umgänge med hennes glada Maja-Fia. Och hon hade förtalt henne mycket om den öfver allt älskade sonens vandringar.

I den lilla brefkammaren på Makalös hade fru Ebba fört in henne och ur det silfverbeslagna schatullet framtagit de skrifvelser, hvilka för Marie Euphrosyne voro underbart fängslande sagor. Hon brukade sitta på den låga pallen vid grefvinnans fötter och sluta ögonen, medan denna läste om gref Magnus' besök hos den store Mazarin, om hans seger vid ringränningen, då änkedrottning Anna själf fäste pärlkransen på hans bröst, och ändtligen om hans längtan till hemmet. Detta följde som en liten urblekt och hänglömd rad, alltför fattig att tåla jämförelse i uttryckens styrka med beskrifningarna på lustbarheter och ärebetygelser.

En enda gång hade Marie Euphrosyne vågat sända en hälsning i Maria Sofias bref, och i vakna drömmar hviskade hon sig sedan det så otåligt väntade svaret. Sirligt och korrekt skulle de få orden stå på papperet, och allenast hon kunde ana, att de som brefdufvorna buro ett kärt budskap under den stora, skylande kragen... Hon hade fått bida förgäfves. Hälsningen kom icke.

Nu skulle hon snarligen återse honom. Hugsade han månne sin lilla leksyster? Slädarna hade nu hunnit utom tullen, och bjällrorna klingade friskare och starkare här ute i skogslugnet än de gjort inne i stadens larm. Småsvennerna hoppade belåtet upp på meden, blossande efter kroppsrörelsen. De glada gossögonen påminte om starens muntra blick, och deras humör liknade också den orädda vårbudbärarens.

Kristina var alltjämt först. Hon hade återtagit sin halsbrytande, framsprängande ridt, och hennes uppvaktande förmådde näppeligen följa. Själf satt hon helt obesväradt i sadeln och tycktes icke känna någon trötthet. Hon såg sig ej mycket omkring. Det hvita, insomnade landskapet med de vakande furorna och granarna som hedersvakt, tilltalade henne föga. Där en krans af gamla, snöiga granar stodo omkring en liten ung och smidig enbuske, hejdade hon sig dock ett ögonblick och skrattade högt.

För sann, var det icke rådskammarens spegelbild! Där stodo alla de kloka gubbarna i de ärevördiga perukerna och midt i kretsen drottningen — enen! De skrofliga furornas välde skulle

dock brådt ändas, och snart finge man skåda dem knäckta, med årsringarna vända till väders.

Enen var ej god att komma för när. Stickas kunde den, och härdig var den, som kunnat sträfva sig fram i slik af de mäktiga träden utsugen jordmån.

Hon lät ridspöt hvina, och hästen flög ånyo frustande och med rimfrostig fradga omkring munnen framåt vägen. Men denna syntes snart drottningen för befaren och slät. Hon satte öfver en gärdesgård, tumlade in på ett fält och lämnade hoffruntimret åt sitt öde.

Emellertid hade hon misstagit sig om riktningen, och när hennes löddrige trafvare sprängde upp på Jakobsdals gård, voro följets hästar och slädar satta i skjul. Men fältherrens hela hofstat var på benen för att mottaga den allranådigaste ryttarinnan och nedanför trappan, hvilken ledde upp till den af flyglar begränsade borggården, stodo med blottadt hufvud husets båda hemmavarande söner.

Kristina nickade vänligt och kamratligt åt den femtonårige gref Jakob, hvilken tidigare varit hennes page och deltagit i många muntra jakter och äfventyr.

»Väl mött, lille Jakob,» log hon, »vi se med glädje, att fjunet på hakan växer till värdig borst. Rätt så. I har vår nåd, lille man, och skall icke förgätas den stund vi få i sinnet, att läna regeringen färskt virke.»

Med en djärf sats dref hon hästen uppför trappan och skulle antagligen ha gjort en svårartad kullerbytta, om icke en fin hand med musk-

ler af stål fattat i betslet och ryckt det skrämda, skälfvande djuret upp på borggårdens stengolf af svarta och hvita rutor. Samma hand hölls sedan redo att stödja drottningens fot, när hon hoppade af och ändtligen riktades Kristinas uppmärksamhet på den ödmjuka och tjänstvilliga handens ägare.

Ett skimmer af tillfredsställelse smekte bort från hennes ansikte den karlavulna sträfhet, som vanställt det under de sista minuterna, då hästen retat henne genom sin uppstudsighet. Hennes stora, klara ögon, hvilka tycktes dricka in solljuset i sina hvälfda skålar, kastade en snabb, lysande blick på den unge ädlingen, som djupt bugande, ridderligt förnäm och ståtlig stod framför henne.

»Där är således vandringsmannen,» sade hon glädtigt. »I har icke förgätit svenskmannamod i Louvrens salar, märker jag. Välkommen åter, gref Magnus, också här skall I finna en drottning väl affektionerad i edra intressen.»

»Jag har brunnit af längtan att få lägga mitt lif för eders majestäts fötter,» genmälte Magnus Gabriel De la Gardie knäböjande.

»Lif vill jag ej taga, min vän. I må hugsa, att för en kvinna — vare sig på tronen eller i kojan — har instrumentum Pacis den ljufligaste tonen. Dock gifver jag eder till känna, att I från denna stund i krig eller fred kan vara förvissad om min besynnerliga ynnest.»

Grefve Magnus reste sig, sedan han upprepade gånger kysst drottningens hand och beledsagade henne under stora vördnadsbetygelser

till porten, där gamle gref Jakob stod och stirrade blindt ut mot den lifliga scenen. Han stöddes af sin högväxta, kraftfulla maka. Bakom dem stod en hel skara ungdom, bland dessa äfven den smala, stillsamma Marie Euphrosyne. Hennes blekröda läppar, skapade utan att guden Amors båge fått stå modell, öppnades och slötos som om orden velat pressa sig fram med lavinstyrka, men hastigt hållits tillbaka. Hennes vänstra hand fasthöll en schal öfver bröstet, den högra nöp sedesamt i den vida kjolen, som snarliga skulle lyftas för att underlätta den sirliga hofnigningen.

Hon såg oafvändt på de två, som närmade sig därute på den breda mattan af strömmande solflöde. Och med snabb kvinnlig elakhet undrade hon, om gref Magnus förmärkte drottningens beklagliga snedhet i den ena skuldran. Hade hon allenast velat bruka de franska hälarna, skulle detta lyte fuller kunnat fördöljas, men hennes höga nåde ville ej tro, att något var vank och brist hos en så alltför fullkomlig person.

Nej, grefven märkte säkerligen intet. Han talade så lifligt, att den ljusa, yfviga lockperuken slog honom om öronen, och hans händer beskrefvo cirklar i luften.

De gingo helt långsamt, passerande ruta efter ruta med dröjande steg. Plymen i Kristinas hatt hängde tung, som besållad af tusen diamanter, egentligen var det små isnålar, som fastnat i fjädrarna. Hufvudbonaden besvärade henne, hon

slet af den och kastade den med en spark upp till lilla Kerstin De la Gardie.

När de voro midt för ingången, tog hon grefvens arm och vände honom på det sättet om.

»Vi vilja höra mera om Louis och om hela detta vidunderliga Paris. Vet I, att min högsta traktan är att förvandla det gamla Sverige till ett lika mäktigt kunskapsrike, och vi ha låtit inbjuda lärde män från flera länder. En dag skall Sveriges namn bäras på ryktets oblodiga vingar, allenast nämndt som ett vetenskapernas och odlingens blomsterland.»

»När dess höga drottning själf är dess gifmilda Fortuna, ur hvilkens ymnighetshorn flödar den essentia scientiarum, hvars doft är förnöjligare än rosens och salvians, torde detta mål ej vara fjärran.»

»Edert smicker är för bålstort, min bäste grefve. Har Gallien ej skänkt eder mera eteriska oljor att droppa i det attiska saltet,» sporde Kristina skrattande, men hennes blick var med ett öfvermåttan blidt uttryck riktad på den unge ädlingen, hvilken höfviskt höll sig två steg ifrån henne.

»Eders majestät täcktes döma mig mildt och ej förundras öfver, att min tunga stammar och brukar föga manerliga yttranden i denna stund,» svarade han smidigt. »Jag har aldrig tillförene så känt, att kvinna och gudinna kunde vara ett, och medan mitt hjärta böjer knä inför den förra, sväfvar min själ upp till den senares altare med en ringa undersåtes tackoffer.»

»Gif mig eder värja,» bad Kristina hastigt.

Magnus lydde, och drottningen tog denna i ena handen, med den andra ledde hon gref Magnus fram till porten, där man huttrande och otåligt väntade, att hennes höga nåde skulle behaga begifva sig in i salen till den framdukade måltiden.

»På knä,» befallde drottningen.

Åter böjde den vackre grefven knä för sin härskarinna.

Hon slog honom med värjan tre slag öfver skuldran och sade muntert:

»Så sant som det är, att jag i morgon den dag skall förvandla denna värja i en ny af purt guld, så sant dubbar jag eder, grefve Magnus, i allt detta goda folks åsyn till min egen ädle riddare, hvilken jag lofvar att vara välbevågen och huld i alla stycken, och är det min kungliga vilja, att I hädanefter uppenbarar alla edra önskningar för mig, till fromma för desammas uppfyllande.»

Marie Euphrosyne lyddes till den sällsamt varma klangen i sin höga fränkas röst, och tårarna stodo henne plötsligt i ögonen. Hon borde väl hafva känt stor glädje öfver all denna nåd, som likt himmelens manna föll öfver den hon i enslighet djärfdes kalla sitt allra käraste hjärta, men hon mäktade näppeligen taga den rätta minen på, när det nu gällde att med fröjd och gamman hylla drottningens gunstling.

Ock grämde det henne, att hon, en boren furstinna, ej fick sin plats vid bordets öfre ända utan bland hoffruntimret, och att grefvinnan Ebba

vänligen talade henne till, skänkte föga tröst. Magnus Gabriel tycktes icke förmärka den lilla leksysterns närvaro mera än om hon varit en tom och kastad bägare.

Drottningen och han formerade liksom ett bord för sig, och deras ord gingo städse till hvarandra. Det mesta af hvad de sade, förstod hon icke. De nämnde namn hon aldrig hört, och hade fuller så höga och märkliga intressen, att de tycktes löpa från jorden ända upp till himmeln.

Efter måltiden ville drottningen dansa. Ingen hade tillförene sett henne så lik andra unga tärnor med rosiga kinder och vakna drömmar i ögonen. Fru Ebba kunde ej nog förundra sig öfver det behag och den gratie drottningen visade. Hon hade alltid funnit Kristina ful och rätt obelefvad. Denna dag syntes hon henne som den plantan nicotiana, hvilkens hvita blomster dofta både med trånad och glöd, när de sluppit ut ur den slemma knoppen.

Blåsarna gjorde all sin flit, och drottningen dansade oförtrutet, mest med Magnus Gabriel, som skulle lära henne de danser, hvilka brukades i Frankrike.

»Vi vilja inskärpa hos vår dansmästare Beaulieu,» utbrast hon, »att han må lära våra svenska björnar lättare pas än de hittills åstadkommit. Vi vänta er till slottet i morgon, gref Magnus, för att gifva oss råd därutinnan.»

Och ånyo räckte hon honom handen till dans och lekar, som fortforo till sena kvällen. Men drottningen aktade föga på sömn och hvila.

Hon ägnade högst tre eller fyra timmar åt sin nattro, redan klockan fyra om morgonen fann man henne i studerkammaren.

När uppbrott ändtligen skedde, följde flera fruntimmer med drottningen och hennes fruntimmer. De redo med brinnande facklor i handen. Flammorna stego höga och hungriga som girigt slickande tungor upp mot de mörka träden, och gnistregnet flög sprakande ut öfver snön för att slockna bland de kalla flingorna. I spetsen för kavalkaden redo Kristina och hennes nye riddare. Nu voro de långa stunder tysta, och när de talade, ljödo deras röster snarare som en strof ur en gammal ballad än som kungsväg för all världens ord.

»Har I under de senare åren träffat samman med min frände Karl Gustaf,» sporde Kristina oförmodadt, med denna mening återvändande från aftonstjärnan, som tindrade öfver deras hufvuden, och hvilken de gästat i en astronomisk diskurs.

»Ja, eders majestät, rätt ofta.»

»Och hvad tänker I om honom?»

»Att han är den lyckligaste bland dödliga, om ryktet talar sant, som mäler honom stå eders majestäts hjärta närmast,» svarade De la Gardie djärft.

»Är det all traktat edra tankar ha med honom?»

»Ja, i denna stund hugsar jag allenast, att han är furste, och att han därför alltid skall träda framom mig med sina tjänster till det föremål, som synes mig allena värdt att tjäna.»

»I ären vid samma ålder,» sade Kristina eftersinnande. »Månne edert hjärta är lika galant som hans?»

»En mans hjärta, eders majestät, är som ett såll, genom hvilket pilarna löpa in och ut, till dess en dag en kula från kärlekens högkvarter skjuter det platt fördärfvadt.»

»Såå, och hvad vet I, lärde unge herre, om kvinnans hjärta?»

»Det synes mig vara som månstenen, hvilken speglar alla tårar och alla löjen, och som brister itu den stund dess kyskhet förgår.»

Drottningens alltid vidtfamnande och vandringslystna tankar drogo redan sina färde från hans ord, och i det hon red så nära honom, att deras hästar stötte hufvudena ihop, frågade hon:

»Hvad säga de utrikiske om min rikskansler? Akta de alltfort hans makt större än min?»

Magnus studsade. Detta spörsmål träffade honom helt oförberedt, ty han hade trott, att den största enighet härskade mellan Kristina och Axel Oxenstierna. Men hennes framhviskade ord tydde på en själens hetta, hvilken icke var af godo. Och gref Magnus, hvilken mera ärft moderns afvoghet än faderns vänskapsfulla sinne för den allrådande storkansleren, kände sitt hjärta slå hastigt. Mycket kunde varda af ett klokt gifvet svar, men detta finge ej töfva. Han genmälde, och tonfallet bugade sig vördnadsfullt fram till hennes öron:

»Större är ingens makt är snillets, och Nordens Pallas kan allenast en kallas, men man sä-

ger, att konsten att välja rådgifvare är för mera än att själf råda. Eders majestäts namn omgifves af den högsta ära, äfven därför att I värdigas lyssna till ringa undersåtars tal.»

De hade nu hunnit in på de ödsliga och mörka gatorna, hvilka helt plötsligt rycktes upp ur sin dvala, när det glada och rätt bullersamma sällskapet drog förbi. Vid ett och annat fönster skymtade ett blekt och förskrämdt ljus, och nattväktarens hornlykta höjdes, så att skenet skulle falla på damernas ansikten.

Vid sankt Petri nycklar, det var ju själfvaste fröken Kerstin, som red i spetsen! Och det vid denna tid! Icke kunde väl så hög person vara ute i älskogsärende, men Gud bättre såg det icke så ut. Hennes ögon lyste så klara som två stjärnor. —

Kristina ville ej genast gå till hvila, men ej heller åstundade hon snacka med sina fruntimmer. Vid de tända vaxljusen satt hon länge i sin studerkammare, framåtlutad i den stora karmstolen, som stirrade hon in i en utbrunnen brasa. På mattan under det tunga ekebordet låg hennes favorithund och sof med utsträckta ben.

Tystnaden ekade genom rummet och framkallade de tusen små obeskrifbara ljud, hvilka likt osynliga strimmor flyta ut i luften. För Kristinas öron sjöng blodet sin starka sång, och hon lyssnade med bultande hjärta. Bakom henne låg hennes barndom och ungdom som en ödslig slätt, där intet frodades så rikt som längtans tistlar. Hon hade längtat efter frihet, efter glädje och först och sist efter kärlek. Som en stor,

varm lycka mindes hon den gången lille junker Karl Gustaf lämnat i hennes vård några hundvalpar. Med dessa hade hon lekt dagen i ända och aldrig tröttnat att trycka deras lurfviga, ludna kroppar mot sitt ansikte.

Det var på den tiden hon satt i svarta kammaren och förhärdade sitt barnasinne mot tårar och jämmer, så att hon aldrig sedan kunnat gråta utan att le åt sig själf med ömkan. Men icke förty hade hon känt sig mäkta bedröfvad, när hennes käre unge frände för två år tillbaka skickats ut i kriget, och medan hon suttit hos sina sömmande tärnor — själf sysslolös — hade hon begärligt lyssnat till deras tal om kärleken. Huru unga de än voro, hade de förnummit denna alltför besynnerliga fågels locktoner, och de sjöngo gamla visor med klagande ord allt om vännen sin eller förtalde med läpparna rubinröda och kinderna i flammor om mötet med den allra käraste. Aldrig nämndes hans namn högt, och dock klang det som glada silfvertoner genom gemaket, och sömnaden föll i knät som ett rosenfång för små jungfrufingrar att plocka på.

Kristina hade erfarit harm öfver, att hon var den enda, som icke vaggades bort från dagarnas enahanda af kärliga drömmar, och hon hade förtrott sig till den svärmiska Marigen, som virkade i silke alnslånga strumpeband åt den unge Magnus De la Gardie, alltid flikande in ett af sina hufvudhår för att behålla hans känslor oföränderliga.

Marie Euphrosyne hade strax talat om sin broders stora benägenhet och beständiga goda

vilja för sin höga fränka, och så småningom gaf Kristina sig i denna nya känslas våld, som kallades kärlek. Hon skref de ömmaste skrifvelser, men när hon läste dem igenom, kände hon sig skamsen och fattig, ty orden voro sällan hennes egna; hon hade lånat dem af sina hofjungfrur. Kvidande af ångest öfver den kyla, hon icke mäktade förjaga, kunde hon då kasta sig på sitt ensliga läger, och medan hjärtat frös, skälfde hennes kropp af brännande hetta.

Hon lade armarne bakom nacken, och hennes bröst höjdes af ett djupt andetag. Hvad förnam hon denna natt inom sig? Intet af pinande ängslan, intet af blodets stickningar eller sinnets vrede. Lugnt och ljust syntes henne plötsligt lifvet, och hjärtats hårda slag frammanades icke af tankarnas marridt utan af en sällsam blid lyckokänsla.

Ytterligare förhöjdes hennes goda stämning af vissheten om storkanslerns snara afresa till Skåne. Hans hand var ett ledband, hvilket tarfvade att slitas. Hon ville själf lägga kopplet på, och väl skulle hon finna hörsamma kreatur.

Hon spratt till. Hon förnam ett buller som af en dörr, hvilken sakta öppnats för smygvägar, och sekunden därpå hörde hon tvenne röster hviska ömma ord ute i gamla matsalen.

En tärna och en sven! Drottningen ställde sig i lyssnande ställning, och på hennes lifliga ansikte afspeglades själsrörelserna oförställdt. Men intet straffande allvar gled öfver hennes drag; stilla stod hon, och leendet värmde hen-

nes läppar och ögon. Färgen växlade snabbt på kinderna, och en gång bredde hon ut armarna som till ett famntag.

V.

Ebba Brahes son.

AGNETA HORN skulle i afton för första gången upp till slottet på bal. Hennes faster, grefvinnan Ebba Leijonhufvud, klädde henne, och styfmodern, fru Sigrid Bielke, såg beundrande till.

Det var hårda och sträfva fingrar, som redde skön jungfruns strida, svarta hår, hvilket måste glättas med kvitt och hvitt vax för att kunna få det rätta fallet. Agneta kände stor lust att gråta högt, så ondt gjorde det; helst hade hon också blifvit borta från hela festen, men slika nycker tuktades strängeligen af fru Ebbas ris, hvilket trots att broderdottern nu fyllt sexton år, ej lagts ad acta.

Lilla Agnetas stenkolsögon gömdes under de långa ögonfransarna, så att ingen skulle blifva varse tårarna i dem. Men fuller hade hon orsak till bedröfvelse midt i sin blomstrande ungdom. Man hade trolofvat henne med den faslige herr Erik Sparre, en herre, som förde lam tunga och läspade samt till kroppen tedde sig likt en förvuxen sparris utan all styrsel i lederna. Att hennes farkär, som både var rådsherre och en tapper krigare, ej vågade ställa sig upp till sin

endaste dotters försvar, utan kröp i säck för kjorteltygets vilja, förtretade henne öfvermåttan, men skulle hon så gå till drottningen själf och böna för sin frihet, nog finge det ske, hellre än att hon trädde i brudstol med Sparren.

Hon lyddes plötsligt till fru Ebbas trägna tal med hennes styfmoder. Farsystern var nu, sedan hennes Annika gift sig och farit ur landet, flitigt vid hofvet och visste allsköns nyheter därifrån. Fru Sigrid var mycket fägnad af detta dråpliga tillfälle att få veta hvad som timade. Själf hade hon inte än kunnat dit komma, ty hon blef alltfort välsignad med ny lifsfrukt, väl den sist framfödda späda plantan lagts i kista.

»Du må icke tredskas, Agneta, och sitta i krum,» befallde fru Ebba, »då kan jag intet draga remmen till om lockarna. För drottningen finge du gärna hafva håret hängande så lösaktigt som taglet på hästrompan, men det finnes dock damer och kavaljerer nog på slottet, som älska anständig påklädning. Några äro väl rent för fåfänglige, såsom den där slyngeln De la Gardie, hvilken pyntar sig på kvinnomaner, men man vet nogsamt, hvarifrån han ärft slik lusta, pockers långt har han ej behöft draga. — Underligt med det regemente han för på slottet. Innan fanen fått morgonskor på, tager drottningen emot sin öfverste och vill då af intet blifva störd. Det spörjes allmänt, att hon ärnar taga honom upp i rådet, och intet ärende finnes, som hon icke anser honom fullt rustad att föra till en lyckosam utgång. Men Gudi lofvadt är det fuller så, att hennes majestät regerar med krona, spira

och äpple och maktens tecken i alla ändar, men storkansleren sitter dock vid rodret, och fast det ej likar Gösta Adolfs dotter att ro i hans båt, inser hon väl, att hon intet hopp har att nå hamnen, om han slungade sig öfver relingen.»

»I rådet berömmer man henne storligen,» inföll fru Sigrid, »men man vet väl, hvad karlar se till, och hon är ju ett täckeligt blomster. Mäkta klok lärer hon ock vara. Men intet har jag sport om hennes motvilja för storkansleren. Tvärtemot skall hon gifva honom mycken ära för hans nit vid fredsunderhandlingarna med Danmark.»

»Hm! När ryggen är långt borta, får riset stå till. Men sanna mina ord, det stundar än värre tider än dem vi sörjt oss igenom.»

»Kära svägerska,» inföll fru Sigrid, »I ser för slemt på saken. Aldrig har väl Sverige lyst med så bålstor ära, som i dessa dagar. Tysklandskriget tör fållan snarliga lida mot sitt slut, och har det mycket tagit, har det dock än mera gifvit.»

»Hvem vet, när tocket krig slutar. Där bordet står dukadt, vill svulten man in. Se så, Agneta, nu är du redo och så pyntelig som en docka. Fort nu, kappan på! Intet söl vid spegeln. Tror du, ditt beläte är något att gapa på.»

Agneta genmälte intet, ty hon hade nu annat i sinnet och skulle fuller visa fru Ebba, att ock hon hade klor och kunde rifvas. Tackad vare den goda farsystern, som upplyst henne om, att grefve Magnus stod så högt i drottningens gunst! Honom skulle Agneta välja till förespråk-

kare. Hon hade talat vid honom flera gånger, när han besökt farkär, och han såg henne så vänligt an med sina sköna ögon, att hon hart när fick hjärtevärk.

Han plägade mycket lent och rosande tal om drottningen, och det föll sig icke svårt att tyda hans mening, som var den, att ingen i världen var för mera än hon, ingen fullkomligare i alla stycken. —

Agneta steg ganska lätt till sinnes uppför trappan till rikssalen. Sedesamt höll hon sig bakom den raka, ståtliga fru Ebba, som skred framåt med allskönsvärdighet, besvarande de underdåniga hälsningar, som alla villigt förskyllde Sturens rika änka.

Erik Sparre hastade glädjestrålande mot sin trolofvade, men bakom honom hördes ett starkt fnissande, och detta vållade, att jungfru Agneta tog emot honom än knappare än sedvanligt. Hennes lifliga ögon hade allaredan uppfångat drottningen under den blå sammetshimlen med guldkronorna och bredvid henne gref Magnus i sin nya öfversteuniform. De tycktes omedvetna om, att det fanns en värld med människor i nedanför det trappsteg, som höjde tronstolen från salen.

Drottningen syntes mycket blek, men dock strålade hennes ögon som af osäglig lycka. Hennes rika, lockiga hår glänste redt och ordnadt, prydt med en stor kvist orangeblommor och blad. Som sedvanligt äfven på de största hoffester bar hon inga smycken, men halsen skimrade sällsamt hvit och slät som ett skönt silkestyg mot klädningens purpurröda sammet. Agneta fann

henne så vacker, att hon förglömde alla sina egna förtretligheter allenast för att njuta af denna konungsliga uppenbarelse.

Drottningen värdigades också räcka henne handen, när fru Ebba förde sin rodnande skyddsling fram till hennes majestät. Och hon sade med en röst, hvars ljufliga klang Agneta aldrig skulle förgäta:

»Vi äro glada att se er här, lilla jungfru Horn. Eder herr fader har varit oss och riket en tro man. Er lyckliga ungdom är som ett skärt blomster i våra gemak.»

Men länge fick Agneta icke töfva hos henne. Drottningen riktade ånyo all sin uppmärksamhet på De la Gardie, och den unga flickan måste draga sig tillbaka till en krets af ungdom, där hennes trolofvade onekligen spelade en slät figur. Själf blef hon genast hugnad med många smickrande ord, och hon log mot de sirliga kavaljererna med hela sitt lilla lifliga, mörkhylta ansikte.

Vid banketten hade grefve Magnus sin plats vid drottningens sida. Han minde henne skämtande på en barndomstilldragelse, då furst Carl Gustaf och han drabbat samman af afvogt sinne, just för att den unge pfalzgrefven menat sig ha rätten att vara henne närmast. Nu hade hon sträckt sin nådes vedermälen till en än ringare undersåte.

Slika bevis på att hon stod öfver alla behagade storligen Kristina. Och detta De la Gardies smidiga sätt att ställa sig in i hennes ynnest

ökade hans inflytande, man kunde nästan säga stundligen.

Hon såg på honom med en blick tänd till flamma:

»I dömer eder själf ringa, min vän. För mig är I mera än någon man tillförene. När solen uppgår öfver min dag — ständigt fylld af en drottnings plikter — hvilar jag min tanke hos eder, såsom andra tärnor drömma i slutna örtagårdar. Och när dagen ändas, är I festblosset, som tändes i röd fröjd öfver korta timmar.»

Hon höjde sin bägare emot hans.

Magnus' vackra hufvud, mejsladt i ädel form, böjdes djupt, och han svarade eldigt:

»Såsom Eders majestäts bägare är fylld med klart, rent vatten och min med det glödande vinet Alicante, så förhåller det sig ock med Eders majestäts känslor jämförda med mina. Men må det vara mig förlåtet, att jag tillber den gudom, för hvilken hela jorden villigt skulle bygga altaren att få nedlägga offergåfvor på. Kalla det icke förmätet, att jag då djärfdes bjuda ett högt brinnande hjärta.»

Drottningen log vemodigt:

»Tror I icke, att vattnet i min bägare skulle vara tillräckligt flöde att släcka den branden.»

»Icke hafvet ens förmår släcka den.»

Kristina lade sin hand på hans arm och sade högt:

»Sjung oss en munter bordvisa, grefve! Den gamla om Torstenson ha vi kvädit alltför tidt, och kriget vilja vi för resten icke hafva bullrande här i våra samkväm.»

Hon ansträngde rösten för att höras vida omkring, och detta gjorde den ful och osympatisk, men sekunden efter sänkte hon den och hviskade i sin gunstlings öra:

»Man skulle tadla mig, om jag icke lyddes till kreaturens suckan och hugnade så får som lamm med ett ord. Har I förstått?»

»Full väl.»

Och gref Magnus stod upp från bordet, lysande i sin guldbroderade dräkt. Han höll bägaren på sträckt arm och kastade hufvudet tillbaka, när han med själfsvåldig munterhet sjöng:

"Nu skils jag vid apoteken
och vill hålla mig till steken,
ett godt kök mig tjänar bäst,
bort med salf- och oljefäst!

Marmelad af unga dufvor
och Julep af spanska drufvor,
fettet af ett välstekt får,
Saften af ett hjortelår. — — —

Det var många och fria verser, och Marie Euphrosyne, som fått sin plats midt emot grefven, lyssnade med grämelse till detta syndiga språk, hvilket så särdeles tycktes behaga drottningen. Den unga pfalzgrefvinnan var grå i huden af många genomvakade nätters vånda, och ögonen hade fått denna tårbleka färg, som är att förlikna vid gammalt tenn. Hennes enkla klädning var hämtad ur hennes salig fru moders kista, men pärlebandet, som tyngde hennes smala hals, var oförlikneligt skönt. Det var en gåfva af salig kungen, och hon aktade det mycket högt.

Skulle han då aldrig sluta? Skulle banketten aldrig häfvas och dansen begynna? Väl hade hon föga hopp att få tråda den med sitt allra käraste hjärta, men det syntes henne dock lättare än att sitta här inpressad mellan den myndiga fru Ebba till Hörningsholm och den glada, alltid förnöjda Ebba Sparre.

Fru Ebbas ögonbryn läto förmärka, att äfven hon fast ogillade dessa nymodens hofseder, och hon sade alltför högt, för att icke skvallret skulle föra det vidare:

»Är denne man drottningens hofnarr eller skall han varda hennes käre herre. För en tro undersåte passar icke slikt puts. Men efter det är hennes majestäts öron täckeligt, att höra på den kråksången, fägnar det törhända hennes hjärta att leka med hans såsom med en ödets tärning.»

När festen fortskridit ännu ett par timmar och Kristina redan dansat sig varm och lycklig vid grefve Magnus' hand, nådde henne tisslet och tasslet, som grott upp af grefvinnan Ebbas sådd.

Hon hade blandat sig med de andra i en ringdans, hvilkens kedja föll sönder i länkar, sedan den länge yrt omkring i vilda ringar, och nu stannade hon för att hämta andan.

I en fönstersmyg hade Agneta Horn och hennes väninna Elsa Brahe förstuckit sig och förmärkte icke, att drottningen stod tätt intill, endast skilld från dem af damastförhänget.

»Jag har hört sägas här i afton,» mälde Agneta, »att drottningen lärer ärna taga gref Magnus

till sin gemål, och om hennes kärlek till honom kan man då intet tvifla.»

»Du har dock inte sett så mycket däraf som jag,» svarade jungfru Elsa stolt af att hon redan länge vistats vid hofvet. »Men jag har alltid hållit det för stor vänskap och tänker icke, att hennes majestät är menandes annat.»

»Jag säger blott andra efter,» försäkrade Agneta, »och det vet jag, att den unge herren har många afundsmän. Dock vill jag bruka honom för att lösa bandet mellan Sparren och mig, förlitande mig på hans makt öfver hennes höga nåde, och är det så som ryktet förkunnar, blir jag för visso hulpen, ty de lyckliga hysa alltid medömkan med de olyckliga.»

Agnetas naiva reflexion afkortades genom ett häftigt rassel i förhängets tunga guldfransar. Det föreföll som om en famlande hand sökt stöd och åter förlorat det.

De unga flickorna reste sig skrämda och skyndade fram från sitt gömställe. Midt i salen stod drottningen, nu förvandlad från en leende, ljuf kvinna till en oåtkomlig, hög härskarinna, som utan ett ord till förklaring befallde, att hofmarskalken genast skulle låta afblåsa festen. Och blåsare som pukslagare slutade ögonblickligen. Under djup, förvirrad tystnad skingrades de nyss så förnöjeligt sorlande gästerna. Icke ens grefve Magnus fick denna afton ett nådigt afsked. Kristina räckte honom visserligen sin hand att kyssa — han var den ende, som vederfors denna ynnest — men hon bifogade intet vänligt ord, och

hennes blick förstummade honom. Den var som kallt stål.

Så snart drottningen kommit upp på sin kammare, slet hon själf af sig klädningen och satte sig sedan orörlig i sin karmstol, tills morgonen grydde, då befallde hon fram sin ridhäst och tillsade om hvilka af hofvet hon ville ha till följe. Hon ärnade sig utan uppskof till sin moder änkedrottningen i Nyköping.

Hennes medicus vågade invända, att hennes majestäts hälsa ej syntes honom kunna uthärda en slik strapats, men drottningen ryckte endast otåligt på axlarna och satt upp i sadeln så arla, att ryttmästaren knappt hunnit få peruken på. En sådan ridt hade icke heller hvarken han eller någon af de andra varit med om. Drottningen unnade sig hvarken rast eller ro. Det föreföll, som om hon velat rida den onde ur kroppen eller — törhända ur själen.

Hela tiden satt hon stel på hästryggen med bistert rynkad panna och sluten mun. När en fora med bondkärror ej nog fort körde af vägen, röt hon dock till dem:

»Vik undan, edra hundar, jag är eder drottning!»

Och bönderna lyfte i vördnad lufvan från det rufsiga håret, under det de underdånigt pulsade ned i dikets djupa snö. Kristina märkte det icke. Hon dref hästen framåt, så att hofvarna slogo tätt som klubbslag mot marken. Hon ville undkomma den känsla, som mil efter mil red i kapp med henne och trotsade sig fram öfver muren af högmod, självtillräcklighet och

hjärteköld. Denna känsla blödde af de sår hon tillfogade den, men ännu i döden var den så stark, att hon måste brottas med den ända till utmattning, innan den släppte taget. Ingen hade sett hennes majestät se så eländigt krank ut, som hon gjorde, när hon hunnit fram till Nyköpings slott. Och utanför porten föll hon afsvimmad tillbaka på hästryggen. Hon måste bäras upp till Maria Eleonora, som tog emot henne med stor kvidan.

Hela åtta dagar stannade hon hos sin höga moder utan att yppa något om anledningen till sin ditkomst. Mest satt hon också för sig själf i tornkammarn, där hon läste och skref eller än oftare lät händerna falla i skötet som tvenne vingskjutna fåglar.

När hon drog dädan fann man inristadt i muren några tänkeord, hvilka den svärmiska änkedrottningen länge grubblade öfver. Hon läste dem gång på gång och mumlade för sig själf: »Månne Kristina skulle hafva ett hjärta, änskönt hon låtit gräset gro däröfver!»

Orden lydde: »Man kan älska utan att äga, men man kan icke vara fullt lycklig i sin kärlek utan att äga föremålet för kärleken.» —

I rådet hade man storligen förundrats öfver drottningens bortovaro, och allehanda gissningar och rykten uppstego som bubblorna i en kokande kittel, ty många och heta voro de sinnen, hvilka sjödo inom regeringen, och det tarfvades storkanslärens hvithåriga lugn för att styra dem. Men nu var han, som nämndt, borta och hans bäste ställföreträdare, den kloke, ehuru tungsinte grefve Per till Visingsborg äfvensom den an-

språkslöse, godmodige marsken Jakob De la Gardie, hade orlof.

Däremot hade de yngre ädlingarna allt flitigare begynt att i allehanda ärenden glänta på rådskammarens dörr, och utländska residenter svärmade som flugor omkring de styrande herrarna.

»Slottet blir snart lika fullt af utländska lycksökare som Roquettes handelsbod af utländskt kram,» menade Gustaf Horn vresigt. »Den där grefven från Jakobsdal är som en komet med en lång lysande svans af lättingar efter sig, och alla vilja de hänga majestätet i kjorteln.» —

Drottningen återkom lika oförutsedt och vid en lika sällsam tid, som när hon red bort. Hon hade icke suttit af hästen på hela dagen, och hennes följe dignade af trötthet.

Själf tycktes hon icke tänka på hvila. Hon lät kalla sin sekreterare och arbetade med dokuments uppsättande till långt efter midnatt.

Den förste, som på morgonen beviljades audiens hos henne, var gref Magnus. Hon tog emot honom i sin studerkammare. När han kom in, sköt hon pennan bakom örat och räckte honom handen.

Han skyndade fram och böjde knä för sin härskarinna.

»Ändtligen värdigas solen gifva jorden ljus,» sade han med skälfvande röst.

Kristina betraktade honom skarpt.

»Har I icke funnit någon ledstjärna i mörkret?» sporde hon.

»Den, som kört med Phœbi fålar, kan icke

ledas af så blekt sken som en stjärna,» svarade De la Gardie.

»I borde dock baxnat för den resan, min vän, och i tide vändt åter till gamla Tellus, eljest tör det hända, att I far vill.»

Hon ville tvinga rösten till sträf höghet, men hur hon än reste ordens otympliga peristyl för sitt hjärtas port, förmärktes det dock, att denna hvarken ägde lås eller bom, och de blå ögonen strålade i fuktig, varm glans. Hon bidade en sekund hans svar, men när detta allenast stod att läsa i hans ansiktes skiftande spel, tillade hon fast:

»Det har gjorts mig veterligt, att I med kärliga tankar varit fästad vid min fränka, furstinnan Marie Euphrosyne, och ehuruväl hennes börd står öfver eder, lyser dock hennes sköldemärke icke ouppnåeligt på firmamentet. Jag kan taga ned det åt eder.»

Hon iakttog honom noga, medan hon talade, och den flammande rodnad, som spred sin mörka glöd ända upp i hans höga panna, bevisade, att hon måttat sin viljas värjstöt rätt. Men hans djupa bugning och de framstammade orden tydde på inte annat än ödmjuk tacksamhet.

»Eders majestät täckes läna mig godhet vidt öfver min förskyllan och för detta nya nådevedermäle tacka både mina läppar och mitt till all pliktig lydnad benägna hjärta.»

Kristina reste sig upp. Så trött som hon var i denna stund hade hon icke känt sig tillförene, stoltheten gaf dock hennes lemmar en ytlig spänstighet, och det var drottningen, som stod

inför undersåten. Men så nära hans starka famn, hans röda läppar, hvilka lyste som doppade i blod, greps hon af svindel och måste fatta i bordets kant för att hålla sig uppe. Som fångna fåglar i bur fladdrade känslorna sjukt inom henne, och det låg ångest i hennes blick. Hon hade velat säga honom, att hon tänkt på honom, med en ny förläning, ett högre ämbete. Hon hade tänkt sig honom bugande ånyo, redo att kyssa hennes kjortelfåll, men flämtande, stum lade hon nu sin hand på hans arm och makade honom sakta ifrån sig.

Först när han hunnit till dörren, sade hon med en röst, hvilken klang som en kläpp mot hård metall:

»Vi skola föra eder talan hos furstinnan, herr grefve. I har ock att bjuda henne Wenngarns slott till morgongåfva. Redan denna dag kan I afhämta gåfvobrefvet. Gör all eder flit att vinna hennes gunst. Så dyrbart smycke fäster allenast den, som står tronen nära, och min Marigens make skall varda min vän. — Gå nu!»

Gref Magnus lyckte dörren, men stod dock länge utanför densamma med handen på låset. Slutligen föll denna hvita, fina hand med de smala fingrarna ned mot rockens smekande sammet, och ett bittert leende gled öfver hans ansikte.

Långsamt gick han igenom salar och gemak, och det eljest så högt burna hufvudet höll han sänkt, som hade ett trälok lagts mot hans nacke. Som en drömmare trädde han fram till

det fönster, på hvars ruta hans moder en gång i ungdomsdagar skrifvit de minnesrika orden:

»Jag är förnöjd med lotten min
och tackar gud för nåden sin.»

Fuller hade hon sedan af ärligt sinne prisat försynen för så ädel make, som blifvit henne beskärd, men den, som det tillstädjes att bygga högt, sätter ock på sitt hus torn och tinnar. Så hade hans fru moder gjort, så han själf — för höga torn — för djärfva tinnar.

Steg ljödo bakom honom och en välkänd liten röst som ett fågelkvitter: »Står I här allena!»

Han vände sig om och bugade med handen på hjärtat för den unga furstinnan Marie Euphrosyne.

»Ja, ers höghet; jag har stannat, besinnande mig på flydda tiders tankar.»

Han pekade på glasrutans sällsamma signeter.

»Vår tid får törhända ock slika eftermälen,» sade Marie Euphrosyne hastigt. »Det tisslas och tasslas mycket i frustugan om att de utländska makterna ha velat förhjälpa grefve Erik Oxenstierna att vinna drottningens hand, men själf lärer hon pönsa på ett annat val.»

Ett fint, listigt leende strök öfver grefvens läppar, och hans ord blefvo det limspö, som den pfalziska dufvan skulle fastna på.

»Ja, vår allernådigste fröken Kerstins tankar akta sig åt andra vägar, och jag har förnummit, att de draga till en, hvilken icke är eder främmande.»

Furstinnans smala kinder hvitnade. Hon hade dessa sista dagar allenast hört ett namn på allas tungor, när talet föll på hvem som skulle blifva drottningens gemål, och hennes sinnen förvillades plötsligt, när hon mötte barndomsvännens segerstolta blick. Skulle då det slemma ryktet varda sanning? Kunde Kristina så förgäta sitt högmod, att hon skänkte sin kungliga hand åt en svensk grefve?

Med fingrarna kammade hon silkesfransarna på sin klädning och svarade:

»Ja, äfven jag har försport, att drottningen ärnar träda i brudstol med — med en högst agreabel person, som för visso ej är mig obekant.»

»Ryktet har en mun utan tänder; det spyr ut eller sväljer allt otuggadt; förlita eder ej på det!»

»På hvad skall jag då förlita mig? För eder vill jag bekänna» — hon såg sig omkring för att vara säker, att ingen lyssnare klädde dörrarna — »att jag en gång för ej länge sedan förmedlade en öm handel mellan min höga fränka och min hjärtans käre broder, men hela denna vinter har jag intet slikt förtroende haft.»

»Och däraf dömer I —?»

»Att hennes hjärta vändt sig.»

»Till hvem?»

Marie Euphrosynes anlete dröp af het rodnad, och öronsnibbarna glödde. Då log De la Gardie och sade helt lågt och oändligen fridsamt:

»Jag skall icke nödga eder till svar, men beder eder taga vägen till drottningens kammare, ty hennes majestät torde hafva något att mäla,

som ej tål uppskof. Och — för eder herr broders lycka kan I vara ganska lugn. Hennes majestät är hans nåde mycket huld.»

Stolta, fria, burna af självmedvetande föllo De la Gardies ord, och aldrig hade hans fötter så fast trampat slottets golf som i detta ögonblick då han höfviskt ledsagade furstinnan till drottningens dörr.

VI.

Två om makten.

HÖSTREGNET SMATTRADE mot rådskammarens små grönskimrande rutor, och droppparna krälade ned mot fönsterblecket i långa, dystra rader. På golfvet syntes märken af många fötter, hvilka oroliga skrapat omkring, och vid dörren strilade en mörk vattenstrimma fram från den plats, där kappor och hattar plägade hänga.

Luften var rå och kylig här inne, trots att september ännu ej nått sitt slut. Drottningen, som hela sommaren varit sjuklig och plågats af en smygande feber, hade befallt en stockvedsbrasa i spiseln, men det föreföll icke, som om de klara flammorna skulle värmt henne. Huttrande satt hon i karmstolen och stirrade rakt framför sig med trötta, matta ögon. Hela denna sista tiden hade hon läst och lärt mycket och aldrig förunnat sig hvila.

På sin sedvanliga plats midt emot hennes majestät satt rikskanslären. På ett för Sverige

synnerligen hedrande sätt hade han förlidet år afslutat fredsunderhandlingarna med Danmark, och vid sin återkomst till hufvudstaden mottogs han af drottningen med allehanda utmärkelser. Dock skönjdes nu granneligen, att intet hjärtligt förhållande rådde emellan dessa båda storheter.

Axel Oxenstiernas vanligen blida och godsinta ansiktsuttryck var förmörkadt af bister sorg, och i Kristinas rörliga drag lästes, trots den tungsinta stämningen ett otåligt ogillande af den gamle statsmannens andragande.

Som svar på hvad han senast yttrat svarade hon utan att vända blicken emot honom:

»I är dock icke för mig, hvad min franske resident Chanut behagar kalla eder: 'Axis, circum quem totses volvitur orbis.' Jag aktar edra tjänster, hvilka icke äro ringa. Och högst skattar jag, att I hitintills vetat sätta mått för eder ärelystnad. Gör edert eget bästa anbefaller jag eder ock att aldrig varda förgätandes den vördnad, hvilken I är skyldig mig, eder lagliga öfverhet.»

Axel Oxenstierna förde handen öfver den rynkade pannan, innan han behärskadt genmälde:

»Eders höga nåde torde vara intalad af illviljare mot mig och släkt, efter I låter slika ord drabba rikets gamla trotjänare. För sann har jag att tacka för många förläningar och gåfvor, men mera har I tagit ifrån mig, då I behagat sända mina båda söner och min broder ur landet.»

»Eder son Johan är riksråd och herr Erik guvernör öfver Lifland, hvar önskade I dem bättre placerade? Slik beställning plägar hållas högt,

men törhända syfta de än högre. Herr Johan har ympat in på sitt stamträd en sista telning af den ädla Sturesläkten, och torde väl hans högmodslusta därmed vara förnöjd, men om herr Erik går ett annat tal, hvilket mina öron helst icke skulle velat lyssna till. Dock sprides det alltfort, och jag förmenar, att I äfvenledes känner det.»

»Jag har hört allsköns prat under min lefvetid, men aldrig fyllts däraf.»

Kristinas knutna hand föll plötsligt tungt ned på bordet, och det blixtrade till i hennes blå ögon, när hon utbrast:

»Denna gång är det dock vår kungliga vilja, att I kväser det otidiga och förmätna pratet, som snuddar lortande vid min kjortelfåll, eller är I törhända ej obenägen för att se mellan fingrarna med herr Eriks djärfhet att vilja sticka sig in under min och Sveriges krona?»

»Sådana tankar har min son aldrig hyst,» svarade rikskanslären stolt. »Han vet fuller bättre sin plats som eders majestäts lydige undersåte än de, som med kunglig utrustning och kungliga later på ett fattigt lands hopskrapade dalrar draga till främmande land att hedras som furstar.»

»I syftar på gref Magnus' sändning till Frankrike — säg det rent ut!» Kristinas röst var torr och befallande. »Han står mig närmare än någon annan svensk adelsman, ty alltsedan jag gjort honom till min kusins trolofvade, ser jag i honom en kär anförvant. Jag har icke förglömt och icke förlåtit, att I och edert parti stod mig så hårdt emot, när jag ville hafva honom in i

rådet, och en dag skall I väl varda märkandes, hvem som har makten i handom.»

Trots att hennes stämma blifvit hes och skroflig af sinnesrörelse, for hon fort: »Jag har lidit mycket förtret af edra söner. Och vore ej Adler Salvius oss en så tro herre, är jag fruktandes, att herr Johan låtit fredsplanerna i Osnabrück blifva agnar i stället för säd. Och det talet, att herr Erik storliga åstundar att varda min gemål, har ljudit alltför tidt, för att det icke skulle göra mig het af ovilja mot slik fräckhet.» Hon höll upp en sekund, innan hon återtog: »Nyss, när flera af rådsförsamlingen voro härinne, kände jag mig mäkta frestad att säga dem min vilja till, hvilken vore att med lagens ord och myndighet sätta bom för adelns nidska välde. Må den samlas nedanför tronen, där är den en ädel prydnad, men träder den upp på tronens trappsteg, sparkar jag den utan misskund dädan.»

»Om den högste domaren hade sitt säte på jorden, skulle han förvisso i denna stund anklaga eders majestäts orättvisa,» sade Oxenstierna värdigt. »Mitt extremum får nu allenast vara tålamod, och detta plägar ock accomodera till tiden. Min son är oskyldig till allt hvad som härutinnan lägges honom till last, och eders höga nåde vet bäst själf, hvem som dristade sig att stiga högre än undersåtlig vördnad tillstädjer.»

Kristina skakade bort lockarna från ansiktet med en häftig, snabb rörelse och svarade:

»Jag tåler intet förklenande ord om mina vänner, och jag gör eder veterligt, att jag själf visar dem deras plats. Hvad den person beträffar,

som det lyster eder att utmåla så svart, väntar jag af honom stort gagn för riket. Han är ung.»

»Och opröfvad. Detta hafver han bevist, när han ej bättre förstått fosterlandets sak än att han för en onyttig och kostsam beskickning mottagit hundratusen riksdaler af de franska subsidier, hvilka skulle tjänat till underhåll för krigsfolket i Tyskland.»

»Han lydde min befallning.»

»Godt. Då är intet att säga utom det enda, att den, hvilken tjänstvilligen och med allt nit velat främja Eders majestäts och rikets framgång, nu torde vara öfverflödig, sedan grefve Magnus kommit till heders. Och bjuder jag Eders majestät ett underdånigt farväl!»

Han gick mot dörren, och Kristina återkallade honom ej. Harmen brann inom henne som en eld af torra stickor. Skulle då aldrig denna gamla krycka för ett lemlästadt folk — som svenskarna väl kunde kallas vid hennes faders död — lära sig, att det var henne, drott, ningen, han hade att ödmjuka sig inför. Hans makt var i hennes våld och missbrukade han den, skulle hon nog veta att behörigen visa honom till rätta.

Hade hon icke måst utstå, att de utländska sändebuden vädjade till honom som till en sannskyldig öfverhet, medan de för hennes fötter lade gåfvor och smicker, som man plockar fram leksaker till ett barn, att det må förhålla sig artigt och hörsamt, medan de stora tala förnuft.

På sistone hade hon dock lärt dem, att hennes spira ej allenast var en nöjets scepter; nu

höll likväl hon stadigt i regeringstömmarna, och allt dansade efter hennes pipa. Snarliga skulle väl ock »lille borgmästaren» göra det. Så nämnde Kristina på spe hertig Carl Gustaf, sedan han undersätsig, väderbiten och rödblossande återvändt från fälttågen. Han klagade bitterliga öfver, att hon icke längre hyste någon ömhet för barndomsåren utan allenast gycklade med honom, men hans utgjutelser lände honom till föga gagn, ty Kristina åhörde dem näppeligen.

Länge satt drottningen kvar på samma plats, försjunken i stelnade tankar. Först när en kammarpage klappade på dörren, spratt hon till och ropade ett yrvaket: »Kom!»

Han böjde knä för drottningen och framräckte postförsändelserna, hvarefter han ånyo lät de hvita silkesstrumporna taga fart ut genom dörren, ängslig för att hans härskarinna skulle spörja honom om anledningen till refvan på den ljusblå sidenrocken. Aldrig skulle han fått mod att bekänna, det Banér och han dragit plitarna mot hvarandra för jungfru Kerstin De la Gardies skull.»

Han behöfde emellertid intet frukta. Drottningen var upptagen af helt andra intressen och skyndade att lösa läderremmen kring brefpacken och läsa på de långa utanskrifterna, men hon lät ett efter ett falla, allt otåligare ju längre hon sökte förgäfves.

»Där — där!»

Det var likväl icke till henne utan till Marie Euphrosyne, som ju rätt och billigt var, eftersom hon var hans trolofvade, men som svensk

ambassadör borde han fuller ock haft något att nämna till drottningen. Hon vägde det tunga konvolutet på sin magra, feberheta hand, som om hon velat med vikter bedöma halten af gref Magnus kärleksord till sin blifvande brud.

Hon hade själf knutit detta förbund, och hon skulle visa världen, att hon därmed allenast afsett furstinnans lycka — i c k e adelns upphöjande. De storvulna släkterna skulle böja sina styfva nackar, och djärfdes de se henne alltför nära an, finge hon väl göra dem underkunnigt, att det än i dag kunde finnas lås för gapande lädersäck.

Som fiendehärar möttes tankarna inom henne och slogo hvarandra blodiga, utan att vare sig de onda eller goda segrade. Bittert hugsade hon, hur varmt hon åstundade fred både inom och utom sig, men ännu hade hon törhända långt igen.

Långsamt lät hon brefvet till pfalzgrefvinnan falla bland de andra. Hennes skrifvare blef strax därpå tillsagd att inträda, och hon tvang sig nu till timslångt, rastlöst arbete.

Gång efter annan såg hon dock upp mot Axel Oxenstiernas tomma plats. Hon hade önskat ett råd af hans erfarenhet, hon hade velat göra ett meddelande.

Svettpärlor begynte glida fram på hennes ansikte, och hon kände, att hennes händer domnade om statsrodret, men hon ville icke — ville icke hafva någon vid sin sida. Hade man icke sagt henne, att hennes hjärna var en mans, hennes snille världens åttonde underverk. Hvarför skulle hon då nödgas anlita annat än drängredskap

för det stora plöjningsarbetet? — Makten måste vara hennes. Ensam skulle hon råda för sitt folk.

Hon dikterade skrifvelser, läste själf igenom dem och fann dem först värdiga en drottnings ingenium, men minuten därefter tviflade hon på att innebörden fått den lämpligaste formen och ref då bryskt sönder dem i små remsor.

Sekreterarna funno denna dags timmar ändlösa, och hennes majestäts nyckfulla beteende kastade dem ur den ena svårigheten i den andra. Aldrig blef hon tillfreds utan häcklade och ratade, äfven när de allenast fullgjort hennes befallningar.

På flera dagar visade sig storkanslären icke i regeringen, och ärendena drefvo lamt som skepp i vindlös sjö. Ingen af herrarna försporde lust att handla, utan att Axel Oxenstierna deltog i sakerna. Till och med hans motparti visade sig tvehågset. Det halp föga, att Kristina sökte öfverrösta all tvekan med hastiga och tvära domslut.

Den ärlige Gustaf Horn sade rent ut, att Sveriges ära stode på spel, om ej rikskanslären återkallades.

Kristina mötte trotsigt och hårdt alla uttalanden, och midt under det sammanträdet pågick, bröt hon upp och åkte hals öfver hufvud ut till Jakobsdal, där hon ofta tillbrakte både dagar och nätter.

När den guldsmidda kareten bullrade fram genom gatorna, skyndade folk för att få skåda en skymt af hela rikets »fröken Kerstin», och mödrarna lyfte högt på sina armar de små barnen

för att låta deras tindrande ögon sola sig i den kungliga prakten.

Vid Kristinas sida satt den lärde, haltungade Saumaise och lät smickrets doftande virak stiga upp till hennes majestäts öron. Hon var för visso större än unionens Margareta, ty om henne lärde historien, att hon lät sin biktfader taga säte både i hjärna och hjärta, och Elisabeth af England besudlade sin kungamantel med grymheter, Maria af Skottland —

»Hon var aldrig majestät», afbröt Kristina tvärt, och hennes blå ögon lyste som två starka lågor, »hon var allenast kvinna.» Föraktet i hennes stämma bröts af ett vemod, som hon ej själf varsnade. »Vet I en enda handling i hennes lif, som icke färgats af kärlekens röda stänk. Och när var hon stort annat än som martyr för sin litenhet?»

Här afbröts plötsligt samtalet, därigenom att gatan var spärrad, och kusken måste hålla in hästarna.

Kristina reste sig i kareten och såg ut genom den tjocka glasrutan på den skara dannemän, hvilka trängde på under doft, knotande mummel. Bakom dem syntes stadens borgare, ej till stor myckenhet, men dock samlade i så pass täta led, att det tarfvades mannakraft för att skingra dem.

Kristina blickade undrande på dessa mörka människovågor, hvilka långsamt — likt dyningar efter en storm vältrade sig fram i den trånga passagen.

Förridaren satte sporrarna i hästens sidor och ropade högt:

»Vik undan, godt folk! Gif plats för hennes kunglig majestät drottningen!»

»Drottningen! — Drottningen,» ekade det ur den packade hopen, och några kröpo hörsamligen upp mot husväggarna, där de hotades att bli plattryckta af framträngande kammarpager, som njöto af att kasta sig i detta tumult.

En fet tunnbindarmästare upphof nu rösten och sade morskt:

»Hennes majestät må gärna färdas här förbi, om gatan är bred nog för så hög person. Vi vilja icke henne något. Mäns tal lämpar sig dåligt för kvinnoöron; de skola besmetas med honung, och vårt anförande liknar mera den beska gallan.»

»Tig!» skrek en ung fänrik, »eller du skall bandas hårdare än dina tunnor af mina armar.»

»Hocken tror du baxnar för dig, hin håles yngel,» röt tunnbindaren. »Är din fader törhända en af de herrar, hvilka hugnats med de gods och penningar kronan ryckt ur våra händer, skall din ändalykt bankas blå och gul. Det varder en nyttig spegel för de lismare, som kräla i slottsgemaken.»

Med ett språng stod Kristina nere på gatan midt emot den uppretade mannen.

»I kännen mig,» ropade hon myndigt ut mot folket. »Den af er, som kan tala utan anfrätt och bitter tunga, träde fram! Hvad vill denna skockning säga?»

Allas hufvuden blottades som på ett gifvet tecken, och en danneman steg höfviskt fram. Trohjärtadt räckte han drottningen handen:

»En gång förr har jag sett vår drottning; det var när vår store kung Gösta Adolf lyktat sina dagar. Då satte vi, jag, Erik Larsson, på rådets uppmaning den aller nådigste lilla fröken Kerstin på tronen och hyllade henne, ty hon vardt oss mycket kär för de klara Vasaögonens skull. Sedan ha vi bedt för vår fröken morgon och kväll, och vi göra så än, förvissade om att alla de skattebördor, hvilka kommit öfver oss, icke är drottningens verk. Fröken Kerstin vill oss väl, det tro vi, men adeln står oss emot, och vi skola draga upp till storkanslären. Han har fuller rikets nycklar och torde ha löst upp Eskils gemak alltför flitigt, när någon af hans egna pockat på kronans silfver.»

Kristinas bleka ansikte förmörkades af skamsna tankar. Hon kämpade med sig själf, innan hon förmådde uttala de ord, hvilka rättvisan kräfde af henne. Toge hon icke nu den man i försvar, som förtjänade hela rikets tack för sina villiga uppoffringar, läte hon ej nu sitt pockande folk veta, att en af hans närskylda förklarat sig vilja »lämna bort kannan från bordet och kappan från axlarna» hellre än att suga ut bönderna, måste hon nämna sig själf ovärdig sin faders krona.

Och hennes röst klang stark och fyllig mellan de höga husens eko. Hon lyssnade själf som en främling, trögt och ovilligt, till de ord hon förkunnade. Kort och kraftigt talade hon:

»Rikskanslären har ingen skuld i edert betryck. Hulpit eder har han med råd och dåd, orädd om sin egen rygg, och illa gören I, om I drogen till honom med hot och hårda ord, ty vänligare man har icke sedan Engelbrekts dagar fört folkets talan. Skingra eder nu och släppen mig fram. Vägen till slottet kännen I alla; där blin i hörda.»

Ett jubel uppsteg från hundratals läppar vid dessa sista ord. Och springande följde de hänförda undersåtarna sedan efter sin drottnings vagn. Alltflera kommo till, och ropet: »Lefve Kristina» ljöd i vild yra. De flesta visste knappast, hvarför det just i dag blef ropadt, men när de skuffades fram af glada, skrikande människor, fyllde också de sina lungor med luft och blefvo väldiga basuner i kungsmusiken.

Saumaise vände sig mot drottningen:

»Eders majestät plägade förvisso hundarna med en läcker doft för deras näsor. Slikt är klokare än att kasta själfva köttstycket. Uppätet är det snarliga förgätet.»

Kristina tycktes ej höra hans yttrande. Tankfull och tyst satt hon hela vägen till tullporten, och där befallde hon helt oförmodadt kusken att vända. Hon drefs tillbaka af ett beslut, som ej tålde tidsspillan, och hennes röst skälfde af otålighet, när hon ropade, att hon ville komma fortare fram, om hon ej skulle förmena sig ha laståsnor i skaklarna.

Vid rikskanslärens hus steg hon af och tillsade, att endast Saumaise och fröken Ebba Sparre måtte följa henne. Hon ärnade gå det

stenkast väg, som skilde henne från slottet, till fots.

Man var van att taga emot höga gäster i rikskanslärens hus, och allt folket var väl öfvadt i hofseder, så att drottningen näppeligen hunnit många steg innanför porten, förrän fru Anna och dottern Katarina, Cruusens änka, kommo ilande för att med underdåniga nigningar hälsa hennes majestät välkommen.

Den blida, saktmodiga fru Anna talade om sin oro för sin makes hälsotillstånd. Han hade ånyo haft ett anfall af sitt gamla onda och kunde inte lämna sin kammare, då båda benen voro slemt uppsvällda af brännesoten.»

»Jag förhoppas dock, att min gamle rådgifvare kan låta mig in,» sade Kristina med ett något högdraget tonfall.

»För visso, Eders majestät! Jag hastar att tillsäga farkär om den nåd, som bevisas vårt hus,» sade Katarina.

Fru Anna bjöd drottningen taga plats under himmeln af gyllentyg, som stod öfverst i salen, själf stannade hon på höfviskt afstånd, leende och mild. Hon föreföll alltid sin omgifning som en klar solnedgång.

Kristina förde ett rätt gunstigt samspråk med den goda frun, men hennes tankar tycktes ej dröja vid orden. Plötsligt utbrast hon med en viss skärpa:

»Hvar har I gjort af den jungfru Britta Allerts I tidigare hade i huset?»

Fru Anna fick heta, röda fläckar på de

vissna kinderna och hennes blick undvek skyggt Kristinas, när hon stammande svarade:

»Jungfru Britta var af ett fast dåligt sinnelag. Hvarken lämpor eller hot halp, och vi måste sända henne bort för hennes lättfärdighets skull.»

»Hm! Det är eder för visso bekant, att hon alltjämt dväljes här i staden, och att hon hofverar sig storligen öfver att i edert hus lärt känna den höge herre, hvilkens frilla hon är?»

Anna Bååts förlägenhet ökades, och hon skulle helst velat sjunka i jorden, men nu måste hon svara, och darrande, pipande som små skrämda möss kröpo orden ut på läpparna:

»Vi pläga intet vidare umgänge med denna syndiga piga,» genmälde hon, »dock ha vi sport, att det går alltför lustigt till i hennes faders gård och att både furstar och andra stormän lägrat henne.

»Nu en tid är hon oskadlig,» anmärkte Kristina kort. »Min kusin härtig Karl Gustaf har tagit henne ut till sig på Gripsholm, där hon som det säges skall föda honom ett barn. Detta allt låter jag eder förnimma, fru Anna, för att I bättre skall passa på edert folk och ej tillstädja lösaktighet. Jungfru Britta har djäfvulen i blodet, men I märkte intet. Hon har ock djärfts sprida ut bland vidskepliga och dumma människor, att fältherrens grefvinna iskänkt åt mig en häxdryck, hvilken vändt mitt hjärta från min frände. Har I icke haft kunskap om detta, fru Anna?»

»Nej, vid min eviga salighet, därom vet jag

intet, Eders majestät,» utbrast fru Anna, och nu var det skrämda tonfallet borta. Drottningen måttade henne den skymfen midt i ansiktet, att hon skulle förnedrat sig till maskopi med en lättfärdig, illasinnad varelse. Slikt ville hon dock icke tåla, och hon rätade upp sin lilla gumgestalt, när hon tillade: »Min käre herres hus har intet lönrum för skamliga tankar och låga handlingar, och hur man än vill svärta oss, skall ingen finna bevis för den spott, man låter oss umgälla.»

Katarina kom i detta ögonblick in och sade, att farkär med underdånig glädje bidade den stora ära, som skulle vederfaras honom.

Kristina reste sig genast. Hon ångrade redan sitt bittra och orättvisa utfall mot fru Anna — hon hade ju kommit hit för att bjuda sin hand till vänskap — hvarför kunde hon då inte tukta sitt heta sinne? Inom henne var ingalunda förbittringens eld släckt, och där fanns i hennes hjärta icke en tumsbredd upplåten för rikskanslären eller någon af hans hus, men hon pinades af att nödgas erkänna sin egen småsinthet och hatfulla afund. Hon ville ej vara mindre än de lägsta och råaste af sitt folk, hvilka ej kunde känna tacksamhet.

De vänliga ord hon nu måste rikta till fru Anna vållade henne likväl hård strid, och de gömde intet af den hjärtlighet, som bryter udden af tvedräktssvärdet.

Också inne i gref Axels kammare förblef hennes ansikte strängt och sträft trots de försonande orden, och hennes räckta hand lade

sig kall och domnad i hans. Men till det yttre blef all ofrid bilagd, och med en rörelse, hvilken han hade svårt att behärska, lofvade rikskanslären att ånyo stå henne bi, när så tarfvades.

Så fort dörren slutits efter henne, brast den gamle statsmannen i gråt, och han mumlade under snyftningar: »Stackars barn! Stackars förvillade barn!»

VII.

Ett högförnämt bröllop.

SÅ NÄRMADE SIG alltså den dag, då Ebba Brahe skulle få nämna Marie Euphrosyne, det ädla hjärtebarnet, dotter. Ståtligare brud torde kanske hennes kärälskelige son kunnat bekomma af Guds nåde, men ingen förnämligare, och hans hjärta måtte rätt mycket fröjda sig öfver allt det brask drottningen gjorde af denna bröllopsfest.

Fru Ebba hade haft all sin fägnad af att bese det unga parets blifvande bostad, som var i kungliga slottet i den del invid Gröna gången, hvilken utgjorde själfva Fyrkanten.

Sängkammaren var så pyntelig, att hon icke kunde utsäga det. »I må veta det, min käre herre,» talade hon vid hemkomsten till sin make, »att hennes majestät gjort sig stort omak och mycken kostnad.»

Gamle riksmarsken trakterades med beskrifningen på sängkammarens beklädning af rödt schagg. Sängen var ett praktstycke af

sidendamast med guld- och silfverbrodering, och den ofantliga spegeln hade blå glasram med silfversirater. Gyllenlädersskärmen var en skänk af hertig Karl Gustaf till hans dygdädla syster. Fältherrens grefvinna hade hört, när drottningen nämnde detta för sin kära Ebba Sparre med de orden: »Lille borgmästaren visste fuller, att skärmbräden äro förnöjeliga skjul, när hjärtat vill vandra åt bakvägar, därför har han brakt denna hem från Tyskland.»

Hennes majestät tycktes emellertid ha upphört att gräma sig öfver furstens allbekanta snedsprång med den slinkan Britta Allerts. Hon hade till och med yttrat till grefve Per på Visingsborg, att hon hade i sinnet en förmälning med sin frände. Men rådsherrarna hade näppeligen hunnit glädja sig öfver detta huldrika beslut, förrän hon bytte håg och sade, att väl kunde det hända, att hon en dag trädde i brudstol, men icke blefve det detta år. Hon hade alltför mycket annat att beställa.

Marie Euphrosyne erfor en stilla och blyg lycka öfver att vara vid målet för sina äppleblomsdrömmar. Hon tummade tacksamt med smala fingrar, hvilka ej så tidt ägt diamanter och pärlor i sitt våld, de rika gåfvor, som nu flyddes henne från flera håll. Af drottningen skulle hon — förutom allt guld och silfver — få Höjentorps kungsgård, och änkedrottningen var så alltför nådig att förära henne både staden Wollin i Pommern och det öfvermåttan täcka Drottningholm.

Af sin hjärtans kära svärmoder hade hon

fått en stor rosenstensring och af sin ädle herr svärfader de präktigaste smycken. Det var henne en mäkta stor lust att smyga sig in i kammaren och betrakta alla de lysande gåfvorna, hvilka syntes henne hämtade ur någon österländsk saga. Högst skattade hon dock det namnchiffer af taffelstenar och pärlor, Magnus skänkt henne. Det skulle hon med drottningens tillåtelse bära på själfva bröllopsdagen.

När listan med namnen på de många bröllopsgästerna lades fram för henne, häpnade hon, hennes gråblå ögon skälfde som små bleka, irrande stjärnor.

»Är du tillfreds», sporde Kristina, »eller har nin ceremonimästare förgätit någon?»

»Nej, jag tackar Eders majestät af ödmjukt hjärta; en ståtligare namnrad har jag tillförene aldrig skådat.»

Kristina lät tankfull blicken glida utefter papperet. Hon sköt ut underläppen i själfsvåldigt spe, och ögonen logo frostkallt.

»Du tror dem väl alla vara dina vänner,» sporde hon. »För visso drömmer du om röda hjärtan under guldbroderierna, och gamla sägner om kärlek rinna dig i hågen. Dåraktiga barn! Ingen kan annat än i tomt skryt förmena sig äga en annans hjärta. Som en tankebok synes mig dessa lysande namn. Jag har hört om deras öden och läst af dem.»

Hon lade listan framför sig på bordet och förde sitt spetsiga pekfinger långsamt öfver raderna, som hade det varit en trollstaf, hvilken skulle ge det döda ordet lif och gestalt.

Marie Euphrosyne hade helst icke velat lyssna till fränkans irrfärder i den underfulla filosofien, af hvilken hon intet annat förstod, än att den var fast obegriplig, men hon nödgades höra på drottningens alltför besynnerliga tal, om hon ej ville befara att falla i onåd.

Med gäckande stämma återtog Kristina:

»Där ser du min kära moders namn. Intet kvinnohjärta har väl mera liknat smält vax, hvilket droppar bort i ömhet, hettande upp föremålet för sin kärlek, så att bränneblåsor uppstå. Tror du, hon ägde min högtsalig herr faders trofasta håg? Nej, man har sedan förtalt mig, att fru Ebba Brahe varit hans allra käraste, men ensam om den store hjältens hjärta var icke heller hon. — Och den äldre kungen! Väl blef han mycket älskad, men intet hjärta var dock odeladt hans. Min höga moder förunnade allsköns fåfänga och smålig lust plats vid sidan af sin herres bild, så ock fru Ebba.»

Hon tystnade; tankarna hade hvirflat fram, och nu var hon trött. Hon ville ej orda mera i denna sak; den blef henne med ens oändligen likgiltig, men när hon såg tårar i den unga brudens ögon, skrattade hon gällt: »Stilla gråten, min docka; tåreflöden ha förr en gång sköljt bort fagra blomster. Och du har inte att klaga öfver. Den make, jag beskär dig, ger dig för sann god kost alla dagar ur sitt hjärtas fatabur. Begär icke mera! Öfvermättnad är dårskap.»

»Kärleken får aldrig nog,» stammade Marie Euphrosyne.

Då slog plötsligt Kristinas stämning om,

och hon lade sina armar om pfalzgrefvinnans späda hals, där ådrorna syntes som kvistigt grenverk under den tunna huden.

»Nej, du har rätt,» sade hon lidelsefullt, »intet ställer kärleken tillfreds. Väl må den kallas floden i människosinn, och många stolta skepp förgås på dess böljor. Men Gud den högste bevarar ock till tider de bräckliga flarnen: människorna.» Hon begynte häftigt gå fram och åter, under det hon fortfor att tala — mest till sig själf — med låg, mörk röst: »Gudi ger jag äran, som bevarat mig, Sveriges drottning, från att följa en böjelse så farlig för Hans ära och min lycksalighet; huru nära jag varit brädden af en olycka, har Hans mäktiga hand hållit mig tillbaka.»

Hon tystnade tvärt och såg skarpt på Marie Euphrosyne som för att utforska hennes tankar, men den unga furstinnan vände slugt bort ansiktet, öfver hvilket nyss en strimma af svag triumf glidit. Hon hade erfarit en förnimmelse af att ändtligen en gång vara den rikare och mäktigare; den, som ej allenast behöfde plocka nådesmulor från hennes majestäts bord utan som fick sitta i högsätet och taga först för sig.

Kristinas blick hade dock snart borrat sig in i hennes tankar, och hon sade halft spotskt, halft välvilligt:

»Fuller kråmar lilla Marigen nu sin tranehals i pur ung lycka! Rätt så, men gif mig den heder mig ärligen tillkommer att ha stått dig så i moders ställe, som jag vid din saliga fru moders dödliga bortgång utlofvade!»

Marie Euphrosynes fromma rättrådighet väcktes genast. Hon hugsade granneligen de goda ord den då tolfåriga drottningen yttrat till hennes äldsta syster: »Kära fröken Kerstin,» hade hon sagt, »gifven eder till freds, fastän eder fru moder är död, så vill jag vara eder en moder.» Marigen själf hade fyllt tretton år, men hon visste, att hon intet haft af sin kusins mod och styrka, utan för gråt blifvit så illa däran, att hon måste ligga till sängs.

»Vi hafva allt vårt goda att med stor tacksamhet förskylla eders majestät,» genmälte hon rörd, »och intet vill jag låta, som kan vara min höga beskyddarinna till fägnad.»

Kristina gaf henne ett nästan manligt handslag och lämnade på sitt vanliga bråda sätt kammaren för att en stund senare med bössan öfver axeln och följd af några kavaljerer styra kosan åt Valdemarsholmen.

*

Bröllopsdagen var inne. Det var vid vårjämningstid och vädret så klart och godt, att man förväntade en gyllene äring. Ringränning och tornering på slottets borggård samt lysande fester med dans och allsköns lekar hade redan pågått i tvenne dagar och inledt högtidligheterna. Näppeligen gafs det någon af Stockholms invånare, som var ovetandes om, att något märkligt stod på. Men borta på Munkliderna i de små låga husen med halmtaken gick ett rykte, att det var drottningen själf, som skulle giftas bort, och för de gamla, hvilka hört mycket om kung Gösta Adolfs ömma kärlekshandel med den

fagra jungfru Ebba, tedde sig detta som en fast underlig Guds skickelse, att hennes son nu skulle förunnas lyckan att äkta fröken Kerstin. De som bdode på Gråmunkeholmen och Åsön trodde sig veta bättre besked. Det var drottningens trolofning med hertig Karl Gustaf, som skulle firas, innan den unge herrn begaf sig ut till Tyskland för att låta de kejserliga kaxarna drabbas af dråpslaget. Väl såg han icke mycket ut, den frodige pfalzaren, men förbåldt granna och utstofferade klädningar bar han, och slikt är i fruntimmerstycke.

»Mellan murarna», som stadens kärna vanligast nämndes, log man åt dessa rykten och höjde ömkande på axlarna åt de stackare, hvilka visste så föga om hvad som passerade på slottet, och redan vid stadsportarna fick det inströmmande folket höra, hvad som var dagens sanning, att fröken Kerstin allenast höll bröllop för sin fränka, och att man ej i mannaminne sett så mycken prakt och hört så muntert glam af de store. Och i Casten Hoffs ännu näppeligen färdiga skänkeri vid Norrmalmstorg var det från tidigt den ena morgonen intill den nästa en gruflig myggdans af unga ädlingar, hvilka ville läska strupen med Hoffens claret. Herr Casten hade tidigare varit munskänk hos drottning Kristina, och han förtalde gärna om hoflifvet.

På gatorna rullade oafbrutet vapenprydda karosser fram, och slik färdsel hade det ej på länge varit genom tullportarna eller på de trånga gatorna. Bröllopsgästerna hade, trots att befallningen utgått i tide, ej hunnit samlas så man-

grant, att ej några efternölare måst taga själfva bröllopsdagens morgon med för färden, men nu vimlade också såväl slottet som alla de omgifvande palatsen af riksens mäktigaste adel.

På borggården paraderade hela gardet, och den ena gevärssalvan efter den andra krutsprängde luften, så att kammartärnorna hvinande af skräck och med svärta på sina rosenkinder flydde in i trumpetaregången, där de fladdrade som dagsländor mellan de orörliga ståndrabanterna. Dessa glimmade som en sann ögonfägnad från topp till tå; guldet drösade af deras klädning, och förgyllda bardisaner höllo de i handen.

Fru Anna Bååt och hennes dotter Katarina, hvilka i anledning af den karghet drottningen visat dem vid sitt nödtvungna besök hos storkansleren soulagerats med utmärkelsen att få biträda drottningen vid brudens påklädning, hastade förbi alla de resliga knektarna, följda af riksdrotset grefve Per.

Fru Katarina Oxenstierna hade för dagen aflagt all sorg efter salig Cruusen, och hennes lifliga ögon spelade åt alla håll.

»Det är stor synd,» sade hon, »att fru Ebba till Hörningsholm skall ha fått den svåra bedröfvelsen att mista sin kära Annika, så att hon icke mäktar taga del i all denna fröjden. Hon saknas eljes ingalunda på fester och slika högtidligheter.»

Fru Anna inföll deltagande: »Ja, vi måtte väl alla sörja öfver, att det kära barnet lämnat

detta jordiska. Fuller får vår älskade son Johan vanskligt att finna så ädel maka.»

Fru Katarina fäste strax moderns uppmärksamhet på annat. Ämnet var ömtåligt, då hennes kære broder allaredan innan hans unga husfru hunnit jordas friade med stor bravad till den fyrtioåriga fru Margareta Brahe, Resare-Bengts efterlefverska och grefve Pers syster.

Fru Anna blef ängslig. Hade hon ånyo sagt ett ord för mycket? Ack, hon vånne hon aldrig ägt talets gåfva, efter hon så föga förstod att bruka den.

Grefve Per hade emellertid intet hört. Han skyndade på uppför trappan, och hunnen upp till dess öfversta steg sade han:

»Nu bjuder jag eder lef väl för att i stället skynda till brudgummens hus att hämta honom hit.» Lågmält tillade han: »Fager mäkten I fuller icke skapa bruden, men gören henne dock så täckelig, att den höga brudgifverskans majestät ej helt fördunklar hennes behag.»

Han bugade vördsamt och återvände genom soldaternas dubbla led till vagnen, hvilken skulle föra honom till »Makalös», det De la Gardieska palatset, där redan en stor mängd af gref Magni släkt och vänner voro samlade för att dricka en första välgångsbägare.

Unge Jakob stod röd och ifrig i porten. Hans nya klädning af karmosintaft beundrades storligen af alla folkskaror, som proppade gatumynningen åt Norrmalmstorg.

I dörren till audienssalen stod brudgummen i magnifik pärlfärgad silkesdräkt och med guld-

värja vid sidan. Hans ansikte var lika blekt som hans broders rödt, och han tycktes föga medveten om den bullrande glädje, som rådde i de stora salarna.

Så snart ske kunde, manade han till uppbrott och bjöd sirligt pfalzgrefven armen, under det att hertig Karl Gustaf visade riksmarsken samma ära.

Åskådarna jublade högt, när detta följe satte sig i gång. Väl hade man fått bida öfver all höfvan, innan de förnäma herrarna kunde skilja sig från de fyllda tumlarna, men nu lönades tålamodet, och man frågade litet efter, om marssmutsen på gatan stänkte högt upp på kinder och panna, allenast man kom nära nog att beskåda all denna prakt.

Först ridande kavaljerer med fladdrande, färgrika band på hatt och staf, så trumpetare och trumslagare, idligen trakterande sina instrument, och sist karosserna; den grannaste afslutade tåget, ty i den satt brudgummen. När ryttarna hunnit slottsporten, gafs svensk lösen från tornet Tre kronor.

Bruden darrade af stolthet och lycka. Hon stod midt i kammaren, af drottningens egna händer iförd hela den tunga, prunkande brudskruden. Ut genom det smårutiga fönstret vågade hon ej blicka, ty det varslade ondt, om man skådade sin brudgum före vigseln.

Men hvad Marie Euphrosyne vägrade sina känslor, tillstadde Kristina sina. Hon lutade sin heta panna mot den kalla rutan och stirrade med klara, vidöppna ögon ut mot borggården,

där grefve Magnus nu steg ur karossen. Hans smärta gestalt hade en furstligt ädel hållning, och hufvudet höll han högt, som aflägsnade han stolt hela världen. Förgätande det samlade hoffruntimret, hvilket följde hvarje hennes rörelse, stod Kristina kvar, alltjämt blickande ned på sin gunstling. Hennes läppar slötos så hårdt, som ville hon inom det röda inseglet kväfva ett skrik af smärta, och när hon ändtligen vände sig om, var hennes ansikte gråhvitt, som om hon skådat en spöksyn.

»Är du redo,» sporde hon Marie Euphrosyne och gaf henne sin högra hand. »Mäster Matthiæ väntar oss väl med ifver. Min gamle bisp är van vid punktlighet hos sin lärjunge.»

Pfalzgrefvinnans små varma och mjuka fingrar smögo sig likt silkestrådar in i Kristinas seniga, kallvåta hand, och så begaf sig brudtåget till rikssalen, där änkedrottningen med sitt hof redan tagit plats.

Alla reste sig dock vid drottningens inträde, och grefve Magnus gick raskt fram till henne för att kyssa hennes hand.

Kristina hviskade onådigt och snäft, i det hon drog handen till sig:

»Far fort! Denna ändlösa handkyssningsceremoni är otålelig.»

Men ceremonimästaren tillät intet hafs i öfliga bruk, och först sedan såväl drottningen som bruden låtit alla de närvarande kyssa deras hand, gaf han ett tecken, hvilket strax ordnade etikettens lydiga tjänare och tjänarinnor i tvenne brokiga kolonner, mellan hvilka hennes maje-

stät skred fram till audiensstolen, där hon tog plats med bruden vid sina fötter.

Lilla Agneta Horn, som tackad vare sin modermoder, fru Anna Bååt, ånyo befann sig på slottet, hade denna gång en fast förnöjelig min på, och hon kände sig lik en ung junker, hvilken i hård dust vunnit sina första sporrar. På egen hand och mot både sin styfmoders och sin farsysters goda vilja hade han slagit den vedervärdige Sparren ur sadeln och befriat både sin kropp och själ från så tungt ett ok. Nu kunde hon fuller vara glad. Hennes ögon glittrade besynnerligen varmt mot öfverste Lars Cruus fast det fällan icke var släktens mening, att hon skulle äkta honom, men Agneta ville se, om någon kunde kufva och betvinga hennes sinne.

Törhända var hon den enda, som i afton ömkade drottningen och tyckte sig förmärka, att hennes majestät likasom frös till is midt i all denna människovärme; lilla Agneta hade ett klart hufvud och ett starkt kännande hjärta. Hon skulle gärna velat hugna den goda drottningen med alla de lifsmodiga ord, hvilka likt vårens hoppfulla fågelkväden bodde inom henne, men purpurmattan nedanför tronen var icke lagd att beträdas af hennes fötter. — Så — nu skred gamle pfalzgrefven fram, och Agneta fick hast att hviska till jungfru Elsa Brahe: »Tror du ej, att den högborne herrn borgat det myckna guldet på klädningen?»

»Jo, för sann,» nickade jungfru Elsa, »han lärer icke ha stort i skattkammaren på Stege-

borg. Svåra arm och grå synes han ock i all denna ståt.»

»Sverige är ett underligt land,» genmälde Agneta betänksamt. »Det skryter af de sina öfver all höfvan, men förgäter främlingars tjänstvillighet, därest dessa icke komma med pomp och rika håfvor. Om pfalzgrefven gör det mig bitterligen ondt. Han är som de villa djuren, hvilka söka ly i hvar grannes håla. Men tyst nu. Det solenna talet skall begynna.»

Johan Casimir hade rätat på sig och närmat sig brudparet, som räckte hvarandra handen. Vänd till drottningen talade så den åldrige fursten med saktmodig, nästan ödmjuk stämma. Först lindade han en girland af smickrets ljufligaste blomster omkring hennes majestät, därpå ordade han om sin dotters anor och dygder och sedan än vidlyftigare om den ärofulla De la Gardieska familjen. Till sist förmanade han de unga att rätt skicka sig i sitt nya stånd, Gud och människor till godt behag.

Drottningen gjorde nu en otålig rörelse med handen, och strax skyndade ceremonimästaren fram till det midt i rummet ordnade altaret, där han gaf sig något att syssla för att på detta sätt förmå Johan Casimir att förkorta sitt vidlyftiga tal.

Hertig Karl Gustaf, en af de mest lysande kavaljererna, tog nu på en vink af sin höga fränka brudstafven af silfver, lindad med sidenband i De la Gardieska färgerna. Han bar den fram till sin fader, som förvirrad tvangs att snubba af sin sista siratliga mening och i stället

höja stafven öfver »de kära barnens» hufvuden, under det han så högt han förmådde förkunnade, hvilken morgongåfva brudgummen förärat sin unga brud.

Ej förr hade detta blifvit högtidligen stadfästadt af de tolf vittnena, än den liflige Jakob De la Gardie — »pilten med bockfjunet», som Kristina plägade kalla sin muntre f. d. kammarpage — med en väldig gest kastade ut stafven genom fönstret ned på borggården till den församlade mängden.

Rungande hurrarop hälsade den, och småsvennerna begynte ofördröjligen ett envig om de fladdrande banden, som de sleto i bitar och fäste på hattarna bruden till ära.

Drottningens hofskräddare, den värde herr Johan Holm, åsåg från drabantrummet hela den bråkiga scenen därute på gården bland hästar, karosser och knektar. Han hvälfde himlande med ögonen och log öfverlägset åt småfolkets lumpna förlustelser. Själf hade han annan fägnad i kikaren. Han vände sig till sin svåger och stadige medtäflare om drottningens ynnest, den lille trinde och skallige Polycarpus Crombygel och sade föraktligt:

»Slika bandändar bereda ingen klädning. Jag gitter ej huka mig efter de grefliga trasorna, som fällan hellre skulle snott sig om hennes majestäts tron än om den pfalzgrefliga frökens brudstaf.»

»Hysch,» varnade Polycarpus och satte ett tjockt finger upp i luften. »Du skall icke tala ditt hufvud löst, min gubbe.»

»Åhå, har ingen fara! Hennes majestät har bruk för mig bittida och sent. En hofskräddare är likasom ett talrör. Man ropar honom i den ena ändan och får svaret i den andra. Slikt kan bringa sin man en adelig krona.»

»Du flyger för högt för att vara kråka, hjärtans broder,» sade Polycarpus snäsigt, »och du förgäter, att högmod går för fall. För resten — skulle du varda så hedrad, synes det mig, att ock jag borde hafva min andel af utmärkelsen. Vi ha samma plats i fröken Kerstins tjänst.»

»Puh,» blåste Johan Holm försmädligt. »Din vånm tränger ej genom nyckelhål, därför torde du få behålla fadersnamnet.»

»Alltså förmenar du, att hennes höga nåde skulle vara fal för lyssnare?»

»Nej, min broder, men ock de förnämligaste öron tränga till att höra sanningens språk, och äfven den ädlaste drottning vet, att musgömmorna i slottsväggarna besökas af gnagare, som kunna tåla att näpsas. Godt då, att ha någon, som varskor om ofoget och kilar undan, sedan han gillrat fällan.»

»Du är mäkta klok,» medgaf Polycarpus beundrande, »men nu skola vi draga oss närmare och se på fackeldansen. Strängnäsbispen torde vid detta laget läst välsignelsen öfver brudfolket.»

Sprättig och rakryggad, med den azurblå frackens skört klappande hälarne och den gula halsdukens ändar vippande under hakan som

två kanariefågelsvingar begaf sig Johan Holm mot dörren.

Efter honom rullade Polycarpus. Han hade tagit den fulla ölstånkan, som stod på bordet, i ena handen, och när han nu var tätt bakom svågern, hällde han det fradgande, mörka innehållet öfver dennes väl redda lockperuk och splitternya klädning.

»Min vämm, som afstått detta för din räkning, säger dig väl bekomme,» utbrast han skrattande och försvann, så snabbt hans korpus tillät emellan de stora vagnarna. Drypande, förargad, en driftkuku för den gycklande ungdomen stod Johan Holm kvar och torkade med afvigsidan af handen bort den strida ölflod, som rann ned öfver näsa och ögon. Detta skulle Polycarpus få umgälla! —

Fackeldansen uppe i rikssalen var nära sitt slut, och röken efter de hundratals flammorna svepte sig tät och grå kring gästerna, hvilka måste famla sig fram till sina platser.

Drottningen hade som alltid varit den outtröttligaste. Först hade hon en lång stund dansat med brudgummen, sedan med den åldrige pfalzgrefven och slutligen med sin kusin, som också fick den äran att föra henne till bordet, då Johan Casimir skulle leda änkedrottningen.

Hertigen visade sin höga fränka allsköns heder, och hans ögon simmade af ödmjuklig ömhet, medan han galant talade om sin längtan efter henne under krigsåren ute i Tyskland. Sin käcka krigarhållning behöll han dock, och man förmärkte tydligt, att han njöt af sin pråliga

klädning och törhända allra mest af stöflarna med de bjärtröda saffiansuppslagen.

Kristina lyssnade förströdt. Hon hade befallt, att vinet denna dag skulle flöda, så att alla måtte få sig ett godt rus, men när hon nu från sin plats under purpursammetshimmeln såg, huru flitigt välkommor och bägare trycktes mot hvarandra som när läppar mötas i dyra kärlekseder, ryckte hon föraktligt på skuldrorna och yttrade hånfullt:

»Har I skådat den man, som icke mäktar dränka både längtan och besvikenhet i ett dryckeshorn? Svensk är han för visso icke. De sitta högt till sätes med skräppande ord, när måltiden begynner. När den ändar, tumla de om som spräckta krukor, icke aktandes ord och lofven för mera än en osund vätska, som de låta gå ifrån sig.»

»Ers majestät dömer strängt,» genmälde Karl Gustaf fogligt och satte med en suck sin halffyllda bägare tillbaka. »Jorden har näppeligen att uppvisa ett sedligare och i allo mått bättre folk än det svenska.»

»Skryt, ers kärlighet! Granna ord i en tom påse! Tror I, att vi skulle vara så begifna på utländska vandringar, om vi ej fuller visste, att hyfs och ans äro fast okända i Norden. Och bättre? Hvad menar I med det? Fintligheten har naturen förmenat svenskarna; de hafva alltfort vikingasjälen i bondekroppen, därför töfvar det, innan de kunna rusta sig för annan mandat än knytnäfvebragd.»

Karl Gustaf hade velat genmäla något, men

nu talade den gamle riksmarsken, och de mest höfviska lyssnade, medan dock ett stort flertal krigsmän och lärde skreko öfverljudt och dunkade de knutna händerna i bordet.

Efter den präktiga måltiden vidtog dansen ånyo, och så mycken skämtan och fröjd hade icke på länge försports i de höga gemaken. Drottningen var den främsta i ringlekar och fördanser, och som strålande stjärnor följde henne hofjungfrurna Ebba Sparre och Katarina Ribbing. Med sin frände Karl Gustaf underhöll sig Kristina påfallande träget, men att detta icke skedde i någon öm mening förstods granneligen, ty just som hon skulle tråda en ny dans med honom, hviskade hon lönligt till jungfru Ebba:

»Synes det eder icke, att lille borgmästaren har en artig hanekamm på stöfvelskaftet. Fuller bländar den honom själf, så att han djärfves drömma om högsta hönset i korgen.»

Men under det hon i långsamma ringar fördes salen rundt, blef hennes ansikte allvarligt och åldradt af fårornas nät. Hon slöt sekundvis ögonen, som trött på festljusens glans, och ett drag af bitterhet vanställde hennes mun. Hon greps af en lätt svindel och tillsade om, att hon ville återföras till sin plats. En stund satt hon helt tyst, försjunken i tankar. Hufvudet hade fallit ned mot ena axeln, som sökte det hägn eller stöd, och armarna hade hon slappt sträckt ifrån sig, som om de domnat efter en aldrig skänkt omfamning.

Plötsligt fäste hon sin lysande, starka blick på Karl Gustaf:

»Vet I, hvad jag just nu åtrår?»

»Nej, eders majestät, jag anar det slätt icke, ehuru det för sann skulle vara min högsta åstundan att afläsa alla ers kärlighets lönligaste tankar.»

»Spara edert klingklang!» Hon kastade med en tvär rörelse benen i kors och slog afvärjande med handen. »I skall få besked om mina tankar utan att lirka fram dem med ordens honungsdagg. — Jag skulle vilja kasta min kungakrona för de gode herrars och svenske mäns fötter och ropa ut: Den, som löper snabbast efter klenodien, skänker jag Sveriges rike.»

Nästan lurande hvilade hennes blick på den rödkindade, gladlynte hertigen, men han genmälde skyndsamt:

»Fuller compterar jag mig att vara en ärlig svensk, men föga skulle jag spörja efter kronan, om ej med den följde den mångdubbelt dyrbarare gåfvan af eders majestäts hjärta.»

Med ett misstroget leende, förbittradt af hån, lyddes Kristina till hans storvulna försäkringar, och hon sade skarpt:

»I presenterar mig ett godt stycke roman, en fanfaronad, som väl likar eders kärlighets galanta sinne, men som föga lyster mig. I är man, och för eder torde kronan vara en nog så vacker flicka.» — Lägre tillade hon: »För mig är den allaredan en börda, och för sann blir jag ej tillfreds, förrän jag kan gifva mig själf fri från regeringstvånget. Har I förstått mig?»

»Eders majestäts ord äro Gudi klagadt tydliga nog, men jag förhoppas, att de ingen rot ha i min ädla fränkas sinne. Hela edert folk älskar att se er på Gustavernas tron, och uppfyller I det bud landets lagar skrifvit, är allt väl beställdt.»

»Hvilket bud skulle landets lagar skrifvit mig — drottningen!»

Han såg ovädersmolnet på hennes panna, men han såg ock, att han denna korta stund kunde få henne ostördt i tal, då bröllopsgästerna väl vaktade sig för att störa de två höga personerna, och han for fort med dämpad och fast ljufvelig stämma:

»Lagen bjuder, att eders majestät nådigst förmäler sig.»

Hon skrattade kort och vredgadt.

»Min bäste hertig, därtill kan ingen i världen tvinga mig, om jag ej själf fattar slikt beslut.» Hon tystnade, och blicken gled ut öfver de brokiga skaror, hvilka fyllde salen. På bänken midt emot henne satt brudparet hand i hand. Marie Euphrosyne log huldsaligt mot sin käre herre. Kristina lade med en tung åtbörd hufvudet tillbaka mot stolens höga, snidade rygg. Halft dvalbundna gledo orden öfver hennes läppar: »Gud, som i hela min lefnad styrkt mig uti att älska ära och heder mera än alla nöjen, har också bevarat mig ifrån de olyckor, uti hvilka mitt ståndS frihet och mitt heta blod kunnat störta mig. En drottning tager icke en man för annat än att göra honom till en slaf af sin vilja och sina nycker.» Fastare och klarare tillade hon:

»Att gifta sig för fäderneslandets bästa är visserligen ett godt skäl, men då jag funnit ett lika godt sätt för att försäkra dess framtid, hvad kan man mera begära af mig?»

»Törhända icke riket, men den ödmjuke tjänare, som eders kärlighet gunstligen ärat med sin ynnest.»

»Ack, kärleken brinner ej bara för en,» afbröt Kristina kort, »men låt oss nu icke fördärfva denna förnöjliga afton med idisslande om känslor. Gif mig er hand och för mig ut i dansen!»

Karl Gustaf lydde genast, men hans min förblef länge betänksam, och det var icke med sin vanliga hurtighet han deltog i det högljudda glammet, som varade ända till dager ljus. Då buro kammartjänare och drabanter ned de höga herrarna för slottstrapporna, ty de hade samt och synnerligen fått sig ett godt rus och en rundlig förplägnad.

VIII.

Hvad kvinnan vill . . .

MIDSOMMARENS förnöjliga fest var afslutad, och löfmarknadens friska grönska förvandlad till torra, vissnade blad, sorgligt minnande om alltings förgängelse. Emellertid sporde man detta år, anno 1650, mindre än eljes efter, att de muntert flammande Sankt Hanseldarna falnat till aska och att dansen kring majstången stannat, ty man väntade snarligen en ny fröjde-

tid, och isynnerhet hufvudstadsborna hade så mycket att orda om och rusta sig för, att de näppeligen hade hedrat midsommaren så ståtligt som tillförene.

De unga flickorna hade väl ej förgätit att vira blåklintskransar omkring de ljusa flätorna, och ungersvennerna hade tappert slagit katten ur trumman ute vid den täcka skogslunden på Klara gärde, men något riktigt lif hade det ej varit i spelet.

Drottningen hade företagit en resa inåt landet, hon, som eljes sällan lämnade sin kära stad, där hon förstått att samla en hel här af stjärnor, glänsande meteorer på vetenskapens och konstens himmel, och öfver alla dessa in- och utländska upplysningshärolder skakade hon ut ynnestbevis och gåfvor af landets gods och goda.

Denna dag, den 27 juni, satt mor Barbara, Johan hofskräddares husfru, i kammaren med sin lille son. Hon hade öppnat det enda fönstret, hvilket vette åt Stortorget — Johan Holm hade nämligen fått sin bostad i köpmannen Cabeliaus hus — och inbillade sig förnimma sommarens friska fläktar, när ett luftdrag, svagt och strax självdödt, strök öfver den breda fönsterkarmen.

Lille Olof hade krupit upp i den löfvade spiseln, hvilken genom hans fantasi förvandlades till en studerkammare. På knät höll han sin tjocka Orbis Pictus, den underbara boken, som han till sin och än mer till föräldrarnas fägnad bekommit af själfvaste drottningen. Han kunde aldrig stirra sig mätt på de sköna träsnitten, och han stafvade flitigt på »Cornix cornicatur»

utan att stort fråga efter svenskan. Denna föreföll honom för simpel. Hofskräddarens pilt hade höga tankar om sin värdighet, och han trodde icke, att någon annan än gamle rikskansleren och grefve Magnus från Jakobsdal voro för mera än farkär.

»Hvar är far?» sporde han plötsligt modern.

»Uppe på slottet,» svarade denna med en viss stolthet. »Du vet väl, att hennes majestät alltid vill hafva din fader hos sig, när hon har något viktigt före. Och i morgon skall en ny riksdag begynna. Snart får du se det granna tåget, som skall blåsa ut för staden, att den öppnas.»

Olof tog sin bok med sig och kom fram till fönstret.

Han stödde armbågarna mot moderns knän och sporde lillgammalt, med de sjukligt allvarliga ögonen fästa på hennes ansikte:

»Skall drottningen i dag bruka alla de vackra klädningar, farkär fört hem från Paris?»

»Nej, dem skall hon först bära under kröningshögtidligheterna.»

Barbaras röda, friska mun blef stor och leende vid tanken på all den ståt och prakt, hvilken för visso vid den tiden bokstafligen skulle regna ned öfver staden. Det missnöje med den nådiga fröken Kerstins slöseri, som förspordes från höga och låga, brydde icke henne. Hennes make steg beständigt i drottningens ynnest, och den unga, kortsynta, lifsglada skräddarhustrun tyckte, att folket klagade onödigtvis. Missväxten förra sommaren hade väl vållat både hunger och dyr tid,

men tänk bara, hvilka skatter landet vunnit efter kriget; de uppvägde säkert mångtusen tunnor spannmål! Svenskarna hade skaffat sig dyrbarheter i Prag för många miljoners värde, påstods det. Den simplaste soldat hade fickorna fulla med guld. Slik säd växte ej eljes på fälten. Men det var förunderligt, hvad alla yttrade sitt missnöje med den glada, lifliga drottningen. Adeln harmades öfver att hon såg de andra ståndén till godo och upphöjde borgare till frälse rättigheter. Borgarna trampade hvarandra på liktornarna, och skyllde sedan sin fumlighet på hennes majestät. Prästerna trätte ock inbördes, och bönderna knotade. Det stod illa till i landet, och föga halp det, att hertig Karl Gustaf sökte medla mellan parterna. Den herren hade för visso större hjärta än hufvud. På hans galanta äfventyr var det ingen ända.

»Morkär!» Lille Olof hade tyst bläddrat i sin bok och funnit ett träsnitt, som storligen intresserade honom. »Hvad skall detta föreställa?»

Barbara, som verkligen besatt litet boklig kunskap och läste innantill redigt nog, tog strax itu med texten. »Den kvinsperson du ser där till vänster är 'Måttligheten',» förklarade hon, »och det står, att hon föreskrifver måtta i mat och dryck och håller i sikte begärelsen lika så som med ett betsel, och alltså styrer hon allting, att icke något för mycket sker.»

»Hon är visst lik den goda drottningen,» sade Olof, som oskuldsfullt lyssnat till moderns

hackiga uppläsning af de för honom fast obegripliga orden.

»Ja, i mat och dryck kan då ingen vara sparsammare än vår nådiga fröken Kerstin,» genmälde Barbara förnumstigt. »Farkär säger, att hon unnar alla utom sig själf det läckert är. Hon ...»

Meningen blef aldrig afslutad, ty det hördes ett högljudt larm och sorl nedåt Helvetesgränden till. Människor skreko och ropade i munnen på hvarandra, och i skränet blandade sig ljudet af allehanda instrument.

Olofs lilla magra kropp hade redan hängt sig fast vid fönstermuren, och han kröp nu upp på karmen, så långt han kunde komma för att riktigt få se. Ty det måste ju vara riksdagsutblåsarna, som närmade sig.

Barbara antog detsamma, men hon skrämdes smått af det myckna oväsendet, hvilket tydligen var starkast omkring rikskanslerens tomt. Hon hörde fidlornas gnisslande brytas mot lärpojkars gälla hvin och grofva karlröster mullrade i kapp med pukorna.

Hon visste ej, hvad detta larm betydde, men anade, att det gällde rikskansleren, på hvilken man sköt skulden för landets olyckor och inre misshälligheter. Han hade i så många år varit den styrande, och offentligen blef han ju aldrig afsatt, om ock drottningen mer än en gång omildt nog föst honom åt sidan för att få plats för sina gunstlingar.

Skarpa hvisslingar skuro genom den tunna luften och skrämde upp några mätta sparfvar,

hvilka efter måltiden på Korntorget flugit bortåt Nikolai kyrka, där de hvilade på en sträfpelare.

Barbara tyckte, det lät riktigt hemskt, och ryste till. Månne trolltyget, som höll till uppe på Brunkeberg vågat sig ut vid ljus dag! Hon kände, hur det ilade genom hårrötterna vid den tanken, och hon begynte se svarta fläckar, hvilka skymde undan solen alldeles som i pesttid.

Men Olof hyste ingen rädsla. Hans blanka, alltför stora ögon stirrade oafvändt ned på det soliga torget, där människor började strömma till i stora flockar. De belägrade portar och trappor till alla de förnäma palatsen, och i grefve Per Brahes pelargång myllrade det af helgdagsklädda handtverkare och småborgare.

Kammarsvennerna, som stodo och hängde vid fönstren i bottenvåningen, vågade ej köra bort inkräktarna, utan gjorde i stället gemensam sak med dessa och skroderade hånfullt på de stores rygg.

En karl, klädd i en ärggrön rock, behängd med slängande räfsvansar, och med ansiktet doldt af en skråpuk med snabelnäsa skumpade fram till skampålen och började skramla med kedjorna, uppmanande godt folk att sätta fast honom där, så att han ej sprunge land och rike omkring med allt det grufliga han hade att förtälja.

Men en bartskärare ropade med skroflig bas, att ordet var fritt, och detsamma upprepades af minst ett tjugotal hänförda röster.

Barbara såg, att karlen med skråpuksansiktet tog upp ett smutsigt, tätt beskrifvet papper

ur bakfickan på sin långa rock, och hon hörde, hur han började rabbla upp den ena smädelsen efter den andra mot regeringen och hofvet. Folket hurrade och tjöt, än kastande ruttna ägg och gatsmuts, än blommor i ansiktet på upprorsmakaren, hvilken lät skråpuken taga emot så godt som ondt, under det han oförtrutet fortsatte.

Helt plötsligt slog han dock om och läste nu med predikareton — just som Stockholms mäktige och vördade ståthållare Schering Rosenhane och rikskanslerens son Erik Oxenstierna kommo ridande öfver torget — ofarliga och välmenta råd om höflighet och hörsamhet mot öfverheten.

Rosenhanes skarpa blick flög rofsökande ut bland mängden, och hans hårda mun uttalade kort, som om själfva ordet varit ett käpprapp: »Pöbel!» Men han gjorde intet försök att ingripa i tumultet, väl vetande, att det om ett par minuter skulle upphöra af sig själf, när riksdagshärolden med sitt följe drog fram.

Om någon ytterligare vågade kasta glåpord och tillmälen upp mot rikskanslerens hus, skulle han fuller veta att näpsa den skyldige, men alltför strängt finge man dock icke i dessa jäsningstider fara fram med de ofrälse ståndena.

Han nämnde något därom till grefve Erik, hvilken emellertid endast otåligt ryckte på axlarna och högmodigt genmälde:

»Packet skall tuktas! Det tror sig vara sadelfast nu, när prästerna affallit från adeln, och något torde det väl ock ha bidragit till deras

hofverande, att hennes majestät trugat igenom sin vilja beträffande pfalzaren. Smällen af den örfil hon därmed tillfogat sitt eget rikes betrodde män har hörts vida omkring och fuller väckt skadeglädje.»

»Drottningen har sitt eget sinne — svenskhet likar henne icke, så Gustaf Adolfs dotter hon ock är. Rundt om henne stå utländska lismare, och dem lånar hon städse öra. Var hon icke redo så bittida som klockan fem på morgonen, när det gällde lärda diskurser med den där Cartesius, som nu fått en salig hädanfärd. Och det är sannerligen icke till rikets fromma, som hon så flitigt umgås med den lättfärdige Saumaise, hvilken korrumperar hennes höga nåde på allt vis.»

Rosenhane och Oxenstierna fortsatte att samtala i godt samförstånd, icke anande, att några famnar ifrån dem kom drottningen ridande — som vanligt i en vid, grå kofta, höga stöflar och bredbrättad hatt.

Strax efter henne och hennes kavaljerer följde smålandsknektar, rikspukslågaren och så ändtligen den grant utstyrde härolden, som ropade och förkunnade, att riksmötet nästa dag skulle taga sin början, och anbefallde hvar och en, som därvid någonting hade att beställa, att vid en half riksdalers böter klockan åtta följande morgon infinna sig i rådssalen.

Han skred som en jätteflamma genom de täta lederna af åskådare. Hans kåpa fladdrade skarlakansröd, härroldsstafven var lindad med

bjärtröda band och schabraket på hästen lyste brandklart i solskenet.

De andra härolderna kunde icke på långt när mäta sig med denna praktfulla uppenbarelse, men de kråmade sig dock rätt ansenligt öfver guldgalonerna på den blå rocken och de vajande hvita plymerna i hattarna. Trumpeterna skrällde, och fotfolket, som afslutade tåget, lät höra sitt taktfasta tramp, tramp som ett outtröttligt ackompanjemang.

Händelsevis kom Kristina att se upp mot det fönster, där Barbara och lille Olof stodo. Och hon nickade vänligt. Helt långsamt red hon framåt, och de underbara, strålande ögonen glänste varma och milda. Till sitt sällskap talade hon icke, men hon hade låtit förkunna, att hon villigt skulle lyssna till sitt trogna folk, om det ville sätta sin lit till henne. Tydligt nog lät hon förstå, att den gamla högadeln med dess ständigt växande anspråk tråkade ut henne. Hon skapade en egen adel, och dess hyllning beredde henne den största tillfredsställelse. Åsynen af Johan Holms hustru och son hade hos henne framkallat ett minne från morgonens audiens. Hon log ännu vid hågkomsten af den gode hofskräddarens ödmjukliga anhållan att bli belönad med ett adelsbref för att dymedels vara värdigare att förefinnas i hennes höga nådes närhet. Hon hade lofvat att tänka på saken, och den föreföll henne långt ifrån outförbar. Ett slikt diplom skapade trotjänare och gjorde en regents minne älskadt. Dessutom njöt hon af att se rådets förlängda näsor hvarje

gång hon handlade bakom dess rygg. Hur ofta hade hon inte redan som i den gamla barnleken »Bulleri, bulleri bock, hur många horn står det upp», spelat dem spratt, som de aldrig gissat hennes rätta mening med.

En bonde kastade sig i detta ögonblick på knä framför drottningens häst.

»Värdigas lindra vår stora nöd, nådiga drottning.»

Kristina höll genast in tyglarna.

»Hvad vill du, min gode man?»

Den hvitskäggige dannemannen i den slitna vadmalströjan räckte upp ett underligt brunsvart bröd och sade med bruten stämma:

»Detta är bakadt af bark, eders nåde, och annat ha vi ej haft att förtära på långliga tider.»

»Gif mig det!» Kristina hade fått tårar i ögonen. Gubbens hela hållning var så rörande tröstlös, och det knotiga ansiktet föreföll utgräfdt af bekymmer och umbäranden. »Var vid godt mod,» sade hon deltagande, »jag skall nu själf taga eder sak om hand, och mina rådsherrar skola med lock eller pock tvingas att äta allmogens fattiga kaka.»

Bonden tackade henne i stammande och tafatta ordalag och drog sig åt sidan för att lämna rum åt andra, hvilka kommo med böner och beklaganden, med tårar eller vrede. Drottningens häst gick steg för steg, omringad af ett kvidande folk, hvilket aldrig tillförene kommit till synes, där hon färdats fram.

Och harmen emot orättvisa och förtryck sjöd inom henne, när hon lyddes till allt detta ar-

mod, som tystades ned, för att de stora skulle få lefva kräseliga.

Hon skulle ha velat beströ sin väg med klingande mynt, men som hon icke ägde sådana, gaf hon i stället klingande löften. Hennes stämma ljöd malmrik och klar, när hon till höger och vänster utkastade förhoppningar så ymnigt, att de ohörda förtrampades af de framrusande glupska folkhoparna.

Det ena hugskottet efter det andra afbrändes som ett lysande fyrverkeri i hennes hjärna; hon skulle återfordra af sina gunstlingar något af alla de rika gåfvor, hon slösat på dem. Och hon skulle själf lyfta af folkets tunga skattebördor för att lägga dem på skuldror, hvilka kunde tarfva ett ok för att icke skjuta för högt i växten. Ett år eller par ville hon uppbjuda alla sina krafter att styra så för sitt folk, att all klagan vändes till välsignelse, sedan — hon drog djupt efter andan — skulle hon lämna sin gyllene krona, sitt frejdade namn i sitt folks minne som i en öppen sarkofag.

Hunnen till Söderport, vände hon och red nu i raskt traf genom Kungsgatan in på Helgeandsholmen och därifrån till Slottsträdgården, som hon eljes sällan besökte.

Nu ville hon dock njuta af den förvildade ensligheten där inne. Sommardagen var varm, och hennes sinnesstämning hade ökat hettan i blodet. Hon befallde sin svit att återvända till slottet och taga med hennes häst. Ingen finge åtfölja henne; det var henne nog, att en kammar-

sven bidade henne vid porten för att, när hon det önskade, ledsaga henne tillbaka.

Långsamt, med sänkt hufvud, vandrade hon fram och åter på de gräsbevuxna, illa vårdade gångarna, och det brydde henne föga, att hon trampade på några liljestånd, som i stället för att stolta resa sig sjunkit till marken med bleka, saftlösa blad. Hennes klädning snärjdes i törnsnår, och hon slet sig så häftigt lös, att ett helt fång små hvita rosor måste släppa lifvet till. I ett lusthus af hyllebuskar, hvilkas kraftiga alstringsförmåga motstått vanskötseln, slängde hon sig ned på en bänk och stödde armarna mot stenbordet.

På gräsplanen utanför sorlade ett litet beskedligt springvatten i en grönslammig bassäng och några små törstiga trädgårdssångare snappade åt sig de uppfriskande vattenpärlorna, innan de flögo in mellan den täta buxbomshäckens gömslen.

Kristina gaf icke akt på dem. Hon spände sina tankars bågsträng allt hårdare vid föreställningen om allt hvad hon ville och kunde. Medan de gamla, betänksamma statsmännen ogillande skakat på hufvudet åt hvarje hastig frontförändring, hade hon handlat. Den snabba freden var hennes verk. Tvärtemot den grånade klokhet, som på alla håll omgaf henne, hade hon ryckt i regeringstömmarna och befallt fredsförhandlingarna att löpa i traf.

Och hade icke hennes vilja skaffat landet en värdig arffurste? Själf hade han icke haft kraft att hålla sig i första ledet. Hon ledde ho-

nom fram till målet förbi de gapande Oxenstiernorna, som väl trodde sig äga makten i handom; förbi den stolte grefve Per, som kallade sig landets förste ädling.

En liten grön ödla kilade förskrämd öfver hennes framsträckta fot. Hon erfor en stor frestelse att trampa på det hala krypet, som djärfdes träda henne så nära, men betvang sin syndiga lust med en gudaktig tanke. Mäster Johannes hade lärt henne akta alla skapade ting för den nådige skaparens skull, och hon ville än i dag vara den gamle Strängnäsbiskopens hörsamma lärjunge. Väl visste hon, att han och den lärde Terserus redan i morgon dag skulle turbera henne med allsköns klagomål, som de förnummit och ville framlägga inför henne, men Matthiæ var hennes vän; hvad han sade kunde icke harma henne. Han hade städs en mild tunga och ett ännu mildare hjärta.

Porten gnisslade svagt, och sanden knarrade strax därefter under sirliga hofmannasteg, hvilka tycktes sökande skrida framåt.

Kristina rätade upp sig. Hon satt orörlig, och blicken blef plötsligt fientlig och kall. Så tidt hade hon hört dessa steg, att hon lärt sig känna dem — äfven tröttna på dem. Föraktligt tänkte hon, att den lilla förvetna ödlan varslat fredstörarens ankomst.

»Sök du, min käre grefve Magnus,» mumlade hon trotsigt mellan tänderna, »jag vånnar, att jag aldrig låtit dig finna!»

På sista tiden hade De la Gardie begynt synas henne alltför pockande i sina anspråk, allt-

för enträgen i sin hyllning. Han åtrådde att lägga sig emellan drottningen och alla andra som en fast oöfverkomlig skans. Att hon icke för länge sedan skickat honom bort kom sig däraf, att hon icke fördrog, att det smygande rykte skulle få rätt, som mälde, att hon hållit honom öfvermåttan kär. Dagligen ville hon ha honom nära sig för att visa, att han för henne allenast var undersåten. Hon ville icke erkänna ens för sig själf i denna stund, att det klappat ett ungt, brännhett hjärta under drottningmanteln.

Magnus De la Gardie hade ändtligen ledt sina steg i rätt riktning och stod sekunden därpå djupt bugande under hylleträdets spröda grenar.

»Värdigas tillgifva, eders majestät,» sade han, »men man gaf mig tillkänna, att eders nåde var här, och då jag hade angelägna rådsärenden att frambära, vågade jag...»

»Akta eder för alltför djärfva språng. Man knäcker då lätteligen halsen», afbröt Kristina med gäckande munterhet. »Hvad I har att frambära torde höra riksmötet till och må läggas ad acta tills i morgon.»

»Eders majestät har så tidt hedrat mig med sitt oinskränkta förtroende, att jag...»

Ånyo afbröt Kristina, och tonfallet var nu kärft:

»Det förtroende, jag aktat eder undersåtliga trohet värdig att mottaga, har jag af hjärtat gärna skänkt och skall därmed fortfara, men I må icke komma med råd eller varningar till mig, Herrans smorda. Hugsar I förlidet års

riksmöte? Jag satte då min vilja igenom beträffande hertig Karl Gustafs rättigheter till kronan efter mitt frånfälle. Nu ärnar jag fordra, att ständerna ge hans arfvingar all den rätt en svensk konungs barn böra äga. — Och på samma gång skall jag för alltid täppa dem munnen till beträffande mitt giftermål. Aldrig träder jag i en mans ledband.»

»För visso skulle den mäktigaste bland furstar skatta sig lycklig att bli ledd af eders majestät.»

»Då skulle jag än mera förakta honom! — Någon annan herre än Gud vill jag icke erkänna.»

Grefve Magnus stod alltjämt kvar vid ingången till det lilla svala, gröna huset. Han hade icke erhållit någon uppmaning att träda närmare, och ehuru blodet steg hett upp mot hans tinningar, drifvet af en pinande blygsel, behöll han sin ödmjuka hållning och afvaktade sin härskarinnas nästa yttrande.

Detta kom bryskt och snabbt som en kraftig värjstöt.

»I måste borga mig några tusen riksdaler, min vän! Jag gör eder ingen orätt med denna gäld. I har fått mer än skäliga vedermälen af min nåd. Nu vill jag ock tillgodose de ringare, de förtryckta. Man må icke förgäta att klappa det svarta barnet för det hvitas skull. I skall stå mig bi, så vidt min tillgifvenhet är eder kär.»

»Jag är villig att offra allt för eders majestät,» svarade Magnus hörsamt, men strax därpå

tillade han: »Dock undras det mig, hvilken som rådt eders nåde i denna sak.»

Kristinas ögon blixtrade af vrede.

»Har I icke hört, att jag är min egen rådgifvare,» sporde hon häftigt. »Jag gör eder härmed veterligt, att så länge det lyster mig att sitta på mina fäders tron, skall jag ock hålla spiran upprätt i mina båda händer. Till ingen lämnar jag den, och ingen, eho det vara må, har nycklarna till den skattkammare af tankar Gud behagat förläna mig. — Nu är jag trött. Jag har sökt ensligheten här och vill icke bli störd...»

Magnus De la Gardie kände den afskedande sparken och begaf sig efter en underdånig bugning bort från drottningen, men hela den långa trädgårdsgången utefter ekade för honom hennes ord: »Så länge jag sitter på mina fäders tron...» Var det då sant, hvad residenten Chanut i förtroende nämnt, att hon till honom yttrat, det hon ämnade afsäga sig kronan? Fanns det då ingen gräns för hennes nycker, hennes egensinne? Detta steg finge hon ej taga! Kräfdes det ock tiodubbelt smicker, det skulle bjudas för att hålla henne kvar i riket. Ty endast när kronan satt på en kvinnas hufvud, kunde den sprida så gyllne glans omkring samhällets tinnar som den gjort det dessa sistförflutna år.

När Kristina ånyo insveptes af tystnaden i den halft igenväxta trädgården, slöt hon ögonen i lyckliga drömmar. Hylleblomstren föllo som små dalande stjärnor ned i hennes hår och

på den fula klädningen; de smekte hennes händer och hals, och hon skakade ej bort dem. Som ett själsoron stillande arkanum blandade sig deras starka doft med åbroddens och fänkålens. Vinden bräddade det undergörande elixiret med den sötaktigt lena honungslukten från rosenbuskarna, hvilka sträckte sina smala jungfruarmar och små hvassnaglade fingrar långt ut öfver gångarna, som ville de rifva bort den där lustvandrande myntan och kamomillen.

Solen stekte det bruna, höga träplanket, hvilket omgärdade denna kung Göstas blekeplan och kålgård. Värmen tycktes samla sig här inne och stiga uppåt som de lätta, gråvioletta dunsterna från ett rökelsekar. Fåglarna kröpo in mellan de gamla almarnas knotiga, vänliga grenar, dåsande i stilla middagsro.

Och drottningen drömde —

Hon spände sin vilja som en stark, gyllene bro in i framtiden, och på denna gick hennes fantasi under den blåaste, solfyllda rymd. Först tänkte hon på sin stundande kröning. Den skulle bli som en underbar saga, berättad för hög och låg. Intet finge sparas för att göra denna fest så glimmande, att den i allt kunde täfla med galne kungens — Erik den blodiges. Hennes hjärta slog hårdt vid föreställningen om det jubel, den beundran, som skulle ägnas henne. Folket skulle förgäta hvad de kallade hennes slöseri. Och till dess hade hon fuller ridit ut stormen med de knotande undersåtarna. Ack, all klagan framfördes ju af män, och det tarfvades allenast en kvinnas smidiga löftesrikedom

för att tämja deras ondsinne så som ock deras bekymmer.

Men när hennes folk hyllat henne — när de erkänt, att hon var dem en huldrik drottning, större, ädlare än själfva den mäktiga Margareta, då — —

Hon förde händerna upp mot hufvudet, som aftoge hon en tyngande krona.

»Då,» sade hon högt, »vill jag taga min frihet. Jag vill äga mitt lif helt — icke som nu deladt emellan tusen besvär och mödor och några få stulna glädjestunder, förbittrade af afunden.»

Hennes ord klungo i stillheten med högtidlig kraft, och de ekade länge inom henne som ett ljufligt fridsbud.

Ett fruntimmer passar ej att regera, tänkte hon vidare halft ironiskt, och äfven om jag gift mig, skulle jag förmenat mina kvinnliga efterkommande arfsrätt till tronen. Fruntimmers okunnighet och deras såväl kropps- som själssvaghet gör dem oskickliga att styra ett rike; på ett eller annat sätt väcka de löje.

Hon reste sig tvärt som efter ett öfvervägdt och fattadt beslut. Med sin vanliga raska gång gick hon öfver den med vildblommor vackert smyckade gräsmattan, och hennes klacklösa, klumpiga stöflar trampade obarmhärtigt ned, hvad liarna glömt att meja af.

IX.

Medaljens frånsida.

DEN GAMLE rikskansleren låg i den breda, snidade sängen, matt och plågad af sin envisa åkomma, ros. Det hvita, tunna håret föll oordnadt öfver dynans fina lärft, och händerna plockade oroligt på sidentäckets broderade kvistar. Vid det stora bordet midt i rummet satt hans dotter, fru Kristina. Hon bar djup sorgdräkt efter den året förut aflidna modern. Nyckelknippan vid hennes skärp visade, att hon nu styrde och ställde i huset, och att detta skedde med nya kvastars nit, kunde man lätteligen förstå, när man betraktade hennes skarpt skurna profil och hakans hårda linje samt de stickande bruna ögonen.

Stund efter annan blötte hon linneklutar i isopsvatten och lade på faderns svullna lemmar. För hans värkande hufvud hade hon lärt ett förträffligt medel af den skickliga grefvinnan Ebba Leijonhufvud, men hon töfvade med att pröfva det, tills drottningens lifmedikus, arkiater Du Riez, först fått låta åder, sedan skulle hon för sann taga en lefvande höna, fläka den i tu delar och lägga på herr faders hufvud det ännu varma köttet med fjädrarna på.

»Hvilken dag ha vi i dag,» sporde rikskansleren. »Mitt hufvud är så tungt. Jag förgäter allt — allt utom sorgen.»

»Det är den sjuttonde oktober, och det stora festtåget med drottningen och kröningsgästerna

ankommer fällan just i denna stund från Jakobsdal.»

»Ja visst — från De la Gardies Jakobsdal! Därifrån har månget festtåg utgått. Törhända skulle de icke blifvit så täta och lysande, om icke min gamle krigskamrat vore blind, nu ledes han af den maktsjuka fru Ebba.»

Kristina kunde ej hejda det spörsmål, som flöt på hennes läppars rand.

»Tror I, det är sant som säges, att drottningen undfått en trolldryck af fru Ebba och att detta förvändt hennes sinne?»

Axel Oxenstierna skakade på hufvudet.

»Nej, barn, slikt aktar jag allenast för förklenligt tal. Drottningen har alltfort en mans klara förstånd, om hon ville bruka det, men hon har begynt med försåtliga finter för att lätta regeringsbördan. Fuller var det ock en olycka, att Sverige skulle se sig så väl till godo i tyskarnas skattkammare. Slik vinning alstrar öfverdåd, och väl få erfarna män känna som sin skuld att ha uppammat drottningens praktlystnad och njutningsbegär.» Han suckade tungt och tillade efter en lång paus: »Att taga land är krigarbragd, att roffa åt sig guld och silfver tjufvars och skalkars handtverk.»

»Tockna ha vi ock godt om nu till dags,» mumlade fru Kristina. »Galgen på Åsön lärer vara proppfull, och senast i natt har en hoper unga karlar brutit sig in i grefve Pers hus, hvarför de blifvit satta i kåken. Gud bättre, det synes som världens sista tid snarliga stundade. Både nätter och dagar ränna fräcka kanaljer

värjorna igenom hvarandra, och om kvinnofrid skola vi icke längre tala. Borgerskapets käringar äro så otuktiga, att det är synd och skam —»

Faderns tunga stönande afbröt hennes rappa tungas fart, och hon skyndade till för att jämka på kudden och vända den om, då den blifvit het under herr faders hufvud.

»Se de händerna ut, som de skulle kunna bära riksäpplet,» sporde kansleren plötsligt och höjde mödosamt sina uppsvällda, blåröda händer.

»I blir säkert frisk igen till kröningen,» tröstade Kristina.

»Eljes finns där fuller män, villiga att taga min plats,» mumlade den sjuke. »De trakta efter äran, de unga, och förgäta ansvaret.»

»Till eder skådar dock hela landet upp,» utbrast Kristina med stolthet, »och intet sändebud — i hur stora flockar de än komma — begär sig härifrån utan att betyga eder allskön vördnad. Drottningen — —»

Hon afbröts af faderns milda:

»Barn, spara din dom om drottningen. Vi förstå henne icke, lika litet som vi förstå vätskorna i vår egen kropp och temperamentens växlingar. Låt det bli en längre hunnen eftervärlds verk att genomskåda hennes handlingar. För mig är hon Gustaf Adolfs dotter, barnet med den ljusa glorian af lockar kring en panna, en skål bräddad af ädla tankar. Hon hade ett kungligt sinne och var icke som en kvinnsperson utan behjärtad af godt förstånd.»

Han hade talat flämtande, och nu föllo ögonen igen af mattighet. Det blef alldeles tyst

i det höga gemaket, och den tidiga höstskymningen, förökt af det mulna vädret, bäddade sin skuggbädd af grå disbolstrar på golfvets bonade yta. Men Kristina tände ännu intet ljus. Faderns ögon tålde ej så godt skenet, och dessutom tyckte hon sig gärna kunna spara på de dyra vaxljusen, när hon ej kunde företaga något arbete, ty minst hvar tionde minut måste hon badda de hettande lemmarna.

Hon steg upp och begynte gå omkring med nästan ljudlösa steg, ordnande med sina snabba husmodersfingrar, hvad som möjligen blifvit rubbadt på skrifbordet eller i det stora ekskåpet. Hon tänkte på, att här i faderns hus näppeligen fanns något, som blifvit taget i Tyskland, också var det ej heller på långt när så präktigt som hos Karl Gustaf Wrangel, hvilken på Skokloster fyllt gemaken med tyska härligheter. Rikstygmästaren, grefve Wittenberg, Torstensson och Wachtmeister likaså hade öfvermåttan väl försett sig, men de fingo fällan nu vara beredda på, att bönder och löst folk lupo bort med en del af rofvet, ty förbittringen emot de höga herrarna kände inga gränser. Ebba Leijonhufvud klagade ock storliga öfver sitt folk och ville beständigt, att herr fader skulle bistå henne med råd och dåd.

Nu hade hon väl dock förgätit alla sina bryderier för att deltaga i kröningshögtidligheterna. Fester försummade aldrig fru Ebba till Hörningsholm; hvarken dotterns död eller ålderdomskrämporna förhindrade henne därutinnan.

Hon hade med mycken fägnad beskrifvit, hur vinet dessa dagar flödat från fyra springbrunnar ute vid Jakobsdal, hvarifrån hon anländt till staden redan på morgonen, då det syntes henne, att drottningen icke i tåget gifvit henne den plats henne vederborde. Hon skulle ock behörigen anamma en af sina pigor, som gått ut på malmen till en madam, gifvit henne en sömndryck, där lämnat ett litet foster och smugit sig dädan, innan gumman hunnit vakna. Slikt lärde landtpigorna sig nu till dags af borgarfolket.

Fru Kristina satte ut underläppen i dygdig harm, och hennes ögon, hvilka liknade sniglar, när de som nu gömde sig under de hvälfda ögonlocken, stirrade tankspridt rakt fram.

I detsamma skallrade fönsterrutorna af det ena hårda skottet efter det andra, och rikskansleren väcktes ur sin dvala utan att dock riktigt kunna reda tankarna.

»Så har det då icke hulpit,» klagade han. »Drottningen har ånyo handlat mot mitt råd, och nu äro danskarna öfver oss.»

Febern brände i den gamle statsmannens hjärna, och han försökte sätta sig upp.

»De ha rättighet att förebrå oss vår förvaltning af Halland,» tillade han ångestfullt. »Vi lofvade annorlunda vid Brömsebro. Å, detta måtte vara en väldig brasa de värma oss vid — skott på skott! — Hvar äro mina söner — min Erik? Är han mig gramse, därför att jag stäckte den unga örnens flykt? Erik, mitt barn; du skulle blifvit den ömkligaste lydkonung vid

din drottnings sida! — Hör — hör musiken. Det är jublande segertoner! Fienden har kommit öfver stadsmuren! — Hvar är min kung? Jag ser honom icke för krutröken. — Har han fallit? — Ve landet då!»

Kristina ville afbryta detta långa febertal, men orden strömmade så orediga och snabba öfver hans läppar, att hon ej förmådde hejda dem. Nu svalkade hon hans panna med rosenolja och fuktade hans läppar med afkyldt vin. Sedan hon fått honom stilla, sade hon med sin något torra, snusförnuftiga stämma:

»Min herr fader drömmer styggt. Vore I fullt vaken, skulle I veta, att det är drottningen, som håller sitt intåg i staden. Det är från de fyratio linjeskeppen vid bron det skjutes. Och musiken, som I hör, trakteras af hennes majestäts många trumpetare och pukslagare.»

Hon måste tala mycket högt, ty skotten dånade alltfort, och trampet af regementena före och efter drottningens vagn samt rullandet af minst ett hundratal tunga adelskarosser fyllde maket med ett doft buller.

»Ser drottningen lycklig ut?»

»Jag ser henne icke. Tåget drager icke här förbi. Det tager vägen genom Lejonporten.»

»Visst — icke här förbi,» upprepade kansleren bittert, »hellre en annan kosa, så är det ständigt numera.»

»I skall icke möda eder med så tunga tankar,» förmanade Kristina. »Pröfva i stället på att få ro, desto förr återvinner eder kärlighet den dyrbara hälsan.»

»Ja, jag vill befalla mig i Guds händer. Han är dock alla tider den starkaste,» sade rikskansleren fromt. »Läs en bön, min dotter, för drottningen, riket och din gamle fader.»

Kristina tände den höga armstakens trenne ljus och satte sig vid bordet med postillan framför sig, men hennes tankar följde icke rätt troget de hugsvalande orden.

Hon hörde larmet på gatorna som ett oupphörligt stigande och fallande vågbrus. Och hon tyckte slutligen, att hon själf var ute i stormen på ett gungande skepp. Aldrig lärde hon finna sig till rätta i hufvudstaden eller på hofvet. Hon längtade till det vackra Tidö, hvilket hon höll kärast af faderns många gods. Men dessa beständiga riksmöten höllo hennes käre fader fängslad i Stockholm. Intet annat än sjukdom förmådde honom att öfverge sin post, ehuruväl han sällan syntes i drottningens närhet. De regerade hvar för sig, kunde man väl säga.

Ett nödrop skar gällt igenom de samlade ljuden af en hel stad i rörelse. Kristina ryste. Nu rändes väl någon stackare till döds med plit eller värja. Vapnen sutto löst i slidan på alla, sedan duellerna tåldes eller blundades för. Den man icke ansåg värdig som motståndare stack man ned. Hade icke hennes egen frände i hettan stuckit ihjäl byggmästaren de La Vallée på själfva Stortorget?

Vinet sprang väl vid detta laget ur slottsbrunnen och ställde till än mera villervalla. Hon läste brådskande och med rösten stockad af ångest.

När nu mörkret kom till och gjorde det nattsvart på gator och i gränder, gick ingen säker för sitt lif. Hvem kände ej de öfvermodiga adliga junkrarnas plägsed att likasom skära bort mörkret framför sig med sina värjor. De frågade föga efter, att folket hatade dem, ty de tänkte sig borgare och bönder som sin egendom och förmenade, att de aldrig skulle våga resa sig.

Ännu ett skrik kom Kristina att spritta till; denna gång tycktes det härleda sig från en öfverfallen kvinna. Naturligtvis var hon värnlös, och hennes skymf gifven. Att drottningen, som själf älskade dygden, täppte öronen till för alla de klagomål, som trängde upp till henne! Förmärkte hon då icke, att hon vadade i uselhet och dy, hvarhelst hon trampade på en fotsbredd af sitt rike?

Kristina lade igen boken. Fadern hade somnat. Hon ville kalla på hans kammartjänare och sedan själf söka hvilan. Skyggt såg hon mot fönstret och upptäckte då ett starkt, blodrödt sken på himmelen. Hårdt tryckte hon händerna mot hjärtat, som bultade likt hammarslag. Var det ett järtecken, som visade sig, varslande örlig och blodsutgjutelse. Hon tyckte sig skönja svärd, som blixtrade, och en gyllene krona, som splittrades. Det glimmade och brann i luften. — Drottningen skulle icke ha låtit kröna sig i Stockholm; det måste ske i Uppsala, eljes blefve hennes lycka och heder icke långvariga. Man skulle icke förakta gamla lärdomar, och minst dem, som af högre väsenden lågts i folkmun.

Hon stirrade i vild skrämsel upp mot det

glödande firmamentet och förnam nu äfven en stark svafvellukt. Från och tjock trängde den ända in genom fogarna vid fönstret.

Med händerna för ansiktet störtade Kristina på knä och låg så ännu, när kanslerens tjänare en god stund senare klappade på dörren. Som han ej erhöll något svar, dristade han sig att stiga på, tacksam mot den nådiga försynen, hvilken beredt hans herre en god sömn, medan han, Jöns Peter, smög sig ut för att betrakta alla lustigheterna. Aldrig hade han skådat slikt tillförene, änskönt han länge varit med de höga och sett mycken ståt. Skada, att inte Lisa och Stina kunde bli hans beundrande åhörarinnor i afton redan! Men det var för sent. De snarkade dygdesamt i fållbänken vid sidan af gamla Ulla-Britta, och Gud nåde dem, om de ens tänkte på en karl, sedan de hängt kjortlarna på kroken och krupit under skinnfällen.

»Å kors, fru Kristina!»

Jöns Peter bugade sig, eldröd ända upp till den ljusa luggen öfver att han vågat störa den nådigas aftonandakt och äfven rädd för att han nu skulle undfå både ett nyp och ett rapp för sin försumlighet. Den milda fru Anna hade han lätt kunnat draga vid näsan med en fager lögn, men denna fru Kristina var ett pockers rifvande fruntimmer.

Han tycktes dock icke denna gång få sin fruktan besannad, ty Kristina skyndade emot honom med än större skrämsel i sin blick än hvad hans illpariga ögon uttryckte och sporde häftigt:

»Hvad är på färde?»

»Hela staden förlustar sig, eders nåde.»

»Och det märkliga skenet på himmelen, hvadan kommer det?»

»Ack, eders nåde,» genmälde Jöns Peter lättad, men i samma hviskande ton, som den fru Kristina använde, »det är allenast ett blekt återsken af det bålstora fyrverkeriet nedanför slottet. Raketerna hagla ackurat som kulor om öronen på en, och den, som ej jämkar sig undan i tide, får allt vända hem från kalaset med svedt skinn.»

Kristina makade honom mot dörren ut i den stora, höstkalla audienssalen, där han kunde tala mera fritt. Plötsligt hade hon återfått sitt karska mod och fann nu, att Jöns Peter borde skrifta ordentligt. Hvarför hade han försummat att skjuta fönsterluckorna för, och hvarför hade han ränt ute i staden i stället för att passa sin herre?»

En örfil brände på Jöns Peters förut nog varma kind, och denna kraftyttring åderlät på ett så verksamt sätt fru Kristinas vrede, att hennes kvinnliga nyfikenhet tog ut sin rätt. Visserligen var rösten grälsjuk och vresig, men den lät i alla fall intresserad, när hon sporde:

»Du stod väl och bligade på tåget, ditt fä?»

Jöns Peter, som trots den svidande kinden erfor en öfvermåttan stor lust att dela med sig af alla de intryck, hvilka knuffades med hvarandra i hans hjärna, var icke sen med svaret:

»Ja, eders nåde, jag ställde mig tätt intill den stora äreporten på Norrmalmstorg, och där

höll jag tappert ut, fast de klämde mig från alla håll. Fasligt mycket styggt tal får en ock höra, när man så blandar sig med folket.» Jöns Peter satte upp en bred näsa och log med munnen upp mot öronen. »Där var godt om unga glopar, som talade med ohöfvisk skämtan om att slå ned hela grannlåten. Men när drottningens vagn kom, hurrade dock alla och kunde ej se sig mätta på allt guldet. Den präktigast utstyrde i hela följet var allt ändå hertig Karl Gustaf. Han sken från hufvudet till fotabjället, så att det gjorde ondt i ögonen. I två timmar stod jag där, men det tog aldrig slut på vagnar, så jag måste — med förlof — gå in och läska mig litet på en vinkällare — —»

Nu afbröt fru Kristina, tagande sin värdighet i akt:

»Och slikt ofog blygs du inte att tillstå! Gjorde jag rätt, skulle du bankas gul och blå för dina lättings- och högfärdsfasoner. Och hur understår du dig att stå här och orda om hvad du sett och hört? Tror du, ditt tal kan lika mig! Packa dig genast till dina sysslor!»

Jöns Peter lomade slokörad bort, luskande sin ljusa lugg, under det han tänkte, att fruntimmer alltid voro fruntimmer, antingen de nu hette Stina, Lisa eller något förnämt. Inte annat än han kunnat begripa, hade den nådiga frun själf tagit honom ordet ur munnen, fast hon sedan ej ville stå för det.

*

Drottningen hade icke sofvit på flera nätter, och när hon denna morgon, den tjugonde okto-

ber, ikläddes den lysande kröningsskruden, svimmade hon ett par gånger till stor förskräckelse för sin omgifning.

Ebba Sparres milda blå ögon riktades ångestfullt på den höga väninnan, som mot sin vana ej yttrade ett enda gladt eller uppmuntrande ord. Det var så tyst i det stora gemaket, som om det stått öde i stället för att som nu vara fyldt af hofvets och högadelns damer.

»Om jag vore en man,» utbrast drottningen tvärt, »då skulle denna dag vara mig dubbelt kär. Och mitt folk skulle akta mig för mina egna handlingars skull, icke som nu för mina kloka rådgifvares.»

De sista orden mumlade hon så lågt, att endast jungfru Ebba kunde uppfatta dem, och henne undgick ej heller det ironiska tonfallet. Förtrogen som hon var med allt vid hofvet, hade hon också märkt, att Magnus De la Gardie tillläts att undanträng alla. En kort tid hade det sett ut, som om drottningen tröttnat på honom, men nu tycktes såväl han som det nyligen hemkomna riksrådet Johan Adler Salvius ha stigit så i hennes gunst, att hon knappast en dag kunde vara dem förutan. Och Ebba Sparre trodde sig ej ha bättre att göra än att vända hennes majestäts tankar till dessa båda män, hvilka hon så mycket hedrade.

Saktmodigt genmälde hon därför:

»Eders höga nåde har ställt trognare vakter vid sin tron än någon man mäktat och kan för visso med stolthet och som en konung i dag hälsa sitt tacksamma folk.»

Drottningen rynkade pannan.

»I är ett godt barn, jungfru Ebba, men af regeringssorgerna begriper I föga. Jag lider af att inte kunna göra hvar man rätt — öfver att icke se alla Sveriges inbyggare lyckliga och förnöjda. Jag ville räcka famnen mot dem alla, men de se allenast mina utsträckta armar, när de digna under de rika gåfvor jag har att skänka dem.»

Jungfru Ebbas hvita fingrar skälfde, och heta tårar föllo på de smycken, hvarmed hon prydde drottningens klädning. Jungfru Katarina Ribbing och hofmästarinnan fru Maria Sophia De la Gardie stirrade häpna och ogillande på henne.

Hur djärfdes hon besålla en kröningsmantel med tårar? —

Kristina sjönk trött ned i en karmstol. Hennes bleka ansikte med den stora skarpa näsan fick något häxlikt i den skumma dagern, och läpparnas hårda, högmodiga linje gjorde dragen frånstötande. Hon var missnöjd med sig själf, missnöjd med allt omkring sig, och därtill kände hon sig sjuk, plågad af onda vätskor, som medicus Du Riez ej tycktes kunna råda bot för. Chamut hade talat med henne om en fransk arkiater, en monsieur Bourdelot, som borde åtspörjas. Törhända gjorde hon det en dag, ty dessa kroppsliga och själsliga smärtor, som aldrig släppte, förmörkade hennes förstånd och gjorde hennes omdöme ogildt.

Passivt lät hon sig klädas på och erfor ingen glädje öfver det sorl af beundran, som hördes

från de uppvaktande damerna, när hon ändtligen steg upp och skred framåt golfvet. När en af hennes hofjungfrur bjöd henne en spegel, slog hon så häftigt undan dennas hand, att den unga tärnan släppte spegeln, hvilken gick i tusen skärfvor.

Några blefvo bleka, andra röda vid detta olycksbådande omen, men öfver Kristinas ansikte flög plötsligt ett leende.

»Nu skyddade jag mig för en synd,» sade hon, »glaset torde mält mig smickrande ting om min kungliga prakt, och slika vedermälen göra sinnet falt och hjärtat hårdt.» Hon fortsatte sin väg, men stannade vid dörren och vände sig om: »Säg mig,» bad hon, »en god och stor handling, som jag skulle kunna utföra att därmed välsigna denna dag! Ingen får frambära en önskan till eget gagn, då vet jag fuller, att önskningar aldrig tröto. I skolen denna gång ömma för eder nästa. Ordet är fritt!»

Men ingen brukade det. Slöa efter de föregående dagarnas omtanke om toalett och anordningar för de lysande fester, hvilka beramades så talrikt, att man redan nu motsåg dem långt in på nya året, stodo de med sänkta blickar och höfviskt halföppen mun. Icke var det nu tid att tänka på andra! Och för öfrigt gagnade det föga att försöka tillfredsställa folket. Det hade för plägsed att knota.

Drottningen skulle bara veta, hur otacksamt småborgarna behandlat den kröningsoxe, hvilken bars ut på torget redan i morgonväkten. De sparkade och spydde på den, föregifvandes att

den vore skämd och hade en vederstygglig lukt. De hade äfven hotat med att stycka aset och kasta de ruttna slamsorna på kröningståget. En ny oxe måste skyndsamligen anskaffas och stekas af drottningens egen mästerkock, som i folkets åsyn lade stora smörklumpar på elden för att det skulle fräsa och stänka fett omkring spettet.

En kammarpage med det långa håret slätkammadt öfver skuldrorna lämnade knäböjande för drottningen fram en prántad och öfvermåttan sirlig skrifvelse. Det var ett ode från Georg Stiernhielm, och Kristinas allvarliga blick tändes i glädje, när hon läste dessa rader, hvilka högstämdt framburo hennes lof som den största och förträffligaste drottning jorden ägt. Hon hade med ens förgätit det spörsmål, som nyss varit å bane. Smickrets trollsång, till hvilken hon, visserligen tvekande men dock villigt, lyssnade, döfvade för en stund den aggande känslan af att vara så otillräcklig som regent.

Hon kräfde väl för mycket af sig. Hon begärde af sin själ, att den alltid skulle nå fullkomlighetens tinnar. Hon kunde icke lära sig att mäta med strukna mått.

Allt efter som dessa tankar likt en lenande olja gledo igenom hennes trötta hjärna, erfor hon växande kraft att ånyo verkligen vara hvad hennes trogna folk kallade henne genom sina vittra män: »en furstinna, hos hvilken himmelen nedlagt alla sina skatter, solen sin glans, århundradet sin ära, jorden sin frid, Gustaf Adolf sina segrar, och som af all naturen gjorts till ett mästerverk.»

Ceremonimästaren inträdde bugande och anhöll, att hennes majestät nådigast torde af sin godhet behaga stiga ned till den väntande vagnen, då det redan begynt ringa i alla kyrkor, bådande, att den högtidliga kröningsakten skulle taga sin början.

Kristina nickade vänligt och lät de små sidenklädda pagerna fatta det långa släpet, hvarefter hon, åtföljd af hela sin hofstat, begaf sig ned till borggården, där den med karmosinröd sammet klädda karossen vaggade på sin ofantliga hjulkorg.

Presidenten Chanuts efterlämnade sekreterare S:t Amant piruetterade bakom de unga adelsjunkrarna, under det hans smala fingrar behagsjukt lekte med en guldkedja, hvilken drottningen förärat honom i anledning af kröningsverser, som han underdånigast författat. En pung med ett tusen dukater, också en gåfva af drottningen, tyngde angenämt i hans ficka och förlänade sin bärare en morsk förnöjsamhet, hvilken, tillika med den kanariegula, guldbroderade taftklädningen och det breda, ljusblå sidenbantläret väckte svenskarnas misshag.

Särskildt retade det unge Claes Tott, Erik XIV:s dottersonson, känd ända från barnåren som en väldig slagskämpe. Hans hand knöts brådare om värjfästet än om bägarn, och dock var han en god kund både i dryckjom och dobbel. Han skulle allenast under själfva kröningshögtidligheterna vistas i Stockholm, och sedan ännu någon tid draga ut på vandring för att lära utländskt skick.

Obekymrad om platsen, där han befann sig, hötte han nu med värjan åt Amant och sade:

»Fanen anamma ditt sprattel. Det kunde lysta mig se, om inte svenskt stål kunde råda bot på den spatten.»

»I förmenar mig väl icke att känna glädje öfver att äga den stora Kristinas ynnest,» genmälde Amant högmodigt och stött. »Och hur I sticker med eder plit, tör I dock icke kunna sticka Parnassen omkull, och där har jag genom mitt blygsamma kväde förunnats en plats.»

»Tag icke skäppan så full, storskrytare,» befallde Tott. »Drottningens gunst lärer vara skiftande som himmelens väder, och icke torde solen stråla alltför länge öfver en fransysk apa.»

Detta blef Amant för mycket. Änskönt han var betydligt äldre än Totten, var han ej stort mindre hetlefrad, och hans värja flög blixtsnabbt ur slidan och skulle säkerligen ha stött till hans vedersakare, om ej den tjocke Crumbygel mycket emot sin vilja blifvit knuffad som en mjölsäck mellan de båda motståndarna, då trängseln just i detta ögonblick blef olidlig, ty processionen var ordnad och skulle sätta sig i gång.

Amant och Tott blefvo skilda af en hel människobölja, som vältrades tillbaka mot slottsväggen likt svallvågen efter ett jätteskepp. Man trampade hvarandra och skrek, men missljuden öfverröstades dock af jublet och igenkänningsropen.

Där var riksskattmästaren med rikets stora silfvernyckel, hvilken väl ej nu vaktade om så stora skatter i Eskils gemak, där stapplade riks-

kansleren fram, medtagen efter sin sjukdom, men dock trofast bärande riksäpplet. Hans min var ej glad. Månne han varslade maskgångar i den ädla frukten. Snäll och hyggligen, utan alla braskande later, kom fältmarskalken Gustaf Horn med spiran, och den unge Jakob De la Gardie bar höfviskt svärdet i sin blinde fars ställe. Den som likväl näst rikskansleren tilldrog sig största uppmärksamheten, var grefve Per till Visingsborg. Han höjde den guldglimmande kronan högt på det purpurröda hyendet och blickade med stolt tillfredsställelse omkring sig, som hade han velat visa folket, att makten alltfort hvilade tryggt i adelns händer.

Framför drottningens vagn, hvilken förvandlats till en segerchar, omgifven som den var af de förnämsta generalerna till häst, bar Magnus De la Gardie riksbanéret. Gång efter annan sviktade det i hans händer, och han var helt blek af ansträngning. När den lysande processionen ändtligen, efter att ha färdats genom de förnämsta gatorna, stannade vid kyrkan, drog han en djup suck af lättnad och skyndade att torka de klibbiga svettpärlorna ur ansiktet.

När drottningen stigit ur vagnen, mottogs hon vid kyrkdörren af den vördnadsvärde, blide ärkebiskopen Lennæus och af sin gamle, rörde lärare, mäster Matthæi.

Till denne sin alltid lika käre förtrogne hviskade hon hastigt:

»Stode det i min makt, vände jag nu om och flydde till någon fredlig vrå.»

Alltför väl kände Strängnäsbispen hennes vacklande, oroliga lynne; hennes tankars ostadighet att förlikna vid pärlors rullande i en ask och hennes räddhåga för att icke både vara och synas den första.

Mildt lade han sin hand öfver hennes, och hans ord andades tröst och lugn in i hennes öron:

»Eders majestäts vänner tacka försynen för denna dag; och hela folkets böner samlas omkring eder i hopp och tro. Svik ej eder store faders minne!»

Kristina log, och hennes hvita ansikte beströlades af detta varma, goda leende, hvars värme dock ej kom inifrån, ty omkring hennes hjärta var kallt, och hennes vilja räckte ej till att bannlysa den känsla af ödslighet, som behärskade henne.

Portarna föllo igen efter de sista kröningsgästerna, och folkmassorna utanför stirrade med ögon ännu alltjämt bländade af den oerhörda prakten mot sin gamla bykyrka, som de äldsta stockholmarne ännu kallade den, fastän den på senare tider fått ett vida förnämligare namn.

Det var dock föga hugnad att betrakta de drakar och troll, som från foten upp mot tornspiran tycktes belägra kyrkan, och de tröttnade snarliga på detta enformiga tidsfördrif.

Otåligt knot öfver den långa gudstjänsten hördes från flera håll, och de djärfvaste försökte klättra upp på muren och titta in genom fönstren. När de motades ned af vakten, uppstod gräl och handgemäng. De värsta orostiftarna fördes bort att sättas i häkte, men åt dem, som bröto

sig in i en vinkällare vid Skomakaregatan och öppnade sprunden på alla tunnor, gjordes intet. De ville dricka drottningens skål, och ett godt rus hörde en ärlig fest till.

Skrålande röster tjöto därnere bland de flödande ankarna de ord, som de läst på rådets äreport: »Så mycket skönt genom en enda,» och de förde munnarna intill tapphålet, sparkande undan den, hvilken dröjde sig kvar för länge.

Med söliga kläder och raglande gång blandade de sig sedan i vimlet. Oredan växte, småbarn gräto af trötthet och olust öfver den långa väntan, och uppviglare med hättan dragen långt ned öfver hufvudet och den gråa kappan slängande om axlarna skymtade som flädermöss, hväsande ett eller annat ettrigt ord mot regeringen, adeln och prästerna, hvarefter de försvunno som uppslukade af jorden; och väl voro groparna mellan de kullriga stenarna så djupa, att man näppeligen behöft förundra sig öfver slik åtgärd, men dock syntes de grå knektarna mången som hemska gengångare från de förskräckliga Brunkebergsröfvarna.

Ändtligen öppnades portarna till Nikolaikyrkans vapenhus, och det glimmade och lyste från de många ljusen därinne under hvalfven som en bakgrund mot processionens brokiga färggladje.

Aldrig hade man i Sverige skådat slikt, och det var godt om gapande munnar och ögon, som tycktes vilja falla ur hufvudet.

Drottningen hälsade nu vänligt och gladt åt alla håll, innan hon steg upp i sin förgyllda

vagn, förspänd med fyra hvita, eldiga hästar, som skrapade sina silfverskor mot gatläggningen, så att det gnistrade.

Men de måste gifva sig till tåls och gå fot för fot, ty framför drottningens vagn red en mäktig herre i blått och gult, med kragstöflar och hög gammaldags Johan den tredjes hatt. Ur en väldig pung kastade han näftals ut kröningspengar bland folket, och alla rusade till, slitande hvarandra i håret, rullande i smutsen, kämpande som svultna vilddjur för att komma först till förrådet.

Ändtligen höll skattmästaren upp pungen och skrek öfverljudt:

»Den är tom! Den är tom, godt folk!» Och han kramade ihop den i handen.

Ett förtviflans skrik ljöd samstämmigt från en flock kvinnor, hvilka kastat sig på knä, släpande sina lumpor efter sig i trasiga flikar. De trängde sig så nära, att hästhofvarna hotade deras sänkta hufvuden, men de märkte det ej.

Flämtande af ångest, med förvridna anleten lågo de där och tiggde med röster, som rosslade af svält:

»Gif oss! Gif oss! Vi och våra barn ha lefvat på skogens bär och rötter hela sommaren, men nu stundar det till vintern!»

Man kände igen de fattiga från Södra Malmens utkanter och ville köra bort dem, ty de kunde föra både skörbjugg och annat ondt med sig, men de jämrade så öfverljudt, att drottningen blef uppmärksam och sporde, hvad detta skrän betydde.

General Wittenberg afgaf svaret:

»Det är hyenor från skogstrakten hinsides Sancta Katarina. De skola strax jagas bort, eders majestät.»

»Hvad vilja de?»

»De bettla och trilskas, änskönt de höra, att skattmästarens pung är tömd.»

»Den måste fyllas.»

Kristinas befallande stämma fordrade som alltid att genast bli åtlydd, men det blef ej längre kröningspengar, som utkastades, utan mynt ur de höge herrarnas fickor.

»Är folket nu nöjdt,» sporde drottningen efter en stund.

»Ja, eders majestät, nu är folket nöjdt.»

Kristinas blåa ögon blefvo hotfullt svarta.

»I menar, att de goda herrarna af sexton anor ej äro det. Hvad mera?»

Hon kände i detta ögonblick varmt för de ringaste af sitt lands inbyggare. Hon mindes de löften om lindrade skattebördor och bättre lagskydd, hon under riksmötet gifvit, och hon sade sig, att hon skulle infria dem; på hvad sätt det komme att ske ville hon ej nu bestämma, allenast ett var henne klart: hon skulle göra sig älskad ock i den torftigaste koja. —

Vid den lysande taffeln, hvilken gafs på slottet, och som samlade all landets adel i en vidtfamnande krets, presiderade dock drottningen huldare än någonsin, och innan gästabudet gick till ända, hade hon gifvit bort ett halft dussin nya förläningar, lofvat höga ämbeten och större vedergällning åt ett tiotal, samt med Stiern-

hielm och sin dansmästare Beaulieu gjort upp idén till en allegorisk balett, hvilken skulle kallas Parnassus triumphans och utföras af ett hundratal personer.

Som ett barn gladde hon sig redan på förhand åt denna lysande, spirituella lek och började dela ut rollerna med en ifver, som det gällt utarbetandet af en viktig regeringsform. Till Stiernhielm sade hon leende:

»I har mitt kungliga ord på att få begära hvad eder lyster för en passande text» och Beaulieu lofvade hon ett tusen dukater för arrangemanget.

Det dansades och dracks på slottet, ständerna trakterades på riks- och matsalen ur kök och källare konungsligen och härligen.

Det dansades och dracks ute i staden. Vinet i springbrunnarna sinade, och af den dråpliga kröningsoxen fanns allenast några benknotor kvar, som skabbiga, herrelösa hundar drogo undan till sina hålor.

I gränderna kring Smedjegatan och nedåt Norreport gick det vildt till. Det förtaldes, att bartskäraren hela nästa dag fått bruka all sin flit för att förbinda sårade, och det vattenflöde, som från öfversta huset i Sanct Laurentii gränd ned till det sista på morgonen sköljde af gatan medels ett utslaget ämbare ur hvar port, var så rödt af samladt blod, som om ett nytt blodbad anställts under natten. Man räknade ock ett tiotal döda, funna i Slottsgrafven och annorstädes.

X.

Junker Arnold.

MÄSTER CHRISTOPHERS i Fors unga dotter, den fagra Märta, stod midt i solskenet på förstugubron. Hon hade nyss schasat fjäderfäna från blekeplanen, där morkärs hela tvätt var utlagd till torkning, och lutade sig nu med de mjälla, runda armarna bakom nacken och ett håglöst välbehag i hela sin vidjeslanka kropp.

Prästgården låg icke långt från landsvägen, och Märta hade försport, att en hög herre i dag skulle draga förbi med sitt följe. Hon hade också redt sitt hår med särlig omsorg, och de tjocka flätorna glittrade som sammanspunnet guld och silfver. Kransen af röda rönnbär, som hon lagt om hjässan, när hon återvändt från fälten med farkär, hade modern strax tagit af och förklarat, att slik fåfänglig pynt hörde den onde till.

Herr Cristopher däremot hade lett helt godmodigt och förmenat, att värre synder fällan funnes i världen. Men morkär kastade de stackars bären i brunnen, där de summo som heta trollögon på den blanka, mörka ytan.

Unga Märta fann den ärbara schaletten, hvilken täckte hennes hals och barm, alltför varm och knöt upp den, så att den hvita huden fick erforderlig svalka. Sedan gick hon långsamt öfver den gräsbevuxna, kringbyggda gårdspla-

nen och ut i yttre porthvalfvet, hvarifrån man hade friare utsikt.

Det närmade sig Brittsommar, och dagarna voro korta, men sällspordt vackra. Ljuset dallrade uppe i luften som en osjungen men fast ljuflig melodi. Öfver björkskogen låg en gråviolett varmdis, som kom de hvita stammarna att likna mystiska huldror med fladdrande, gulröda lockar, och längre bort, där furuskogen drog sitt breda bälte som en mörk sammetsgördel kring en metallblå, alltför stilla insjö, flöto dimmorna ihop med luften och formade sig till vågiga bergtoppar.

Märta såg ej stort till den omgifvande fägringen. Hon hade skådat dessa milda, blåa sjöar, dessa tysta, gröna skogar, dalarnas djupa frid och bergens majestät, ända sedan hon var barn. Hennes längtan hade under den flydda sommaren fått vingkraft, och hon trådde efter att snarliga få se mera af världen än denna ensliga bygd.

Hon fördjupade sig plötsligt i minnen, allt medan hon blickade utåt vägens slingrande linje. Där i kröken hade den tunga karossen vält med de höga herrarna, och hertig Adolf Johan, hade skrikit och jämrat öfverljudt, änskönt han undsluppit allenast med en skråma i handen, som morkär strax läkte samman med fnöske.

Värre stod det till med den unge junker Messenius. Han hade blifvit illa klämd och måste bäras till prästgården, där man en tid

lång pröfvade allehanda för att behålla honom vid lifvet.

Hertigen kunde ej bida tills junkern blef frisk utan begaf sig efter ett par dagars rast bort med sitt följe, sägande, att denne kammarsvennen hans näppeligen skulle sakna något i så välvårdadt hus. Dock varnade han herr Christopher för att släppa denna fjäril ut i sin rosendelund, ty han skulle sannolikt då i kärlig yra kyssa den dejligaste rosens kind blek.

Märta gned ofrivilligt sina skära kinder och log öfvermodigt. Hertig Adolf Johan torde fuller förgätit, att rosen ock har törnen! Och hur fagert junker Arnold än lade sina ord till sin unga vårdarinna, ej hade hon flytt honom sitt hjärta, men väl sitt öra. Han förtalde i rika bilder om hofvet och de lysande fester, hvilka han bevistat. Han beskref damernas prunkande klädningar och kavaljerernas sirliga skick, så att orden slutligen ringde som lockande silfverbjällror för henne, och hon kunde ej sofva om nätterna utan smög sig ut ur kammaren, där hennes moder och pigorna njöto ostörd hvila efter dagens enformiga id. Ut på svalen hade hon gått och ställt sig, där hon kunde se längst och vidast, där inga berg och inga träd skymde utsikten, och så fylldt var hennes sinne af inbillningar och syner, att hon tyckte sig skönja den stora staden i fjärran. Och rundt om den lågo adelns gårdar, bredda som rika smycken på ett mantelbräm. Där gick nu dansen lusteliga i de ljusa nätterna, där färdades drottningen med hela sitt lysande följe, och

hvarje dag lektes en ny lek, tändes ett sagolikt fyrverk, skämtades och älskades i bousqueernas dunkel.

På morgonen voro hennes tankar alltfort tunga af vakna drömmar, och hon satt stum vid frukostbordet, där gästen, efter att under sex hela veckor ej ha kunnat lämna sin kammare, ändtligen också tagit plats.

Farkär och han talades ej stort vid. Men dock förmärktes det grant, att deras meningar slöto sig till hvarandra i godt förstånd, och skarpa föllo junkerns ord om landets stora nöd och drottningens slöseri. Herr Christopher nickade mest med slutna läppar, men han satt likväl med vakna ögon och tankar som vaktade han en brasa, hvars värme han ej ville undvara. Hotade elden att slockna, kastade han djärft och hastigt in en brand.

Stum satt hon ock i väfkammaren, där hon förr plägat muntra dem alla med sina glada visor, och Maja väfverska menade, att jungfru Märta gått öfver älfvegräns en månskensnatt, och då fått sitt lustiga mod borttrolladt.

Men alltfort grodde längtan inom henne; den växte sig högre och starkare än rågen och kornet på hennes faders fält, och hon lyddes allt villigare till junker Arnold, föga aktande på att hans ögon sökte hennes läppar, som biet drages till den söta honungen.

Aftonen innan han drog bort hade han sökt henne i björkdungen nedanför berget, och han hade tiggt henne om kärlek och trohetslöften under knäfall och tårar. Han hade synts henne

fast ömklig, och helst skulle hon afspisat honom med hårda ord, men hon hoppades, att han genom sin fader eller sin forne herre, hertig Karl Gustaf skulle kunna förmå drottningen att taga henne upp som kammarpiga, och hon lofvade honom med strålande ögon och sina läppar frestande nära hans, att komme han åter med det hugnesamma budskapet, att drottningen åstundade hennes underdåniga tjänster, skulle han en dag få föra henne i brudstol.

Han genmälde bittert, att de storas gunst ej var mycket värd och att hofvet vore en stinkande pöl af sinnenas orenhet, fastän det på afstånd kunde te sig lysande och präktigt. Hvad han förtalt henne om de glänsande festerna hade icke varit ämnadt som loford åt kungahuset och adeln, tvärtom hade han velat afskräcka henne från detta Gomorrha. Hans fader och hennes fader kände det båda nogsamt, och intet godt hade de att mäla om rikets stora. Drottningen själf trädde på blomster så giftiga, att hon blifvit sjuk både till själ och kropp af deras fräna doft.

Men Märta hade endast skakat på hufvudet och vidhållit sin önskan. Så drog han åstad, blek som han kommit och med ett nytt sår — törhända mera svårläkt än det förra.

Allt detta hann Märta tänka utan att låta sig störas af morkärs röst från brygghuset, hvilken kallade henne till hjälp med dragning af de torra kläderna. Hon makade sig allenast längre in mellan två utskjutande bjälkar och

hukade sig ned, när en af de utskickade pigorna närmade sig hennes gömställe.

I dag på morgonen hade hon genom en gammal gubbe, som plägade gå med bud mellan gårdarna, erhållit en liten breflapp, hvars korta innehåll fyllde henne med djärfva förhoppningar. Där stod:

»Hertig Adolf Johan drager denna dag förbi på jakt och tillstädjer en sin ringa tjänare att töfva en dag hos herr Christopher, icke anande annat än att tacksamheten gifver anledning till detta besök, men I allena må veta, att jag kommer i ärenden, som förebåda stora ting.»

Märtas tankar gingo ej utom den krets, där hennes eget jag utgjorde hufvudpersonen, och därför klappade hennes hjärta hårdt af otålighet och glädje att snart få del af den ynnest Messenius säkerligen för henne utverkat. Han hade måhända öfvervunnit sin hätskhet mot rikets främste, när han nu i hufvudstaden fått träda dem närmare, och dessutom längtade han fuller osägligt efter att få henne till Stockholm, där det väl kunde gifvas tillfälle för dem att byta ord och blickar.

Mera ärnade hon icke unna honom; sin kyska fägring skulle hon förvisso skänka ståtligare kavaljer än junker Arnold, kungasmädarens soneson.

Ett dammoln och genom detta glimmandet af blankt seltyg kom jungfru Märta att spritta till. Hon tog ett språng framåt och skuggade med handen för ögonen. Dessa vidgades

och mörknade, när blodet svallade upp mot de jämna tinningarnas fina blåa ådernät.

Nu urskilde hon en hög karet, och i tankarna såg hon äfven det pfalziska vapnets små sneda brokiga rutor på vagnens bukiga väggar.

Hästarnas hofvar dånade genom tystnaden, Där var ryttare och tross och sist ett väldigt koppel af skällande hundar. Jungfru Märta sträckte sig på tå, men hon visste ej af, att hon jublade högt och höjde de hvita armarna.

»Flicka är du från vettet! Står du här och åbäkar dig för landsvägsriddare!» Märta ryggade skrämd tillbaka.

Det var morkärs barska röst. Hon hade till slut gifvit sig ut att söka sin lata dotter, och när hon nu fann henne midt i porten, där en sedesam tärna platt intet hade att beställa, blef hennes skarpa ansikte gult af förtret, och hon höjde handen till slag.

Men den sänktes ånyo, ty det granna följet var nu ånyo helt nära, och en ung junker med grön sammetsjacka och med hvit fjäder i hatten hoppade ned från en af vagnarna, trots att denna var i full fart.

Af hela den lysande synen: hästar, vagnar, kavaljerer, syntes snart föga mera än ett dammoln, men framför mor Beata och hennes dotter bugade en ung man med handen på hjärtat och de stora, svartbruna ögonen oafvändt riktade på den fagra Märta.

»Men det är ju junker Arnold, hvadan kommer I,» sporde mor Beata häpen och föga välkomnande.

»Jag var med jaktföljet men erhöll orlof för att besöka prästgården,» svarade Arnold med snabb, skiftande stämma, hvilken förrådde hans känslors heta lopp.

»Guds frid med eder, unge herre! Stig in och vederkvick eder med hvad ett prästatjäll i dessa fast bedröfliga tider förmår bjuda,» sade fru Beata vänligare, under det hon dock sneglade på dottern som för att få veta, om de unga hemligen lofvat sig åt hvarandra.

Men Märta föreföll oberörd. Väl bjöd hon med glad värme junkern sin hand, men hon drog den brådt till sig igen och gaf alldeles icke akt på hans ömma blickar.

Herr Christopher kom nu äfven till och sporde ifrigt:

»Länder I från Stockholm, unge herre?»

»Ja,» genmälde Arnold kort, och det föreföll, som slöte han läpparna så fast för att hindra en hemlighet att glida öfver dem.

»Då medför I väl märkliga tidender från det så hastigt sammankallade riksmötet?»

»Ja, för sann, herr Christopher. Har I ej hört därom, torde I finna dem mäkta besynnerliga.»

»Jag har intet hört. Ryktet flyger ej så snabbt genom sjumila skogar. Träd in i min kammare, junker! Märta ställer nog för oss ett stop af det tyska ölet, som mor bryggt efter salig Banérens uppskrift. Han var en fältherre af rätta sorten, förstod både att dricka och slåss och likafullt vara hederlig karl. Hur är det det

står under hans bild på Läckö? Jo: 'Tu ne cede malis.' Det är kraftord, herre!»

Arnold Messenius nickade svagt, som hade han ej följt med herr Christophers tal. Och när Märta lämnade kammaren, stirrade han efter henne som fruktade han, att hon för alltid skulle bli borta ur hans åsyn.

Hon återvände dock efter några minuter med det skummande ölet i ett renskuradt, enrisdoftande trästop, så hvitt och blankt, att det var en lust för ögat.

Sedan herr Christopher nickat ett vänligt tack till dottern, som med händerna under förklädet stod kvar vid dörren, tog han andaktsfullt fram ur det stora reseschatullet i spiselvrån ett litet bleckskrin. Under tystnad, som beginge han en helig handling, öppnade han skrinet och plockade upp från dess botten några fula, brungula blad, torra och skrynklade. I en kort pipa stoppades den sällsynta rariteten, och ändtligen vände han sig till gästen:

»Af denna örten nicotiana ha vi ej ännu odlat stort här i landet. Rätt väl skulle den sannolikt icke heller trifvas i vår kyla, men en utsökt läckerhet är den försann, och fuller var det ett präktigt fynd, jag som fältpredikant kom öfver, när detta skrin föll i mina händer.»

När pipan med Märtas tillhjälp blifvit stoppad och tänd, slog herr Christopher sig ned i sin läderklädda karmstol, kredensade ölet och makade därpå stopet fram till junkern.

»Drick, unge vän! Det synes mig, att edra läppar torkat samman.»

Arnold tog sig en försvarlig klunk, men när han skulle sätta stopet tillbaka på bordet, darrade hans hand så, att ölet skvalpade öfver och stänkte mörka droppar rundt omkring.

Märta skrattade högt och försmädligt, men sade intet. Blodet sköt upp som en hotande molnvägg på Arnolds bleka ansikte, och han mumlade:

»Skön jungfrun beler min otymplighet att handhafva dryckeskärlet, men hon må veta, att jag denna sista tid så flitigt brukat pennan, att mina fingrar stelnat.»

»Såå,» genmälde herr Chistopher i dotterns ställe. »Träder I i eder herr faders fotspår och skrifver oss en ny, märklig Scondia illustrata törhända?»

»Hvem vet? Märkligt nog torde mitt verk få kallas, och mina fäders andar ha icke öfvergifvit mig. Jag har känt dem lefva upp inom mig ända från gamle mjölnaren Johan Tordsson.»

Den unge junkern högg utan att själf märka det sin daggert gång på gång så hårdt mot bordskifvan, att långa skåror uppstodo. Ögonen höll han sänkta som för att bevaka deras blick, men draget kring den skägglösa munnen förrådde en själsupphetsning, hvilken endast med yttersta möda lät sig kufvas.

Nästan lurande betraktade Märta honom, men utan att bli klok på hans sinnesstämning. Synnerligen glada budskap tycktes han ej ha att mäla. Mulen drog hon sig tillbaka och styrde

stegen nedåt brygghuset, där hon snart gjorde all sin flit för att dymedels blidka morkär.

»Nå,» sade herr Christopher, när de båda männen blifvit allena.

»I menar...?»

»Jag menar: förtälj nytt! Därför sitta vi här.»

Arnold betänkte sig ett ögonblick; det föreföll, som om han i tankarna afskilde, hvad han ej nu ville bruka, innan han svarade:

»I vet väl, att drottningen ärnar nedlägga regeringen!»

»Hvad säger I!» Herr Christopher spratt till.

»Dagsens sanning! Det talet är i hvar mans mun.»

»Och I kan borga för att det icke är löst krut, afskjutet att skrämma kråkor med?»

Denna gång tog Arnold oombedd stopet och höll det så länge för munnen, att herr Christopher fann rådligast draga det till sig, innan det kom med bottnen upp.

»Kärt se, att I gör mig besked, herre, men dock åstundar jag först svar på mitt spörsmål: Är det sant, att drottningen denna gång står fast vid sitt ord? Eljes plägar hon lofva i öster och bryta i väster.»

»Så är hennes sed, men nu äger hon snart intet annat att förpanta eller sälja än skatterna i sitt tafvelgalleri. Rundt omkring henne tassar folket som utsvultna vargar, och det töfvar icke länge, förrän hon ej heller kan ställa adeln tillfreds, då det nu är hon, som måste be dem om stora lån. Att hon sedan förbrukar dessa

på lysande fester och till slösande gåfvor åt utländska gunstlingar är allom bekant.»

Herr Christopher knackade askan ur piphufvudet.

»Ja, Gud bättre! Hon blir alltfort mer en nyckfull kvinnsperson än en pliktkär drottning. Men rådet har säkerligen icke tillstadt henne att lämna tronen. För dessa goda herrar är hon Gustaf Adolfs dotter, och de förmärka ej, att glorian bleknat omkring hennes hufvud. Och pfalzaren, han är för sann alltjämt lika saktmodig och bidande? Man skulle kunna tro, att han först ville pröfva halten af kronans värde, innan han satte den på sitt hufvud.»

»Hur pösande den pfalziska öfverläppen ter sig, icke sväller den af äfventyrslust eller ifver, däri har I rätt,» genmälde junkern, »och det spörjes, att han vägrat taga Sveriges tron i besittning, så länge Kristina är vid sina fulla krafter. Men begynner den gyllene klenoden ofvan kruthornsnäsan vackla, skyndar han dock troligen till för att hindra skatten från att falla i smutsen.»

»Möjligt! — Men mig synes det sannolikare, att drottningens triumfvagn ånyo förspännes med ett adelsspann, hvilket drar henne upp till tronen, där de stora ha nytta af henne. Gamle rikskansleren skulle törhända ändå sin bana rätt så afdankad, om icke hennes vilja längre blefve det vapen, mot hvilket hans sluga statsmannakonst till egen båtnad fäktade, och grefve Magnus måste fällan sänka hufvudet, om han ej ville

ha det hugget af, så hatad som han mångenstädes gjort sig.»

Herr Christopher teg tvärt, ängslig öfver att ha talat bredvid munnen. Utan att vilja det hade han förkunnat alla den stränge herr Terseri domar, och slikt tal kunde lända till mycket men, om hans gäst — som han förmodade — fann orden sötade ackurat efter hans gom. För att genast få ett afbrott i samtalet föreslog han junkern, att de skulle se sig om i apelgården, där ännu någon frukt hängde kvar på träden att solvärmas under dessa förunderligt blida Brittmässedagar.

Arnold följde utan motsägelse, och ej heller tycktes han vara angelägen att upptaga det nyss lagda ämnet. Som en drömmare vandrade han fram på de gulnade gräsplanerna och lyddes förströdd till herr Christophers lofprisande af sina päron- och äppleträd, hvilka han själf satt och vårdat.

Med det kraftigt formade ansiktets hårda drag blidkade af vänliga tankar stod han där och jämkade kalotten tillrätta. En gren hade nyss djärfts lyfta den; men som om grenen varit ett litet kärt, odygdigt barnafinger, log herr Christopher åt tilltaget.

»I är mig en tystlåten kamrat,» vände han sig nu till Arnold, »har I något på hjärtat, så sjung ut det. Ungdomssorger och fåglar trifvas slätt i bur.»

Arnold märkte, att den sträfve kyrkoherdens ton blifvit faderligt vänlig, och han besinnade sig på, om han borde yppa för honom sina

känslor, bedjande om hans förord till Märta. Men orden ville icke öfver hans läppar. Han fruktade att blifva tillbakavisad; han, en Messenius, hade föga att hoppas i det land, där den store Gustaf Adolf låtit hans farfader dö i fängelset och hållit hans far fången som uppviglare i fjorton långa år. Själf var han aflad i en fångkammares unkna luft, och hans barndom hade fyllts af dystra syner.

Per Brahe hjälpte Messenius ur hans nöd och sände honom med hustru och barn till Stockholm, men det onda som konungamakten under tvenne släktled föröfvat emot dem, hade slagit rot och växt till en bitter ört i deras sinnen. Också hos honom, släktens yngsta telning, grodde den kraftig och länade hans tankar ett frätande gift.

Långsamt och trefvande svarade han:

»Haf tack för eder godhet, herr Christopher, men det som tynger mig lärer allenast framtiden kunna aflyfta.»

»Och hur tänker I eder den?»

Arnold undvek sin värds forskande blick och mumlade:

»Det har jag näppeligen fullt klart för mig.»

Nu förstod kyrkoherden, att junkern var här på lönlig giljarefärd till hans dotter, men däraf skulle bli intet. Så vänt blomster finge ej sättas i slik jordmån. Dock ville han ej alltför tvärt visa den unge vintervägen, ty han kom till den ensliga prästgården med tidender, hvilka eljes så sent förnummos, att de redan tillhörde det

förgångna. Och hans Märta var klok; hon skulle säkerligen låta varna sig.

När han efter middagsmåltiden ett ögonblick blef allena med dottern, lade han händerna på hennes skuldror, såg allvarligt på henne och sporde:

»Min dotter, hvad är junker Arnold för dig?»

Märta studsade.

»Har han bedt farkär att spörja mig därom?» frågade hon, och de röda läpparna logo spotskt.

»Nej, jag vill veta det.»

Frimodigt blickade Märta upp, och ingen varm rodnad varslade om kärlekens feberhetta. Lugnt genmälde hon:

»Jag är rädd, att mitt svar ej likar dig, men sanningen må dock sägas: han är — en trappa, som mina önskningar vandra på och som jag skall förglömma, så snart jag hunnit upp.»

Herr Christopher kysste sin dotters hvita panna, men han ville ej med ord tillstå, att han gillade henne. —

När månens hvita, kalla ljusflod rann ut öfver prästgårdens svarta tak och gråstensmurar, smög sig en smärt gestalt fram mellan örtagårdens blomsterbäddar, där de flesta örterna redan gått till ro för den långa vintersömnen. Från buskar och träd utbredde sig väldiga skuggor, och där lindarna böjde sig samman till ett hvalf, hade månen ännu ej letat sig fram, utan lämnade den breda allén, som skilde örtagården och kålgården åt, i becksvart mörker.

Men den sena vandrerskan skrämdes hvarken af mörkret eller ufvarnas skrän i trädtop-

parna. Raskt gick hon framåt, och sandens lätta knastrande under hennes fötter ljöd som svagt knäpp på kastanjetter. Själfva svajet af hennes korta, röda kjortel tycktes förkunna lifsmod.

Hunnen ut ur allén, stannade hon midt på en dallrande månspång. Nu skönjdes tydligt hennes fagra anlete och de silfverguldblonda flätorna, som virade sig kring hufvudet likt ett diadem.

Från bänken under den stora hängbjörken reste sig junker Arnold snabbt.

»Märta,» hviskade han lidelsefullt, och tog så häftigt ett språng in på månspången, att denna brast itu under hans slagskugga.

»Jag har bidat eder så länge,» for han fort. »Mitt hjärta är sjukt af längtan. — Vill I stilla den?»

Hon trädde helt nära honom och sade med sin klara stämma, hvilkens rena klockklang ringde alla hans tankar samman till gudstjänst i kärlekens tempel:

»I vet, hvilket villkor jag ställt. Kan I uppfylla det? Var det detta I ville säga mig, när I kallade mig till hemligt möte?»

»Ja,» svarade han förvirrad, »ja väl. Jag vill blotta mitt inre, mina planer och min sträfvan för eder, men gif mig först ett enda fattigt ord af ömhet! Släck min brännande törst med en enda droppe ur hoppets bägare, låt mig —»

Han ville lägga sin arm omkring henne, och hon såg kysslustan glöda på hans stora, alltför röda mun, hvilken liknade ett blödande sår i

det hvita ansiktet. Hastigt stötte hon honom ifrån sig och utbrast hårdt:

»Tag eder i akt för slik vandel. Jag är icke eder trolofvade och icke heller en af dem, som nattetid tillstädjas att till höge herrars förlustelse leka frillolek. En ärbar jungfru är jag, kommen hit allenast för att höra, om I fört min talan och låtit mina önskningar nå drottningens öron.»

»Drottningen,» eftersade Arnold harmset, »med henne och hennes hof torde det härefter ej vara mycket bevändt. Hon är armare än en odalbonde, ja än den simplaste knekt, och då hon ej äger så mycket penningar, att hon kan betala sulorna på sina skor eller brödet på sitt bord, utställer hon till hofbagare och skomakare adelsbref för att med detta diplom stoppa dem munnen till, när de kräfva betalning för sitt arbete. En slinka är hon, som bedrifver ett lättsinnigt och slösande lefverne, och godt hade det varit för allt folket, om hon ej, som nu skett, tagit sin tronafsägelse tillbaka.»

»Det nämnde I ej för min fader,» sade Märta, som genom herr Christopher fått del af samtalet mellan honom och junkern.

»Nej, ty då skulle jag ock gifvit honom nyckeln till min hemligaste plan.»

»Och den nyckeln vill I allenast förtro mig,» inföll Märta, smidigt lutande sig emot honom.

»Icke heller eder — skön jungfru. Men så mycket må I veta, att jag snarliga skall bli en rik och mäktig man. Jag skall ställa mig så väl med hertig Karl Gustaf, att han aldrig för-

gäter mig. Hans tacksamhet skall lysa mig hela min framtidsled som en strålande stjärna —»

»Detta angår ju alls icke mig,» afbröt Märta, »jag vill veta —»

»Det angår eder för visso, hulda jungfru. Som ädel fru skall I en gång träda fram i hofvets salar. Min hand skall leda eder, då vorden så stark, att I icke mäktar slita eder lös — törhända icke heller åstundar det.»

»Är det sant, att I har medel att vinna hertigens gunst?»

»Jag ger min kärlek i pant för sanningen af mina ord, och så mycket må I veta af min hemlighet, att jag grubblat på den med eder ljufliga bild beständigt för ögonen. Den har skänkt mig mod och förvissning om att lyckas. Säg mig nu blott — så att jag ej må svikta, när det stora steget skall tagas — får jag kalla eder min den dag jag ånyo står inför eder, hedrad af furstlig utmärkelse?»

»Ja,» sade hon kort, »och till dess — lef väl!»

Hon böjde hufvudet bakåt så tätt intill honom, att det nästan kom att hvila mot hans skuldra, och hennes ögon lyste skimrande gröna som lurande, tjusande kattögon.

Hon hörde ett vildt utrop af otämdt jubel och kände hans läppar mot sina i en kyss, hvilken tycktes suga till sig hela hennes varelse. Sekunden därpå hade hennes fasta händer skjutit bort honom.

»Nu har I vigt mig till verket,» flämtade han, »nu rädes jag intet. Lef väl, du jordens

fagraste mö! Jag bidar icke morgondagen, utan tager redan i denna timme en häst ur din faders stall. I morgon kan I hämta honom åter vid närmaste skjutshåll.»

Hon nickade stum och reste sig. Han ville än en gång taga henne i sina armar, men hon afvärjde det och skyndade upp mot huset.

På svalen stod hon sedan och hörde en häst trafva bort i den tysta natten. Hofvarna dånade som jämna, bråda hammarslag genom skogen, och Märta blef plötsligt hemsk till mods. Månne junkern varit besatt af den onde? Fast underligt var hans tal och hans andedräkt het som eldslågor.

*

Det var aftonen före Lucia, och i Stockholms borgarekök doftade det af färskt hvetebröd, hvilket bakats till s. k. Lussekattor. Husens unga döttrar hade ock stor brådska att binda Luciabrudens krona af lingonris och att fästa i den långa, smala ljus. Den hvita slöjan bredde de försiktigt öfver kammarens stora bord, där den svepte sig som tät spindelväf omkring hörnen och hängde ned mot golfvet. Den vida kjorteln och skjortan pöste bakom sängens sparlakan, och glada flickögon blickade tidt ditin på denna stråt. I morgonväkten skulle den tagas på och med den en lång dags festglädje. Luciabruden var ju förebudet till julen. Ända från kristendomens äldsta tider hade denna natt högtidlighållits, och det gick många sägner och skrock om den, men alla varslade de godt, alla talade de om ljusets seger öfver mörkret.

I adelshusen frågade man emellertid föga efter Luciadagen. Där bjödos så många fester ändå, och man hann knappast återvända från ett nöje, förrän man kallades till ett annat. Det var dock ej drottningen, som gaf detta föredöme, änskönt hon med mycken ifver deltog i hvarje tillfälle till förströelse från de mer än någonsin tyngande regeringsbördorna. Messenius hade sagt sant, när han omtalade, att Kristina velat frånträda kronan men tvungits att återtaga sin inför rådet gjorda afsägelse.

Men det fanns ingen handling, hon så bittert ångrade som att hon gifvit vika för öfvertalningar, och det föreföll, som hade denna eftergift brutit henne både till kropp och själ. Väl höll hon sitt till ständerna gifna löfte att själf granska alla handlingar och att i rådskammaren mottaga supplikanter och andra som hennes plikt var, men det förmärktes granneligen, att de blå ögonens blick var sjuk och trött, och hyn hade fått en gul, torr blekhet.

Hennes hälsotillstånd föreföll så oroande, att hennes moder, hvilken denna tid vistades mycket i Stockholm, och hela hofvet uppmanade henne att söka bot. Den franske läkaren Bourdelot hade också blifvit efterskrifven, och på nyåret väntade man honom.

Till sin kära Ebba Sparre sade drottningen en gång:

»Stundom synes jag mig själf vara ett stycke virke, som snidas och svarfvas af rådsherrarnas och folkets händer för att ändtligen formas till en afgudabild, den de förgylla med sina egna

dygder och sätta upp på tronen att där tillbedja. Man vill ha mig sådan, att jag svarar ja och nej i behaglig tid utan att blotta en egen tanke eller önskan. Detta hade de visserligen väntat sig af den vårdnad och tuktan de gifvit mig, men så lätt bearbetad är jag dock icke. Jag känner min klokhet; den är en gåfva af Gud, och jag skall hålla den högt.»

Aftonen före Lucia hade drottningen, som hon plägade hvarje torsdag, samlat sin förtroligaste krets af lärda till angenämt samkväm. Hon älskade högligen sina jovialer, som hon kallade dem, och intet ankvickade mera hennes nedstämda humör än dessa samtal, så rika på snillrika infall och djärfva tankehugskott.

Det var icke ovanligt, att sammankomsterna höllos i drottningens sängkammare, där alla dessa utländska lärde hade sin egen vrå likasom hennes favorithundar.

Salmasius halflåg på en soffa, lättjefullt blickande omkring sig under den svarta, rakklippta luggen.

Stiernhielm stod tyst vid spiseln, då och då makande om bränderna eller kastande på ett nytt vedstycke. Medicus Du Riez och Trichet Du Fresne sutto vid bordet midt i rummet; Freinsheimius höll sig bakom drottningens stol och inlade då och då i det sprittande ordflödet ett tungfotadt tyskt ord.

Kristina hade förefallit ovanligt munter denna afton. Hennes höga, obehärskade skratt ljöd oupphörligt, och hennes ögon glänste stora och mörka. Hela hennes varelse njöt stundens till-

fredsställelse så starkt, att hennes eldiga liffullhet meddelade sig till och med åt den något säflige Stiernhielm.

De fransyska glosorna kastades som fjäderbollar upp i luften, och latinets plastiska form nådde sin fulländning hos dessa språkens öfvermän.

Kristina gaf dock ej de lärda herrarna efter. Klart och flytande talade hon dem till på båda de tungomål, hon älskade högre än sitt eget. Med ett stolt och lyckligt leende mottog hon den beundran, som här uppriktigt ägnades henne, viss att vara sin tids kunnigaste och af försynen rikast begåfvade kvinna.

Hela föregående dag hade hon tillbragt på jakt, och när hon nu förtalde om sina äfventyr, syntes hon dem alla en tjusande Diana lika mycket som en djupögd Minerva.

»Hyser eders majestät aldrig fruktan för de stora, snöiga skogarna, där björnarna lära gå som herrar i eget hus,» sporde Du Fresne, lätt rysande efter drottningens lifliga framställning.

Kristina skakade de ljusa lockarna och skrattade bullrande:

»Nej aldrig, monsieur! Björnar i egen päls och på fyra fötter skrämma hvarken mig eller min bössa, och dessutom kan I vara säker på att mina skogar ha flera harar än björnar. Dessa små kräk lägger jag dock alltid ned i språnget, ty det tycks mig vara en fast ömklig syn att se dem sitta inringade, darrande för sina arma lif.»

Salmasius inföll:

»Slika harstackare möta vi dagligen ända

uppe i slottstrapporna. Det är således deras ömkliga min, som vållar, att eders nåde lämnar dem i fred.»

»Ack, min vän, låt mig slippa tänka på detta nu! För er alla, som jag räknar som mina förtrogna, vill jag tillstå, att den dag snart skall stunda, då jag föga spörjer efter, om räfvar eller harar tassa i mina fjät. Jag vill bli fri — och jag skall bli det.»

Hon böjde hufvudet med en triumferande rörelse, lydande en djärf impuls att blotta sina innersta tankar. Kammartjänare och småsvenner voro bannlysta från dessa samkväm. Stiernhielm hade sagt, att man kunde kläda dörrarna med täckeligare målerier, och Kristina förstod vinken. Hon lät uppsätta dyrbara gobelänger, som täckte gamle kung Göstas snidade ekedörrar.

Nu gled emellertid gobelängen åt sidan, och grefve Magnus De la Gardie inträdde oanmäld.

Ännu syntes spår af vägsmuts på hans höga ryttarstöflar, och den korta andedräkten angaf, att han sprungit direkt ur sadeln hit upp. Med den stora, rikt fjäderprydda hatten släpande mot golfvet trädde han fram och gjorde en djup bugning för drottningen. De öfriga tycktes han icke märka. Endast en högmodig, missnöjd blick hade han låtit glida öfver den illustra samlingen, och hans ord till drottningen angåfvo, att hans sedvanliga afund mot alla, som stodo henne nära, äfven nu fått makt med honom.

»Eders majestät är törhända alltför nära Olympen, för att värdigas lyssna till en ringa dödlig, hvilken af sin ödmjuka vänskap förmåtts

att träda inför eder med de obehagligheter, hvilka tyvärr höra jorden till.»

Han kysste hennes vänligt framsträckta hand och förblef höfviskt stående framför henne, så att han vände ryggen åt de andra.

»I är alltid välkommen,» sade Kristina varmt. »I har töfvat länge på Höjentorp denna gång. Familjelifvet börjar bli eder kärt.»

»Aldrig kärare än min drottnings närhet.»

»Och dock har I denna vinter försakat den öfverhöfvan ofta, men på eder skall aldrig sannas Salvii ord, att hofvet är som elden, för nära den förbrännes man, för långt ifrån den fryser man ihjäl. Det vill med andra ord säga, att alltför stor förtrolighet tar snabbt slut och alltför långt afstånd alstrar glömska . . .

Men sätt eder nu ned, min grefve! Drif bort Castor och Pollux från bänken; de — mina fyrfota favoriter — få den plats, jag aldrig ärnar gifva någon man: den vid mina fötter.»

Hennes hvita tänder lyste innanför de lifliga läpparna, och de kraftiga händerna flögo fram och åter som stråkdrag genom luften.

De la Gardie hörsammade ej hennes uppmaning. Han yttrade med mjuk, ehuru något upprörd stämma:

»Eders nåde, jag sade eder genast, att jag tyvärr kommer som en fridstörare . . .»

»Då får I strax afträda,» afbröt Kristina onådigt. »Jag vill i afton vara glad med mina vänner, och det skulle varit mig kärt att inbjuda eder till vår lilla tankebankett, men ärnar I sjunga klagovisor, må I skyndsamligen draga hädan.»

De la Gardie mulnade. Detta var honom för starkt att höra i alla dessa herrars närvaro, och hans röst blef den pockande statsmannens, när han återtog:

»Mitt andragande tåler ej uppskof. Eders majestäts ära är angripen, och hade den ej varit mig så öfvermåttan dyrbar, kunde det stått mig fritt att sända en kammarsven med detta bref från arffursten.»

»Min ära — hertigen — hvad menar I?»

»Jag nödgas anhålla, att eders majestät täcktes aflägsna lyssnare.»

»Väg edra ord, grefve! Mina jovialer äro inga lyssnare; till tråkiga statssaker låna de minst af allt sitt öra, men som nu i alla fall min glädje är förstörd, bjuder jag eder godnatt, mina herrar. I stannar, herr riksmarskalk.»

Så snart De la Gardie blifvit ensam med drottningen, lämnade han fram en kort, siratlig skrifvelse från Karl Gustaf, och ännu ett annat konvolut, adresseradt till hertigen.

När Kristina tog emot det sistnämnda, sade hon ironiskt: »Detta skulle således innehålla attacken mot min ära.»

»Ja, eders majestät. Eder höge frände har gifvit mig sin nådiga tillåtelse att genomögna smädeskriftens gemena innehåll, och jag brinner af ifver, att få oskadliggöra den skändlige bakdantaren.»

Kristina vek upp det styfva pappersarket, och hennes blick gled långsamt, snarare sorgset än vredgadt öfver de första raderna. Med ett försök till skämtan sade hon:

»Törhända upptäcka vi här en ny Esopus, ehuru hans fabler ännu synas oss ha en väl arm klädnad. Rimmen halta som afdankade dansörer.»

De la Gardie genmälde intet. Han endast iakttog henne, medan hon fortsatte läsningen, och han märkte, att hennes ögon begynte blixtra af vrede, och att harmen tände röda flammor på hennes kinder. Så småningom började hennes händer skälfva, och när hon ändtligen slutat läsningen, steg hon upp, kastade papperet på golfvet och ställde sig på det, stampande i ursinnig upphetsning.

»Han ljuger — ljuger,» skrek hon, och rösten blef hes och grof. »Fan skall anamma hans syndiga själ och steglet hans eländiga kropp! — Han vågar säga, att jag förslösar all kronans egendom, att jag är en toka, som allenast vill roa mig, att —» hon afbröt tvärt, tog ett språng fram till De la Gardie och sporde flämtande:

»Hvad förmenar I om detta djäfvulskap?»

»Att det ej nog hårdt kan straffas.»

»Och hvad säger arffursten om det råd, som gifves honom: att eftergöra Linköpings blodbad? — Vänta, hvad var det mera? — Nej, tag icke upp det usla pepperet! — Jag minns nu. Hertigen borde taga sig i akt att komma till Stockholm. Fru Ebba på Jakobsdal skulle på min befallning ha gift i beredskap att därmed förgifva honom. Och detta vågar man låta mig veta! Jag ville se den skurken piskad blodig inför mina ögon — rådbråkad, till dess hans

lemmar fölle sönder och blefve till åtel för fänaden i luften och på marken —»

Utmattad kastade hon sig ned på en stol och vaggade sakta fram och åter med öfverkroppen, rof för en själsskakning, som blef henne fullkomligt öfvermäktig.

»Vi skola göra all vår flit, att snarligen finna brottslingen,» lugnade De la Gardie, som äfven blifvit namngifven i smädeskriften och beskyld för stämplingar mot riket och arffursten.

»Ja, se till att I finner honom redan i morgon dag,» utbrast drottningen. »Intet vare eder angelägnare än detta!»

»Eders majestät, jag har redan en aning om, hvem som är den skyldige.»

»Så säg fort!»

»Arnold Messenius.»

»Min salig faders gamle fiende?»

»Nej — sonen.»

»Den unge. Han har ju näppeligen satt sin fot till hofs. Det vore ju vanvettigt. Nej, I far vill. Visserligen är skriften en tankarnas och formens vidriga surkart, men är det han, måste dock denna frukt ej ha fallit långt från trädet. Låt kalla dem båda.»

»Skall ske, eders majestät.»

De la Gardie bugade djupt.

Kristina vinkade åt honom, att han skulle gå, men när han hunnit till dörren, hejdade hon honom:

»Säg mig, så sant I är min vän, har jag något af de fel, man beskyller mig för i denna skrift?»

Grefve Magnus tvekade icke ett ögonblick om hvilket svar han borde afge. Hade han vågat vara fullt ärlig, skulle han ohjälpligt ha störtat sig själf. Han sade med värme:

»Nej, eders majestät, som eder sanne vän säger jag eder, att allt i smädeskriften är uppdiktad lögn.»

»Mitt slöseri — har I förmärkt det?»

»Jag har allenast sett eders majestäts konungsliga frikostighet, hvilken gjort Sverige hedradt långt öfver dess gränser.»

»Min nöjeslystnad?»

»Eders nåde är en ung, lefnadsglad kvinna, som efter en lång arbetsdag stundom tillåter sig en ringa förströelse, mycket till sitt folks båtnad, ty det får då skåda sin i hela Europa berömda drottning.»

Kristina log vemodigt.

»Törhända är I för mycket min vän,» sade hon ironiskt, »men haf tack för edra ämabla ord och nu — lef väl.»

När dörren fallit igen efter honom, begynte Kristina häftigt gå af och an. Den förhatliga pamfletten hade riksmarskalken tagit med sig, men hon tyckte, att den bränt in ett märke på golfvet, där den legat, och hennes fötter trampade denna fläck så tidt, som funnes där något att krossa till stoftkorn.

Och dock hade vreden nu lämnat henne, allenast ångesten marterade henne. Hon hade blifvit dömd! — Hon hade fel, som en liten junker vågade syna i sömmarna! Hon — Kristina! — hvilken som fyraårigt barn väckte alla

ständernas häpnad för sina lysande egenskaper. Som halfvuxen satt hon redan på tronen, och i ödmjuk tillbedjan lyddes man till hennes ord. Hennes lof hade sjungits dag från dag, så långt hon kunde minnas tillbaka — och hon skulle ha fel? — Fel, som människor vågade peka fingret åt! Inför Gud allenast ville hon stå till svars, han ensam skulle vara hennes domare. Ve den af hennes undersåtar, som djärfdes höja sig till henne, Herrens smorda! — Och ändå — när hon nu tänkte på det straff, hon nyss så ifrigt velat nedkalla öfver den olycklige, fylldes hennes sinne af ett varmt deltagande och ångerfull åstundan att blifva kvitt ansvaret.

När hon var barn, hade hon tidt gråtit öfver Smedjegårdens fångar, och helst hade hon velat öfva barmhärtighet emot dessa arma förbrytare, men då betydde hennes röst intet. När hon själf kom till makten, förfor hon i begynnelsen mildt, men brottslingarnas antal växte och var nu så stort, att hon nästan dagligen den sista månaden nödgats underskrifva dödsdomar. När skulle detta få ett slut? När skulle hon få mod att rycka af den sista länk, som band henne vid detta land, för trångt för hennes tankar, för kallt för hennes känslor och dock — älskadt som arf efter hennes höge fader.

Dessa seder och bruk plågade henne — stora i mat och dryck, begifna på kräsliga gästabud, men lata, när det gällde snillelekar, tröga till tankar — snara till knytnäfskamp! — Och religionen! Hon stannade plötsligt framför ett porträtt af Gustaf Adolf. Hennes fader hade

stridt för den och nämnt den en helig sak. För honom hade den nyktra, torra lutherdomen fyllt hjärtats behof att närma sig Gud. Han hade varit man och krigare, och hvarje hans dag var rik på planer till nya bragder. Bibeln är en god bok för den trötte att lägga sitt hufvud mot, när kvällen kommer — ljus efter segern, lugn efter nederlaget, men dock manande till ro. Men för henne — kvinnan — på en mans plats — var den ej nog. Hennes frysande själ kräfde annan värme, hennes ensamma hjärta begärde hetare böner, och därför —

Hon föll på knä framför porträttet, och hennes händer famlade under den vida koftan, tills hon fann ett krucifix, hvilket hon förde till sina läppar.

»Fader, kalla det icke svek, om jag vill vinna min salighet på en annan tro än din! Se mildt ned till din dotter och minns, att hon var ett värnlöst barn, när du drog bort. I min moders famn har jag aldrig känt hugnad — och ingen närskyld har stått vid min sida som förtrogen och vän. Bland främlingar har jag fostrats, bland främlingar lefver jag, och till ingen utom Gud anförtror jag mina hemliga tankar. Men törhända går min väg mot himmelen fjärran från din, store fader. Se icke illa på detta! Fuller löpa de samman i evig klarhet en gång, om de ock här på jorden te sig olika. Jag längtar efter frid, och jag skall söka den efter mitt sinne. Inför din ädla skugga, o fader, tillstår jag oändligen villigt, att det spröda redskap du lämnade i ständernas händer, icke plöjer

fädernas jord som sig bör. Svaga äro mina krafter, för högt spänd min båge. Ditt folk förstår mig icke och blir icke lyckligt under min spira, den är dem för mycket af scepter för litet af pekpinne i deras handlingars abc-bok.»

Med pannan sänkt mot krucifixet låg hon kvar på golfvet, till dess kylan genomisade hennes lemmar.

*

Man hade nu hunnit ända fram till den tjugonde december, och julstöket var i det närmaste öfverståndet. Man begynte tänka på julklappar, och en och annan af de mest köplystna sneglade ifrigt uppåt Stortorget för att se, om ej ståndén för julmarknaden snart skulle ställas upp.

De flesta hade dock mindre sinne än eljes för julens firande, ty rannsakningen med den gamle och unge Messenius, som sades hafva stämplat mot drottningen och regeringen, väckte så allmänt intresse, att till och med borgarhustrurna läto ljusstöpning och svinslakt afstanna för att med korsade armar sätta sig hos männen och lyssna till hvad de hade att förkunna om denna märkliga händelse.

Den unge Messenius hade strax förklarat sig skyldig till författandet af en smädeskrift; han hade äfven namngifvit de herrar af adeln och prästerskapet, som gifvit klafven till den olycksaliga skriften.

Och i dag — samma dag som marknadsstånden verkligen begynte rada upp sig på Stor-

torget — stod både faderns och sonens dom afkunnad för alla att läsa på ett plakat invid skampålen.

Det hände icke ofta, att säljarna så i lugn och ro som nu fingo sätta upp sina rariteter. Vanligen var snatteriet i full gång så fort varorna plockades fram, men till och med karamellerna och pepparkaksgubbarna ofredades icke denna dag. Allt folk strömmade fram till kåken för att af någon läskunnig få sig meddeladt hvad där stod om missdådarna.

Bland de främsta var jungfru Märta. När herr Christopher kallades inför domstolen, namngifven af junker Arnold som hans sagesman beträffande riksstyrelsens åtgärder, hade Märta bönfallit att få åtfölja honom, och nu stod hon här vid farkärs sida. Man hade intet kunnat företaga mot herr Christopher. Under tårar och ödmjukliga bedyranden hade han nekat till all gemenskap med den svarte syndaren, hvilken väl gästat hans hus men aldrig synts honom värd ens ett godt ord. Och på sin ed blef han befriad från tuktan.

Den fagra jungfru Märta hade fallit mycket af på denna korta tid. Hennes spotska käckhet var försvunnen, och under ögonen löpte stygga, gråbruna skuggor, tydande på hemliga kval. De röda läpparna hade bleknat, och ned mot hakan var det första ålderdomsstrecket ristadt skarpt och djupt.

Med händerna hårdt tryckta mot bröstet läste hon junker Arnolds dom, och hon brast ut i konvulsivisk gråt, när hon kom till orden:

— »då han blifvit beträdd med en upprorisk, grof och ohörlig smädeskrift, hvilken han själf uppsatt och skrifvit, hvarigenom mot hennes kongl. majestät, hans kongl. höghet samt Sveriges rikes undersåtar tumult och uppror kunnat uppstå; alltså kan han icke benådas, androm vanartigom till sky och varnagel, straffas såsom en riksens förrädare och först mista högra hand sin, sedan halshuggas och kroppen med hufvudet på fem stegel läggas och handen sedan naglas vid kåken.» —

»Hvad gråter du för, flicka,» sporde herr Christopher och skyndade att draga dottern med sig inåt Kinhästegatan.

Märta svarade så tonlöst, som hade hennes röst vissnat bort:

»Han lider detta för min skull.»

»Snack! Han lider det för sin onda gärnings skull. Du har intet med honom att skaffa.»

»Jag frestade honom.»

Märta talade alltjämt med samma döda stämma, och hon gick framåt med släpande steg.

Fadern inföll barskt:

»Tag dig i akt för känslopjoller, dotter! Man kunde eljes lätt tro, att du fått denne usling kär. Och du har själf sagt mig, att han var ditt hjärta främmande.»

»Den tiden hade jag fuller intet hjärta.»

»Så håll det ock nu i styr, att det ej bringar dig till kåken.»

Märta stirrade rakt framför sig.

»Där vore min plats.»

»Är du galen, tös. Har du blifvit förhäxad!

Godt, att vi kunna färdas hemåt snarliga, där blir du dig väl lik igen.»

Märta hörde honom ej. Hennes ansikte var hvitt som lärft, och huden tycktes stelnad öfver kindknotorna.

»Farkär,» bad hon plötsligt, »för mig till slottet.»

»Hvad vill du där?»

»Jag vill tala med drottningen.»

»Hur skulle det gå till?»

»Spörj icke — uppfyll blott min bön, så som du alltid förr plägat.»

Herr Christopher kände hennes iskalla hand famla efter hans, och han hugsade en liten varm och mjuk barnhand, hvilken mäktat leda hans steg efter sina barnsliga önskningar. Utan ett ord vände han, och snart stodo de vid slottsporten. Vakten steg fram och begärde få veta deras ärende.

»Jag söker drottningen,» svarade Märta genast. »För mig till henne, det gäller ett människolif.»

»Intet viktigare, unga jungfru! Slikt akta vi inte stort nu till dags, men väl skulle jag släppt eder in för edra svarta ögons glans, om det tjänat till något, dock må I veta, att drottningen dragit sina färde för att jula på Örebro slott. Och väntas hon ej åter förrän efter Sancte Knut.»

Märta stod stum. Aldrig hade vaktknekten skådat ett sådant uttryck i ett ansikte. Han ryste och tänkte ömkande: För henne bär det

väl af till Danviken med ens! Han hade riktigt tyckt sig kunna se, hur förståndet slocknade i de stora, vidöppna ögonen.

XI.

Skräddaren i adelsfodralet.

DET VAR en underlig konung, som denna dag gjorde sin rond genom Stockholm. Stora, skymfande folkhopar följde honom, hvar han färdades fram, och på hans hufvud tyngde en glödgad järnkrona. Framför honom bar den rödklädde bödeln hans spira, en stridsklubba med taggar, ett vapen, som plägade kallas morgonstjärna. Den arme konungen med de vilda, blodsprängda ögonen hade ock en storkansler efter sig, en rödskäggig, groft byggd närkesbonde; de voro hufvudmännen för de vidt omkring beryktade »morgonstjärnorna».

Massan skränade omkring upprorsmännen, hvilka nu skulle rådbråkas, halshuggas och steglas, för att de djärfts visa sig uppstudsiga mot regeringen och med klubbor och spjut trängt sig in på adelsgårdarna.

»Hvem har uppviglat det gemena packet?» undrade den förnäme köpmannen Doulmet. Han stod utanför sin port och samspråkade nedlåtande med en mindre betydande yrkesbroder, hvilken också skaffat sig bod vid Västerlånggatan.

»Å, det spörjes, att det lär vara en förryckt piga från Dalarna, en prästdotter,» genmälde den andre. »Hon lär ha blifvit galen, när unge Messenius miste lifhanken — kärlek förstås!»

»Skulle det törhända vara herr Christophers karska Märta, som ledt upproret? Henne känner jag genom min fruga, som är barnfödd där på trakten. Hon hade hett blod, den tösen, lät Maja-Karin förstå.»

»Jo, jo, och när sinnet är sjukt till. Undras mig, om drottningen sitter och åser detta gycklet som ett litet divertissement från de lysande värdskapen! Aj, aj, den kronan sveder förvisso kungens skinn — hör, hur han vrålar!»

Doulmet vände sig bort och mumlade:

»Det är en fast ömklig syn! Folket sliter ju deras kläder i trasor. Väl måste de näpsas, men det är en vidrig plägsed att göra dem till föremål för allsköns hån och spe. Näppeligen lärer det vara hennes majestäts vilja, att hennes undersåtar skola fara så fram. Hon har alltid visat ömhet för de olycklige.»

»Nämner I dem olyckliga, som bedrifver ond gärning mot sitt land och dess lagar?»

»De äro allenast redskap i den pockande lågadelns händer,» påstod Doulmet torrt. Han räknade bland sina kunder endast de förnämligare och föraktade uppkomlingarne — medan han väntade på adelsbrefvet.

Det långa, skräckinjagande tåget med förbrytarne i spetsen fortsatte uppåt Sanct Laurentii gränd i riktning mot Stortorget. Flera af de

mäktiga adelspalatsen stodo redan öde och tomma, ty man befann sig i juni månad, och de, som ej af regeringsärenden tvungos att stanna, hade dragit till sina gårdar.

Solskenet tycktes flöda öfver i gränden och söka sig upp mot de branta taken ända till de smala skorstenarna. Några hundar dåsade midt i gatsmutsen och reste sig med ett vredgadt skall, när folket sparkade till dem.

En katt sprang ängsligt jamande in i en mörk portglugg till ett igenbommadt hus, olustig för råttfångst som för hvarje annan gagnelig sysselsättning på denna glödheta dag.

Hennes majestät hade varit ute på ridtur till Valdemarsön eller, som det nu allt oftare nämndes, Djurgården. Vid slottsporten hejdades hon af en rasande kvinna ur hopen, som ville spå henne och skrikande trängde sig framom kavaljerernas hästar.

»Eders höga nåde, hör mig! Jag känner alla människoöden,» kraxade hon med hes och ändå gäll röst. »Gif mig den allra nådigaste hvita handen, och I skall få att veta allt I åstundar.»

»Afspisa henne med ett piskrapp,» uppmanade Bourdelot, drottningens nykomne franske medicus hennes unge gunstling Claes Tott. Denne skulle intet högre önskat, men Corfitz Ulfeldt, den från sitt fädernesland utvisade danske gesandten, hvilken Kristina hugnade med besynnerlig mildhet, inföll ifrigt:

»Nej, nej, låtom oss lyss till hennes ord. Af barn och dårar läres sanningen, och hennes

majestät skall törhända finna förnöjelse i hennes tal.»

»Näppeligen,» svarade Kristina högdraget, »men låt gå för en gångs skull. Offra en riksdaler på upptåget, monsieur Ulfeldt. Min pung tillstädjer icke slikt slöseri.»

Kristina räckte leende fram sin hand, som den sinnesförvirrade kvinnan snabbt fattade. Med sitt smutsiga finger drog hon linjer kors och tvärs i handens innersida och mumlade allehanda kabbalistiska ord. Slutligen skrek hon högt: »Lifsens krona får I; den är af glödgadt järn som morgonstjärnekungens! Aj, aj, höga drottning, den bränner fuller bort den krona I nu bär.»

Kristina ryckte till.

»Tvi för dumt snack,» sade hon häftigt, men hennes kinder blefvo varmt röda, och blicken fick något på en gång skyggt och lyckligt.

Claes Tott var nog djärf att infalla:

»Vår Herre och Luther mände vara storligen långmodiga, om de brådt hamra den kronan färdig, ty för sann ägnar eders majestät dem föga flit. I går i slottskapellet njöt eders nåde af Horatius —»

»Och sistlidne söndag i Storkyrkan af en mäkta god sömn,» afslutade Bourdelot skrattande.

Hela sällskapet instämde i munterheten, men kvinnans svada blef allt ymnigare, och ur hennes förvridna mun strömmade förutsägelser och orakelord i brokigt virrvarr.

Hon hade i sin sjuka hjärna samlat mycket

af folkets dom öfver drottningen, och hon blottade oförtäckt alla de smygande rykten, som tassade omkring kungaborgen.

»I skall akta eder för den svartögde fransosens gift, nådiga drottning,» hväste hon, »hans trolldrycker vålla eder stort men, och det må I veta, att den riddersman I höljt med guld, är fullare af falskhet än jorden af mull, och den där unge narren, I städse språkar an, är eder tro, så länge I kör med lyckans spann.»

Hon flaxade upp och ned med armarna och skrattade fånigt öfver att ha funnit dessa klumpiga rim, men Tott, som förstod att de sista orden gällde honom och den gunst, hvari han stod hos Kristina, röt utom sig:

»Vet hut, käring!»

Också Bourdelot blef uppbragt och befallde med den myndighet, han alltid brukade, och som hennes majestät ej syntes taga illa upp, att kvinnan skulle föras bort af vakten och sättas i förvar, då hon spred ut hvad ondt och farligt var.

Kristina nickade medgifvande och liksom trött. Omedvetet satte hon i detsamma händerna för öronen, när ett fasansfullt skri skar genom luften. Det kom från Stortorget, där morgonstjärnekungen nu rådbråkades.

Bourdelot tog hastigt drottningens häst vid tygeln och ledde den in på borggården. Hela hans smidiga väsen antog i detta ögonblick en vekt beskyddande ömhet, mannens emot kvinnan, och Kristina såg upp mot honom med ett hängifvet uttryck i de stora, blå ögonen.

Sedan något mer än ett år hade hon be-

gagnat sig af denne mans läkarekonst, och hon kände sig redan förunderligt frisk och stark. Hon tyckte nu, att hon aldrig skulle kunna förgäta den stund, då han för första gången steg fram till hennes sjukläger och lade en sval, mjuk hand öfver hennes brännheta panna. Så fort förmådde han tvinga den svåra febern att fly, att det nästan tycktes henne, som om hans blotta närvaro strök bort plågorna. Och när hon blef friskare, kvickade han henne an med gnistrande skämt. Hennes dag hade knappast längre några arbetstimmar. Skämtan och lysande fester plånade ut grubblet och de ensamma tankarna. Bourdelot tillät aldrig sin höga patient att gripas af allvarets fasta hand, hvilken drog henne till ansträngande plikter. Hon skulle roas, omgifvas af glada kavaljerer och vackra damer.

Kristina stödde sig lätt mot sin medicus' arm, när hon nu gick uppför trappan, bakom sig hade hon Tott och Ulfeldt samt efter dem stallmästare von Steinberg. Också han hörde till drottningens unga gunstlingar, sedan han vid ett tillfälle lyckats rädda hennes majestät ur sjönöd.

Det var ett stojande och högljudt sällskap, som begaf sig upp i slottsrummen, och deras skrattsalfvor hördes ända ned i rådskammaren, där Axel Oxenstierna satt lutad öfver räkenskaper, gåfvobref och kungliga propositioner. Han skakade bekymrad sitt trötta hufvud, men handen släppte icke pennan. Ännu var icke hans värf afslutadt; än betydde hans ord något. Drottningen hade till och med begynt närma

sig honom igen. Hon var tidt led vid regeringsbördan och axlade den af sig som en för tung kappa. Ett fast sällsamt kynne hade hon, denna unga kvinna, som alltid tycktes benägen att älska, men som dock endast stänkte heta droppar omkring sig af den ömhet, hon bort samla på en enda.

Hvarje år hade gunstlingarnas antal ökats och ynnestbevisen utdelats allt rikligare, och dock föreföll det, som om drottningens hjärta blefve allt kallare. Hon drog sig inom ett hårdt, glänsande skal och tycktes ej vilja låta någon veta sina innersta tankar. Godt vore, om dessa båda lycksökare Bourdelot och Pimentelli, den spanske gesanten, snarliga komme ur riket. Ett helt år hade de frestat regeringens och folkets tålamod genom att draga drottningen ifrån hvad henne kärt borde vara: omsorgen om sitt land; och de rykten, som för deras skull spredos om drottningen, voro så nesliga, att de ohjälpligt fläckade landets första kvinna.

Axel Oxenstierna ville i dag tala med Kristina. Han ville än en gång pröfva, om hon täcktes lyssna till en faderlig varning, men han måste bida sin tid. Törhända töfvade hon denna gången dagen öfver i Stockholm. Eljes hade hon nu hela våren vistats på Jakobsdal, hvilket grefve Magnus skänkt henne. Där mottog hon alla de utländska sändebuden, och där hade hon förlidet år afhållit sina långa diskurser med de mystiska italienarne Malines och Cassati, hvilka försvunnit lika plötsligt och spöklikt som de visat sig.

Ett par surrande och näsvisa flugor störde den gamle kanslerens bekymrade tankar; de spelade honom allehanda puts på det oskrifna pappersarket, och han måste schasa bort dem.

Ett svagt hopp om att drottningen skulle komma ned på kansliet hade han hyst, men förmodligen hade hon anländt till staden allenast för att efterhöra Pimentellis hälsotillstånd. Det troddes, att han fått ett lindrigt anfall af den pest hela Stockholm hotades med.

Kansleren vände sig till en af skrifvarne, hvilkens raspande penna genast afbröt sitt bråda lopp:

»Har hennes majestät låtit tillsäga, att hon ärnar sig ned här i dag?»

»Nej, eders nåde, därom ha vi intet försport.»

»Godt. Faren fort med det arbete, jag förelagt eder!»

Han nickade vänligt. Sedan han ordnat sin svarta, veckrika silkesdräkt och slätat spetskragen, begaf han sig upp för den smala vindeltrappan till gamla matsalen, på hvars tröskel han stannade med ofrivilligt rynkade ögonbryn, ty för hans allvarliga blick tedde sig det upptåg, som här förehades midt på blanka förmiddagen, ingalunda amusant.

De lärde herrarne Naudé och Meibom utförde till drottningens och hela hofvets förlustelse ett slags forntida dans, sannolikt densamma, hvarom de för någon tid sedan skrifvit en lärd afhandling. De togo sig öfvermåttan löjliga ut, men tycktes själfva okunniga om, att de gjorde

sig till narrar med sina apliknande fasoner och sitt konstiga krumbuktande.

På ena sidan om drottningen stod Bourdelot, på den andra hennes f. d. hofskräddare Holm, nu adlad till Leijoncrona. De skrattade öfverljudt, och Kristina gaf dem icke efter. Bourdelot tillät sig slutligen några gåpord högt uttalade. Dessa hejdade Meibom i ett djärft hopp, och han uppfattade med ens, att medan de blott trott sig illustrera sina skrifter, hade de i själfva verket spelat den snöpliga rollen af arlekiner.

Utan ett ord rusade den storväxte tysken fram till Bourdelot, som föranstaltat uppvisningen, och smällde honom en eftertrycklig örfil på högra kinden.

»Vet I icke hut, som drifver gäck med ärlig mans lärdom,» röt han, glömsk af drottningens närvaro.

Hon reste sig emellertid blixtsnabbt och utbrast: »Slika uppträden, min käre Meibom, undanbedja vi oss för all framtid. De hafva platt intet med hofseder att beställa, och helst se vi, att I ofördröjligen drager dädan, om I ej skall stå oss röd och blek till svars för eder klumpighet.»

Som alltid tände vreden heta flammor på hennes kinder, och ögonen mörknade i hot. Hon stampade hårdt i golfvet med den klacklösa stöfveln och tillade vänd till Leijoncrona: »Drag försorg om att vi blifva den karlen kvitt snarast görligt.»

Bourdelot log självbelåtet. Detta var väl hans sista värf på svensk botten, ty redan instundande natt skulle han lämna det land, där under ett decennium Frankrikes söner haft ett säkrare stamhåll och fetare bord än fosterjorden bjöd. Det var drottningens vilja, att han skulle draga ut ur staden nattetid. Hon fruktade, att hennes vidskepliga undersåtar skulle angripa honom. De trodde, att han gifvit henne allskövns trolldrycker, och att han dymedels vunnit hennes stora bevågenhet. Väl visste hon, hvem som innästlat detta talet i deras hus och sinnen, och hon aktade att näpsa honom, hur nära tronen han än stod.

Bourdelot hade en gång sagt: »Grefve Magnus är min vedersakare i allt, icke därför att han är eders majestäts vän utan därför att han ser, att jag sitter orädd i sätet och han däremot glider nedför på de pund försynen placerat i en onämnbar kroppsdel.»

Kristina begynte ock finna, att Magnus Gabriel De la Gardie nu icke längre var den spirituelle världsmannen utan en trätlysten och pockande hofkavaljer, och hon visade honom stundom ett gäckande förakt, som ökade hans hat mot lyckligare medtäflare.

Leijoncrona makade med en föga smidig rörelse Meibom bort till kammarpagerna och sade snäsigt:

»Det är bäst, han ger sig i väg. Här vilja vi ej ha honom!» Med högra tummen och pekfingret knäppte den viktige räntmästaren, en titel, som Holm-Leijoncrona fått snarare för sina för-

syndelsers än för sina förtjänsters skull, bort några dammkorn från den med guldbroderier öfversållade rocken och vände sig nu mot rikskansleren med en bugning, som var halft drängaktig, halft oförskämd.

»Nej se, grefve Axel,» sade han gemytligt, »träd innanför! Drottningen har väl icke sett eder. Vi ha haft så stor gamman af de lärda herrarnas piruetter, att eders nådes närvaro undgått oss.»

Axel Oxenstierna betraktade den uppblåste ögontjänaren utan att genmäla något, ej heller följde han uppmaningen att träda in i salen. När hennes majestät haft ett vredesutbrott som detta, hände det henne tidt, att hon blef onådig och förolämpande, hvem som månde komma i hennes väg.

Leijoncrona, som ej förstod den gamle statsmannens ringaktande tystnad, trugade honom ånyo:

»Stig mans på, herr grefve! Nu hafva vi aflägsnat de lärda paddorna. Bourdelot har rensat slottet för de tallriksslickarna. Men nu lärer han själf få respass efter hvad det förljudes. Drottningen har nog af hans kurer och afsäger sig Frankrike till Spaniens förmån, he, he, he.»

»Du snackar hufvudet af dig, Holm, och törhända hvad dig än kärare är, adelsrocken,» sade nu ändtligen Oxenstierna med djup, tung stämma. Han åstundade ifrigare än någonsin att få denne plumpe sälle aflägsnad från hofvet, där hans lösmynthet redan gjort mycket ohägn. Hade han icke låtit göra veterligt, att

Kristina, Gustaf Adolfs dotter, användt honom, en simpel lakej, till sin förtrogne, när hon på smygvägar lät föra påfvens utskickade till sin sängkammare.

En skälfning gick genom Oxenstiernas leder vid tanken på hvad som blifvit honom sagdt om drottningens intresse för den papistiska läran. Det syntes honom, att ingen förödmjukelse kunnat drabba landet hårdare än den om hon afveke från sin fäderneärfda tro. Alla felsteg, hon begått, allt slöseri med kronans medel, lättfärdighet och skrymteri voro intet, jämfördt med detta brott mot samvetets och rikets lagar.

Kristina hade fått sikte på honom, nickade kort och sporde:

»Hvad är I begärandes, herr kansler?»

Nu stod Axel Oxenstierna ånyo inför henne, och hans blick hade det uttryck, hon erinrade sig sedan sin barndom, när han var missnöjd med lilla drottningen. En scen från denna länge sedan flydda tid framträdde plötsligt med lefvande färger för henne, och hon log halft svårmodigt, halft trotsigt, när hon räckte honom handen.

»Vill eders majestät nådigast skänka mig några ögonblick?»

»Ja — ehuru jag förmärker, att edert tal är af ondo. Minns I den gången I sammankallade riksråden omkring min tioåriga person och höll en moralpredikan för mig, utgående från berättelsen om Noaks söner? Så ser I ut också i dag, men måhända väljer I en annan biblisk bild. Jag förhoppas det. Jag hörer ej gärna om de samma sagorna.»

»Ingen saga skall jag mäla, nådigsta drottning. Jag har kommit att — varna eder.»

Kristina rynkade pannan.

»Slikt bedrifver I med alltför stor flit! — Leijoncrona, om en timme skall I ledsaga mig till monsieur Pimentelli. Håll eder beredd!»

Johan Holm-Leijoncrona bugade och höll dörren öppen för hennes majestät, som följd af rikskansleren begaf sig in i sängkammaren. När de höga personerna försvunnit, rätade den sprättige herrn upp sig och tog några långa steg öfver det glatta golfvet, hvilket alltid vållade honom förtret. Han gled och halkade beständigt till hofmännens förlustelse. I synnerhet kammarpagerna drefvo öppet spe af honom.

Nu ämnade han sig direkt ned till klädkammarn, där han visste, att hans stinne svåger, Polycarpus Crombygel, i sin egenskap af husgerådsmästare i dag reviderade. Han skulle gifva honom att veta, hur hennes majestät utmärkt honom och kallat honom »en hjälp i nödens timma». Hon hade nämligen lånat sextiotusen riksdaler af honom. Bourdelot skulle hafva trettiotusen vid sin afresa, och resten måste brukas till en balett, hvilken drottningen ämnade gifva under sommaren.

I trapporna mötte Leijoncrona en liten kammarpiga och hugnade henne ofördröjligen med karesser af det slag, han sett hofmännen bruka, men hans händer hade alltför tafatta och dygdesamma grepp, hvarför den unga tärnan skrek

dubbelt så högt, som när »dulle-Totten» kramade henne.

Grefve Claes Tott hade många kärleksbravader, och det förnöjde drottningen storligen att höra om dessa mandater. F. d. hofskräddaren drömde om att också kunna uppbygga hennes majestät med berättelsen om att han funnit diamantsmycken och guldrullar i sin hatt jämte en viss skön dams älsklingsblomma eller band, men ännu hade intet slikt galant äfventyr vederfarits honom. Man skrattade åt eller afvärjde hans amourer. —

»Tag plats, gref Axel,» uppmanade Kristina och slängde sig själf vårdslöst på sängen, gäspande som ett självsvåldigt barn.

Kansleren lydde stillatigande. Hennes disgraciösa och osköna ställning plågade honom, men han hade föresatt sig att taga henne med mildhet, och afvaktade hennes nästa ord.

Det kom helt plötsligt:

»Jag är icke vid synnerligen affabelt lynne i dag, min käre kansler; min medicus lämnar mig, bortdrifven af mitt folk, som vill behålla allt i eget fat.»

»Jag lyckönskar eders majestät och hela landet, som befrias från denna osmakliga person, och min högsta åstundan är, att afskedet stode för dörren ock för andra lycksökare.»

»Hvilka menar I?»

»Främst Ulfeldt och Pimentelli, eders höga nåde.»

»I förgäter sannolikt, att don Pimentelli kommer från ett land, på hvars vänskapstraktat vi

sätta högt värde, och hvad Ulfeldt beträffar, har han bevist sig vara oss underdånigst tillgifven. Hade han icke öppnat sin börs, skulle vi ej mäktat resa till gamle pfalzgrefvens begrafning förlidet år. I vet väl, jag hade förgäfves bud om försträckning på tio håll; äfven till eder och gref Magnus vände jag mig, begärandes lån, men edra guldtunnor hade intet sprund.»

»Eders nåde dömer öfverhöfvan strängt. Vi ha aldrig tvekat att gifva, när eders majestät trängt på, men då förmådde vi det icke. Reda penningar är en fly vara i Sverige nu till dags.»

»Och I ger mitt 'slöseri' skulden. Fuller är mig detta veterligt. Men en fri fågel sätter man icke ostraffadt i bur. Förmenas han att flyga mot all världens härligheter, begärer han dem till sig. Så har det gått mig. Nu skall jag dock snarliga bjuda eder alla farväl. I vet, att mitt beslut denna gång är orygglig.» Hon satte sig plötsligt upp och utbrast passioneradt:

»Jag hatar mina bojor; jag hatar gallren! Och jag förfryser här i denna polarvrå, där man bjuder ljumma hjärtan och ljumma eder. Man har förebrått mig, att jag icke kan älska. Säg — hvem vill man bjuda mig, som mäktade fatta det sinne, hvilket förbränner sig själf i längtan efter hel lycka?»

Axel Oxenstierna stirrade häpen på henne. Hon syntes honom förvandlad, som omgifven af eldslågor. Det var en ung kvinna, törstande efter det ouppnåeliga, för stolt att duka under för sin svaghet, för sann att förneka den.

Hastigt slog hon dock om från det feberheta

tonfallet till ett lugnare, och i det hon tog plats midt emot Oxenstierna, sade hon:

»Jag väntar edert andragande!»

Kanslerens hvita hufvud böjdes djupt.

»Skall eders majestät värdigas höra mig? Jag har obehagliga saker att mäla. Mitt tal blir ej så ljufligt som de unga courtisanernas. Får jag nådig tillåtelse att säga fritt, hvad som ligger mig på hjärtat?»

Drottningen nickade. Hon kallade till sig sin älsklingshund Pan och begrafde fötterna i hans yfviga päls.

Oxenstierna tvekade en sekund. Han hade så mycket att frambära — allt var af största vikt, men det syntes honom, som skulle det ej båta mera än att kasta en sten i djupt vatten. När ringarna efter den utplånats, är den glömd.

Han begynte dock, och talade länge och lågmäldt. Till en början lyssnade Kristina uppmärksamt, men snart föreföll hon trött på dessa föreställningar om tryckande skatter, otjänlig hofhållning och mycket annat. Först när kansleren upprörd yttrade, att han äfven förnummit, det hon hade i sinnet att falla i jesuiternas lockande snaror, spratt hon till och sparkade undan hunden med en förtrytsam rörelse:

»Det undrar mig, att I lyss till falska och hala tungors snack,» genmälde hon högmodigt, »och att jag gitter svara eder, kan I betacka eder grå hår. Hör mig, min vän, S v e r i g e s drottning sviker icke sin faders tro, om hon ock ser dess håligheter. — Nu till annat: Hvad säger I om att bli hertig?»

»Jag förvägrar att mottaga slik ärebevisning.»

»Det gör I allenast därför att I vet, det jag åstundar unge Totts upphöjelse i hertigligt stånd.»

»Enligt min syn på tingen är en svensk ädlings börd honom nog. Man måste endast beklaga, att så många nu till dags lisma sig fram till ernåendet af adelsdiplomet. Eders majestät har nära sin person en narr, som ej borde tillstädjas vapensköld.»

»Hans namn?»

»Hofskräddaren Johan Holm.»

»Min Leijoncrona! Hvad har han förbrutit? Icke annat jag vet, är han en lika braf man som någon annan.»

»Hans bravur må vara hvilken som helst, han förblir dock en skräddaresax i adelsfodral, och jag ber underdånigast eders majestät betänka . . .»

Kristina reste sig och tvang honom med en handrörelse att afbryta.

»Låt det nu vara nog,» sade hon retligt. »Jag är behörigen tuktad och tränger till hvila, eller nej — innan jag beger mig till Pimentelli, skall jag rida ut ett slag igen. Min häst bär mig bort från alla ledsamheter.»

Oxenstierna ärnade invända, att hon alltför flitigt begagnade denna förströelse, ty aldrig tillförene hade man väl hört om en drottning, som nattetid red allena gata upp och gata ned, så som hon för plägsed hade, men han vågade icke ytterligare pröfva hennes långmodighet.

Sedan han djupt bugande kysst hennes hand, aflägsnade han sig.

Han hade icke väl hunnit ut, förrän Johan Holm, högtidlig och med ett viktigt smil kring de skägglösa läpparna, stod inför hennes majestät.

»Hvad vill han, min käre mästare af saxen och lejonet,» sporde Kristina skrattande.

»Eders majestät, jag för en ädel jungfrus talan.»

»Hon är kärlekskrank, den väna mön, inte sant? Men hvad skall jag göra åt det?»

»Hon bönfaller genom mig,» han bröstade sig, »om eders majestäts beskydd.»

»Såå — är I en sådan storman i älskogsdater? Hvad säger mor Barbara därom? Hon tör väl icke skåda med blida ögon slika snedsprång.»

Leijoncronas små plirande ögon, hvilka liknade tennknappar i dåligt sydda knapphål, glimmade till, och han bekände en smula generad, att han allenast var tredje man. Den unga tärnan älskade af varmt hjärta grefve Tott, men hennes fader ville gifva henne åt en annan. Endast drottningen kunde rädda henne.

»Tott må komma hit,» befallde Kristina; och när hennes befallning nått sitt mål och grefven stod inför henne, sporde hon:

»Ärnar I gifta eder?»

»Nej, eders majestät. Jag har ännu icke skådat kvinnan, allenast kvinnorna.»

»Klokt taladt. Far fort med sådan syn på genus femineum. — Men här lärer finnas en ung tärna vid mitt hof, som drömmer om eder kärlek.»

»Då är min famn öppen att vagga hennes

drömmar, eders majestät. I fredstid har en krigare icke annat att beställa än att lustvandra bland lefvande blomstersängar. Hvilar en diamant invid blommornas hjärta, kyssa vi bort — det är vårt lefvebröd.»

Drottningen skrattade bevågt åt gunstlingens skämtan, och hon sade:

»Så ger jag eder orlof till kärlekshandeln, grefve Tott! Älskog är den friborna lyckans skötebarn, äktenskapet samhällets bête avire. Jag ser gärna ungdomsdrömmarnas hvita fjärilar vid mitt hof. De parera mot röda rosor, men örtagårdens fänkol och anis äro mig föga kära. Och nu, herr grefve, ställ den unga tärnan till freds efter hennes sinne! Jag behöfver er ej mera i dag. Vi ses i morgon på Jakobsdal!»

Hon tänkte, när han lämnat henne, att hon hellre skulle velat gifva riket i arf åt denne ridderlige ungersven med furstelater än åt sin frände Karl Gustaf, som alltjämt syntes henne vara en borgerlig sprätt med smått skurna begrepp. All utvärtes estime ville hon likväl framgent som hittills bevisa honom, ty han var dock en ättling af det stolta Vasahuset, han som Tott, men ett fjät närmare kronan.

XII.

I onåd.

FRU EBBA BRAHE lyftes af tvenne sina tjänare upp i den kalla karossen, hvilkens unkna luft vållade henne en besvärlig host-

attack. Hon satte sig med en djup suck ned på de hårdt stoppade dynorna och drog sorgedoket öfver pannan ned mot de insjunkna, gråbleka kinderna. Salig kungens ungdomsälskade hade intet af sin ljufva fägring kvar. Hon var en sjuklig och trött gammal kvinna, som efter sin makes död dragit sig tillbaka från världen.

Dock hade hon planterat tvenne unga, starka träd på kunglig mark, sina båda söner, af hvilka den yngste nyligen gift sig med drottningens enda förtrogna, den vackra Ebba Sparre. Hon hade känt sig så lycklig vid all den ära, som vederfors hennes barn, att det slag, som denna samma dag drabbat henne, hade gjort henne dubbelt ondt. Det vackraste och stoltaste trädet hade blåst omkull — hennes mest älskade son, Magnus Gabriel, hade fallit i onåd hos drottningen. Intet kunde mera ha bragt henne ur fattningen än detta budskap.

Först kände hon sig förlamad. Det föll en tyngd öfver alla hennes leder, och händerna sjönko som bly ned i hennes sköte. Men hennes trots år och sorger kraftfulla natur ville ej finna sig i någon slö underkastelse. Hon skulle undersöka saken, själf tala med sonen. Han måste väl säga henne, att budbäraren öfverdrifvit, att det hela varit en obetydlig och lätt kurerad querelle!... Om Magnus verkligen drefs från hofvet, från drottningens närhet, skulle det för sann bli hans död.

Och hvad hade den alltför ledsamma affären rört sig om? Hon vände sig mot sin dotter

Maria Sophia, hvilken ledsagade henne, och sporde:

»Skulle Magnus gjort sig skyldig till annat än ett bakdantande af en simpel adelsman?»

Maria Sophia tvekade. Broderns olycka gick också henne djupt till sinnes; hon såg melankoliskt ut på det snöblandade regnet, när hon helt sakta genmälde:

»Det torde tyvärr ej vara första gången han sökt höja sig i drottningens ynnest genom att förklena andra, och godt hade det varit, om vår kärälskelige broder haft tungan sittande fastare i munnen.»

Ebba Brahe svepte mantelkappan tätare omkring sig och sade med en röst, i hvilken lidelsen tycktes rostat fast, så hes och skroflig var den:

»Jag är säker på min son. Han har intet ondt begått. Denne Steinberg, som han namngifvit som drottningens förtalare, måste ock ha skulden.»

»Steinberg lärer med ed bekräftat, att han intet låtit mäla om hennes majestät, och detsamma säger äfven öfverste Schlippenbach, som vår käre broder blandat in i händelsen.

»Tig barn, hellre än att du med ditt tal skall vända dig mot din broder,» inföll fru Ebba barskt. »Gud gifve, vi hade denna vägen bakom oss och voro i Uppsala, där jag skall få bevisning om min sons oskuld. Fuller anar jag, att den ränksmidaren Pimentelli står bakom allt detta ominösa snack. En De la Gardie fläckar

icke sin heder med någon låg handling, och min Magnus är höjd öfver allt illavulet.»

Vagnen skakade fram på den dyiga vägen, och de våldsamma krängningarna bröt den gamla moderns ordström, så att dottern hade svårt att uppfånga meningen.

Trots den tidiga morgonstunden rådde kulen decemberskymning, och de två kvinnorna inne i den alltför stora, mörka vagnen liknade grå spökskepnader af sorgen och grämelsen.

Sömniga och dufna följde tjänarna efter i en karet. De hade hoppats få stanna i fred på Axholmen öfver vintern, och att så här plötsligt bryta upp likade icke de åldriga lakejerna och de grånade kammarpigorna.

De hviskade skyggt om anledningen till resan, sådan ryktet mält dem den. Gref Magnus hade vågat tillvita drottningen hennes synd att hafva en utländsk älskare af den hale don Pimentellis kaliber, hvaröfver drottningen blifvit så uppbragt, att hon spottat grefven midt i synen. Detta hade Gustaf Wrangels tyske kammartjänare på sin rotvälska förtalt, och han hade dristat sig göra det tillägget, att hennes majestät fällan icke skulle tagit så illa upp, om hon haft någon natt till öfvers för herr grefven, men Spanien och Danmark nynnade så fliteligen vaggvisor för henne, att hon förgätit Sverige.

Man visste, att detta tal syftade på Pimentelli och Ulfeldt, och harmades på drottningen, men många ord byttes ej nu i ämnet. Halfsofvande sutto de alla, endast helt flyktigt ankvic-

kade af honungsbrödet och brännvinet, som i en fältflaska gick från mun till mun.

Backe upp och backe ned gick färden. Snön föll allt ymnigare och gjorde de knaggliga vägarna än oländigare. Blåsten tjöt och hven, där den från skogen sopade fram öfver de ofantliga gärdena och hvirflade snöflingorna omkring som täta, rullande moln, hvilka pressats mot marken.

»Nu skönjs stadsporten, fru moder,» utbrast slutligen Maria Sophia. »I ser svåra medtagen ut.»

»Resan har vållat mig mycket men, men Herren vare tack, att den snarliga är öfverstånden. I min sons armar skall jag förgäta alla krämpor.»

Hennes stora, mörka ögon fylldes af ljus lycka, och hon satte sig rakare på den smala bänken, alltför obekväm för hennes år.

Det röda Vasaslottet lyste nu emot dem som en väldig fyrbåk uppe på vallen, och nedanför lågo små fula, halmtäckta hus utkastade som en handfull jätteleksaker. Domkyrkans torn förblefvo borta i snödiset, men själfva byggnadens massa sträckte sig som ett sofvande mammutdjur på den lilla upphöjningens hvita bädd.

Det var lördag, och klockorna ringde till heligmål och slut på veckans id, just när de hunnit den gropiga gatan, hvilken snirklade sig upp mot slottet.

Grefvinnan Ebbas dräng, Lasse, hade ridit i förväg för att hos slottsvakten efterhöra, hvar grefven stode att anträffa. Slokörad och med hängande mungipor återvände han till den vän-

tande karossen, hvilken tycktes stelnad och infrusen i snön.

Ebba Brahe slog med knuten hand upp dörren:

»Hvilka tidender medför du?»

»Eders nåde! Drottningen har dragit ut på jakt med den engelske och spanske gesanten, och gref Magnus —»

»Han är med — han är alltid med drottningen — jag vet det!» Hennes stämma ljöd nästan hotande, och ögonen brände mot Lasses ansikte, så att han knappt vågade säga mera.

Maria Sophia inföll:

»Hvad fick du att veta beträffandes min herr broder?»

»Den nådige grefven begaf sig i går morse till Ekholmen.»

»När väntas han åter?» sporde fru Ebba, och nu sjönk rösten, som när ett ljus plötsligt slocknande glider ned i pipan.

Lasse skulle åstundat, att hans ljusa hårman i detta ögonblick skylt hans ansikte, men blåsten reste den i stället stridslystet.

»Vakten hade förnummit, att alla herr grefvens tillhörigheter redan blifvit eftersända; han lärer icke brådt förväntas åter.»

Ebba Brahe ryckte till, och ohörbara ord smulades sönder mellan hennes skälfvande läppar. Det blef fru Maria Sophias värf att tillsäga kusken att köra till härbärget, men när hon där ville föra sin fru moder till sängs, ne-

kade denna. Hon skulle sitta uppe, eljes fruktade hon att ej kunna resa sig mera.

»Sängen är en vän för den, som mäktar sofva,» sade hon matt, »men vaka hämnar den sig tidt på, förvandlande sig till sjukläger.»

I en hög karmstol föll den gamla grefvinnan samman; hennes ögon stirrade ut mot kammarens enkla föremål utan att se dem. Ett vaxljus brann ned och ersattes med ett nytt, innan morgonen grydde. Blek och olustig smög den sig till sist in och hälsade fru Ebba med en kall smekning öfver hennes skrumpna hand, som vissen och blåådrad hvilade bland den svarta kjortelns veck.

Klockorna ringde ånyo, denna gång till mässa, och fru Ebba uppmanade dottern och allt sitt folk att begifva sig till kyrkan. Själf ville hon bida i ensamhet den stund, då gudstjänsten slöt, för att ha kraft att oförtöfvadt åka upp till slottet. Drottningen skulle säkerligen icke vägra henne audiens änskönt det var söndag. Hon hade ju afskaffat allt helighållande af denna dag och plägade själf då ställa till allehanda lustbarheter.

Ståtlig tog sig den grefliga karossen med det prunkande vapnet ut, när den körde upp mot slottsbacken; före den red Lasse, och på sidorna sprungo sex drängar i det De la Gardieska livréet. De höllo alla höfviskt sina hufvudbonader i handen.

Inuti vagnen fanns allenast grefve Magnus' moder. Hon hade återfått sin tillförsikt, och ögonen strålade ut sin kvarglömda ungdom öfver det

fårade, tåreplöjda ansiktet. Den tjänare, hon sändt för att efterhöra om drottningen ville gifva henne företräde, hade återvändt med ett mycket huldrikt svar, och detta kom henne att tro på en lycklig utgång af sitt ärende.

Genom den etthundra man starka högvakten skred den lilla svarta skuggan i änkedoket fram. Hon var så van vid hofceremoniel, att hon som en sömngångerska passerade förrummet, där den guldbroderade ståndrabanten stod som uthuggen ur trä. När hon kom in i salen, där hela hofvet syntes samladt i hviskande grupper, gled en het, skamsen rodnad öfver kinderna, men hon höjde hufvudet och följde kammarherren Claës Banér in i drottningens kabinett.

»Väl mött, fru Ebba!»

Det var drottningens klara, något kalla stämma, som ljöd emot henne från rummets förgrund. Hon stod där under en himmel af karmosinsammet, omgifven af sin uppvaktning. Hvad den gråa klädesdräkten, den svarta halsduken och den lilla sobelbrämade sammetsmössan, som hennes majestät bar, föreföll henne välbekant. Det enda, som tycktes henne främmande i drottningens påklädning, var den juvelprydda amaranterorden i sitt röda band. Visserligen hade hon försport mycket om dess tillkomst och äfven harmats öfver slikt pjoller, men nu ville hon icke tänka därpå. Hon skulle villigt förgäta alla drottningens nycker, allenast hugsande hennes stora nåd och godhet mot sonen.

Inför dessa leende, oförstående människor — de flesta af utländsk börd — kostade det

fuller på att ödmjuka sig, men intet var henne mer värdt än sonens bästa, och plötsligt kände hon klart, hvad han aldrig i ord tillstått men i tusen svartsjuka handlingar bevist, att Magnus med hela sitt varma, veka hjärta älskat denna kvinna, som nämndes Sveriges drottning.

Hon höjde icke hufvudet, men i tonfallet låg en stolt förebråelse, när hon nu yttrade: »Jag har kommit för att träffa min son. Jag kunde icke föreställa mig honom annorstädes än där hans höga beskyddarinna fanns.»

Kristinas blå ögon hade en glans af fejadt stål, när hon riktade dem på grefvinnan, och hennes svar var föga gunstigt:

»I misstager eder, fru Ebba! Er son har bevist sig ovärdig en plats vid mitt hof. Jag har själf tillsagt honom att draga dädan.»

Ebba Brahe stod ännu upprätt, men den blekhet, som bredde sig öfver ansiktet, vittnade om, hur smärtan förvittrade hennes kraft. En gång för länge, länge sedan hade en drottning med lika järnhård hand kramat om hennes hjärta, men det lidande hon då känt hade varit lust jämfördt med detta.

En vink af Kristina affärdade den lyssnande uppvaktningen. En stum, bugande rad af herrar och damer gled ut genom den låga, djupa dörrramen, och det stora rummet med de praktfulla Arrastapeterna föreföll henne med ens så ödsligt, som om allt lif lämnat det, ty ingen af de båda kvinnorna yttrade på länge ett ord. Slutligen bröt drottningen tystnaden:

»Vill I icke se eder unga svärdotter, fru

grefvinna. Ma belle comtesse befinner sig stadigt här på slottet.»

Ebba Brahe förstod, att dessa ord menades endels som tröst och endels som punkt på andragandet om sonen, men hon skakade häftigt på hufvudet. Ingen ville hon se — ingen annan än den förorättade sonen rörde henne i detta ögonblick. Hon erfor en het impuls att skrika högt som ett väckarerop till drottningens sofvande hjärta: »Hugsar du intet af din ömhet för honom, hvars namn du i ungdomsåren ständigt bar på läpparna? Har du förgätit alla de nätter vi vakat tillsammans, förnöjande oss med tal om den, hvilken var oss båda kärast i lifvet?» — Hon hejdade dock tankarnas vallfart och nämnde intet om flydda tider, men med en förtviflad snyftning sjönk hon på knä inför dottern till den man, hvilken offrat henne själf så många ömma knäfall.

»Eders nåde,» hviskade hon; »våra förfäder — min makes som mina — vi själfva, våra barn ha alltid left och andats nära tronen, och den kungliga nådens sol har städse lyst öfver dem, befruktande deras handlingar. Öfvergif oss icke heller nu! Det är för änkans son jag beder. Han är mig förunderligen kär, och jag hyser ingen högre önskan än att få behålla honom vid min sida, till dess jag lycker mina gamla ögon i evig frid.»

Talet hade blifvit långt; som klagande toner från en brusten sträng nådde det Kristina, och hon lyssnade till denna bekännelse om en moders kärlek som till något sällsamt rörande.

Med en blick full af deltagande räckte hon den gamla handen:

»Stig upp, fru grefvinna, och var förvissad, att jag intet agg bär till er son; må han lefva, så lycklig han det förmår, eder till fromma.»

Fru Ebba tog drottningens hand, men hon reste sig ej. Hennes torra, smala läppar kysste Kristinas fingrar, och hon sade:

»Edra ord, nådigste drottning, mäla mig väl, att I återskänker honom eder ynnest, annorlunda menade ha de föga värde.»

»Min ynnest torde han själf veta medlen att återförvärfva. Till mitt hof kommer han dock ej vidare, men öfverste Schlippenbach bidar sin upprättelse, och grefvens heder kräfver, att han gifver den.»

Något så oerhördt som att den förnämste af landets unga högadel skulle duellera med en uppkomling, en rotfrukt från någon tysk åker, kunde gref Magnus' moder icke föreställa sig, och hon utbrast med en rest af sin forna häftighet:

»Slik värjfäktning kan eders majestät bjuda sina kammarpager. Min son, riksrådet och riksskattmästaren anstår det ej färga svärdsudden med dy.»

»Så må han hålla svärdet i slidan, om det honom lyster. Feghet och lumpenhet låter jag mina drängar kasta utom slottsporten. Detta är mitt sista ord i denna sak.»

Ebba Brahes förbittring smalt bort för den bottenlösa grämelse hon kände öfver att intet kunna uträtta till sonens bästa. Som en agad

hund kröp landets första grefvinna fram till drottningens fötter och brast ut i hejdlös gråt. Hon fick icke fram några ord. Ögonen förblindades af tårar, och hela hennes kropp skakade af ångest.

»Lugna eder,» bad Kristina vänligt. »I har ännu en son, min hurtige jaktkamrat och tro man, grefve Jakob. Han skall förvisso hålla eder vägen till min gunst öppen, och jag vill eder med allan flit min huldhet bevisa.»

Med en stämma, som ljöd dödstrött, svarade hon:

»Jag förmår icke tacka eders majestät, ty mitt hjärta är sönderbråkadt af sorg. Hade I känt en moders lust och ve, skulle I förvisso icke farit fram så hårdt.»

Hon reste sig och stapplade mot dörren med händerna sträckta som efter stöd.

På tröskeln töfvade hon och sade oändligen bedröfvadt:

»Så ha både son och moder fått sota för sitt lifs största kärlek.»

Kristina hade nyss förut gjort en rörelse, som ville hon taga den gamla i sina armar och hjälpa henne med dotterligt öm omsorg, men vid dessa ord studsade hon, och det drog ett moln af ovilja öfver hennes breda panna.

»Ingen må flyga högre än vingarna bära,» sade hon hårdt, »och en sparf skall ej söka sig in i örnnästet. — Lef väl, fru grefvinna och lägg det granneligen på minnet, att I alltid är oss en kär och aktad gäst.»

Mycket långsammare än hon gått upp för slottstrapporna gick Ebba Brahe ned för dem. Hon visste, att hon aldrig åter skulle beträda dem. Bakom henne lågo alla lifvets ljusa och mörka år. En kort, snabbt flyktande afton återstod henne. Den hade ingen glädje. Hon tänkte på, hur högt hon älskat glädjen, och hur njugg den dock varit emot henne. Tungt steg hon ned för de breda trappafsatserna, hvilka föreföllo henne oändliga, och när hon ändtligen hunnit porten, sjönk hon utmattad i sina framskyndande tjänares armar. —

Kristina hade länge gått af och an, rof för en häftig sinnesrörelse. Det skulle varit henne öfvermåttan kärt, om hon kunnat visa mera mildhet, men hon förmådde det icke. Hela hennes väsen hade sårats af Magnus De la Gardies omanliga, fega uppträdande. Han hade bedragit henne, bedragit sig själf och de män, som med redligt uppsåt fyllt sina plikter. Hon hatade småsinne och låghet, och här vid lag gjorde det henne mera ondt än någonsin; det var hennes närmaste vän, mannen, som hon från ungdomstider ställt vid sin sida, hvilken nu svek hennes tillit. Pinad af hans förvirring under det förhör, hon genast anställt, hade hon afbrutit det tvärt och skickat honom långt ifrån sig. Men redan i dag hade han trugat sig på henne med ett bref, som prins Adolf Johan i bevekliga ordalag frambar. Ömkligt tilltrasslade och besnärjande fyllde orden det stora papperet, men all denna kvidan rörde icke drottningen. Han hade med ens sjunkit så djupt i hennes akt-

ning, att hon icke gitte höra hans stämmas skälfvande afbön.

Hon hade icke heller ärnat svara honom, men nu — efter fru Ebbas besök — insåg hon, att hon måste, de skulle eljes icke gifva henne någon fred.

Men den skrifvelse hon aflät skulle blifva sådan, att de mäktige baxnade för att öka hennes vrede. I många exemplar skulle hon låta skrifva den och göra om intet hvarje försök till förlikning.

Hon fortsatte alltjämt att mäta golfvet med häftiga, ojämna steg och hufvudet tillbakakastadt i trotsig harm. De yfviga lockarna gungade fritt på hennes axlar. Mössan hade hon tagit af, då den tyngde henne. Nu slet hon också af den svarta halsduken och andades djupt.

»Om jag icke vore drottning,» mumlade hon, »då skulle jag törhända förlåta dig, Magnus — men icke heller då skulle jag vidare vilja se dig.»

Hon stannade vid det med grönt kläde öfverdragna skrifbordet, ryckte fram stolen och satte sig. Hennes händer ordnade med feberaktig ifver skrifmaterialet. Redan hade hon fattat gåsfjädern, och den gled besinningslöst öfver papperet, raspande ned orden som täta dolkstygn. Hon föraktade att inleda brefvet med någon sirlig fras utan begynte högst uppe på arket de mördande rader, hvilka för beständigt skulle afsägsna hennes första och största gunstling från hennes närhet:

»Emedan I åstunden, att ännu en gång få

göra eder uppvaktning hos mig, äfven efter den onåd som träffat eder, så är jag nödsakad säga eder, huru stridig en sådan längtan är med eder egen förnöjelse; och jag skrifver till eder detta brefvet för att påminna eder om de skäl, som hindra mig att låna mina öron åt eder begäran, och som tillika böra öfvertyga eder om att en sådan påhälsning för edert egna sinneslugn skulle vara onyttig. Det tillhör icke mig att föreslå några botemedel för eder olycka, utan det blir eder egen sak att vara omtänkt på medel, huru eder heder skall kunna åter upprättas; ty hvad kunnen I mer vänta af mig, eller hvad kan jag mer göra än beklaga och illa berykta eder? Den vänskap jag haft för eder förbinder mig till både det ena och det andra af dessa; och ehuru mycken benägenhet jag haft för eder, så kan jag dock icke utan att förråda min egen heder förlåta eder det brott, som I hafven begått mot eder själf. Tron intet, att jag på något sätt är förolämpad. Jag bedyrar eder heligt, att jag icke är det; men jag kan hädanefter aldrig hafva andra känslor för eder än medömkan, hvilken dock i intet fall vidare kan gagna eder, sedan I hafven gjort den välvilja onyttig, som jag tillförene haft för eder. I ären ock, enligt eder egen bekännelse, därtill ovärdig, och I hafven själf, i flera hederliga mäns närvaro, förkunnat eder dom att blifva förvist från hofvet. Jag har bekräftat den, efter jag funnit den billig, och jag är icke så färdig att ändra den, som man inbillar eder. Huru kunnen I dessutom våga att visa eder för mig,

i afseende till det I gjort och lidit? I kommen mig att blygas, när jag eftersinnar, till hvad nedrigheter I gjort eder skyldig, och huru många gånger I hafven måst förödmjuka eder äfven för dem, mot hvilka I utöfvat så många elaka knep och stämplingar. Uti denna olyckliga ställningen har ingen sinnesstorhet, ingen ädelmodighet visat sig i edert uppförande. Om någon ånger kunde falla på mig, så skulle jag visst förtryta att hafva ingått vänskap med en så svag själ som eder; men en sådan svaghet är mig ovärdig, och jag bör därför icke med svarta färger afmåla det särskilda utseende, som jag själf velat sätta på tidernes omskiften. Jag skulle i hela min lefnad icke omtalt dem, om icke eder oförsiktighet nödgat mig att förklara mig emot eder. Min heder förbinder mig, och rättvisan befaller mig att göra detta uppenbarligen. Jag har redan hela nio åren därutinnan gjort allt för mycket för eder skuld, att jag beständigt tagit eder blindvis i försvar emot alla människor; men när I nu själf försummen edra dyraste fördelar, så är jag befriad ifrån det besväret att vidare därom hafva någon omsorg. Genom det, att I visat eder ovärdig den lycka, för hvilken I haden att tacka mig, hafven I själf gjort en hemlighet allmän, som jag eljes hade beslutit att förtiga, så länge jag skulle lefva. Om I ären nögd med att höra förebråelser, så kunnen I komma hit; jag gifver då med detta villkor mitt samtycke därtill; men gören eder aldrig hopp om, att tårar eller andra undergifvenhetens betygelser någonsin kunna förmå mig till den

minsta ytterligare nåd. Den enda jag hädanefter kan hafva för eder öfrig är, att sällan ihågkomma och mindre omtala den jag tillförene för eder hyst, helst som jag fattat det beslut att aldrig för annan orsak omnämna den än för att utskämma eder. Det är därföre som jag bör visa eder, att I efter ett sådant fel, som edert, ären ovärdig min aktning. Däruti består allt det, som jag ännu funnit mig förbunden att göra för eder; men påminnen eder endast, att det är eder själf, som I hafven att tacka för den onåd, i hvilken I kommit, och att jag emot eder är rättvis och billig, äfvensom jag alltid skall vara emot alla människor.

Upsala den 5 dec. 1653.»

Sedan hon med höga, rediga bokstäfver undertecknat brefvet med sitt namn, genomläste hon det så omsorgsfullt, som vore det ett högviktigt dokument. Hela tiden erfor hon dock samma plågsamma obehag, som om hon bevittnat en afrättning, och då hon slutat, rullade stora tårar ned på det gröna klädet. När hon ville utplåna dem med handen, kände hon, hur heta de voro, och ett kvaldt leende gled öfver hennes läppar.

Hon lade armarna mot bordskifvan och lät hufvudet falla ned mot de knäppta händerna. Hvad hon i denna stund högst åstundade var, att hon förmått jaga bort alla hågkomster, men de fyllde hennes själ, och tankarna brände henne som droppande, smält vax. Hon ömmade för svedan af uppgörelsen med det förflutna.

XIII.

Ett lysande värdskap.

HUSGERÅDSMÄSTAREN Polycarpus Crombygel steg med förtretad och snopen min ut ur hennes majestäts kabinett. Han hade visserligen blifvit ganska nådigt mottagen, och drottningen hade med uppmärksamhet åhört hans utförliga berättelse om nedpackandet och afsändandet af de till ett hundratal uppgående stora packlårarna, som fraktats till Göteborg för hennes majestäts räkning, men det vedermäle, han hållit sig så beredd på, att han till och med hemma i kammaren öfvat in hofbugningar, uteblef.

»Fick I allt med?» hade drottningen sport, så snart han själf hunnit till punkt, och när han förklarat, att slottsrummen allenast hade murarna kvar, hade hon nickat helt förnöjd, sägande: »I har gjort eder sak väl, mäster Crombygel.»

Sedan entledigade hon honom med en snabb gest och vände sig ånyo till sin hofmästarinna, hvilken förevisade dräkter till aftonens maskerad.

Crombygel rullade sin feta lekamen ut genom slottets portal och styrde stegen till den midt emot domkyrkan belägna Adolphs källare, där han vid en remmare eller än hellre ett stop öl hoppades få bort den härskna smak, han hade i munnen efter allt packningsdammet. Ett adelsbref skulle bäst sköljt bort den, men hennes majestät hade blifvit njuggare med slikt, sedan

hon offentliggjort sin bestämda föresats att redan detta år frånsäga sig regeringen.

En tröst var det dock i nederlaget, att svåger Leijoncrona blifvit afdankad. Det hettes, att han fått tjänstledighet, men Crombygel visste bättre besked.

På Adolphskällaren voro såväl bänkar som bord väl besatta. I Uppsala fanns vid denna tid många utländska herrar med stora och lysande följen och dessutom alla hofvets knektar och svenner. Prins Karl Gustaf hade äfven några af sitt folk här. Själf höll han sig för det mesta blygsamt undan på sina förläningar Öland och Gottland, och ingen kunde säga om honom, att han drog regeringstömmarna brådt till sig.

Så många flaskor, krus och stop, som redan när Polycarpus Cronbygel kom i dörren uppenbarade sig för hans uppspärrade ögon, kunde ej annat än göra honom gladare och lättare till sinnes. Han smackade och lät tungan vandra öfver läpparna som en förberedande läskning.

»Kommen Sie mal liver, mein dicker Mann,» skrek en tysk hofjägare välvilligt och höjde inbjudande en tennbägare med mumma.

Men Polycarpus låtsade sig ej höra. Han tyckte mera om ett samkväm med sina landsmän, och när han framme vid det djupa fönstret upptäckte klädskrifvaren Samuel Nilsson och ännu ett par andra af kamraterna från Stockholm, lotsade han sig fram dit, då och då uppehållen af en bekant, ty Crombygel var mycket gemytlig och tillgänglig, hade svårt att säga nej och lätt att låta sig locka.

»Guds fred, Crombygel,» hälsade långa Samuel honom. »Kommer du med din gamla borgarära eller har kråkan fått de nymodens påfågelsfjädrarna, som stå antecknade i vapenbokens tertia classis?»

»Nej,» genmälde Polycarpus kärft, »jag fikar platt intet efter slikt prål. I sen mig, sådan jag var tillförene, men är jag mäkta torr i strupen efter allt omaket med de fanens skitna målerierna och tapeterna jag packat samman på Stockholms slott. Fly mig kannan eller skänk i ett stop, men låt det ej mankera på rågan!»

Sedan han druckit i bottnen, begynte hans ansikte antaga sin vanliga skinande belåtenhet, och han snackade löst om tidender från hufvudstaden.

Långe Samuel vek sig som en fällknif öfver bordet och sporde in i örat på Crombygel:

»Nå, hvad säga de goda byborna om att Pimentelli ändtligen på rama allvaret skall draga sina färde?»

»Å, man tror icke, det är sant. Den häxmästaren hittar väl endast på det för att ånyo kunna roffa åt sig en större summa af de svenska dalrarna. Så gjorde han ju i somras. Han berättade visserligen, att skeppet förliste. Pyttsan, tro det den, som sett mig flyga! Drottningen bidade honom fuller afsiktligt i Vadstena för att med pomp och ståt föra honom åter till dufslaget.»

»Hysch!» varnade Niklas Smette, mästerkockens son, som blifvit studiosus på Strängnäsbispens förord. »I skall icke föra så hög talan, herr Polycarpus,» sade han höfviskt. »Mig har

man lärt att bita in allt, jag får veta, i munnen och först spy det ut öfver Upplands gärden.»

»Rätt så,» hviskade Samuel. »Gutår för den visdomen! Men eljes torde det vara allom bekant, att hennes majestät dessa sistlidna fjorton dagar gjort sig krank och icke velat se någon, blott för att så mycket oftare kunna stampa upp den spanske kanaljen till sig. Han logerar i kamrarna under hennes höga nåde. Den svarte djäfvulen har dock nu haft sin afskedsaudiens och skall redan tidigt i morgon bittida draga sina färde.»

Crombygel tömde ånyo sitt stop och satt sedan några minuter försjunken i välbehaglig njutning. Slutligen sade han:

»Vet man, om drottningen blifvit bevekligare stämd mot den mäktige riksskattmästaren?»

Samuel skakade på hufvudet. Han var väl bevandrad i hofkrönikan och lät gärna kamraterna få del af sina kunskaper.

»Nej, min broder! Gref Magnus lärer få töfva på sina gods, till dess drottningen är ur landet. Han finner en slät ersättning för hoflifvets behag i enträget sysslande med gudliga betraktelser. En vet fällan, hur det kännes, när man i intet får det, som man vill hafva det. Bönen blir därefter.»

»Jo, jo, hvar och en har sina sorger,» medgaf Polycarpus och suckade vid tanken på sin förmenta upphöjelse, men när stopet för tredje gången fyllts och tömts, sväfvade han i ett saligt rus, hvilket varade allt intill aftonen, då

han med osäkra steg begaf sig upp till slottet för att få se en skymt af det säkerligen öfvermåttan präktiga värdskapet.

Som förr en gång måste han äfven nu tränga sig fram mellan prunkande karosser, gnäggande hästar och lysande, uppblåst betjäning, hvilken skrattade åt det goda rus, han redan lagt sig om. Fuller hade han icke haft så mycket att beställa, efter tiden tillstadde honom så fägna sig.

Han ärnade just genmäla något, då en röst kraxade något på engelska i hans öra, och han kände en knuff för bröstet af en hästnos.

Någon ropade till honom:

»Upp med korpgluggarna nu, Crombygel, så får du se själfva Whitelocke, engelske ambassadören. Han är en mycket ärad man här till hofs, och drottningen tar nådigt emot hans artiga presenter: hästar, hundar och annat mera.»

Crombygel stirrade vördnadsfullt på den rakryggade engelsmannen, hvilken stelt och högtidligt steg ur vagnen och redan vid trappan mottogs af prins Adolf Johan, som betygade honom stor höflighet.

Nu blef vimlet af maskeradgäster så stort, att Polycarpus knappt hann rikta ögonen på en skön dam, förrän hon bortskymdes af en annan, och han blef så sömnig af ansträngningen att uppfatta alla dessa nya ansikten, att han öfverljudt gäspande begaf sig till logementet. —

Af alla glada, lysande fester, hvari den förnäma världen på de senare åren deltagit, tycktes aftonens värdskap bli gladast och praktfullast. Drottningen hade varit frikostigare än någonsin

beträffande arrangemangerna, och hon hade befallt, att ingen möda skulle sparas för att göra det hela till en festernas glanspunkt.

Den stora danssalen var klädd från golf till tak med röd sammet, och stora, förgyllda speglar återkastade skenet från vaxljus och facklor. De tidiga vårblommor, som man lyckats samla, hade bundits till små buketter, och la belle comtesse, förvandlad till italiensk blomsterflicka, strödde med skälmskt behag omkring sig blåsippor och vårlök.

Drottningens ypperliga musikkapell spelade oafbrutet, och dansen trådde flitigt. Förklädnad gaf skydd åt dristigt galanteri, och många pilar afskötos denna kväll vårdslöst nog från gud Amors båge.

En zigenerska med lifliga rörelser och på vänstra handen en blixtrande diamantring, värd många tusen, väckte allmän uppmärksamhet. Hennes smidiga behag hade något så eggande, att kavaljererna täflade om hennes gunst. Ännu mera omringad blef den eldiga sydländskan, när det blef bekant, att det var drottningen, som begagnat sig af denna förklädnad. Den svarta masken dolde helt och hållet hennes ansikte, till och med ögonen skymdes af svarta spetsar. Hon tilltalade såväl damer som herrar på flytande fransyska, och så sprudlande var hennes munterhet, att hon till och med lockade de gamla rådsherrarna till uppsluppet skämt.

Don Pimentelli höll sig troget som en skugga i hennes närhet, och hans blick följde henne med tillbedjande ömhet.

Kristina däremot tycktes till en början knappt gifva akt på honom. Hon dansade ifrigare än någonsin och lät till och med de unga kammarpagerna vederfaras nåden att föra henne.

Först när festen pågått ett par timmar, vinkade hon till sig den spanske ambassadören och sporde leende:

»Är I, höge herre, villig att skänka zigenerskan utan land och hem en dans?»

Pimentelli svarade icke genast. Hans flämtande andedräkt förrådde, att han var häftigt upprörd, och när han slutligen fått makt öfver stämman, genmälde han helt sakta, nästan smekande:

»Lilla zigenerska, mäktade jag det, skänkte jag er hela världen! — Att gifva en dans är både för mycket och för litet.»

Hon räckte honom båda sina händer och sade skämtande:

»Och dock är det allt, jag kan gifva eder. Hvad drömmer I mera om, Amaranterriddare?»

Han visste, att denna orden stiftats i vänskapens namn, och att den bannlyste kärleken. Han visste ock, att Kristina brukat den som en hämsko på den passion, hvilken hotat att förblinda hennes förnuft, men denna enda sista kväll och natt ödet unnade dem att dela ville han kasta den gråa klokheten öfverbord. Aldrig hade hon tillstadt honom något närmande; som en vän hade hon tillåtit honom sitta vid sin säng och hålla hennes hand, och hon hade tidt nämnt honom den broder, hon förgäfves åtrått, men detta var honom icke nog — och han visste,

att icke heller hon utan strid iskylt sina känslor. Hans svar klang nu halft trotsigt, halft vemodigt: »Jag drömmer om något verkligt att minnas, när jag i ensliga stunder betraktar min ordensstjärna och läser dess devis: 'Dolce nella memoria'.»

Hon drog honom häftigt ut på golfvet bland de dansande, och med hufvudet en sekund hvilande mot hans skuldra, sade hon:

»Jag har städse beklagat den, som blifvit född till undersåte; tvinga mig icke att förakta den, som har tronen till fotapall!»

»Jag talar i afton hellre till zigenerskan än till drottningen. Väl dyrkar jag Nordens Pallas och skall sprida hennes lof, hvarhelst jag drager fram, men kring den fagra zigenerskan slingrar jag ett nät af önskningarnas rödaste rosor, röda därför att de druckit in blod från ett såradt hjärta, och jag sjunger för henne om doftande skogar och ljusa nätter, ljusare än löjet kring hennes läppar.»

»Stanna!»

Kristinas bröst höjdes och sänktes snabbt, och den blick, som under spetsslöjan glimmade emot honom, hade mera af glittrande varmt solsken än af kunglig nåd.»

»Är I redan trött?

Han undvek alla uppstyltade titlar. Hon var för honom i denna stund vildmarkens kärleksjublande kvinna, hvilkens sinneslust var som kryddstark honung.

»Ja, jag är trött. För mig till Pans grotta därborta i galleriet!»

Han lydde stillatigande, och hans hållning var ånyo den sirlige hofmannens.

Inne i den lilla konstgjorda grottan var tyst och svalt. Mossbänken stod så kysk och oberörd i granarnas dunkel. Fiolernas mänskligt vibrerande toner trängde endast svagt fram till denna plats, och sorlet af de många människorna förvandlades till brusande, monotont vågsvall.

Kristina lade sig på mossbänken med hufvudet stödt mot högra handen. Pimentelli föll på knä bredvid henne och tog hennes vänstra hand, som han betäckte med kyssar. Hon lät det ske. Stilla låg hon, och de blå ögonen lyste varmt och starkt emot honom. Slutligen sade hon vekt:

»Hör upp! Nu vet jag, att mitt hjärta icke är dödt för kärlek. Men I skall icke kyssa mig mera, om vi ej skola skiljas i vrede, innan afskedstimmen slår. Min känsla drager mig till eder, min plikt, min vilja lägga sig däremot. Kalla ord från snölandets drottning, tänker I! Ja väl, men I må hugsa, att jag fostrades till konung, aldrig till kvinna. Och konungen i mitt sinne vinner alltid seger i envigen med kvinnan i mitt hjärta. Drottningen skulle aldrig tillstått för eder, att hennes längtan fört henne till en chateau en Espagne, zigenerskan gör det...» Hon ryckte hastigt den dyrbara ringen af sitt finger, satte den mellan läpparna och böjde sig ned mot honom. En sekund kände hon hans heta andedräkt in mot sin mun, då lät hon ringen falla i hans hand och yttrade lågmäldt:

»Göm denna, tills jag begär den åter.»

»Risken är stor, eders majestät, ringen är mycket dyrbar.»

»Och I kunde förlora den?»

»Nej, men dess glans torde komma att förtrolla mig genom att ständigt påminna mig om dess höga ägarinna.»

»Icke så; glöm drottningen, när I ser på ringen, och tag den som ett minne af zigenerskan, hvilken I aldrig skall återse.»

Hon reste sig hastigt och ilade bort. Länge letade man efter den tjusande zigenerskan och allehanda undrande hviskningar förspordes, allra helst som man äfven saknade don Pimentelli. Ceremonimästaren hade emellertid fått befallning, att dansen icke fick afbrytas förrän klockan två på natten, och därför figurerade man och snurrade rundt enligt etikettens regler.

En ny gäst inträdde slutligen sedesamt i salen; det var en svensk matrona af borgarståndet med ärbart korsad snibbhalsduk och fotsid, blommerad kjortel. Hon tog själf en stol, hvilken hon frankt flyttade fram till den plats, där engelske ambassadören satt, och med honom inledde hon ett artigt samspråk, som han öfvermåttan vördnadsfullt upptog.

Åskådarna uppe på läktaren jublade högt. Sådan ville de se sin drottning, ty som en blixt hade ryktet spridt sig, att borgarhustrun var deras allernådigste fröken Kerstin. De ropade och hurrade, viftade med näsdukar och gladdes som barn öfver att hon uppträdde i svensk dräkt.

De gamla mindes henne så väl från den gången högt salig kungen lyft henne på sin arm

och så att säga skänkt henne som ett dyrbart arf åt sitt folk. Det kära, kungliga barnet hade från den stunden blifvit ett lefvande intresse, som böner och tankar villigt samlade sig om.

Nu hade man försport, att hon ärnade draga dädan, men kunde väl detta vara annat än lågt förtal, beviste hon ej just i afton med denna sin förklädnad, så olik allt hofvets utländska prål, att hon hyste svenska tänkesätt och kärlek till sitt folk? Hennes åthäfvor voro så stillsamma och kyska, alldeles som det höfdes en ung och blyg borgarhustru. Hon hade uppfattat sitt folk från dess vackraste sida.

Åter hurrade man, knuffades och omfamnades, allt som trängseln och sämjan bjöd.

Men adeln såg icke med blida ögon drottningens tilltag. De stolta grefvinnorna och friherrinnorna rynkade aristokratiska näsor och sköto sarkastiskt ut svällande underläppar.

De höge herrarna blefvo också betänksamma. Månne hon med en kvinnolist ärnade draga dem vid näsan och locka borgare och bönder till sig för att med deras hjälp störta adelsväldet. Hon hade så öppet uttalat sitt missnöje med rådets förfarande beträffande hennes underhåll efter tronafsägelsen, att man kunde vänta sig hvad som helst. Litet hvar af det regerande partiet önskade henne ur landet. Hon hade så småningom blifvit till en rykande brand, som till äfventyrs, om den ej vaktades, kunde komma vådeld åstad.

Kristina hyste emellertid denna afton icke den aflägsnaste tanke på några stämplingar. Hon

föresatte sig tvärtom att bringa sitt inre till ro genom att uppgå i stundens oskyldiga fröjd.

Men hon misstog sig storligen, när hon hoppades kunna förleda protectors nitiske ambassadör till skämtan och muntra infall. Hans allvarliga mun formade genast allsköns allvarliga ord. Han sade sig ha hört, att hon besinnade sig på att afsäga sig regeringen, och när hon bejakade detta, yttrade han:

»Jag föreställer mig, att eders majestät behagar skämta med sin tjänare.»

Kristina skakade på hufvudet:

»Herre! Saken är denna: Jag har föresatt mig att lämna kronan och tillbringa min öfriga tid i stillhet, hvilken jag finner mycket angenämare än de regeringen åtföljande besvär och bekymmer. Huru synes eder om detta beslut?»

Ambassadörens tjocka, engelska röst antog ett smickradt tonfall, när han genmälte:

»Det oroar mig att höra, att eders majestät behagar kalla det ett beslut; och är något i världen, som kan surprenera en man, blir det visst att höra sådant från en så stor, mäktig och vis drottning. Men jag föreställer mig, att eders majestät behagar skämta med sin tjänare.»

Kristina lyfte på maskinen, då värmen begynte kännas besvärlig, och hon dessutom ville tala friare:

»Jag försäkrar eder, att det är min uppriktiga föresats; och hade jag redan törhända ställt det i verket, om ej eder hitresa kommit emellan.»

Whitelocke var oförtöfvadt färdig med svaret:

»Jag beder, att eders majestät må ännu länge uppskjuta detta beslut eller snarare slå det ur hågen, ty det stämmer ej öfverens med eders majestäts höga sinnelag, och med eders majestäts tillstånd måtte jag fråga, sedan jag fått befallning att häröfver fälla mitt omdöme, om möjligt är, att tillräckliga skäl kunnat finnas, som föranlåta en så högt upplyst och vis drottning att taga ett sådant beslut.»

Drottningen höjde hufvudet:

»Jag är öfvermåttan nöjd med eder upprikthet och önskar, att I otvunget må yttra edra tankar i denna sak. De skäl, som härtill kunnat föranlåta mig, äro först att jag såsom fruntimmer är oskicklig att regera och flera olägenheter underkastad än andra, och sedan att regementsbördan och besväret däraf vida öfverväga det nöje man kan hafva af makten att befalla, och hvilket nöje på intet sätt kan jämföras med det man under en indragen lefnad får smaka.»

»Såsom främling kan jag så mycket frimodigare yttra mina tankar, besynnerligen uti detta ärende; såsom den där själf varit van vid ett stilla och indraget lefnadssätt, kan jag äfven döma därom, men hvad regeringsbördan angår, måste jag lämna allt utlåtande därom till dem, som burit henne. Det får jag dock säga, att ju högre man blifvit uppsatt, desto mer tillfälle har man fått att tjäna Gud och nästan.»

»Jag önskar, att Guds ära och människors bästa mer må befordras än jag som fruntimmer

kan göra; och så snart jag för mitt folks bästa och förmån fått uträtta en hop saker, tycker jag mig utan någons förargelse kunna skilja mig vid dessa bekymmer och smaka stillhetens lugn.»

»Men då eders majestät genom arfsrätt äger sin krona och af sina undersåtar har all upptänklig kärlek och undergifvenhet, ser jag ingenting, som kan föranlåta eders majestät att skilja sig vid regeringen och lämna dem, som så mycket älska såväl eders majestät som dess styrelse.»

»Det är kärleken för mitt folk, som föranlåter mig att skaffa dem bättre regent än ett svagt fruntimmer kan vara, och kärleken till mig själf, som öfvertalar mig att lefva i stillhet.»

»Gud har kallat eders majestät till denna betydande värdighet och makt; arbeta därför icke emot det ändamål han påsyftat genom det I sätten eder ur stånd att på så utmärkt sätt som nu befordra hans ära; ty såsom regerande drottning har eders majestät därtill mer tillfälle än såsom privat person.»

»Om den person, som blifver min efterträdare, har mer skicklighet såväl i anseende till dess kön som egenskaper att tjäna Gud och fäderneslandet än jag, så besvarar mitt öfverlämnande af regementet till honom fullkomligen detta inkastet.»

»Jag bekänner det jag ej vet bättre händer att lämna regeringen uti än eders majestäts.»

»Min kusin pfalzgrefven har egenskaper, som pryda en krona, och är ej mindre vis än hjältemodig, och hafver jag redan så lagat, att han blifvit utnämnd till min efterträdare; jag ensam

gjorde det. I har förmodligen hört hvad honom och mig emellan varit på vägen, men jag har beslutit att aldrig gifta mig. Det blifver för mitt folk mycket fördelaktigare, att han bär kronan än jag, då ingen därtill är skickligare än han.»

»Jag är försäkrad, att hans kungliga höghet äger alla de egenskaper, som utgöra en stor regent; men det sker honom ingen oförrätt, om han får vänta, fast eders majestät utnämnt honom till sin efterträdare. Däremot torde eders majestät en gång ångra, om detta beslutet ställes i verket, att den rätt är bortlämnad, som tillhörer eders majestät, så länge Gud förlänar lifstiden.»

»Det sker allt af fri vilja; och som han är bättre och skickligare att regera än jag, tyckes mig, att ju förr jag öfverlämnar honom kronan desto bättre är det.»

»I sanning för prinsen. Men jag vill med eders majestäts tillstånd berätta en historia om en gammal engelsman, som hade en rask och ung son, hvilken öfvertalade sin fader att lämna egendomen i hans händer, efter han med mer förmån kunde drifva densamma. Fadern samtyckte därtill, skriftlig öfverenskommelse uppsattes, och grannarna samlades en dag för att höra faderns beslut, hvilken endast förbehöll sig någon pension. Under det gästerna voro samlade, tog fadern efter vanan sin tobakspipa och gick i salen att röka, där han spottade mycket på golfvet. Sonen, som tyckte detta vara mindre anständigt, bad därför fadern gå i köket och spotta, hvilket han äfven gjorde.

Då allt var i ordning, gick sonen och kallade sin fader in att underskrifva öfverenskommelsen, men fadern svarade att han ändrat sitt beslut. Sonen, som häröfver blef bestört, frågade orsaken därtill, då den sluge gubben svarade, att han beslutit spotta i salen, så länge han lefde; och så hoppas jag äfven, att ett visst ungt fruntimmer gör.»

Kristina skrattade högt och bullrande.

»Berättelsen är ganska tjänlig, och tillämpningen snart gjord, att jag bör behålla kronan, så länge jag lefver; men i mitt tycke svarar det snarare emot spotta i salen att blifva henne kvitt än att behålla henne.»

Som fruktade hon att yppa ännu mera af sina innersta tankar, tillade hon med ett så djärft språng i tankegången, att till och med den gamle diplomatens ansikte uttryckte en viss bestörtning:

»Hvad säger I om våra danser? Skulle I ej vilja pröfva en fransysk dans med mig? Det vore förvisso ett ofarligt förbund mellan England och Sverige.»

Whitelocke bugade djupt.

»Eders majestät värdigas visa mig alltför stor ära. Jag är tyvärr numera oförmögen till dans. I min ungdom ansågs jag för en god dansör, men hvarje tid har sina förmåner.»

»Jag är säker, att I ännu kan täfla med våra yppersta kavaljerer, allenast I täckes räcka en ringa borgarhustru eder hand.»

Whitelocke kunde icke neka. Med klumpiga, gammaldags steg och en långsamhet, som hans

stela ben tvungo honom till, förde han sig och drottningen i dansen.

Ingen såg hennes leende under masken, men när ambassadören strax därefter drog sig tillbaka och äfven Kristina med en trängre krets af hofvet begaf sig till sina rum, befallde hon dansmästaren Beaulieu att komma med.

»Såg I på min dans med excellensen Whitelocke?» sporde hon Beaulieu i uppsluppen ton.

»Ja, eders majestät.»

»Godt, gör oss hans dans efter. Jungfru Barbro Banér må vara min representant.»

Kristina hade nu aftagit masken och låtit lockarna fritt svalla ut öfver axlarna. Hon tycktes förgäta tiden, ty fastän klockan var två på natten, vinkade hon åt sin uppvaktning att taga plats och njuta af den kosteliga scenen. Med händerna knäppta om knät satt hon, och leendet spelade gycklande kring hennes mun. De stora ögonen glittrade som vatten i solsken, och när Beaulieu med fransk satir eftergjorde Whitelockes klumpiga steg och små löjliga, tafatta hopp, skrattade hon gällt och högt.

»Bravo,» ropade hon, »jag ser honom för mig, den gamle björnen. I är förnöjligare än andra narrar, Beaulieu. Men nu må det vara nog. Sof väl, käre sprattelmakare!»

Ännu en stund språkade hon sitt hoffruntimmer och de mysande kavaljererna an, men hennes ord afbrötos allt oftare af långa gäspningar, och ögonlocken föllo trötta ned.

Pimentelli befann sig fortfarande ute i danssalen, men när drottningen tog godnatt af sina förtrogna, lät hon sända bud efter honom.

Grefvinnan Ebba Sparre, som stod helt nära sin härskarinna och hörde befallningen, rodnade så starkt, att Kristina märkte det.

Tvärt vände hon sig mot sin afhållna hofdam och sporde hvasst:

»Hvadan så granna rosor, petite comtesse? Vore I ej så nyss slagen i hymens bojor, skulle jag förmoda, det I bidade någon ny amour.»

»Eders majestät,» stammade Ebba Sparre förvirrad, under det hennes ögon plötsligt fylldes af tårar, »jag . . .»

Kristinas vrede försvann, och hon lade sina händer om den unga grefvinnans lena kinder:

»Mitt barn, jag vet, hvarför I rodnar, och jag skattar eder tillgifvenhet högt, men än större glädje skulle det vållat mig, om I trott på min heder, utan att jag måst försäkra eder, att den ingen vank har.»

»J a g tror,» inföll Ebba Sparre lifligt.

»Men mina belackare tvifla! Ack, belle comtesse, de äro för mig en handfull stoft. Godnatt, min väninna! Var förvissad om, att äfven eder drottning skall somna med lika rent samvete som ni själf.»

Pimentelli töfvade ej många minuter, innan han stod inför drottningen. Hans vackra ansikte var gulblekt, och de mörka ögonen glödde.

Kristina mindes honom sådan från deras första sammanträffande på Stockholms slottsborggård. Hon hade ridit den fjorton timmar dryga

vägen från sin moder i Kungsör, utan att hålla upp, och när hennes löddriga häst sprängde in på borggården, steg en främling nedför fritrappan.

»Det är den nye spanske gesanten,» sade Claes Banér till henne. »Han har säkerligen velat uppvakta eders majestät.»

»Så vill jag gifva honom företräde här,» hade Kristina muntert förklarat. »För mans fram honom!»

Och Pimentelli hade kommit, stannat stum inför henne och därpå dragit sig tillbaka. Sedan hade han förklarat, att hans beundran öfverväldigade honom.

Hon log vid denna hågkomst och räckte honom sin hand.

»Sätt eder, min vän, och låt oss tala förtroligt den timme, som ännu beskärs oss! Törhända ses vi dock snarliga åter.»

»Därom vill jag dagligen anropa madonnan,» utbrast Pimentelli lidelsefullt. »Till dess skall jag söka min tröst i betraktandet af det konterfej eders majestät så nådigt skänkt min konung.»

»Bourdons målning af mig till häst?» Kristina lutade sig emot honom. »Hvarför önskade eder herre mig just konterfejad till häst?»

Pimentelli syntes förvirrad. Slutligen tryckte han en kyss mot drottningens kjortelfåll och stammade:

»Värdigas tillgifva mig, eders nåde, men jag vågade föreslå honom denna situation, hvilken från första stunden jag såg eder blifvit mig ett oförgätligt minne.»

Hon makade undan de böljande lockarna från pannan och satte sig upp i stolen.

»Ack, min vän, på något oförgätligt under i solen tror jag icke. Från tidiga ungdomsdagar hade jag en vän — I må gärna veta, att jag menar Magnus De la Gardie. Han svor mig undersåtlig trohet och lydnad. Icke förty har han under de sista åren städse sökt komma obehag åstad. Han har trängt sig framom alla sägandes, att så vore min vilja, och när jag för hans oförskämdhet att utan skäl vilja störta mina trotjänare Steinberg och Schlippenbach genom påstående, att de förtalat mig, nödgades skilja honom från hofvet, uppträder han som en fräck och svulten tiggare. — Aldrig anade jag, att slikt skulle spörjas om den, jag en gång nämnde landets främste ädling.»

»Tyvärr mäktar jag intet säga till hans försvar. Han har alltid synts mig vara en narr.»

Kristina rynkade de tjocka ögonbrynen och såg skarpt på honom.

»I dömer död man, Pimentelli, minns det! För mig och under mitt välde är han död. — Så ändas tidt det, som här i lifvet kallas oförgängligt. Men nu vilja vi allenast orda om rikets angelägenheter. Jag har ännu ett par spörsmål att göra eder.»

Hennes tonfall hade plötsligt fått en kylig behärskning, och hennes ord föllo klara och fasta, som ärnade att uppteckna. Allenast blicken var densamma som hos zigenerskan, lysande, full af ömhet.

XIV.

Afskedet från tronen.

DEN SJÄTTE JUNI, den dag, som blifvit utsatt till drottningens tronafsägelse, hade ingått strålande klar. Solen guldmålade slottets östra mur och öste ut skimrande ljusfloder öfver blekeplanen och örtagården, där salvia och rosmarin doftade krydda och honung ut öfver gångarnas vindlingar.

I sitt öppna sängkammarfönster stod Kristina med de nakna armarna stödda mot den breda fönsterposten. Tätt utanför, så nära henne, att hon förnam vingsuset som flämtande andedräkt mot sina kinder, flögo ifriga och beställsamma fåglar, sjungande under arbetet. De sträckte icke flykten långt, boet, maka och ungar bidade dem, och det gällde att sörja för de sina.

»Hvad det dock är ondt om vildfåglar,» sade Kristina halfhögt för sig själf. »Du store Fader därofvan, så underligt tama och små varelser du låtit fortplanta sig i din värld! De våga icke beträda ensliga vildmarksstigar.»

Hon mumlade fram dessa tankar, under det hennes blick gled ut öfver staden och vägarna omkring den.

Det fordom så mäktiga Aros hade krympt samman till en liten by med låga hus. Det enda, som minde om storhetstiden, var kyrkan. Dess klockor ringde i den sommarfagra morgonen med ljus och varm klang, hvilken på lätta luftböljor sväfvade ut öfver Upplands bördiga åkrar och flacka gärden.

Uppsala hade aldrig blifvit för Kristina hvad Stockholm en gång var, och hon skildes utan saknad från denna sin tillfälliga uppehållsort, hvilken hon valt allenast för att vara friare i sina handlingar. För akademien, Sten Stures stora skapelse, hyste hon visserligen ett lefvande intresse, men hon skulle säkerligen ej behöfva sakna fäste för sina vetenskapliga sträfvanden i utlandet heller.

Drottningens blick vandrade åter håglöst ut mot de i gröna täppor inbäddade stugorna, skilda af smala, gropiga gator. — Öfverallt syntes en myckenhet folk, de flesta i mörka och tunga kläder trots sommarvärmen.

De skulle ju följa en drottning till grafven, och änskönt de redan samma dag skulle se en konung uppstiga på den lediga tronen, var den första akten för dem af större betydelse.

De sade sig nu i afskedets stund, att fröken Kerstin fuller varit dem till stor hugnad, när de vändt sig till henne med sin nöd. Hvad det månde blifva af denne nye konung, som mot deras vilja vardt dem beskärd, kunde ännu ingen veta.

Kristina såg ut öfver det folk, hon frivilligt stötte ifrån sig, och hjärtat slog tungt, som om en klocka klämtat i hennes bröst. Det vore törhända till olycka, att hon drog sina färde, men vore det ej till än större men, om hon stannade? Hon kunde dock aldrig i evighet lära sig af hjärtat älska detta land, detta folk, så kärft och torftigt och likväl så sällsamt självförnöjdt.

Med en otålig rörelse lade hon armarna bakom nacken, och de blå ögonen höjde sig mot den klara rymden som mot en oändlig slätt.

Få — hart när inga vänner lämnade hon kvar i Sverige. Kretsen omkring henne hade glesnat, och töfvade hon längre att bjuda farväl, skulle hon törhända få upplefva den stund, då alla vände sig med hätskt och afvogt sinne ifrån henne. Domen öfver grefve Magnus kunde de mäktiga icke tillgifva henne, och folket knotade i tysthet öfver Messeniernas grymma afrättning. Hon visste det; man lät öfverallt besticka sig af uppviglare och hetsmakare. Ingenstädes unnades henne ro.

Den hvita silkeskjorteln föll i styfva veck omkring hennes lilla magra gestalt. Ansiktet föreföll blekt och smalt efter nattens många genomvakade timmar, och öfver pannan låg ett drag af tankedigert allvar. Hvad hon kände sig trött, och dock hade hon en hel dags mödosamma ceremoniel att uppfylla, innan hon ändtligen för alltid finge blifva kvitt de plikter, som likt järnkrampor lådde vid tronen.

En snyftning bakom henne kom henne att vända sig om. Ett varmt, tacksamt leende gled öfver hennes läppar:

»Min trogna Ebba!» Hon bredde ut sina armar mot grefve Jakob De la Gardies unga maka. »Är det för min skull I gråter?»

La belle comtesse torkade förvirrad ögonen.

»Tillgif, eders majestät, men jag är så bedröfvad, att jag platt intet mäktar visa ett gladt ansikte. I tager all min fröjd med eder.»

»Säg icke så, vackra Ebba, ett täckeligt fruntimmers glädje har många namn, min allenast ett: Frihet!»

Hon såg på det ur, hvilket hon lagt på ett bord bredvid sig. Den utsökta emaljmålning, som prydde det, framställde henne själf som jaktens, segerns och hafvets gudinna. Nu ägnade hon dock ingen uppmärksamhet åt denna lysande allegori. Visarens gång föreföll henne icke snabb nog.

»Intet sliter på själen så som väntan,» utbrast hon häftigt, »sedan klockan fem har jag bidat prinsen och riksråden. Hvarför låter man mig ej gå, som man släpper en frigifven fånge. Ingen lärer förmena, att jag förskyller tack för min gärning.»

Hon vandrade med korta, snabba steg af och an. Hennes klacklösa skor klapprade lätt mot det inlagda golfvet, och hennes klänning prasslade, annars var allt tyst.

Slutligen sporde drottningen:

»Hvad är klockan, ma belle?»

»Strax åtta, eders majestät.»

»En lång morgon är sålunda snart liden. Drottningen stampade med foten. »Mina rådsherrar synas mig vara rätt makliga nu, sedan de fått alla dokumenter i handom; min tid räkna de för intet. — Vet I hvad längtan är, grefvinna?»

»För mig har den utgjorts af åstundan att tillbringa hvarje stund i eders nådes närhet.»

»Eder ljufva mun formerar fast ljufveliga ord,» Kristina log blidt, »men jag vill låta eder

veta, hurudan min längtan är: den är hafvets brus i storm, intet har hitintills mäktat tysta den. Så högt ryter den understundom, att jag själf darrar för dess kraft.»

»Och hvart längtar I, nådigaste drottning?»

Ett bittert, vemodigt drag förvred Kristinas anlete, när hon genmälte:

»Jag längtar efter något, jag kunde nämna lycka för min kropp och själ. Jag hungrar, grefvinna, men i mina fäders land finns ingen spis, som förmår mätta mig.»

Nu anmäldes prinsen och riksråden.

Kristina stod en sekund orörlig, och ögonen mörknade af djupa, inre kval, men hon återvann genast sitt lugn och gick med fasta steg in i förmaket, där hon vänligt och öfverraskande gladt hälsade de församlade.

När hon blef varse prinsens kolsvarta taftsklädning, ryckte det ironiskt kring hennes uttrycksfulla mun, men hon sade intet, räckte honom allenast med mycken värdighet handen.

»Väl mött,» sade hon hjärtligt, »nu går en ny dags sol upp för eder, käre frände.»

Karl Gustaf svarade sirligt och betänksamt, uppmanande sin höga fränka att återtaga afsägelsen, då han och alla rikets andra undersåtar mycket traktade efter att få behålla henne.

Kristina skrattade högt.

»Spara på krutet, eders höghet, I offrar för många äresalfvor på den löpande haren! Tacka I försynen och mig för att I nu står färdig att

sätta en krona på. Krigarehatten har I burit länge nog.» Hon vände sig till rikskansleren, som grånad och böjd stod främst bland herrarna. »Gref Axel, är I beredd att på riddarsalen uppläsa renunciationsbrefvet, som eder plikt är?»

»Nej, eders nåde, icke till något pris gör jag detta,» svarade den gamle statsmannen. »Eder salig herr fader har ålagt mig att intill min dödsstund främja eder regering, och det svärjer jag, att vore min graf öppen bredvid mig, stege jag hellre lefvande ned i den än jag sveke ett gifvet ord.»

»Våra meningar ha tidt törnat med udden mot hvarandra. Denna gång har I brutit min vilja. Herr Schering Rosenhane hyser förvisso ej slika betänkligheter.» Kristina nickade åt denne nye rådsherre, men hennes blick stannade icke på honom. Oförtöfvadt närmade hon sig riksdrotsen.

»Af eder, gref Per, väntar jag att bli hulpen, när min krona för alltid skall tagas af,» sade hon trotsigt, ty hon visste, att han skulle neka att bistå henne i denna handling.

Grefven till Visingsborg, mannen med det ridderliga, stolta sinnet och de veka, svårmodiga tankarna, steg höfviskt bugande fram till drottningen.

»Allernådigste drottning,» sade han allvarligt. »Med förunderligen stor glädje satte jag en gång kronan på edert unga hufvud, välsignande den dag, som skänkt oss Gustaf Adolfs dotter. Intet kan förmå mig att lyfta detta äre-

tecken af eder hjässa, där det rätteligen borde varda den skönsta prydnad alla edra lefnadsdagar. Dock — därom må I själf låta — jag har älskat eder med en faders kärlek och en undersåtes vördnad, aldrig förgätandes, att I var min kunglige väns och hela Sveriges hopp.»

Kristinas ögon fylldes af heta tårar, men hon tvang dem tillbaka och sade sakta med skälfvande djup röst:

»Må vi nu ej spilla flera ord förgäfves. Edert redliga svar aktar jag högt, gref Per, och ber eder fara fort med eder vänskap för Kristina af Sverige. Vi skola nu inte låta ständerna bida längre.»

Axel Oxenstierna ryckte till, som om en häftig smärta genomilat hans leder, och hans gång var vacklande, när han trädde fram till drottningen för att gifva henne riksäpplet i den vänstra handen.

Riksamiralen Gabriel Oxenstierna öfverlämnade spiran, under det att tårarna oafbrutet rullade ned för hans väderbitna ansikte och samlade sig i det korta skägget, hvarifrån de droppade ned på den dyrbara, lysande klädningen.

Iförd hela sin kungliga skrud skred drottningen fram, följd af rådet, hofvet och adeln. De tre ofrälse ståndens mötte i riddarsalen.

Från åskådarläktarna stirrade tusentals ögon ned på den unga drottningen, som med rak och säker hållning intog tronstolen.

Fruntimren hviskade med gråtmilda röster, att det var densamma, som grefve Magnus De

la Gardie låtit förfärdiga af rent silfver och skänkt åt hennes majestät vid kröningen. Och nu fick den stackars grefven icke ens visa sig.

Trängseln härinne var olidlig. Man knuffades och svor. Damerna icke minst. Något så märkligt hade man tillförene aldrig bevistat, och hvar och en ville komma i åtnjutande af främsta platsen. Den, som törhända föreföll mest oberörd, var drottningen själf. Hennes blå ögon med den förunderligt kallt klara blicken strålade ut öfver församlingen forskande och djupa. Kring de röda läpparna låg ett flyktigt, sorgset och halft ovänligt leende, som tycktes spörja, hvilken som här i salen vore hennes vän eller fiende.

Hon lyssnade tydligen förströdd till den skrift, hvilken hon själf affattat, och som skilde henne från land och krona.

För henne allena stod det klart, att hon afbördade sig ett folk, hvilket aldrig mäktat uppskatta henne. De hade velat i henne se den af riksförmyndarna till hörsamhet, dygd och stilla gärningar uppfostrade Kristina. När hon blef drottning efter sitt sinne, behagade hon dem icke längre.

Trött, oändligen trött var hon på detta barkbrödsrike med sina ödsliga skogar, höga berg och fattiga kojor. Hon hade ej förmått förverkliga sin barndomsdröm om ett enadt Skandinavien; dess splittrade delar ömkade hon. I heta böner hade hon åtrått kärlek till sitt ärfda land, aldrig bönhördes hon. I afskedsstunden

greps hon likväl af ångest öfver tomheten inom sig, men till ingen kunde Gustaf Adolfs stolta dotter förtro, att hon led själanöd. Högt skulle hon bära sitt hufvud äfven utan krona.

Hon satt så stilla under hela afsägelseakten, att en och annan uppe på läktaren förmenade, det drottningen mistat sansen, men så snart prins Karl Gustaf, hvilken af Schering Rosenhane mottagit skriften, djupt bugande återlämnat densamma till sin fränka, reste hon sig snabbt och vinkade åt riksämbetsmännen att mottaga regalierna.

Alla lydde utom grefve Per. Orörlig och stum stod han kvar på sin plats, och hans blick riktades med bedjande hundtrofasthet på den unga härskarinnan.

Kristinas stränga ansikte blef plötsligt mildt och varmt. Hon lyfte själf af kronan och tog ett par steg fram mot riksdrotsen.

»Tack,» hviskade hon, när hon öfverlämnade den gyllene klenoden i hans händer, »I har skänkt mig ett ljust minne!»

Sedan axlade hon brådskande af sig den skarlakansröda kröningsmanteln och stod så ett ögonblick, som lättad från alla tyngande bördor. Långsamt, värdigt, och som beredde hvarje steg henne en njutning, skred hon därpå ned för trontrappan. På sista steget stannade hon. Utan lång förberedelse och utan tvekan talade hon därifrån med klar, fast stämma ut öfver salen, där andlös tystnad rådde.

Men under det hon framförde de väl öfver-

tänkta orden, begynte man redan halft förvåna sig öfver, att denna lilla kvinna i den enkla, hvita klädningen verkligen helt nyss hållit spiran i sin hand och regerat höga och låga. Hon stod där nu så ensam, så ringa, syntes det, i hela denna lysande samling, hvilken innan dagen var liden i jubel skulle utropa den nye konungens namn och prisa hans dygder.

SLUT.

Lyckobarnet.

En berättelse från Tyrolen
af Helena Nyblom.

LÅNGT NERE i Tyrolen ligger en liten by som heter Eppan. Den är belägen i den vida dalsänkan, hvarigenom floden Adige strömmar ned emot Italien, och där den ena väldiga bergstoppen reser sig öfver den andra för att kunna titta så långt söderut som möjligt. Jorden här är så fruktbar och rik, att ängarna slås två gånger hvarje sommar, och drufvorna fylla hela dallandet med sitt öfverflöd. Från alla höjder kila vattenbäckar ned för att vattna och förfriska fruktträden, som stå dignande af äpplen, päron och persikor, eller för att störta sig i floden Adige, och följa med till Italien.

Under de mäktiga bergen sträcka sig en lång rad med grönklädda kullar, och på nästan hvarje kulles topp, ja, helt upp på bergspetsarne trona stolta riddareborgar, kyrkor och kloster.

Eppan ligger i skydd af de mäktiga fjällen, midt i vinlandet och ser vida omkring på alla dessa naturens härligheter. I denna lilla byn bodde för många år sedan en fattig änka, som hette Katerina. Hennes mor hade omkommit vid ett bergskred, då hon höll på att hugga sten

uppe under Garkopf, och hon hade nu blott sin enda lilla dotter Lisa att sörja för. Katerina var ännu ung, och lilla Lisa var blott fyra år, då fadern dog, och hon fick lof att ofta sköta sig själf, medan modern gick på arbete, för att förtjäna det dagliga brödet. Den lilla lärde därför tidigt att reda sig så godt hon kunde, och var inte rädd för att vara ensam.

När modern gick bort om morgonen, såg hon blott allvarsamt på sin lilla flicka och sade: »Tänk på, att mamma ser allt du gör, och att Gud vet allt du tänker,» och då slog barnet armarna om sin mors hals och kysste henne häftigt.

Hon visste att hon aldrig fick tända eld på spisen i moderns frånvaro, ty fastän elden ju är en god vän, som både värmer oss och kokar vår mat, så kan den bli vår värste fiende, om den handteras af ovana händer, och lägga vårt hus och hem öde. Men för att det skulle brinna bra i spisen när mor kom hem, behöfdes vedpinnar och bark, och lilla Lisa sprang på sina bara fötter ut på vägarna och upp i skogen för att plocka ihop hvad hon kunde finna af torra grenar och affallna kvistar, af hvilka hon byggde en hel stapel vid eldstaden, när hon kom hem. Då hon blef litet äldre fick hon lof att valla geten, den enda de hade. Den hette Kamy, var stor och mager, med tunga ögonlock och lång, grå ragg. Inte gick det för sig att låta den beta i de närmaste ängarne, som alla tillhörde rika bönder, men uppe på berget, i vildmarken, fick Lisa vandra med geten, där den

doftande timjamen och de gula ranunklarna stodo i det korta, ljusgröna gräset, och där allt som växte tillhörde gud och hela världen. Här kröp Lisa ut på en bergspets och satte sig till hvila, medan geten i timtals gick och mumsade af allt det goda den fann. Som en liten, liten prick satt hon och såg upp emot de stora bergen öfver sitt hufvud, emot de stora bergen midt emot, och långt, långt bort till de himmelsblåa bergen mot Italien, och då, liksom nu, lyfte Schlern sin jättegestalt upp emot himlen och Dolomiterna stodo som vilda vågor efter en storm, men Rosengarten flammade som en värld af öfverjordiska rosor i solnedgången.

I klart väder kunde hon se människorna nere i dalen röra sig som små, små kryp, men under regniga dagar eller när dimmorna störtade ned från höjderna, var hela dalen som försvunnen.

Då såg hon blott bergen öfver sitt hufvud, och molnen, som tumlade än som stora troll, än som sväfvande änglar, och som hvarje minut antogo olika former. Kom så åskan rullande, då tog hon Kamy i raggen och kröp med henne under någon kastanjebuske till dess ovädret hade rasat ut.

I skuggan under busken glödde getens ögon som två gnistor och den darrade öfver hela kroppen, så Lisa fick lof att hålla modet uppe, både hos sig själf och hos djuret. »Inte ska du vara rädd, min vän,» sade hon och kysste den på nosen. »Det är blott Garkopf, som är på dåligt humör. Låt bara åskan skälla en stund, så trött-

nar den snart. Du vet nog, att om någon vill bli ond, så har han dubbelt besvär; först att bli ond, och så att bli god igen!» — Så jollrade hon med geten, men det var dock inte fritt att hon ryste till, när åskskrällarne brakade förskräckligt, upprepade af eko mellan bergväggarne, och när blixtarne blefvo så täta, att hela himlen lyste som ett eldhaf. Men småningom lät det svagare, och slutligen dog det helt bort, medan regnet forsade ned. Då kröp hon långt in under busken med geten och låg alldeles stilla, till dess regnet upphördt, och solen åter stack fram. Hela naturen andades befriad, som efter en mycket hård kamp, geten började genast att beta igen, och Lilla Lisa dansade på det våta gräset med sina bara fötter, medan alla bergen lyste i solen och kullarne gnistrade i det bjärtaste gröna.

Lisa var egentligen inte alls vacker. Hon hade ett litet, rundt ansikte, ganska små ögon och en liten trubbig näsa. När hon frös, eller blef varm, eller grät, blef den lilla näsan röd som en rosenknopp. Hennes hår ville aldrig växa jämnt, men hängde i testar ned öfver den korta pannan, och med allt detta var hon så söt, att ingen kunde gå förbi henne, utan att vända sig och le emot henne, och hon log tillbaka igen med ett så godt och vänligt leende, att det lade sig som bomull kring hjärtat.

Om det kom främmande åkande genom byn, så kunde det väl hända, att de promenerade litet ikring, medan hästarne hvilade, och ibland stannade de vid gathörnet och tittade på barnen,

som dansade och lekte i landsvägsdammet. Mera än en gång skedde det då, att någon fin dam eller förnäm herre stannade och sade leende: »Det var ett förtjusande barn!», och de mödrar, som stodo i närheten, trodde naturligtvis att det var deras barn de främmande hade fäst sig vid, och skyndade att draga deras små ur ringen. Men de kände sig både öfverraskade och snopna, när de fingo till svar: »Nej, det var inte den lilla jag menade. Det är den där söta flickan med den lilla röda näsan,» och så pekade de på lilla Lisa. Hon hade ett sätt att springa och gå, att niga och räcka handen, som ingen i hela Eppan kunde göra henne efter. Måhända var det därför, att hon aldrig tänkte på sig själf eller på huru hon bar sig åt, att hon aldrig blef tafatt eller generad för någon i hela världen.

En dag kom den en jude till byn. Han ville lotta bort klockor och omkring honom samlade sig en hel svärm af människor. Det var dock alltför frestande att kunna komma öfver en tjock silfverklocka för ett par kopparslantar.

Lisa kom just då på väg hem från sädesfältet, där hon hade varit för att plocka upp de öfverblifna axen, som de fattiga hade fått tillåtelse att samla. Hon hade fått ihop en hel, stor kärfve, som hon bar på hufvudet. Den räckte långt ut öfver hennes ansikte, så att man blott kunde se hennes ögon, som lyste likt stjärnor, djupt inne under kärfven. Hon gick barfota, och hade förresten blott på sig sitt linntyg och en kort, svart kjol.

»Kom hit, lilla nåden!» ropade juden åt

henne. »Här finns tillfälle att för en ringa skärf tillskansa sig den präktigaste silfverklocka, som pickar i hela Tyrolen! Kejsaren själf har inte någon bättre.» Och därmed svängde han klockan, som hängde på en kort kedja, mellan sina långa, svarta fingrar.

Lisa svarade inte ett ord. Hon blef stående med kärfven på hufvudet och väntade på att få se hvem som skulle vinna klockan.

En af de stora gossarne, som befann sig i klungan, började gräfva i sin byxficka, och tog fram några kopparslantar, som han kastade till Lisa.

»Se här!» ropade han. »Du ska' också ha tillfälle att försöka din lycka, — hvem kan veta om den inte hoppar öfver hufvudet på oss alla, och rakt i famnen på dig, lilla tös!»

Lisa samlade upp slantarne från landsvägsdammet, och sprang fort med dem till juden, som stoppade dem i fickan, hvilken redan pöste af slantar.

Det blef ett ögonblicks högtidlig tystnad, medan lotteriet pågick, och strax därefter ropade juden med hög röst numret på den lyckliga, som vunnit klockan. Snopna och långnästa vände de alla på sina nummer, men ingen hade fått det rätta.

»Här, — här är klockan!» ropade juden och svängde den högt mot luften. »Men hvar är nummer tre? Nummer tre är den af lyckan gynnade. Nummer tre har rättighet att hembära klenoden. Hvem har nummer tre?»

Den ena såg på den andra, och Lisa stod allvarsam och orörlig med sin lottsedel i handen.

»Du har ju nummer tre!» skrek plötsligt en af gossarne och stötte till Lisa, så hon höll på att ramla omkull.

Och så var det. — Lisa hade vunnit klockan. Hon hade knappast fått den i handen, förr än hon gaf sig till att springa. Alla pojkar och flickor sprungo efter henne, men hon flög som på vingar hem till sin mor, för att ge henne klockan och tala om sin oväntade lycka.

»Den tösen skall då alltid ha tur,» sade en af gummorna, som varit med om lottdragningen.

»Ja, hon är nog ett lyckobarn, som Vår Herre särskildt har tagit hand om,» tillade en annan, och från den dagen fick hon heta »Lyckobarnet».

En kväfvande het dag hade Lisa gått med geten högt upp i berget och skulle stanna borta hela dagen. — Människorna nere i dalen voro alla sysselsatta med sitt arbete på åkern och i vingårdarne, men luften var tung som bly och himlen spådde oväder. Molnen, som först varit gråa och mjölkhvita, blefvo allt mörkare, och plötsligt bröt stormen lös. Ingen som inte varit med om ett oväder bland bergen, kan göra sig begrepp om huru förskräckligt det kan rasa. Ibland synes till och med de närmaste bergen inte i den nattsvarta luften, ibland kunna de långt aflägsna bergstopparna lysa med en skärpa som om de vore alldeles nära. — Åskan rullade nu med en våldsamhet så man blott hörde kyrkklockornas beständiga pinglande, som ett litet barns kvidande bön om hjälp. Och nu!

Hvad var det för ett brak, som om jorden skulle störta tillsammans.

Alla hufvuden lyfte sig och nu såg man huru under den stora klipphöjden Garkopf, ett stenskred störtade ned emot dalen.

Det föreföll som om någon jätte skulle ha kastat stora stenar och klippstycken i blindt raseri ned för berget i sitt hat och sin vrede, för att förgöra och döda människors barn. — Katerina kom ut ur sitt hus och vred sina händer: »O, min Lisa, min Lisa!» snyftade hon. »Just där uppgick hon i morse för att låta geten beta, och nu har hon funnit sin död, på samma sätt som far hennes. Ni hotande berg, som stå så stilla och allvarsamma, ni ä' inte att lita på,» tillfogade hon och knöt handen åt bergen. »Ni veta nog, att ni äro de starka och gamla, och vi människor äro blott eländigt kryp, som det roar er att krossa och dräpa! Hvad bry ni er om en sådan liten flicka som min Lisa, och dock älskar jag henne mycket mera än alla berg, om de än räcka ända upp till molnen.»

Då ovädret lagt sig och man åter kunde gå, skyndade Katerine sig upp på berget, följd af flera män och kvinnor, som ville hjälpa henne finna sitt döda barn. Då de kommit upp på en afsats af berget, där Lisa brukade gå upp, funno de geten död under ett af de nedrasade klippstyckena.

»Då är hon nog inte själf långt borta,» sade modern sakta. Men hur de gingo och hur de sökte, kunde de inte finna spår af Lisa. — Då kom en af dem att titta in i en grotta, som fanns

i berget, och där fick hon se något, som låg på marken. Var det inte flickan? Hon låg alldeles stilla och de trodde först att hon var död. Men vid ljudet af de många rösterna, började hon röra på sig, och nu satte hon sig upprätt och gnuggade ögonen.

»Hvarifrån komma ni alla vimlande!» sade hon leende. »Jag har nog sofvit, och sofvit så tungt. Det blef så hett ute i solen, så jag gick hit in för att lägga mig ett ögonblick, och nu då jag vaknar är hela rummet fullt med folk. Och du är också här, min egen söta mor!»

Då omtalade modern för henne allt som händt, och huru de funnit geten död strax utanför grottan.

»Stackars min Kamy,» ropade Lisa och började gråta. »Att jag skulle öfverge dig, när faran var nära. Men inte tänkte jag att något svårt skulle komma att inträffa, och intet har jag hört. Blott i drömmen var det som ett brus af många vågor. Jag har sofvit så djupt och godt,» och hon gäspade ännu, så sömnig var hon.

Men då folk i Eppan fick höra om hur Lisa sofvit medan stenskredet gick förbi henne, korsade de sig, och kallade henne mera än någonsin för Lyckobarnet.

— Lisa var nu en vuxen flicka, men i allt väsentligt blef hon sig lik. Lång och smärt var hon, gick så lätt som en vårvind och böjde sig så smidigt som ett vasstrå, men egentligen vacker blef hon aldrig, och inga konster kunde hon, hvarken sjunga eller spela, nej inte så mycket som dansa. Men det var som om lyckan skulle

följa henne öfverallt, och hon vann alla människors förtroende, så de kommo till henne så snart de voro i knipa, eller hade förlorat något. Hade någon mistat ett får eller en ko, så skyndade de till Lisa och bad henne hjälpa dem att återfinna det förlorade kreaturet, och det hände nästan aldrig, att hon inte slog in på den stig, där de funno hvad de sökte.

Hon gick så lätt och säkert, och ropade och kallade med sin söta, glada röst, som djuren lika litet tycktes kunna motstå som människorna. Om också en ko hade lupit långt ut i vildmarken, och en get hade förirrat sig uppe i de branta bergen, när de hörde Lisas röst svarade de, med ett vänligt bölande eller ett muntert bräkande, och strax efter kunde Lisa ge djuret tillbaka till sin ägare.

Hvad som folket tyckte särskildt om var den saken, att Lisa aldrig tog betaldt för sina tjänster. Nej, hon var nästan alltid borta så snart man ville vända sig för att tacka henne.

Alla små barn höllo af henne. Hon hjälpte dem bära deras bördor, när de blefvo dem för tunga, hon tvättade dem, när de voro alltför smutsiga i ansiktet, och torkade deras tårar, när de gräto och tjöto. Och ingenting tyckte de vara så roligt, som när Lisa samlade dem alla och dansade i ring med dem ute på ängen.

Med sina jämnåriga var Lisa inte ofta tillsammans. Hon var mycket tyst, så att gossarne inte tyckte det var roligt att tala vid henne. Inte heller kunde hon dansa, och så hade hon så få och så tarfliga kläder. Därför höll hon

sig mest hemma, och hjälpte sin mor med hvad som behöfdes i huset.

Då hände det en höstdag att Lisa stod utanför sin mors lilla stuga och tvättade kläder i en balja. Det var ett härligt väder och i hela dalen hängde drufvorna mogna till skörd. Bäst som hon stod och tvättade, fick hon höra ljudet af ett valdthorn och strax efter kom en ung jägare upp för landsvägen. Han var klädd som en gemsjägare, och hade två hundar i följe. Då han kom förbi det hus, där Lisa bodde, stannade han och lade båda armarna på staketet framför den lilla trädgården.

Lisa kände på sina händer att någon stod och såg på henne, men hon fortfor att tvätta med nedslagna ögon.

»God dag, mitt vackra barn!» sade nu jägaren och nickade.

Lisa neg djupt, utan att se upp från tvättbaljan.

»Vill du ge mig en dryck vatten,» sade nu jägaren.

Lisa gick in i huset efter en bägare, som hon vid brunnen fyllde med friskt vatten. Då hon räckt den till den främmande, hämtade hon vatten i en skål och satte ned på jorden till hundarne, som flåsande skyndade att tömma den.

»Du är en snäll flicka!» sade jägaren och torkade sig om munnen. »Du ger inte blott mig att dricka, men du tänker också på mina hundar.»

»Nå, de äro väl också människor!» sade Lisa, men just som hon sagt det, märkte hon, hur toklustigt det lät, och började skratta, och

med detsamma såg hon upp, och fick se hur den främmande gemsjägaren såg ut.

En vackrare man hade hon aldrig sett.

Hans hy var mörkbrun, som om han alltid lefvat i solen, och hans ögon voro stora och svarta, som om han skulle kunna se lika klart om natten som om dagen, men hans tänder voro så skinande hvita, så det lyste om dem, och då han log, som han gjorde det nu då han såg på Lisa, blef man så glad och ljuflig till mods, som om ingen sorg eller nöd skulle finnas på denna jord. Han var så vacker, att Lisa själf blef vacker af att se på honom, och då han nu frågade henne om hon inte kunde ge honom litet att äta, ty han var hungrig och trött af att jaga hela dagen, utan att ha fått någonting, sprang Lisa in till sin mor och strax efter satt den främmande under vinlöfvet bakom huset och förfriskade sig med bröd, ost och drufvor, som Lisas mor satte framför honom.

De två kvinnorna stodo bredvid honom och han berättade dem hvem han var och hvarför han kommit hit.

Han sade sig heta Arnold, och var hemma i det italienska Schweiz nära Gardasjön. På grund af de många gemsar han skjutit, hade man gett honom tillnamnet Gems-Arnold, och nu hade han på sina jaktfärder strövat helt upp till Dolomiterna, hvarifrån han nyss kommit. Han ville försöka sin lycka uppe vid Garkopf och i Mendelpasset, men om han ibland kom ned till Eppan, skulle han känna sig mycket glad och lycklig om han visste sig ha vänner

här, till hvilka han icke skulle vara oväkommen. Härvid såg han så vänligt på Katerina och lilla Lisa, att Katerina sade honom han skulle vara så välkommen som om han vore son i huset. Lisa sade intet, men hon kände sig så lycklig som aldrig förr i sitt lif. Då solen gått ned, simmade hela Eppanerdalen i en blåaktig dimma, och hon tyckte att just så där kände hon det i sitt hjärta. Hon hade kommit in i en värld, där allting ännu låg som höljdt i slöjor, men i denna ljusdimma hängde milliontals med drufklasar, mogna för skörden.

Innan solen gått ned, tog Gems-Arnold afsked, och vandrade upp åt bergen. Lisa stod och viftade åt honom till dess han försvann som en liten mörk prick på vägen. Då suckade hon djupt och gick in till sitt arbete.

Från den dagen kom han ofta till deras hus. Han hade funnit en öfvergifven jakthydda uppe i en klyfta, där han uppehöll sig, men när han var trött af jakter kom han gärna i skymningen ned för bergstigen, som ledde till Katerinas lilla stuga, och satte sig med mor och dotter under vinlöfvet för att samtala. Timmarna lupo då fort, och det hände ofta, att månen hann både gå upp och försvinna, och blott de orubbliga stjärnorna gnistrade på himlen, medan de ännu sutto ute i den ljumma höstnatten. Alla ljus i dalen släcktes, och endast från Schloss Englar eller Schloss Gandech kunde ännu ett enstaka ljus skina ut i mörkret. Man hörde inte annat ljud än sorlet från de många bäckarna

och källådrorna, och gräshoppornas entoniga sång.

För hvarje gång han kom, satt han längre kvar, och slutligen en natt, då han reste sig för att gå, tycktes det kosta honom stor ansträngning.

»Jag ville ta dig med mig!» sade han till Lisa. »Jag lefver nu blott i din närhet, du enda i världen, men hvad skall jag väl kunna bjuda dig för en framtid, som blott är en fattig gemsjägare, som irrar från berg till berg, och ibland inte har bröd för dagen.»

Men Lisa såg fast på honom och svarade: »Jag följer dig hvarthän du går, och när du svälter, så svälter också jag, och jag gör det med glädje, därför att jag älskar dig!»

I detsamma föll en stjärna från himlen och drog en lång, lysande strimma efter sig. »Ser du!» sade Lisa och log, »nu börjar vår lycka!»

Från den kvällen fick Lisa liksom ett annat utseende. Hon gick så lätt och rank, som hon aldrig hade gjort det förr, och hon log så ljust emot alla, att man började hviska till hvarandra: »Lyckobarnet har bestämdt fått någon ny och sällsam gåfva från himlen.» Men hon talade till ingen om sitt hjärtas hemlighet. Endast hennes mor visste hvarför hennes barn nu var så lyckligt, som man kan vara det här på jorden.

Det hade blifvit aftaladt mellan de unga, att när vintern var slut och fikonlöfven började spricka ut, skulle Arnold hämta Lisa som sin brud. Katerine skulle sälja sitt lilla hus och draga med dem ned till Gardasjön, där Arnold var född

och helst ville bo, när han var hemma från sina jaktfärder. Snart skulle han gå söderut, men ännu dröjde han bland Mendelbergen, och kom hvarje kväll, när det hade blifvit mörkt, ned för bergstigen till Katerinas hem.

Men så kom en kväll, då Lisa väntade honom förgäfves. Hon greps af en stor ångest, att han måhända skulle vara sjuk, och då han nästa kväll inte heller kom, gick hon långt upp på berget i hopp om att träffa honom. Men hon mötte blott natten, som rufvade kolsvart mellan klipporna.

Då han ännu uteblef den tredje kvällen, kunde Lisa inte hålla sig uppe.

»Han kommer aldrig mera!» sade hon sakta, och lade sig på sängen med ansiktet mot väggen, där hon blef liggande tyst och blek som en död.

Men då månen kommit upp öfver bergkammen, kände hon sin mors hand på sin skuldra. »Nu är han här!» sade hennes röst, och i samma ögonblick sprang Lisa upp och ut för att bjuda honom välkommen.

I månskenet tyckte hon att han såg så blek ut, och han hälsade henne inte med samma glädje och frimodighet som annars. Han måtte ha varit sjuk, så förändrad och härjad såg han ut. Nej, han hade inte varit sjuk, men han hade varit ute för svåra trångmål, som han nu berättade henne.

Morgonen sedan han sist besökt henne, hade han skjutit ett par gemsar och genast gått ned till Koltern för att sälja dem. På vägen hade han

blifvit öfverfallen af ett par män, som efter en hård strid hade tagit gemsarna ifrån honom, och dessutom slagit honom själf så illa, att han länge blifvit liggande afsvimmad på marken.

»Men nu skola vi inte mera tänka på det som är sorgligt och svårt,» sade han och såg på henne med sina svarta ögon, som nu åter lyste af ömhet och glädje. »Nu, då jag är hos dig, är allting godt!» — Lisa kunde dock inte genast känna sig trygg. Hon tänkte på den fara hennes älskade vän hade varit ute för, och på en gång utbröt hon:

»Hvad ser jag! Det är blod på dina kläder!»

Arnold rynkade ögonbrynen, men sade så i glad ton:

»Det är gemsblod! Det kommer ifrån de dräpta djuren, som jag höll fast intill mig.» — Och så log han så muntert, så Lisa snart glömde all sin ångest och vånda.

Emellertid nalkades den dagen, då Arnold skulle taga afsked ifrån dem. Vinet var nu skördadt, och rankorna började vissna. Det hände, att Arnold och Lisa vandrade längre ut i dalen och sutto där i skymningen och hviskade, till dess all glansen var släckt på bergen och i himlen.

En kväll, då de sutto tillsammans på en stenbänk, hvarifrån man kunde se vida ikring, grep Arnold plötsligt Lisas båda händer och sade till henne:

»Nu får du lof att höra något, som du aldrig har drömt om. Jag är inte den jag har sagt mig vara; jag är inte gemsjägare. Jag är en grefve-

son, och mitt slott ligger där borta på toppen af ett af de höga bergen. Ser du? Där är det!»

Lisa spärrade upp ögonen och såg långt, långt borta den sjunkande solens strålar leka på taket af en riddareborg, men i nästa ögonblick försvann den i dimmorna.

»Antingen du är en grefve eller en gemsjägare, så är du alltid densamme för mig,» sade Lisa. »Jag kan inte hålla mera af dig än jag gör, om du så vore kejsarens son.»

»Men så tänka inte alla,» svarade Arnold. »Och måhända kommer min far inte att tycka så mycket om, att jag bringar honom en fattig flicka, som om jag hemförde en förnäm riddarefröken.»

Lisa såg mycket allvarlig ut. Hon drog sina händer undan och så sade hon:

»Då skall du låta mig gå. Ty hellre än att jag vill göra dig någon sorg, vill jag aldrig se dig mera.»

»Nej du!» ropade Arnold, och tog henne hårdt i famn. »Ingenting i hela världen skall skilja oss åt. Hvarken lifvet eller döden . . .»

»Döden?» upprepade Lisa. »Döden skiljer alltid åt.»

»Men vi ska lura den,» sade Arnold och skrattade så besynnerligt. »Vi ska fly från klyfta till klyfta, från bergstopp till bergstopp, så den inte skall finna oss. Du och jag, och jag och du, vi två ska lefva, om också tusen dödar väntade på oss. — Ser du! Där stiger åter mitt slott ut ur dimmorna!»

Lisa vände på hufvudet och såg huru det ståtliga slottet ännu sken på sin höjd i solned-

gången. Men det dröjde blott ett ögonblick. Dimmorna höljde det genast i en tät slöja. Solen sjönk och det blef natt.

Den natten sutto Arnold och Lisa länge ute, och då han ändtligen gick, sade Lisa, att hon frös och skälfde i hela kroppen. Fram på morgonen blef hon mycket sjuk, och dagen därpå mistade hon sansen.

Men aldrig hade hennes mor tyckt, att hon sett lyckligare ut. Hon låg och såg framför sig, som om hon skulle se långt bort.

»Ser du mitt slott, mor?» sade hon. »Nej, där, där! Skynda dig att se, innan dimmorna tager det! Där skall jag bo med min Arnold och vara mycket lycklig!»

Den kvällen kom Arnold inte, och om natten dog Lisa.

Katerines sorg var öfvermåttan stor. Allt hade gått så fort och så oväntadt. Nu hade hon intet på jorden mera att älska, och ingen som frågade efter henne, ty hvad skulle Arnold bry sig om henne, nu då Lisa var borta?

Han kom inte heller, och det var i ensamheten som Katerine gjorde sitt barn redo för den sista hvilan. Den morgon de buro henne till grafven, hade det fallit en lätt snö på natten, så att hela jorden var hvit. De buro henne på en öppen bår, och omkring den gingo många unga flickor med tända ljus, och korgossarne sjöngo med glada barnröster upp emot den klara himmeln.

På vägen till kyrkogården mötte de ett annat tåg. — Det stannade ett ögonblick för att hälsa

på den döda. Det var gendarmerna, som emellan sig ledde en bakbunden man; den fruktade och länge sökte röfvaren och mordbrännaren Giovanni från Triest. Han fördes nu till Botzen för att utstå sitt straff. Katerines och hans blickar möttes, och hon förstod nu hvem hennes barn hade älskat. Han var densamme som Arnold gemsjägaren.

Plötsligt blef hela världen ljus och glad för Katerine, hon lyfte sitt hufvud och stämde med fullt hjärta in i sången, medan de buro Lisa som i triumf fram till den lilla kyrkogården. — »Ja,» tänkte hon, då de sänkte hennes skatt i grafven, »hon var ett lyckobarn.»